

ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଝଡ଼ର ଈଗଲ
ଓ
ଧରଣୀର କୃଷ୍ଣସାର

ଝଡ଼ର ଈଗଲ ଓ
ଧରଣୀର କୃଷ୍ଣସାର

ଲେଖକ :
ଅଖିଳମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରକାଶକ :
ଗୋବିନ୍ଦଚରଣ ପାତ୍ର
ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର
ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ – ୧୯୭୪
ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ – ୧୯୭୯
ତୃତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ – ୧୯୮୮

ମୁଦ୍ରାକର :
ଗୁରୁପ୍ରସନ୍ନ ପ୍ରେସ୍
ଖୋଲସାହି, କଟକ-୧

ମୂଲ୍ୟ :
ସାଧାରଣ : ପଚିଶ ଟଙ୍କା
ଶୋଭନ : ତିରିଶ ଟଙ୍କା

JHADARA EAGLE-O-
DHARANIRA KRUSHNASARA

Written by :
Akhilamohan Pattnaik

Published by :
Govindacharan Patra
Orissa Book Store
Binodbehari, Cuttack-753002

3rd Edition-1988

Price : Rs 30/-

ଚନ୍ଦ୍ରର ଅଭିଶାପ

ଦଶ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ସରୋଜ ଆଉ ସୀମାଦ୍ରି ପରସ୍ପର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଥିଲେ ସିଟି କଲେଜର ଥାର୍ଡ଼ ଇୟରର ଛାତ୍ର । ସୀମାଦ୍ରି ଥିଲା ଆର୍ଟିଷ୍ଟ । ସେ ଛବି ଆଙ୍କେ ନାହିଁ ବା ଶୋଇ ଶୋଇ ଜୋଛ୍ନା, ବସନ୍ତ ବା ଗୋଲାପ ଫୁଲ ମାର୍କା କବିତା ଲେଖେ ନାହିଁ । ସେ କହେ, ଜୀବନଟାକୁ ବଞ୍ଚିବା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଆର୍ଟ । ଆଉ ଯେ ଜୀବନଟାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ନିତ୍ୟ ନୂତନ କରି ବଞ୍ଚି ପାରିଲା ତା'ଠାରୁ ବଡ଼ ଆର୍ଟିଷ୍ଟ୍ ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଚେଷ୍ଟ୍‌ରଟନ୍‌ଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କର 'ଅଜବ-ଜୀବିକା'ର ଚରିତ୍ର ହବାକୁ ବେଶୀ ପସନ୍ଦ କରେ । ସେ ମମ୍‌ଙ୍କ ପରି ପୃଥିବୀପ୍ରସିଦ୍ଧ ହବାକୁ ଚାହେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କରି ସୃଷ୍ଟି 'ଷ୍ଟ୍ରିକ୍‌ଲାଣ୍ଡ୍' ଚରିତ୍ର ପରି କେଉଁ ଅଜ୍ଞାତ ଗିରି ଗହ୍ବରରେ ଦୁରାରୋଗ୍ୟ ବ୍ୟାଧିରେ ତିଳ ତିଳ ହୋଇ ମରିବାକୁ ଚାହେଁ । ସୀମାଦ୍ରି ଅନାବିଳ ଆର୍ଟିଷ୍ଟ୍ ଏବଂ ରୋମାଣ୍ଟିସିଜମ୍ ତା'ର ଏକ ସହଜାତ ପ୍ରବୃତ୍ତି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସରୋଜ ପୁରାପୁରି 'ସିନିକ୍' । ଦୁନିଆଟାରେ ଯେ କିଛି ଗୋଟାଏ ହବ ବା ମଣିଷ ଜୀବନ ନେଇ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ଗୋଟାଏ ଲାଭଜନକ ଜିନିଷ କରାଯାଇ ପାରିବ ଏ କଥା ସେ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ । ସେ ଯଥାର୍ଥରେ ସୀମାଦ୍ରିର କାଉଣ୍ଟର୍ ପାର୍ଟ—ଆଉ ସେଥିପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ଏତେ ନିକଟକୁ ଆସି ପାରିଥିଲେ ।

ସହରର କୋଳାହଳ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଆକୃଷ୍ଟ କରିପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ବୁଲି ଯାଆନ୍ତି କେନାଲ୍ ଆଡ଼େ । ସହରର ଉପକଣ୍ଠରେ ଏଇ କେନାଲ୍‌ଟି କିଛି ବାଟ ବହିଯାଇ ହଠାତ୍ ମୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି କୁଆଡ଼େ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରତିଦିନ ବୁଲି ଯାଉ ଯାଉ ସେମାନେ ସେଠି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି । ସ୍ଥାନଟି ଅଳ୍ପ କେଇଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛର ଆଡ଼ୁଆଳରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନିର୍ଜନ । ଠିକ୍ ପାଣି କୂଳରେ କିଛି ପରିମିତ ସ୍ଥାନରେ ବାଲି ଜମି ଯାଇଛି ଆଉ ତା'ର ଉପରେ ଗୋଟାଏ ପଥରର ଖୁଣ୍ଟି କାହିଁ କେଉଁ କାଳରୁ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ପାଣି ପବନର ଅତ୍ୟାଚାର ସହ୍ୟ କରି କରି । ସେ'ଟା ବୋଧହୁଏ ଗୋଟାଏ ପୁରାତନ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚଉରା, ଆଉ ସେମାନେ ଯେଉଁଠାରେ ବସନ୍ତି ସେଟା ବୋଧହୁଏ ଗୋଟାଏ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଗାଧୁଆ ତୁଠ । କାଳକ୍ରମେ ଗୋଟିକର ବ୍ୟବହାର ଅଭାବରୁ ଅନ୍ୟଟି ପଙ୍କୁ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଚନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷରେ ସ୍ଥାନଟି ବେଶ୍ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ହୋଇ ଉଠେ । ସୀମାଦ୍ରି କୁହେ, "ଏଇ ଜାଗାକୁ ଆସିଲେ ମୋର ମନେ ହୁଏ ସେକ୍ସପିଅର୍‌ଙ୍କର 'ମିଡ୍ ସମର୍ ନାଇଟ୍‌ସ୍ ଡ୍ରିମ୍'ର ପରୀମାନେ ବୋଧହୁଏ ନିଶାର୍ଦ୍ଧରେ ଏଇଠି ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ନାଚନ୍ତି ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ । ସରୋଜ ଶ୍ଳେଷ ମିଶାଇ କୁହେ, "ତୁ ତ ଜାଣୁ ସେକ୍ସପିଅର ବୋଲି କେହି ଜଣେ ଲୋକ ଥିଲେ କି ନାହିଁ ସେଇଟା ଆଜି ୟୁରୋପୀୟ ସାହିତ୍ୟିକ ମାନଙ୍କର ଏକ ଚରମ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମୂଳକ ସମସ୍ୟା, ଶେଷରେ ପୁଣି ତାଙ୍କର ଲେଖାର ପରୀମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ—ଆଉ ପୁଣି ଏଇ କେନାଲ କୂଳରେ !!

ସୀମାଦ୍ରି ର ଯେ ଠିକ୍ ଏଇ ଜାଗାରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତ ହେବ ସେ କଥା ସରୋଜ ବେଶ୍ ଜାଣେ । ସୀମାଦ୍ରି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠେ, "କେତେଥର କହିଛି ତତେ, ଆମେ ଯାହା ଜାଣୁ ନାଁ, ସେ'ଟା ଯେ ପୃଥିବୀରେ ନାହିଁ ବା ଥାଇ ନ ପାରେ ଏକଥା ଭାବିବାଠାରୁ ଚରମ ନିର୍ବୋଧତା ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ଇମାଜିନ୍—ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଯଦି ତୋ'ପରି ଗୋଟାଏ ମୂର୍ଖ ଉଡ଼ାଜାହାଜର ଧାରଣାଟାକୁ ହସି ହସି ଉଡ଼େଇ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତା ତାହାହେଲେ ସେ ହୁଏତ ଏତେଦିନ ବଞ୍ଚି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ—କିନ୍ତୁ ଯଦି ବଞ୍ଚନ୍ତା ତାହାହେଲେ ସେ ଅବା ଉପଲବ୍ଧି କରନ୍ତା ତା'ର ନିର୍ବୋଧତା ।"

ଆଉ କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ଯେ କୌଣସି ଗୋଟାଏ ଟପିକ୍ ହାତକୁ ଆସିଗଲେ ସମସ୍ତଟା ଚମତ୍କାର କଟେ । ଯୁକ୍ତିର କ୍ଲାଇମାକ୍ସରେ ସୀମାଦ୍ରି ତା' ହାତର ଗୁବ ପେନ୍ଥାଟାକୁ ଫିଙ୍ଗିଦିଏ ଦୂରକୁ, ନହେଲେ ପୂରା ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍‌ଟାକୁ ଦଳାଦଳି କରି ଫିଙ୍ଗିଦିଏ କେନାଲ୍ ପାଣିକୁ । ଯେମିତି ଏଇ ସିଗାରେଟ୍ ଆଉ ଗୁବ ପ୍ରଭୃତି ପଦାର୍ଥମାନେ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ସରୋଜର ଯୁକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତ ହୋଇଗଲେ କେହି ହେଲେ ଜଣେ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହନ୍ଧ ସନ୍ଧି ବାଢ଼ି ବସେ । ଆଚ୍ଛା ହଉ, "Let us agree to differ"—ଦୁଇଜଣ କ୍ଲାନ୍ତ—ବିମର୍ଷ—ଗଳଦ୍‌ଘର୍ମ ବନ୍ଧୁ ସନ୍ଧିପତ୍ରରେ ଅବିଳମ୍ବେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରନ୍ତି ।

ପୂଜାଛୁଟି ପରେ କଲେଜ୍ ଖୋଲିଥାଏ । ସରୋଜ ନାଇଟ୍ ଏକ୍ସପ୍ରେସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଆସି ଦେଖେ ସୀମାଦ୍ରି ଆସିଗଲାଣି । ତା'ର ଜିନିଷପତ୍ର ସବୁ ଥୁଆ ହୋଇଛି ରୁମ୍‌ରେ—ଅଥଚ ସୀମାଦ୍ରି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେକେଣ୍ଡ୍ ସୋ ସିନେମା ତ ସରିଯିବଣି ଅନେକ ବେଳୁ । ସୀମାଦ୍ରି ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ସରୋଜ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚି କେନାଲ କୂଳକୁ ଚାଲେ । କେନାଲ କୂଳରେ ଆସି ସରୋଜ ଦେଖେ ତା'ର ଅନୁମାନ ନିର୍ଭୁଲ୍—ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ ସେଠି ଶୋଇ ରହିଛି ସୀମାଦ୍ରି । ପ୍ରଥମଟା ଟିକିଏ ଅସ୍ୱସ୍ତି କରି ମନେହୁଏ ସରୋଜକୁ । ସ୍ଥାନଟାର ନିର୍ଜନ ପରିବେଶ ଯେ କେହି ଏକୁଟିଆ ଲୋକ ମନରେ ଭୟ ସଞ୍ଚାର କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏତେ ରାତିରେ ଏଠି କଣ କରୁଛି ସୀମାଦ୍ରି ଏକୁଟିଆ ? ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହେ ନାହିଁ ସରୋଜର, ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖେ ସୀମାଦ୍ରି କିନ୍ତୁ ଭୟ ପାଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ନାହିଁ ଆଦୌ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନିଦ୍ରା ଯାଉଛି ସେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ତା' ପାଖକୁ ଯାଇ ପ୍ରଥମେ କେତେଥର ଡାକିଲା ତାକୁ ସରୋଜ । କିନ୍ତୁ ସୀମାଦ୍ରି ଶୁଣେ ନାଁ । । ଅଗତ୍ୟା ତା' ଦେହରେ ହାତ-ଦେଇ ଥରେ ଦୁଇଥର ଜୋରରେ ହଲେଇ ଦେଲା ସେ ।

କିନ୍ତୁ ତାପରେ ଯାହା ଘଟିଲା ସେଥିପାଇଁ ସରୋଜ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଲମ୍ଫରେ ସୀମାଦ୍ରି ଉଠି ପଡ଼ି ଡେଇଁପଡ଼େ କିଛି ଦୂରକୁ ଆଉ ସେଠି ଠିଆ ହୋଇ ରହି ସେ କିଛି ସମୟ ନିଷ୍ପନ୍ଦ ଭାବରେ ଚାହିଁ ରହେ ସରୋଜକୁ । ଆଉ ଠିକ୍ ତା' ପରେ ପରେ ଚିତ୍କାରକରି ଉଠେ,

"କିଏ ? କିଏ ତମେ ?" ସୀମାନ୍ତିର କଣ୍ଠ ଭୟବିଜଡ଼ିତ । ଖୁବ୍ ଭୟ ପାଇ ଯାଇଛି ସେ । ଆଉ କେଉଁଦିନ ହୋଇଥିଲେ ହୁଏତ ସରୋଜ ସୀମାନ୍ତିର ଏଇ ଅବସ୍ଥାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଟିକିଏ କୌତୁକ କରି ଥାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସୀମାନ୍ତିର ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ସରୋଜ ନିଜେ ଅନେକଟା ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବିଳମ୍ବ ନକରି "ଆରେ ମୁଁ ସରୋଜ, ମୁଁ ସରୋଜ" କହି ସେ ଆଗେଇଗଲା ସୀମାନ୍ତି ଆଡ଼କୁ । କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ନିର୍ବାକ୍ ହୋଇ ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ସୀମାନ୍ତି । ତା'ଦେହରୁ ଗମ୍ ଗମ୍ ହୋଇ ଝାଳ ବୋହିଯାଉଛି । ସରୋଜ ଅପରାଧୀ ପରି କୁହେ "ତୁ ଏତେ ଭୟ ପାଇଯିବୁ ବୋଲି ମୁଁ ମୋଟେ ଜାଣିନାହିଁ ସୀମାନ୍ତି ।"

ସୀମାନ୍ତି ଆଉଥରେ ଆପାଦମସ୍ତକ ଶୃଙ୍ଖିନିଏ ସରୋଜକୁ ଆଉ ତା' ପରେ ନଜର ହାତଘଡ଼ିକୁ ଦେଖି କୁହେ, "ମୁଁ କେତେବେଳେ ଯେ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ମୁଁ ନିଜେ ବି ଜାଣେନି । ଏତେ ରାତି ହେଲାଣି ଅଥଚ ମତେ ଆଗରୁ ଉଠେଇ ଦେଲୁ ନାହିଁ କାହିଁକି କହିଲୁ ?"

ତା'ପରେ ସରୋଜ କୁହେ ଯେ ସେ ମାତ୍ର କେଇ ମିନିଟ୍ ତଳେ ତା'କୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସି ଏଠି ପହଞ୍ଚେ । ସେ ବା କାହିଁକି ଆଶା କରନ୍ତା ଏତେ ରାତିରେ ସୀମାନ୍ତି ଶୋଇ ରହିଛି ଏଠି ।

ସୀମାନ୍ତି ଆହୁରି ବିସ୍ମିତ ହୁଏ । ସନ୍ଦିଗ୍ଧ କଣ୍ଠରେ ପଚାରେ "ତୁ ସତ କହୁଚୁ ସରୋଜ, ତୁ ମୋ ସହିତ ଏଠିକି ଆସିନାହୁଁ ?"

ସରୋଜ ସାମାନ୍ୟ ଆମୋଦିତ ହୁଏ ଏଥର । ସେ କୁହେ, "ନାଇଟ୍ ମେଲ୍‌ଟରେ ରାତି ଦୁଇଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନିଦ୍ରାରେ କଟେଇ ଏତେ-ବେଳେ କେନାଲ୍ କୂଳକୁ ଆସିବାର ଉତ୍କଟ ରସିକତା ମୋର ନାହିଁ ।" ସୀମାନ୍ତି ନୀରବରେ ଫେରିବାକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଏ । ଗୁନ୍ ଗୁନ୍ ସେ କୁହେ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆସି ଆଜି ଜନତାରେ ପହଞ୍ଚିଲି ସନ୍ଧ୍ୟା ୬ଟା ବେଳେ । ବେଶ୍ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି ମୁଁ—ବିଶ୍ରାମ ନବାପାଇଁ ବିଛଣାଟାକୁ ମେଲେଇ ଦେଇ ଖଟ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲି ।

ତା'ର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ—ମୋର ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ମରଣ ଅଛି—ତୁ 'ଳ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲୁ ତୋ'ର ସେଇ ଛୁଣ୍ଡା ଚମଡ଼ା ସୁଟ୍‌କେଶ ଆଉ ହୋଲ୍‌ଡ୍‌ଅଲ୍

ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ଠିକ୍ ସେମିତି ବେପରୱା ଭାବରେ । କହିଲ, "ଗୁଡ୍ ଇଭିନିଂ ସୀମାନ୍ତ, ତୁ ଆସିଯାଇଛୁ ତାହାହେଲେ—ଡ୍ୟାଟ୍ସ ଲାଇକ୍ ଏ ଗୁଡ୍ ବୟ୍ ।" ମୁଁ କଣ ଜବାବ୍ ଦେଇଛି ମୋର ମନେ ନାହିଁ– ତା' ପରେ ତୁ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲୁ ଆଉ କହିଲୁ—"କଣ ହେଉଛି ତୋ'ର ସୀମାନ୍ତ—ଆଇ ହ୍ୟାଭ ନେଭର୍ ସିନ୍ ୟୁ ସୋ' ଭେରି ମୁଡ୍ଡ୍ ।" ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ତଥାପି କିଛି ଜବାବ୍ ଦେଇନାହିଁ । ତା'ପରେ ତୁ ତୋ'ର ପୋଷାକ ମଧ୍ୟ ଚେଞ୍ଜ୍ ନ କରି ମୋର ହାତ ଧରି ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କରେ ମତେ ଉଠେଇ ଦେଲୁ, ଖଟ ଉପରୁ ଆଉ କହିଲୁ, "ଚାଲ୍, ଚାଲ୍—ଆମର କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଚାଲ୍—ଅନେକଦିନ ଯାଇନେ ସେଠିକି—ସେଇଠି ସବୁ ସମାଧାନ ହୋଇଯିବ ।—ଇସ୍ ! କି ବାଜେ ପିଲା ହୋଇଯାଇଚୁ ତୁ ଏଇ କେଇଟା ଦିନର ଛୁଟି ଭିତରେ । ଛିଃ—ଛିଃ...।"

ତା'ପରେ ଆମେ ଦିହେଁ ବାହାରକୁ ଆସିଛେ ଆଉ ଆମର ପୂର୍ବପରିଚିତ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଆମେ ଆସିଚୁ ଏଇଠିକି ।

ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ଅଛି ମୁଁ ଏଠି ବସି ବସି ତତେ 'ଶତା' କଥା କହୁଥିଲି ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ । ମୁଁ କେମିତି ଶତା ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇପଡ଼ିଛି ଅଥଚ ମୁହଁଖୋଲି ଶତାକୁ ନିବେଦନ କରିବାର ସାହସ ମୋର ନାହିଁ ।

ତୋ' ମୁହଁ ଏକାଥରକେ ଗୃପାହସରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥାଏ । ମୋର ପିଠି ବାଡ଼େଇ କହିଲୁ, "ସେକଥା କହ, ଏଇ ଛୁଟିଟାର ବିରହରେ ଯୁଂ ଲକନ୍‌ଭାର୍ ଏକାଥରକେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ।" ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ ତୁ କହିଲୁ—'ଆଜି କାଲୁ ମୁଁ ପ୍ରଥମ ଜାଣିଲି ସୀମାନ୍ତ ତୋ'ର ଅନେକ କଥା ଅଛି ଯାହା ତୁ ମୋର ଜାଣିବା ପ୍ରୟୋଜନ ମନେ କରି ନାହୁଁ ।"

ତା' ପରେ ମୁଁ ଆଉ କିଛି ମନେ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣେନି ମୁଁ କେତେବେଳେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଛି । ଆଉ ହଠାତ୍ ନିଜକୁ ଏଠି ଆବିଷ୍କାର କରି ମୁଁ ସତରେ ଭୟ ପାଇ ଯାଇଥିଲି ।

ସରୋଜ ଚୁପ୍‌ଚାପ ସବୁ ଶୁଣିପାଉଥାଏ । ଶେଷରେ କହିଲା, "ତୁ ତାହାହେଲେ କଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରୁ କେନାଲ୍ କୂଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ ଅଧମାଇଲ୍ ରାସ୍ତା ତୁ' ଚାଲି ଆସିଚୁ ତୋ'ର ଅଜ୍ଞାତରେ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଦ୍ରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ?

ସୀମାଦ୍ରି ଛୋଟ 'ହୁଁ'ଟିଏ କହି ନୀରବ ହୁଏ ।

ସରୋଜ କହେ, "କିନ୍ତୁ..."

ସୀମାଦ୍ରି କୁହେ – ଏଠି କିନ୍ତୁର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ସରୋଜ—ଏଇଟା ଠିକ୍ ସେଇ ଜିନିଷ ଯାହାକୁ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସାଇନ୍‌ସରେ କୁହନ୍ତି "ସୋମ୍ନାମ୍ବୁଲିଜମ୍" ।

ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ସୀମାଦ୍ରି କହିଚାଲେ –

ତୋର ମନେଥିବ ମୁଁ ସେଥର ଯୋଜ ସ୍କ୍ୱାୟାର୍ କେସ୍‌ରୁ ଖସି ପଡ଼ିଥିଲି । ସେଠା ବି ସେଇ ନିଦ୍ରିତ ଅବସ୍ଥାରେ । ତୁ' ନିଶ୍ଚୟ ଭାବୁଥିବୁ ମୁଁ ଆଜଯାଏ କାହିଁକି ତତେ ଏ କଥା କହି ନାହିଁ—ଜଣେ ସୋମ୍ନାମ୍ବୁଲିଷ୍ଟ ସହିତ ଏକା ରୁମ୍‌ରେ ରହିବାଟା ସମସ୍ତେ ସହ୍ୟ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ— ବୁଝିପାରୁଥିବୁ ନିଶ୍ଚୟ – କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅନ୍‌କ୍ୟାନି ଫିଲିଂ ହୁଏ । କେବଳ ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ କଥାଟା ଚାପି ଯାଇଥିଲି ଆଜଯାଏ ।

ସରୋଜ କିଛି ଜବାବ୍ ଦେଲା ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ପଚାରିଲା, "ଇଭା କିଏ ସୀମାଦ୍ରି ?"

ସୀମାଦ୍ରି କହିଲା – ସେ ସେକେଣ୍ଡ୍ ଇୟର୍ ସାଇନ୍‌ସର ଛାତ୍ରୀ— ଲେଡ଼ିଜ୍ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ ଥାଏ । ବୋଟାନିକାଲ୍ ଗାର୍ଡ଼େନରେ ମୋର ତା ସହିତ ଅକସ୍ମାତ ଦେଖା ହୁଏ । ଆଳାପ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ।

ସରୋଜ କୁହେ, "ହୁଁ" ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ ।

ଦୁଇ

ସେଦିନ ଅତି ପରିଷ୍କାର ଜ୍ୟୋସ୍ନା ପଡ଼ିଥାଏ । କେନାଲ କୂଳରେ ସେଇ ପରିମିତ ସ୍ଥାନଟିରେ ବାଲୁକା ଶେଯରେ ଶୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ମିରବରେ । ସେମାନଙ୍କର କହୁଣୀ ଉପରେ ଭର ରଖି ସେମାନେ ଏକାଗ୍ର-ଚିତ୍ତରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ରହିଥାଆନ୍ତି ସେଇ ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ବିଗତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚଉରାଟାକୁ । ଏଇ କିଛି ଦିନ ତଳର ଗୋଟାଏ ନୂତନ ଆବିଷ୍କାରକୁ ନେଇ ଏକ୍ସପେରିମେଣ୍ଟ କରିବାରେ ସେମାନେ ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ।

ସୀମାଦ୍ରି ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କହୁଥାଏ—ଦେଖ୍, ତା'ର ବାଁ ପଟର କାଖରେ ସେ ଗୋଟାଏ କଳସୀ ଧରିଛି···ପୁଣି ଅଣ୍ଟା ପାଖରେ ତା' ବିହଟା ସାମାନ୍ୟ ବାଁ ପଟକୁ ଝୁଙ୍କି ଆସି ପୁଣି ଡାହାଣକୁ ଢଳି ଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡଟା ମଧ୍ୟ ଦେହର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଡାହାଣ ପଟକୁ ନଇଁ ଯାଇଛି ସାମାନ୍ୟ ।

ସରୋଜ କୁହେ—ହୁଁ; ତା'ର ଶାଢ଼ୀର ଭାଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଦେଖୁଚୁ ତ !

ସୀମାଦ୍ରି ଯୋଗକରେ—ମୁଣ୍ଡରେ ନିଶ୍ଚୟ ଓଢ଼ଣା ନାହିଁ, ନ ହେଲେ ତା'ର ଏତେ ସୁନ୍ଦର କେଶବିଣୀ ଗଭାଟା ଲୁଚି ଯାଇଥାଆନ୍ତା !

ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ତନ୍ମୟ ଆଖି ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହେ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବତୀ ଗ୍ରାମ୍ୟବଧୂ ହାତରେ କଳସୀ ଧରି ।

ସରୋଜ କୁହେ ତା' ନାଁ 'ତମିସ୍ରା' ।

ସୀମାଦ୍ରି ପ୍ରତିବାଦ କରେ—"ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତା' ନା ଦିଅନ୍ତି 'ଜ୍ୟୋସ୍ନାରେଣୁ' ।

ତର୍କ ବେଶୀଦୂର ଗଲେନା । ପ୍ରତ୍ୟେକର ନିଜସ୍ୱ ନାମକରଣରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହନ୍ତି । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ମନର ଟେନ୍‌ସନ ହୁଗୁଳା

କରି ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ, ଆଉ ତା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କିଛି ଅନ୍ଧାର ଆଉ କିଛି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ରେଣୁ ନେଇ ଚଢ଼ି ଉଠିଥିବା ଗ୍ରାମ୍ୟବଧୂଟିର ଅପମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ ।

ସୀମାନ୍ତ୍ରି ଆଉ ସରୋଜ ଉଭୟେ ଜାଣନ୍ତି ସେମାନେ ସେଇ ଖାଣ୍ଟି ଚଉରାଟାକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ମନ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମରୀଚିକା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି । ଚଉରାଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଦୂରତ୍ୱ ୧୫ ଗଜରୁ କମ୍ ହେବ, ତଥାପି ଚଉରାଟାର ଏଇ ରହସ୍ୟମୟୀ ଅବସ୍ଥିତି ସେମାନଙ୍କର ଆଖି ପାଇଁ ସହସ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ତିଆରି କରି ଚାଲେ । ପାଖରେ କି ଗୋଟାଏ ନାଁ ନ ଜଣା ଗଛର ଗୋଟାଏ ବିଶୃଙ୍ଖଳ ଦୀର୍ଘ ଶାଖା ଲମ୍ବି ଆସି ଚଉରା ଉପରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶସ୍ତ ଆବରଣ ତିଆରି କରିଛି– ଆଉ ତା'ର ଭିତର ଦେଇ ଝରି ଝରି ପଡ଼େ ଅସଂଖ୍ୟ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରେଣୁ । ଅନେକ ଆଲୋକ ଆଉ ଅନ୍ଧାରର ରେଣୁ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଛନ୍ତି ସେଇ ଚଉରା ଉପରେ । ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆଖିର ଲେନ୍‌ସରେ ଧରି ନେଇ ସଜେଇବାକୁ ପଡ଼େ ଆପଣାର ମନ ଅନୁସାରେ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟବଧୂର ଅପମୃତ୍ୟୁ ପରେ ହୁଏତ ସେଠି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତିଆରି ହୁଏ ଗୋଟାଏ ଡାକ-ପିଅନ । ହୁଏତ ଯେଉଁ ଅନ୍ଧକାର ରେଣୁପୁଞ୍ଜରେ ନବବଧୂଟିର କେଶବନ୍ଧ ଗଣ୍ଠି ତିଆରି କରାଯାଇଥିଲା ତା'କୁ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରି ପିଅନ୍‌ର ପୋଷ୍ଟବ୍ୟାଗ୍ ତିଆରି କରାଯାଏ । ତା'ର ଗହନ କଳା ବାଳ ଉପରେ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥିବା ରୁପା ଫୁଲ୍‌ଟିକୁ ନେଇ ଡାକପିଅନ୍‌ର ଟୋପିର ବୋତାମ କରାଯାଏ । ଶାଢ଼ୀର ଭଙ୍ଗଗୁଡ଼ାକ ନେଇ ତିଆରି ହୁଏ ଖାକି ଟ୍ରାଉଜର ।

ଏଇ ରୂପାନ୍ତରଟା ଠିକ୍ ବ୍ୟାୟାମର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ବା' ଗଣିତର କ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ହୁଏନା । ଏଟା ହୁଏ ଗୋଟାଏ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମନର ସହଜ ଲଘୁ ସଞ୍ଚରଣରେ— ଯେମିତି ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲେ ଶତଦଳ ଧୀରେ ଧୀରେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୁଏ— ଯେମିତି କୃଷ୍ଣସାର ଯମୁନା ସହିତ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀର ସ୍ୱଚ୍ଛଧାରା ଏକାକାର ହୋଇଯାଏ । ଯେମିତି କୌଣସି ନିୟମ ନ ଥାଇ କ୍ରମ ରକ୍ଷା ନ କରି ସ୍ୱପ୍ନରେ ତରଳ ମିଶିଯାଏ ଆଉ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱପ୍ନ ।

ପ୍ରଥମ କିଛିଦିନ ଟିକିଏ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ ସେମାନଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ କେଇଦିନର ଅଭ୍ୟାସରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେଣି । ପ୍ରଥମେ ମନର ମାଂସପେଶୀଗୁଡ଼ାକୁ ହୁଗୁଳା କରିନେବାକୁ ହୁଏ—ତା'ପରେ ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁକୁ ଆଖିଆଗରେ ଫିକ୍ସ କରିନେଇ ତା'ର ଚାରିପଟେ କିଛି କୁହୁଡ଼ି ଦେଇ ଶକ୍ତ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଗୋଟାଏ ଅବୁଝା ପିଲାକୁ ଚକୋଲେଟ୍ ଦେଖେଇ ଆଦର କଲା ପରି ମନକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତୋଷାମଦ କରି ବିଶ୍ବାସ କରେଇ ନବାକୁ ପଡ଼େ ।

ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେମାନେ ଏମିତି ଅନେକ ଛାୟା ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ନ୍ତି ଆଉ ଭାଙ୍ଗନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଆବିଷ୍କାରର ନିଶା ସେମାନଙ୍କର ଛାଡ଼ି ଆସିଲାଣି । ହାଲୁକା ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ସେମାନେ ଖୋଜି ବସିଲେଣି ଗୋଟାଏ କାର୍ଯ୍ୟ-କାରଣ ସମ୍ପର୍କ ।

ସେଦିନ ହଠାତ୍ ସୀମାଦ୍ରି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା, "ଏଇଟାହିଁ ବୋଧହୁଏ ଯୋଗର ପ୍ରଥମ ସୋପାନ"—ଆମେ ଯେଉଁ ଜିନିଷକୁ ପନ୍ଦର ଗଜ ଦୂରରେ ଦେଖି ପାରୁଚୁ, ଆଉ ଟିକିଏ ସାଧନା ପରେ ବୋଧହୁଏ ଆମେ ଠିକ ସେଇ ଜିନିଷ ଦେଖିପାରିବା ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଗଜ ଦୂରରୁ । ଆମେ ଆଖି ପାଇଁ ଯେଉଁ କୁହୁକ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରୁଚୁ ତାକୁ ହୁଏତ ସ୍ପର୍ଶ ଓ ଗନ୍ଧ ପାଇଁ ତିଆରି କରିପାରିବା ଆଉ କିଛିଦିନର ସାଧନା ପରେ ।

ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ, ସୀମାଦ୍ରି କହିଗଲେ—ଆଜି ମୁଁ ବା ତୁ' କେବଳ ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରବଞ୍ଚେଇ ପାରୁଚେ କିନ୍ତୁ ହୁଏତ ଆଉ କିଛିଦିନପରେ ଆମେ ଠିକ୍ ଏଇ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ତିଆରି କରି ପାରିବା । ସେଥିପାଇଁ ଖାଲି ଦରକାର ମନର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ବିଶ୍ୱାସର ବିଜ ବପନ ।...

ମହେନ୍ଦ୍ର ବନ୍ଧୁପର ହସରେ ଫାଟିପଡ଼େ । "ହଁ, ତା ନୁହେ ଆଉ କଣ—ଆଉ ଟିକିଏ ସାଧନା କଲେ ହୁଏତ ଏଠି ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ସାଧାରଣ ସଭା ଡାକି ଆମେମାନେ ପ୍ରମାଣ କରି ପାରିବା ଯେ ସେମାନେ ଯାହା ଦେଖୁଛନ୍ତି ତା' ଗୋଟାଏ ଭଙ୍ଗାଚଡ଼ିକି ନୁହେ—ସେ'ଟା ଗୋଟାଏ କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିରରୁ ସଦ୍ୟ ଆମଦାନୀ ଜୀଅନ୍ତା ଲାସ୍ୟମୟୀ ରୂପସୀ—ବୁଝିଲୁ ସୀମାଦ୍ରି କାଙ୍କେ—କାଙ୍କେ..."

ସୀମାଦ୍ରି ର ବରକ୍ତର ସୀମା ରହେ ନାହିଁ । କ୍ୟାରମ୍ ଖେଳରେ ନିଷ୍ଫଳ ଚିବାଉଣ୍ଡ ପରି ସେ'ଥର ବେଗରେ ଉଠିଯାଏ ଅଞ୍ଚଳର ଦାର୍ଶନିକ-ମାନଙ୍କର ସଂଜ୍ୟାକୁ – ଆଉ ଏ ପ୍ରକାରର ବିଷୟ ନେଇ କିଏ କେତେବେଳେ କ'ଣ ମତାମତ ଦେଇଛନ୍ତି – ଆଉ ଠିକ୍ ତା'ପରେ ପରେ ସରୋଜକୁ ସେ ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିସ୍ପୃହ ଦେଖି – ଠିକ୍ ସେଇ ବେଗରେ ଖସି ଆସେ ଉପସ୍ଥିତ ଘଟଣାଚକ୍ର ଭିତରକୁ । ଚିତ୍କାର କରି ଉଠେ, "ସିନିକ୍-ସିନିକ୍-ହିଦେନ୍...ଏତେ ହାଲୁକା ମନ ନେଇ ତୋ' ପକ୍ଷରେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ମୌଳିକ ଧାରଣା ମଧ୍ୟ କରିପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।"

ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଫେରିଆସନ୍ତି । ସରୋଜ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହି ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ିମାରେ ଆଉ ସୀମାଦ୍ରି ବିଛଣା ଉପରେ ଇତଃସ୍ତତ ହୁଏ । ତା'ର ମନ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବାସନା ଉଙ୍କିମାରେ । ତା'ର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଯାଇ ଦେଖିବାକୁ ସେମାନେ ଆସିବା ପରେ ସେଇ ଚଉଘଟା କଣ କରୁଥିବ । ସେ ଚଉଘଟା ହୁଏତ ବସିପଡ଼ି ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ନେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଥିବ । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତା'କୁ ବହୁରୂପୀ ସାଜିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । କିମ୍ବା ହୁଏତ ସେ'ବି ଶୋଇ ରହିଥିବ ସରୋଜ ପରି ଅଚେତ ନିଦରେ । ଅଦ୍ଭୁତ କୌତୂହଳ ହୁଏ ସୀମାଦ୍ରି ର । ସେ ଯଦି ଯାଇ କୌଣସି ଗୋଟାଏ ଅସତର୍କ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଛୁଇଁ ଦେଇ ପାରନ୍ତା ସେଇ ଚଉଘଟାକୁ, ତାହାହେଲେ ହଠାତ ଗୋଟିଏ ଗୁଳିଛିଣ୍ଡା ଧନୁପରି ହୁଏତ ସେ ଚଉରାଟା ଚମକିପଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତା । ଉଠନ୍ତା ଚଉରାର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ପୁଣି ଥରେ । ନହେଲେ ସେ ହୁଏତ ଆଈ ମା' କାହାଣୀର ଖୋଳପା ପୋଡ଼ିଯାଇଥିବା ରୂପସୀ ବେଙ୍ଗବଙ୍ଗ କନ୍ୟା ପରି ବିକଳ ହେଇ କୁହନ୍ତା, "ଆହା' କଣ କଲ, ମତେ ଛୁଇଁ ଦେଲ ତମେ ? ମୁଁ ଆଉ ରହିପାରୁନାହିଁ ଏଠି ।" ତା'ପରେ ହୁଏତ ସେ ତା'ର ଦୁଇ ଶୁଭ୍ର ଡେଣା ମେଲି ଉଡ଼ିଯାଆନ୍ତା ଶାପମୁକ୍ତ କିନ୍ନରୀ ଭଳି ତା'ର ଆଲୋକରେ ଆକାଶକୁ ଦୁଇ ଭାଗ କରି । ତା' ଆରହନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେ ସରୋଜକୁ ଆଣି ଏଇ ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ ସତ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି କରାଇ ପାରନ୍ତା ହୁଏତ ।

ଏଟା କଣ କେବଳ ଆଖିର ଭୁଲ ? ଗଭୀର ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି ହେଇଛି ସୀମାଦ୍ରି ର ମନରେ । ପ୍ରାଚୀନ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଜଡ଼ ଭିତରେ

ଯେଉଁ ଜୀବନ ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲେ ତା' ହୁଏତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଥ୍ୟା ନୁହଁ । ତା'ର ସମଗ୍ର ଶୈଶବକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଛି ଏଇ ଧରଣର ଅସଂଖ୍ୟ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଆଉ କାହାଣୀ । ନିଜର ସ୍ଥୂଳ ଶରୀରକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଡ଼ ପିଣ୍ଡରେ ଜୀବନ ସଞ୍ଚାର କରିବାର ଅନେକ ରୋମାଞ୍ଚକର କାହାଣୀ ଶୁଣିଛି ସେ । ସେଗୁଡ଼ା କଣ ସବୁ କେବଳ କଳ୍ପନା ?

ସୀମାଦ୍ରିର ଆଖିରେ ନିଦ ଆସେନା । ସଂଶୟର ତର-ଅମୀମାଂସିତ ଦୋଳରେ ବସି ସେ ଝୁଲୁଚି ଆଉ ଝୁଲୁଚି । କ୍ଳାନ୍ତି ଆଉ ଅବସାଦରେ ସେ ଭାବିପାରେନା ବେଶୀ, ତା'ର ଆଖିପତା ଲାଗି ଆସେ ଧୀରେ ଧୀରେ । ଏ ସତ୍ୟକୁ ବୋଧହୁଏ ତର୍କ ଦେଇ ଉପଲବ୍ଧି କରି ହୁଏନା—ଆଚମ୍ବିତ ଭାବରେ ହୁଏତ ଏ ସତ୍ୟ ଆସି ଧରାଦିଏ ଅକସ୍ମାତ୍··· ସୀମାଦ୍ରି ଶୋଇପଡ଼େ ।

ତିନି

ସରୋଜ ଖୁବ୍ ବୁଦ୍ଧିମାନ । ସେଥିପାଇଁ ତା'ର ବୁଦ୍ଧି ଓ ଚିନ୍ତାଶକ୍ତିର ପରିଧି ବାହାରେ ଯେ କୌଣସି ବିଷୟ ଥାଇପାରେ ତା' ସେ ମାନିନବାକୁ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ କରି ବିଶ୍ୱାସ ସଞ୍ଚୟ କରି ସୀମାଦ୍ରି ଯେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱାସର ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ସ୍ତୂପ ତିଆରି କରେ, ଆଉ ସେଇ ସଞ୍ଚୟକୁ କୃପଣ ପରି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ, ସେତେବେଳେ ସରୋଜ ଠିକ୍ ତାର ଦୁର୍ବଳ ବିନ୍ଦୁଟିରେ ହିଁ ଆଘାତ କରେ ଆଉ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖେଇ ଦିଏ ଯେ ସୀମାଦ୍ରିର ସମଗ୍ର ସଞ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ମୌଳିକ ଭ୍ରମ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । କିନ୍ତୁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମାଦ୍ରି ଗୋଟାଏ କିଛି ହାତରେ ନ ପାଇଛି, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କୌଣସିମତେ ସରୋଜକୁ ବୁଝାଇ ଦେଇପାରୁ ନାହିଁ ଯେ ତା'ର ବୁଦ୍ଧିର ପରିଧି ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର—ଆଉ ସେଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ପରିଧିକୁ ଆହୁରି ସୀମିତ କରିଦେଇଛି ତା'ର ଅହଙ୍କାର—ଆଉ ଯୁକ୍ତିର କୁହୁଡ଼ି ।

ଆଜକାଲି ସରୋଜକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନ ନେଇ ସୀମାଦ୍ରି ଏକୁଟିଆ କେନାଲ୍ କୂଳକୁ ଯାଏ । ପ୍ରତିଦିନ ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଶୋଇରହି ସେ ଅନେକ ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼େ ଆଉ ଭାଙ୍ଗେ । ସେଇଠି ବସି ବସି ମନକୁ

ମନ ନିଜ ସହିତ କଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରେ । ସେ ସ୍ଥାନଟା ଯେପରି ସୀମାଦ୍ରିର ଲାବରେଟରୀ । ସେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତଥ୍ୟ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆଉ କିଏ ଆସି ତା'ର ଏକ୍ସ୍‌ପେରିମେଣ୍ଟ୍‌ରେ ବାଧା ଦେଉ ତା' ସେ ଚାହେଁନା । ସେ ଆଉ ତା'ର ଅବ୍‌ଜେକ୍ଟ ଭିତରେ ଆଉ କାହାର ଅବସ୍ଥିତି ଏକାବେଳକେ ଅସହ୍ୟ । ତା'ର ମନଟା ବି ଯା' ଭିତରେ ପୋଷା ମାନିଗଲାଣି । ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ ରୂପ ଦେବାପାଇଁ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଓ ପରିଶ୍ରମ ଲାଗୁଛି ତା'କୁ । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ସୀମାଦ୍ରି ଯାଏ ସେଠିକି ଆଉ ଫେରିଆସେ ନୂଆ ସ୍ୱପ୍ନ ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ।

'ଇମେଜ୍'ଟାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ପୁରାପୁରି କବଳିତ କରି ସାରିଲାଣି । କେବେ କେବେ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ ତା'ର ଝରକା ପାଖରେ ବସି ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶରେ ସେ ଭଙ୍ଗା ଚଉରାଟାକୁ ଆଙ୍କିନିଏ ଆଉ ତା'ପରେ ପରେ ତାକୁ ବହୁ ବିଚିତ୍ର ରୂପରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରେ । ଶୂନ୍ୟରେ ଚଉରାଟାକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ସେ, ଆକାଶର ମହାଶୂନ୍ୟରେ ଚଉରାଟା ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ ଭାବରେ ଲମ୍ବାହୋଇ ଚାଲେ···ଅନେକ ଲମ୍ବା, କ୍ଷୁଦ୍ରାୟତନ ଚଉରାଟା ଆକାଶର ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ୍ଟରେ ଠିଆହୋଇ ରହେ 'ପିସା'ର 'ଲିନିଂଟାୱାର'ପରି । ତା'ପରେ ହୁଏତ ସେଇ ଦୀର୍ଘସ୍ତମ୍ଭର ଚୂଡ଼ା ଯାଇ ଆଘାତ କରେ ଗୋଟାଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନକ୍ଷତ୍ରକୁ । ସୀମାଦ୍ରିର ମୁହଁରେ ସନ୍ତୋଷର ଦୀପ୍ତି ଫୁଟିଉଠେ । ଗୋପାଳପୁର 'ଲାଇଟ୍‌ହାଉସ୍' ଠିକ୍ ଏମିତି ଦେଖାଯାଏ । କେନାଲ୍ କୂଳର ସେଇ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚଉରା ଆସି ଆକାଶରେ ହେଇଛି ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ବିଜୟସ୍ତମ୍ଭ, କିଏ କହେ ଚଉରାଟା ଜଡ଼-ନିର୍ବେଦ-ସ୍ଥାବର ? ସେଇ ଦୀର୍ଘ 'ଲାଇଟ୍‌ହାଉସ୍'କୁ ପୁଣି ଷ୍ଟ୍ରେଚ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ସୀମାଦ୍ରି ମନର ଲେନ୍‌ସରେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଷ୍ଟ୍ରେଚ ହବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ ତା'ର ଅବ୍‌ଜେକ୍ଟ ଆଉ ଠିକ୍ ଚଉରାର ଉଚ୍ଚତାକୁ ଆସି ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ନା—ଆହୁରି ଷ୍ଟ୍ରେଚ କରିବାକୁ ହେବ । ଟିକିଏ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ସୀମାଦ୍ରିକୁ । ତା'ର ମନେ ହୁଏ ଯେ ଯେମିତି ଠିକ୍ କମାର ପରି ତା'ର ମନର ହାତୁଡ଼ିରେ ପିଟି ପିଟି ଷ୍ଟ୍ରେଚ କରୁଛି ଚଉରାଟାକୁ । ଷ୍ଟ୍ରେଚ—ଆହୁରି ଷ୍ଟ୍ରେଚ—ଅନେକ ଷ୍ଟ୍ରେଚ ହୋଇଯାଏ । ସେ ଯେମିତି ତା'ର ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଦେଖୁଛି ଆକାଶର ବିରାଟ ଚେସ୍ ବୋର୍ଡ଼ ଉପରେ ଠିଆହୋଇ

ରହିଛି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ନିଃସଙ୍ଗ—ନିରୋଳା 'ପିନ୍' । ବାଃ ! ଖୁସି ହୋଇଯାଏ ସୀମାଦ୍ରି । କେତେ ଓଜନ ହବ ସେଇ 'ପିନ୍' ଟାର ? ତା'ର ଡାହାଣ ହାତର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ଆଉ ତର୍ଜନୀ ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ବଢ଼େଇ-ବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ ସେ ମହାଶୂନ୍ୟରେ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁନାହିଁ ତ ସୀମାଦ୍ରି ? ତା'ର ଆଙ୍ଗୁଠିର ପବଗୁଡ଼ାକ ବଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ତା'ପରେ ତା'ର ପାପୁଲି...ଆଉ ଧୀରେ ଧୀରେ ତା'ର ସମଗ୍ର ହାତଟା ଅନେକ ବାଟ ଲମ୍ବିଗଲଣି ଆକାଶ ଭିତରକୁ । ଆଉ ମାତ୍ର କେଇ ଇଞ୍ଚ୍ ବାଟ । ଆନନ୍ଦରେ ସୀମାଦ୍ରିର ଆଙ୍ଗୁଠି ଦୁଇଟା ଥରି ଉଠୁଛି । ସତରେ କଣ ସେ ଆକାଶରୁ ତୋଳି ଆଣି ପାରିବ ସେଇ କ୍ଷୁଦ୍ରାକୃତିର 'ପିନ୍' ଟାକୁ । ଦୁଇ ଆଙ୍ଗୁଠିର ସ୍ୱଳ୍ପ ବ୍ୟବଧାନ ଭିତରେ ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରୁଛି—ସେ ନିର୍ଭୁଲ୍ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରୁଛି କିଛି ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ଧରିଛି ସେ । ଏଥର ଆକୁଞ୍ଚନ । ତା'ର ମନେହେଉଛି ସେ ଯେପରି ଆକାଶରୁ କୋହିନୁର୍ ତୋଳି ଆଣୁଛି । କିଂ ମିଡ଼ାସ୍ ବୋଧହୁଏ ଖଣ୍ଡେ ସୁନାର ଇଟାକୁ ଯୋ'ଠାରୁ ଅଧିକ ସାବଧାନତାର ସହିତ ଆଣି ନ ଥାନ୍ତେ । ପୁଣି ଥରେ ଫେରିଆସି ଆସୁଛି ତା'ର ହାତ—ତା'ର ପାପୁଲି—ଆଉ ତା'ର ଆଙ୍ଗୁଠି ସବୁ । ତା'ର ଚିର-ଈପ୍ସିତ ବସ୍ତୁଟିକୁ ସୀମାଦ୍ରି ଆଣି ରଖିଛି ତା'ର ବାଁ ହାତର ପାପୁଲି ଉପରେ । ଆଖି ଅପରେସନ୍ କରୁଥିବା ସର୍ଜନ ବୋଧହୁଏ ଅଧିକ ସାବଧାନତାର ସହିତ ଫରସେପ୍‌ରେ ଧରିପାରିନଥାନ୍ତା ଆଖିର ଡୋଳାକୁ । ତା'ର ପ୍ରସାରିତ ପାପୁଲି ଉପରେ ସେ ତା'ର ଓଜନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛି । ନୂତନ ଆବିଷ୍କାରରେ ସୀମାଦ୍ରିର ଆଖି ଦୁଇଟା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସେ ଭାବୁଛି ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯଦି ଏଠି ଥାଆନ୍ତା ମୂର୍ଖ ସରୋଜ ତାହାହେଲେ ସେ ତାକୁ କହନ୍ତା, "ଗୋ, ରନ୍—କେନାଲ କୂଳକୁ ଯା' ଦେଖି ଆସିବୁ ସେ ଚଉରଟା ଆଉ ସେଠି ନାହିଁ । ତାକୁ ମୁଁ ଲୁଟିକରି ଆଣିଛି ମନର ଜୋର୍‌ରେ । ଆଉ ସେ ଯେତେବେଳେ କେନାଲ କୂଳରୁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଫେରି ଆସନ୍ତା, ସେତେବେଳେ ସେ ତା'ର ଆଖି ଆଗରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବାଁ ହାତର ବନ୍ଧମୁଷ୍ଟି ଫେଇ ଦେଖେଇ ଦିଅନ୍ତା ତା'ର ଏଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂସ୍କରଣଟିକୁ ।

ଖୁବ୍ ପାଟିକରି ହସି ହସି ଦଳେ ପିଲା ପଶି ଆସିଲେ ସୀମାଦ୍ରିର ରୁମ୍ ଭିତରକୁ । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସୀମାଦ୍ରି । ତା'ର ବାଁ ହାତରେ ପାପୁଲି ତଥାପି ଖୋଲା ଅଛି -- କିନ୍ତୁ ତା'ର ପ୍ରିୟ ପଦାର୍ଥଟି ଆଉ ତା' ଉପରେ ନାହିଁ । ଆଖି ପିଛୁଳାକରେ ଯେମିତି ତା'ର ପାପୁଲି ଉପରେ ସେ'ଟା ମିଳେଇ ଗଲା ସମୁଦ୍ର କୂଳର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜେଲ-ଫିସ୍-ପରି । ମନେ ମନେ ଅସମ୍ଭବ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସୀମାଦ୍ରି । ରୁକ୍ଷ ସ୍ୱରରେ କଣ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲା ବୋଧହୁଏ—ନୀରବରେ ସେମାନେ ଫେରିଗଲେ । ରାତି ଦଶଟା ବାଜିଗଲାଣି ।

ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ସୀମାଦ୍ରି ।

× × ×

ଅନେକ ରାତି ହେଲାଣି ।

ଦେଖିଲେଇ ଜଣାଯାଏ ସୀମାଦ୍ରି ଶୋଇ ରହିଛି ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ । କିନ୍ତୁ ସୀମାଦ୍ରି ତା'ର ମୁଦ୍ରିତ ଆଖି ଆଗରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖି ପାରୁଛି କେନାଲ କୂଳର ସେଇ ଚଉରାଟାକୁ । ସେ ଚଉରାଟା ଆଉ ସ୍ଥାଣୁ ନୁହେଁ—ସୀମାଦ୍ରିର ମନର ରଶ୍ମି ନେଇ ଯେପରି ତା'ର ସ୍ନାୟୁ ସବୁ ବଞ୍ଚି ଉଠିଲେଣି । ରୁଗ୍ଣ ମାଂସପେଶୀ ସବୁ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେଣି । ପବନ ବହୁଛି ବୋଧହୁଏ -- ଆଉ ସେଇ ପବନରେ ସେଇ ପଥରର ଚଉରାଟା ଦୋଳି ଖେଳୁଛି ହାଲୁକା ମନରେ । ଥରେ ଥରେ ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କ ପବନରେ ଚଉରାଟା ଏକା ଥରକେ ନଇଁ ଯାଉଛି ତଳକୁ —ଯେମିତି ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଚଉଖୁଣ୍ଟିଆ ରବରର ସ୍ତମ୍ଭ । ତା'ର ମନେହେଲା ଯେମିତି ସେଇ ସ୍ତମ୍ଭଟା ଦୋହଲି ଦୋହଲି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି ତା'କୁ ସେଠିକି ଯିବାପାଇଁ ।

ହଠାତ୍ କ୍ଷଣାରେ ଉଠି ବସିଲା ସୀମାଦ୍ରି ।

ତା'କୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହିଁ ଯିବାକୁ ହବ ସେଠିକି । ରୁମ୍‌ର ଆଲୁଅ ଦବାକୁ ମନେ ନାହିଁ ତାର । ସବୋଜ ଅଛି କି ନାହିଁ ସେଥିପାଇଁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ

ନାହିଁ । ହାତ ତାର ମନକୁମନ ଉଠିଗଲା, ଦରଜାର ଖିଡ଼କି ଖୋଲି- ବାକୁ । ହଷ୍ଟେଲ୍‌ର ଲମ୍ବା ବାରଣ୍ଡାଟା ଏକାଥରକେ ନିର୍ଜନ । ଜଣେ ହେଲେ କେଉଁଠି ପିଲା ନାହାଁନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ମନ୍ଦ ଆଲୋକର ଆସ୍ତରଣ ତଳେ ଚାଲିଚି ସେ ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ପରି । ତା' ପରେ ଷ୍ଟେୟାର୍ କେସ୍, ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ପ୍ରତିଟି ପାହାଚରେ ଓହ୍ଲାଇ ଓହ୍ଲାଇ ଚାଲିଛି ସୀମାନ୍ତ ଆଉ ତା' ପରେ ପରେ ମେନ୍ ଗେଟ୍ ଦେଇ ଏକାଥରକେ ବାହାର ରାସ୍ତାକୁ ।

ରାସ୍ତାଟା ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଜନ । ଟ୍ରେନର ତୀବ୍ର ହୁଇସିଲ୍ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରୁ ଶୁଣାଯାଉଛି ମଝିରେ ମଝିରେ । ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ରାସ୍ତା ଲାଇଟ୍ ଗୁଡ଼ାକ ସୀମାନ୍ତକୁ ଦେଖାଯାଉଛନ୍ତି ଆକାଶରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଥିବା କେଇଟା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତାରକା ପରି । ଗୋଟାଏ ଦିଶାହୋଇ ରିକ୍‌ସାବାଲା ତାର ବେଗରେ ରିକ୍‌ସା ଚଳେଇ ନେଇଗଲା ସୀମାନ୍ତର ଦେହରେ ପ୍ରାୟ ଘଷି ହୋଇ । କିନ୍ତୁ ସୀମାନ୍ତ ତା'ର ଚାରିପାଖର ସମସ୍ତ ଘଟଣା ପ୍ରତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଲିପ୍ତ ନିର୍ବିକାର । ତା'ର ଦୁଇଟି ଅର୍ଦ୍ଧ- ନିମୀଳିତ ଆଖି ଆଗରେ କେବଳ ହୋଲ ହୋଲ ଇଙ୍ଗିତ କରୁଛି ସେଇ ଚଉରାଟା । କସ୍ତୁରୀମୃଗ ପରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ସୀମାନ୍ତ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଉଛି ଗୋଟାଏ ଅଦୃଶ୍ୟ, ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳର ଆକର୍ଷଣରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ।

ତରଳ ରୂପାପରି ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ବର୍ଷି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ସେଇ ଜହ୍ନର ଯାଦୁରେ କେନାଲ୍‌ର ପାଣି, ବାଲି ଆଉ ଗଛ ସବୁ ଯେମିତି ରୂପାପାଲଟି ଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ପରିବେଶକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଛି ଏକ ଅବ୍ୟକ୍ତ ନିର୍ଜନତା । ଏଇ ଅତି ନିର୍ଜନ ପରିବେଶରେ ମନେହୁଏ ଯେପରି ପୃଥିବୀର ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମନ୍ଥର ହୋଇ ଆସିଛି ତା'ର ଅକ୍ଷ ଚାରିପଟେ । ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଦ ପକେଇ ଚାଲିଛି ସୀମାନ୍ତ — ଟିକିଏ ଜୋର୍‌ରେ ଚାଲିଲେ ଯେମିତି ଏଇ ଚିର-ରହସ୍ୟମୟୀ ପରିବେଶର କୁହୁକ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । କେତେ ରାତି ହେଲାଣି ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଲୋକର ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟରେ ଗଛର ସାନ୍ଦ୍ର-ଘନ ଶାଖାଗୁଡ଼ାକ ଦେଖାଯାଉଛି ଆହୁରି କୃଷ୍ଣକାୟ । ଗଛର ନାଁ । ସୀମାନ୍ତ ଜାଣେନା — ତେବେ ଗଛଗୁଡ଼ାକର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଗଛକୁ

ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ଯେମିତି ସେମାନେ କୌଣସି ଆର୍ଟିଷ୍ଟ ହାତର ଅଙ୍କା ଅସମାପ୍ତ ପେଣ୍ଟିଂ ।

ପାଖରେ ଗାର୍ଲସ୍ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ର ଦ୍ୱିତଳକୋଠା ଦେଖାଯାଉଛି । ତା'ର ଭିତରେ ଅନେକ ତରୁଣୀ ନିଦ୍ରା ଯାଇଥିବେ । ଯେମିତି କେଉଁ ଦୈତ୍ୟର କୁହୁକ ମନ୍ତ୍ରରେ ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନେ । ସେଇମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଶୋଇ ରହିଛି ରିତା । ଆହା ! କେତେ ଅଛୁଆଁଗୃହିତା ରିତାର ଯୌବନ ! ରିତା କଣ ଚାହେଁନା ଏଇ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଖେଳିବାକୁ ଏଇ ଶୀତଳ ବାଲି ଶେଯରେ ! ସେ କଣ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଚାହିଁ ନ ଥିବ ଖସି ପଡ଼ନ୍ତାକି ଏଇ କାନ୍ଥର ଇଟାଗୁଡ଼ାକ ଏଇ ମାତାଲ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ବତୁରି ବତୁରି ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ସୀମାନ୍ତ୍ର ମନ କରୁଣା-ଆର୍ଦ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲା । ରିତାକୁ କଣ ଉଦ୍ଧାର କରି ହବ ଏଇ ଯକ୍ଷପୁରୀ ଭିତରୁ ? ହୁଏତ ସମ୍ଭବ । ତା'କୁ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଦିନେ ରାଜପୁତ୍ର ପରି ପାଣିର ସନ୍ଧାନ କରି···ତା'ପରେ ହୁଏତ ଘୋଡ଼ାର ଜିନ୍ ଉପରେ ତା'ର ଉଷ୍ଣୀଷ ରଖିଦେଇ ତାକୁ ଉଠିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଲୁହାର ପାଇପ୍ ଧରି ଦୋତାଲା ଉପରକୁ ।···ତା'ପରେ ହୁଏତ···। ସୀମାନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଫେରିଗଲା ସେଇ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚଉରି ଆଡ଼କୁ । ଏଇ ଚଉରାଟାକୁ ଯଦି ସେ କରିପାରନ୍ତା ଆଲ୍ଲା-ଉଦ୍ଦିନ୍‌ର ସେଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦୀପ-ଦୈତ୍ୟ, ତାହାହେଲେ ହୁଏତ ତା'କୁ ସେ ଆଦେଶ କରି ପାରନ୍ତା ରିତାକୁ ଉଦ୍ଧାରକରି ଆଣିବାକୁ । ଓଃ ! ଥରେ—ମାତ୍ର ଥରକ ପାଇଁ ଯଦି ସେ ଚେତନା ସଞ୍ଚାର କରି ପାରନ୍ତା ଏଇ ଜଡ଼—ପ୍ରସ୍ତରିତ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚଉରି ଦେହରେ !

ନିର୍ନିମେଷ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସୀମାନ୍ତ୍ର ଚାହିଁ ରହିଛି ସେଇ ଚଉରାଟାକୁ । ସେ ଆଜ କିଛି ଭାବିବାକୁ ଚାହେଁନା । ଆଜ କେବଳ ସେ ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିବ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ କମପରିବର୍ତ୍ତନକୁ । ପ୍ରଥମେ ତା'ର ମନେହେଲା ଯେମିତି ସେଇ ଚଉରା ଉପରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଲୋକ ଆଉ ଅନ୍ଧାର ରେଣୁ ଭସି ବୁଲୁଛନ୍ତି ଅନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ । ତା'ପରେ ଯେପରି ସେଇ ଭାସମାନ ରେଣୁଗୁଡ଼ିକ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି··· ସେମାନେ ରୂପ-ପରିଗ୍ରହ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଝରୁଛି ଆକାଶରୁ ।

ଏଇ ଭଗ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକରେ ମଣିଷମାନେ କୁଆଡ଼େ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ସୀମାନ୍ଦ୍ର ଆଉ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଉନାହାଁ ତ ? ତା'ର ଏଇ ଏକ୍ସପେରିମେଣ୍ଟ୍‌ଟା ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ପାଗଳାମି ନୁହେଁ ତ ? ଠିକ୍ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନାହାଁ ସେ । ପୃଥିବୀରେ ଚଉରାଟା ଆଡ଼େ ଗୁହାଁଲ ସୀମାନ୍ଦ୍ର । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ତା'ର ମନେହେଲା ଯେପରି ସେଇ ଚଉରାଟା ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଯାଇଛି ଗୋଟାଏ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରତିକୃତିରେ ।

······ଗୋଟାଏ ଖାକି ରଙ୍ଗର ଫୁଲପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ପିନ୍ଧିଛି ଲୋକଟା । ସରୁ ଅଣ୍ଟାଠାରୁ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇଛି ବିମପ୍ରଶସ୍ତ ଗ୍ରୀବାର ଦୁଇ ସୀମା ଟ୍ରାପିଜିୟମ୍‌ର ବାହୁ ପରି । ବାଁ ଆଖି ଉପରେ ଫେଲ୍ଟ ଟୋପିଟା ନଇଁ ଆସି ମୁହଁଟା ଠିକ୍ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ସୀମାନ୍ଦ୍ର ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଆଗେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା ସେଇ ଲୋକଟା ଆଡ଼କୁ । ସେ ଯେମିତି ଯାଉଛି ଗୋଟାଏ ଅଶରୀରୀ ସହିତ ପରିଚୟ କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେଇ ଲୋକଟା ଠିଆ ହୋଇ ରହେ ଅବିଚଳିତ ହୋଇ । ନିକଟକୁ··· ଖୁବ୍ ନିକଟକୁ ଆସିଲାଣି ସୀମାନ୍ଦ୍ର—ସୀମାନ୍ଦ୍ରର ନିଶ୍ୱାସ ବୋଧହୁଏ ବାଜୁଛି ସେଇ ଲୋକଟା ଉପରେ—କିନ୍ତୁ ସେ ଲୋକଟାର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏନାଁ । ଆଖିରେ ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ ବିସ୍ମୟ ନେଇ ସୀମାନ୍ଦ୍ର ଗୁହାଁ ରହେ ସେ ଲୋକଟାକୁ । ଆଗରୁ କେଉଁଠି ଦେଖିଛି ଦେଖିଛି ବୋଲି ମନେହୁଏ ତା'ର । ···କିନ୍ତୁ ଭୁଲିଯାଉଛି ସୀମାନ୍ଦ୍ର···ଭୁଲିଯାଉଛି ସେ । ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଗୁପାକଣ୍ଠରେ ପଗ୍ଭରେ ସୀମାନ୍ଦ୍ର —"ତମେ କିଏ ?" ···ନିଶ୍ୱାସର ମୃଦୁ ଶବ୍ଦ ପରି କଥାଗୁଡ଼ାକ ମିଳେଇଗଲା ପବନରେ । ଚମକି ଉଠିଲା ସୀମାନ୍ଦ୍ର ! ନିର୍ଜନ ପରିବେଶ ଭିତରେ ଏଇଁ ସାମାନ୍ୟ କେଇପଦ କଥା ଅତି ବେଖାପ ଶୁଣାଯାଏ କାନକୁ । କିଏ କଥା କହିଲା ? ସେ ନିଜେ ନାଁ । ତା ସାମ୍ନାରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଏଇ ଅଶରୀରୀ ଯୁବକ ? ଠିକ୍ କିଛି ବୁଝିପାରୁନାହାଁ ସେ । ସବୁ ଯେମିତି ଗୋଳମାଳିଆ ହୋଇ-ଯାଉଛି ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ।

ସୀମାନ୍ଦ୍ରର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ହଠାତ୍ ଯେମିତି ଖେଳିଗଲା ଗୋଟାଏ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ତରଙ୍ଗ । ତା'ର ମନେ ହେଲା, ସେ ଯେମିତି ନିଜକୁ

ଦେଖିପାରୁଚ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ଟ ଦର୍ପଣ ଭିତରେ । ତା'ର ଏଇ ଅପରିଚିତ ତରୁଣ ହେଉ ଏତେ ସମୟ ଧରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ସେ ନିଜେ ! ହୁଁ-ଠିକ୍ ତ ! ନିର୍ଭୁଲ୍ ଭାବରେ ସୀମାଦ୍ରି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ତା'ର ସାମ୍ନାରେ । କିନ୍ତୁ ଏକଥା କଣ ସମ୍ଭବ ? ଆସିଯାଏ.ତ କେବଳ ସୀମାଦ୍ରି ଏଇକଥା ତପସ୍ୟା କରି ଆସିଛି । କେତେ ସର୍ବ ସେ କଳ୍ପନା ନ କରିଛି ନିଜକୁ ସେ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିବ ଏଇ ନିର୍ବାକ୍, ଜଡ଼ ପଥର ଦେହରେ । ଆଜ ହୁଏତ ଅକସ୍ମାତ ଆସିଚ ସେଇ ଚିର ଈପ୍‌ସିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ଯେପରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼ୁଚ ସୀମାଦ୍ରି । ସେ ଆଉ କିଛି ଭାବିପାରୁନାହିଁ । ଧୀରେ ଧୀରେ ତା'ର ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ସବୁ ନିର୍ଜ୍ଜୀବ ହୋଇ ଆସୁଛି । ପକ୍ଷାଘାତ ବୋଧହୁଏ ଠିକ୍ ଏଇପରି ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଅତି ଅସହାୟ ଭାବରେ ସେ ତିଳେ ତିଳେ ପ୍ରସ୍ତରିତ ହୋଇଯାଉଛି······ସେ ଚଳତ୍‌ଶକ୍ତି ରହିତ ।

ସୀମାଦ୍ରିର ପ୍ରସ୍ତର ସମାଧି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛି । ତା'ର ଆଖି ପତା ମଧ୍ୟ ଚଳେଇବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଥର କିନ୍ତୁ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି ସେଇ ଅନ୍ୟ ଲୋକଟି, ସୀମାଦ୍ରିର ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ । ସେ' ଯେମିତି କେବଳ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ସୀମାଦ୍ରିର ଏଇ ରୂପାନ୍ତରକୁ । କିନ୍ତୁ ସୀମାଦ୍ରିର ମସ୍ତିଷ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ଠିକ୍ । ସେ ଠିକ୍ ଜାଣିପାରୁଛି ସେ ଲୋକଟା ଯିବ ଗାର୍ଲସ ହଷ୍ଟେଲ୍ ପାଖକୁ । ଏଟା ସୀମାଦ୍ରିର ନିଜସ୍ୱ ଭାବନା ନୁହେଁ । ସେଇ ଲୋକଟାର ପ୍ରତିଟି ଚିନ୍ତାଧାରା ଯେପରି କେଉଁ ଅଜ୍ଞାତ ଶକ୍ତି ବଳରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେଉଛି ସୀମାଦ୍ରିର ମନରେ । ସୀମାଦ୍ରି ଆଦୌ ଅନୁମାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁନାହିଁ କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସ୍ପଷ୍ଟ ଜାଣିପାରୁଛି ତା'ର ପ୍ରତିଟି ଚିନ୍ତାଧାରା ।

ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଛି ସୀମାଦ୍ରି ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ···ସେଇ ଲୋକଟା ଗାର୍ଲସ ହଷ୍ଟେଲର ପାଇପ୍ ଧରି ଉଠୁଚି ଉପରକୁ । ଖୁବ୍ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଚ ସେଇ ଲୋକଟାକୁ ନିଶ୍ଚୟ···ସୀମାଦ୍ରିର ପ୍ରସ୍ତରିତ ଗୋଡ଼ର ମାଂସପେଶୀ ସବୁ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ସେଇ ଲୋକଟାର ଉଠିବାର ଚେଷ୍ଟାରେ । ତା'ପରେ ସେଇ ଲୋକଟା ଚାଲୁଛି ଗୋଟାଏ ନାତିପ୍ରଶସ୍ତ ପାଚେରି ଉପରେ କୌଣସି ମତେ ନିଜର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରି କରି — ଆଉ ଠିକ୍ ସେଇ ସ୍ପନ୍ଦନ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଚ ସୀମାଦ୍ରି । ସେ ବି ଚାଲୁଚ

କେତେବେଳେ ବାଁକୁ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଡାହାଣକୁ । ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଦୋଳନରେ ଦୋଳାୟିତ ହେଉଛି ସୀମାଦ୍ରି···ତା'ପରେ ଲୋକଟା ଉଠୁଛି ଘନ୍ତର୍ପଣରେ ଗୋଟାଏ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ପାଚିପିଟ୍ ଉପରକୁ, କାନ୍ଧରେ ପିଠି ଘଷି ଘଷି ଚାଲୁଛି ଲୋକଟା···ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଯାଉଛି ଶିତାର ଗୁମ୍ଫର ଝରକା ପାଖକୁ । କିନ୍ତୁ ତା'କୁ ଆହୁରି ଅନେକ ଦୂର ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ସେଇ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ପଥ ଦେଇ···ସୀମାଦ୍ରିର ପାଦତଳୁ ଯେମିତି ଗୁଣ୍ଡାଏ ମାଟି ଖସିଗଲା । ହଠାତ୍, ତା' ପାଦତଳେ ଖାଲି ରହିଲା ଗୋଟାଏ ଅପ୍ରଶସ୍ତ ମାଟିର ହାଡ଼ । ସୀମାଦ୍ରିର ଶରୀରଯାକ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଉଃ ! କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ସେଇ ଲୋକଟାର ପ୍ରତିଟି ଗତିବିଧି ସୀମାଦ୍ରିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି ଚାଲିଛି ।

ନାଁ—ସୀମାଦ୍ରି ପକ୍ଷରେ ଆଉ ଠିଆ ହୋଇ ରହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ବୋଧହୁଏ । ସେ ପ୍ରାୟ ପଡ଼ିଯାଉ ଯାଉ ରହିଗଲା ଥରେ । କିନ୍ତୁ ଏଇ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନିଶ୍ଚିତ—କିଛି କୁହାଯାଏ ନାଁ । ହଠାତ୍ ଶୂନ୍ୟକୁ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଲା ସୀମାଦ୍ରି—ଏଥର ଆଉ କିଛି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ । ସାମ୍ନାର ଶୂନ୍ୟତା ଭିତରକୁ ଓଜାଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ସୀମାଦ୍ରି ଖଣ୍ଡେ ଶୁଖିଲା କାଠ ଗଡ଼ ପରି । ଠିକ୍ ତା' ପରେ ହିଁ ସୀମାଦ୍ରିର ଚେତନା ଶକ୍ତି ଲୋପ ପାଇଯାଇଛି······

ଚାରି

ଗାର୍ଲସ ହଷ୍ଟେଲ୍ ପଡ଼ିଆରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ଭିଡ଼ ଜମିଛି । ସୀମାଦ୍ରି ଛାତ ଉପରୁ ପଡ଼ିଯାଇଛି ଅସତର୍କ ହୋଇ । ଆମ୍ବୁଲେନ୍ସ ବି ଆସିଛି ସେଠିକି । ସୀମାଦ୍ରିର ମୁଣ୍ଡର ଖପୁରିଟା ଛେଚା ହୋଇଯାଇ ମୁହଁଟା କିପରି ବିକୃତ ଦେଖାଯାଉଛି । ତା'ର ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ତା'କୁ ସୀମାଦ୍ରି ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ପୁଲିସ୍ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁଛି । ସରୋଜ ଏ ଦୁର୍ଘଟଣା ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଆଲୋକପାତ କରିପାରି ନାହିଁ । ସହରର ସମସ୍ତ ଜନତା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଉପସଂହାରରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସୀମାଦ୍ରି କୌଣସି ପ୍ରେମ-ଜନିତ ବ୍ୟାପାରରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇପଡ଼ି ହୁଏତ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି ବା ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି ।

ସରୋଜ କେବଳ ତା'ର ଦୁଇ ହାତକୁ ଗ୍ରୀବା ଉପରେ ଛକି ଦେଇ ଶଙ୍କିତ ଭାବରେ ବୁଲୁଚି ଏପଟରୁ ସେ'ପଟ । କିଛି କୂଳକିନାରା ମିଳେନି । ସରୋଜକୁ । ବୁଲି ବୁଲି କେନାଲ୍ କୂଳକୁ ଆସେ ସରୋଜ ଆଉ ସେଠି ଦେଖେ—

ସେଇ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚଉଘଟି ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ମୂଳରୁ— ପଡ଼ିବାର ଧକ୍କାରେ କେଇଖଣ୍ଡ ଇଟା ଛିଟ୍‌କି ପଡ଼ିଚି ଦୂରକୁ ।

ସରୋଜ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଛି—କାଲି ରାତିରେ ବର୍ଷା ବା ଝଡ଼ର ବିନ୍ଦୁ ମାତ୍ର ସୂଚନା ନଥିଲା···ତେବେ ଭାଙ୍ଗିଲା କିପରି ? ହୁଏତ ସୀମାନ୍ତ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ ପଥର ଖଣ୍ଡଟାର ଆତ୍ମା ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିପାରି ଥିଲା ।

ପାଞ୍ଚ

ଦଶବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଚି ।

ସରୋଜ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ନେଇ ଗାଡିରେ ଯାଉଥିଲା ସେଇବାଟ ଦେଇ । କେନାଲ୍ କୂଳର ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନଟି ପାଖରେ ସରୋଜ ଗାଡ଼ି ଠିଆ କରେ । ଗାଡ଼ିରେ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହି ସରୋଜ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ି ଚାଲେ କେନାଲ ବନ୍ଧ ଉପରକୁ । ସେ ବୋଧହୁଏ ଦଶବର୍ଷ ପରେ ତା'ର ବନ୍ଧୁ ସୀମାନ୍ତକୁ ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ସେଇ ପରିବେଶ ଭିତରେ ।

ଆଜି ବି ସେଇ ବାଲି ସବୁ ରୂପା ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି ଜହ୍ନର କାଉଁରୀ କାଠିରେ । ଆଜି ବି ସେଇ ଗଛ ସବୁ ସେମିତି ଠିଆହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ରହସ୍ୟ ପରି ।

ଦୂରରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଉଛି କିଏ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ କରି ବୁଲୁଛନ୍ତି ସେଠି । ଏଇ ଚିର-ନିର୍ଜ୍ଜନ କେନାଲ୍ କୂଳରେ ସେ ବୋଧହୁଏ ଜଣେ ସହରର କୋଳାହଳ-ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ । ଦୂରରୁ ସରୋଜ ଆସିବାର ସାମାନ୍ୟ ସଙ୍କେତ ପାଇ ସେ

ଭଦ୍ରଲୋକ ଯେପରି ହଠାତ୍ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଗଲେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ଆଉ ଉତ୍ତର ପାଇଲା ପରି ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ବସି ପଡ଼ିଲେ ବାଲିରେ ।

ସରୋଜ ବାଲି ଉପରକୁ ଉଠିଲା । କେଇପାଦ ଆଗକୁ ଯାଇ ସେ ଦେଖେ ଭଦ୍ରଲୋକ ବସି ପଡ଼ିଥିବା ଜାଗାରେ ମନୁଷ୍ୟର କୌଣସି ଚିହ୍ନବର୍ତ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାହିଁ । ସେଠି ସେହିପରି ନିର୍ବାକ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଛି ସେଇ ଭଙ୍ଗା ଚଉତରା । କାଳର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ତା ଉପରେ ଶିଉଳି ମାଡ଼ିଗଲାଣି··· ଇଟାର ଫାଟରେ ଘାସ ଉଠିଗଲାଣି ପ୍ରଚୁର ।

ଅଭିଭୂତ ହୋଇ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ସରୋଜ । ମନେ ମନେ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା ସେ···"ସେଇ ଦିନଠାରୁ ଏଇଠି ତୁ ଶୋଇ ରହିଚୁ ସୀମାଦ୍ରି···କେତେ ରାତି ଆମେ ଏଇଠି ଶୋଇ ଶୋଇ କଳ୍ପନା ନ କରିଛେ ଆମର ବାହାଘରର କଥା—ମୁଁ ବାହା ହୋଇଛି—ଆ— ଦେଖିବୁ ଆ' ମୋର ସ୍ତ୍ରୀକୁ···କେମିତି ଦେଖେଇବ ତତେ···"

ସରୋଜର ଆଖିରେ ଲୁହ ଟଳମଳ କରୁଥିଲା ।

ସରୋଜ ଫେରି ଆସିଲା ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ ।

ସରୋଜର ସ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲା, "କିଏ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ଏତେ ରାତିରେ ବୁଲୁଥିଲେ ଏଠି···"

ସରୋଜ ରୁମାଲ୍‌ରେ ଆଖି ପୋଛି ନଇଁ ନଇଁ କହିଲା, 'ଘରକୁ ଚାଲ, କହିବି' ।

ପକ୍ଷାଘାତ

ଏକ

ରାତ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ସାରା ସହରଟା ଯେପରି ଶ୍ରାବଣର ଅତ୍ୟାଗ୍ରହରେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ବରଷଣୀର ଶ୍ଲଥକବରୀ ପରି ଆକାଶର ମେଘସବୁ ଫିଟି ଫିଟି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି କ ଗୋଟାଏ ଅଳସ ଛନ୍ଦରେ ।

ଦୁଇତାଲାର ଝରକା ଉପରେ ଭର ଦେଇ ଇନ୍ଦିରା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ରହିଥିଲା ବାହାରକୁ । ବାହାରର ଏଇ ସୁନ୍ଦର ଆକାଶ । ପ୍ରେମଗୃହନ୍ ପାର୍କ ମୋଡ଼ର ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ ବସ୍ତିର ଏଇ ଆକାଶ ।

ତଳ ମହଲାର ଥ୍ରି ମସ୍କେଟିୟୁରସ୍ ଆଣ୍ଡ୍ ସ୍ପୋର୍ଟସ୍ ଅଫିସ କେତେବେଳୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି । ତଳେ, ଅନେକ ତଳେ ଫୁଟ୍‌ପାଥ୍‌ର ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ଚଟାଣ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି କାହାର କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକରେ ।

ଇନ୍ଦିରା ଗୋଟିଏ ଗ୍ଲେଟିଆ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଭିତରକୁ ଟାଣି ନେଇ ବେକ ତଳର ଗୁଇନା ସିଲ୍‌କର ସ୍କାର୍ଫ୍ ଗଣ୍ଠିକୁ ଦୃଢ଼ କରିନେଲା । ଇନ୍ଦିରା, ଠିକ୍ ଏଇ ଝରକା ପାଖରୁ ଏମିତ ବହୁ ରାତି ଚାହିଁ ରହିଛି ଉପରର ଆକାଶକୁ—ତଳର ଫୁଟ୍‌ପାଥକୁ – ଆଉ – ଆଉ ଏଇ ଦିଗନ୍ତ ପ୍ରସାରୀ ଅନନ୍ତଶୂନ୍ୟତା ଭିତରକୁ । କିନ୍ତୁ କିଏ ତାର ଉତ୍ତର ଦବ ? କିଏ କହିବ ସାଗରର ଅଶାନ୍ତ ତରଙ୍ଗ କାହିଁକି ମୁଣ୍ଡପିଟେ ବେଳାଭୂମିରେ ବାରମ୍ବାର ?

ଝରକା ପାଖରୁ କେଇ ହାତ ଗୁଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟରେ ଶୋଇ ରହିଛି ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ । ଇନ୍ଦିରା ମୁହଁ ଫେରାଇ ସୂର୍ଯ୍ୟର ବିଛଣା ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା । ଅନ୍ଧକାରରେ ଖଟ ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତର ଆକୃତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖି ହେଉ ନାହିଁ । ଘର ଭିତରକୁ ପ୍ରଥମେ ଆସିଲାବେଳେ ଥରେ ମାତ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଲୋକରେ ଦେଖି ନେଇଥିଲା ଇନ୍ଦିରା । କେତେ

ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛି ସୂର୍ଯ୍ୟ ! କିନ୍ତୁ କି ଶାନ୍ତ, ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୁଇଟି ବିଶାଳ ମୁଦ୍ରିତ ନୟନ । ଏଇ ରୋଗଜୀର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖି ଇନ୍ଦିରାର କିପରି ଏକ ନୂତନ ଅନୁଭୂତି ଆସିଲା । ଆଜି ଯେପରି ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ସେ ଏକ ନୂତନ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ— ଏକ ନୂତନ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ନୂଆ କରି ଅନୁଭବ କଲା ।

କେତେ ପାଉଣ୍ଡ ଓଜନ୍ ହବ ସୂର୍ଯ୍ୟର ? ସେ ବୋଧହୁଏ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅଣ୍ଟା ଆଉ ବେକ ପାଖରେ ହାତ ଦେଇ ତାକୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଶଯ୍ୟାକୁ ଅନାୟାସରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରି ପାରନ୍ତା । ଆଜି ବୋଧହୁଏ ସେ ଜୋର କରି ତାକୁ କହି ପାରନ୍ତା, "ତମକୁ ଏ ଔଷଧ ଖାଇ ନବାକୁ ହବ — ନାଁ-...ସେ କଣ ଜୋର୍ କରି କହନ୍ତା ?...ବରଂ ତାର ଉଷ୍ମ କପୋଳରେ ହାତ ବୁଲାଇ ସେ ମିନତି କରି କହନ୍ତା ତମକୁ କଣ ଆଉ ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ ପରି ବୁଝାଇବାକୁ ହବ ସୂର୍ଯ୍ୟ ?

ଏଇ ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ — ଅତି ପରିଚିତ ସେ । ଆଜିକି ଠିକ୍ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ତଳେ......ଅତୀତ ଭିତରକୁ ପହଁଚିଗଲା ଇନ୍ଦିରାର କଳ୍ପନା । ପୃଥିବୀ ଉପରେ ନୂପୁର ବଜାଇ ଆସିଥିଲା ଠିକ୍ ଏଇ ଶ୍ରାବଣ । ଆଉ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାର୍ଟି ଅଫିସର ଗୋଟାଏ କଣରେ ବସି ବସି ପାର୍ଟିର କାଗଜ ପାଇଁ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଲେଖୁଥିଲା ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣି ଟାଣି । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲୋକ ସେ — ହଠାତ୍ ପକେଟରୁ କିଛି ରେଜା ପଇସା କାଢ଼ିଆଣି ଶୁଦ୍ଧ ବଙ୍ଗଳାରେ କହିଲା — ଆପଣ ଯଦି କିଛି ମନେ ନ କରନ୍ତି ତାହାହେଲେ ଏଇ ତଳ ଚା' ଦୋକାନରୁ କପେ ଚା' ପାଇଁ ବରାଦ୍ ଦେଇ ପାରିବେ !

ବାସ୍ ସେତିକି । ଆଉ କିଛି ନ କହି ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୁଣି ଲେଖି ଚାଲିଲା ପୂର୍ବପରି । ସେ ଯେପରି କହିବାକୁ ଚାହେଁ, ଯା'ଠାରୁ ଆଉ ଅଧିକ ଭଦ୍ର ବା ଫର୍ମାଲ୍ ହବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ତା ପକ୍ଷରେ । ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇଗଲା ଇନ୍ଦିରା—ଅନେକଟା ଅପମାନିତ ମଧ୍ୟ ବୋଧ କରିଥିଲା ସେ — ପ୍ରତିବାଦ ନକରି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଥିଲା ପାହାଚ ଗଣି ଗଣି ।

ଏଇ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ !

ଇନ୍ଦିରାର ସ୍ୱପ୍ନଘୋର ମନ ଯେମିତି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର କେଇଟି ପ୍ରଥମ କିରଣ ଆସି ପଡ଼ୁଛି ଇନ୍ଦିରାର ଦୁଇ ସୁଗୋଲ

ନଗ୍ନ ବାହୁଲତା ଉପରେ । ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଠିଛି । ଶ୍ରାବଣର ମେଘମୁକ୍ତ ଆକାଶରେ ଉଠିଛି ଦ୍ୱାଦଶୀର ପ୍ରଥମ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଠିକ୍ ଏଇ ସୂର୍ଯ୍ୟପରି, ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୁରାତନ ଆଉ ପରିଚିତ ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର । କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟର ଏଇ ଦୂର ଦୂରାନ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତି କାହିଁକି ଏତେ ଗଭୀର ଆକର୍ଷଣ ? ଏ ଆକର୍ଷଣ କଣ ମିଥ୍ୟା — କଣ ପ୍ରତାରଣା, ମନୁଷ୍ୟର ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତି ଅହେତୁକୀ ମମତା ?

ତଳେ ଶରଣାର୍ଥୀଙ୍କ ବସ୍ତିର ଟିଣ ଛାତ ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ ଲହଡ଼ି ଖେଳୁଛି । ଠିକ୍ ତା'ର ତଳେ ଅସଂଖ୍ୟ ଉତ୍ପାଟିତ ମନୁଷ୍ୟ-ଜୀବ ଦେହକୁ ଦେହ ଲଗାଇ ନିଦ୍ରା ଯାଇଥିବେ । ଜୀବନର ରଣକ୍ଷେତ୍ରର ସଂଗ୍ରାମୀ ସୈନିକ ଏମାନେ । ଏମାନେ ଏ ଶତାବ୍ଦୀର ଯାହାକିଛି ଅତିରିକ୍ତ — ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ — ଆଉ ସେଇଥିପାଇଁ ଉତ୍ପାଟିତ ।

ଠିକ ଇନ୍ଦିରା ପରି — ସେଇ ନୂଆଁଣିଆ ଟିଣ ଛାତ ଘରର କ୍ଷୁଦ୍ର ବାତାୟନ ଧାରରେ କେଉଁ ଶରଣାର୍ଥୀ ଲଳନା ଆଖିରେ ବି ସ୍ୱପ୍ନର ଛୋଇଁ ଲାଗିଛି । ଗୋଟାଏ ଆଖିରେ ତାର ଶ୍ୟାମଳ ଜନ୍ମଭୂମିର ସ୍ୱପ୍ନ — ଅପହୃତ ଅତୀତର ସ୍ୱପ୍ନ — ଆଉ ସର୍ବୋପରି ଏଇ ଦ୍ୱାଦଶୀ ଚନ୍ଦ୍ରର ସ୍ୱପ୍ନ ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଖି ।

ଚନ୍ଦ୍ରମାର ସ୍ୱପ୍ନ । ସ୍ୱପ୍ନ ଯାହାକିଛି ଶାନ୍ତ, ସ୍ନିଗ୍ଧ ଓ ସୁନ୍ଦର । କିନ୍ତୁ ଆର ଆଖି ଯେପରି ବଞ୍ଚି ରହିବାର ସ୍ୱପ୍ନରେ ଶାଣିତ ଓ ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠିଛି ।

କିନ୍ତୁ ଦୁଇଟାଯାକ ତ ସତ୍ୟ । ଯେପରି ସତ୍ୟ ଏଇ ବଞ୍ଚିବାର ସଂଗ୍ରାମ — ଠିକ୍ ସେହିପରି ବାସ୍ତବ ଏଇ ଦ୍ୱାଦଶୀର ଚନ୍ଦ୍ର — ଆଖିର ଏଇ ନୀଳ ସ୍ୱପ୍ନ — ଏଇ ଶେଷହୀନ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ।

ସହାନୁଭୂତିରେ ଇନ୍ଦିରାର ଆଖି ଆର୍ଦ୍ର ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଆକାଶରେ ଦ୍ୱାଦଶୀ ଚନ୍ଦ୍ର ନିମ୍ନମୁଖୀ । ଏଇତ ସେତେବେଳେ ଜହ୍ନ ଉଠିଲା । ଆଉ କେଇଟି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ସୃଷ୍ଟିର ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ବିଲୟ ପାଇବ । କାଲିର ଆକାଶରେ ତ୍ରୟୋଦଶୀର ଚନ୍ଦ୍ର । କିନ୍ତୁ

କଣ ଫେରି ପାରିବ ଆଜିର ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର ? ଲେଉଟି ଆସିପାରିବ ଜୀବନର ଏଇ କରୁଣ ମଧୁସିକ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ?

ଘର ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣର ମିଶାମିଶି ଏକ କମନୀୟ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ କର ଲେଉଟେଇ ଶୋଇଲେ ।

ଇନ୍ଦିରାର ଦେହେ ଦେହେ କି ଗୋଟାଏ ଅପୂର୍ବ ରୋମାଞ୍ଚ ଯେପରି ଖେଳିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ । ତାର ଦେହ ହାଡ଼, ମାଂସ ସବୁ ଯେପରି କେଉଁ ଅକାଳ ବସନ୍ତର ପୁଲକରେ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟି ଯାଉଛି । ଏଇତ ଜୀବନର ପରମ ଉପଲବ୍ଧି—ଚରମ ସାର୍ଥକତା ।

କିନ୍ତୁ ଆଜିର ଏ ମହୋତ୍ସବରେ କାହିଁକି ଶୋଇ ରହିଛ ତମେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ? ସୂର୍ଯ୍ୟ ତ ନୁହଁ—ପୁରୁଷ ଭୟରେ ଆତ୍ମଗୋପନକାରୀ ବୃହନ୍ନଳା ତମେ—କିନ୍ତୁ କେବେସରିବ ତମର ଏ ଅଜ୍ଞାତବାସ ? ଇନ୍ଦିରାର ମନେହେଲା ଯେ ଯଦି ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସ୍ୱପ୍ନ ତରଳି ମିଶିଗଲା ପରି ଛପି ଛପି ଯାଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ତା' କାନରେ କୁହନ୍ତା—"ଉଠ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଠିଛି—ଆଉ ମାତ୍ର କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।"

ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଧେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ଉଠି ଠିଆ ହୁଅନ୍ତା ଆସି ତା ପାଖରେ । ଦୀର୍ଘ ତନୁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଛାତି ପାଖରେ ଇନ୍ଦିରା ତା'ର ଛୋଟ ମୁହଁଟିକୁ ଉପରକୁ ଟେକି କୁହନ୍ତା—

"ସତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଆମହିଷ୍ଟ୍ରି ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ ଆକାଶରେ ଆଉ ଥରେ ଉଠିବନି ଆଜିର ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଉ କେବେ ଫେରିବନି ଆଜିର ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ...।"

ତା'ପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ଇନ୍ଦିରାର କ୍ଷୀଣ କଟିରେ ବାହୁ-ବେଷ୍ଟନ କରି ଧୀରେ ଆଗେଇ ଆସନ୍ତା—ଆଉ ଗବାକ୍ଷ ଧାରରେ ହାତର ପାପୁଲି ଉପରେ ପାପୁଲି ରଖି ଦୁଇଟି ବିଶାଳ ପଦ୍ମ ନୟନ ବିସ୍ଫାରିତ କରି ଚାହିଁ ରହନ୍ତା ଆକାଶଗୃହୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଡ଼େ ।

ଗୃପା ସ୍ୱରରେ କୁହନ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରା—କୁହ ସୂର୍ଯ୍ୟ, କୁହ ସୁନ୍ଦର ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର । କଣ କୁହନ୍ତା ସୂର୍ଯ୍ୟ ?

ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ଉନ୍ମୁଖୀ ଇନ୍ଦ୍ରାର ଚିବୁକରେ ହାତ ଦେଇ ଇଙ୍ଗିତରେ କଥା କୁହନ୍ତା—ଉହୁଁ —ତମେ ସୁନ୍ଦର ।

ଇନ୍ଦ୍ରାର ପଞ୍ଚବିଂଶତି ଶ୍ରାବଣର ଏଇ ଜ୍ୟୋସ୍ନା ନିଶିଥିନୀ ସାର୍ଥକ ହୁଅନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଆହୁରି ତଳକୁ ଖସି ଆସିଛି ।

କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ଠୁର ସୂର୍ଯ୍ୟର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହୁଏନା ।

ଝରକାଟାକୁ ଆଉଜାଇ ଆଣି ଇନ୍ଦ୍ରା ଘରର ସୁଇଚ୍‌ଟାକୁ ଜାଳି-ଦେଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟର ବିଛଣାଠାରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପୋର୍ଟେବଲ ଟାଇପ୍‌ରାଇଟର୍‌ର କ୍ଲିପ୍ ଦେହରେ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖାଯାଇଛି ।

କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ବୋଧହୁଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ—ଟାଇପ୍ ଶେଷ କରି ପାରିନାହିଁ । ଇନ୍ଦ୍ରାର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ସେ ବାକିଟିକି ଟାଇପ କରି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କିଛି କାମ ଲାଘବ କରିଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଏଇ କଳଙ୍କିଲଗା ଟାଇପରାଇଟର୍‌ର ବିକଟ ଶବ୍ଦରେ କ'ଣ ଶୋଇ ପାରିବ ସୂର୍ଯ୍ୟ ? ସେଥିରୁ ଆପାତତଃ ନିରସ୍ତ ହୋଇ ରାତିର ଶେଷ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ବିଶ୍ରାମ କରି କଟାଇ ଦେବାପାଇଁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲା ଇନ୍ଦ୍ରା ।

ଘରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକରଣ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଉ ଫେରାଉ ଇନ୍ଦ୍ରାର ଆଖି ସୂର୍ଯ୍ୟର ଷ୍ଟ୍ରେଟ ଆଲମାରି ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । କେତେ ଆଡ଼ମ୍ବରହୀନ ଭାବରେ ଅଳ୍ପ କେଇଟି ଖଦଡ଼ର ଲୁଗା ଓ ପଞ୍ଜାବୀ ଅତି ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବରେ ରଖାଯାଇଛି । ପଞ୍ଜାବୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେହର ଗୋଟାଏ ମୋଟାମୋଟି ଧାରଣା ମିଳେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୀର୍ଘକାୟ—ସୂର୍ଯ୍ୟର ଚଉଡ଼ା ଚଉଡ଼ା କାନ୍ଧ—କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଜାବୀର କାନ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ତଳକୁ ନଇଁ ନଇଁ

ପଡ଼ିଛନ୍ତି—ଠିକ୍ କାନ୍ଧ ପାଖରେ କିଛି ବାଟ ସିଲେଇ ଫିଟିଯାଇ ଗୋଟାଏ ଆଖିର ଆକୃତି ପରି ଦେଖାଯାଉଛି ଦୂରରୁ । କିଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ନୀରବରେ ହସି ଉଠିଲା ଇନ୍ଦ୍ର—ଠିକ୍ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଖି ପରି ବିଶାଳ ଆଉ ରହସ୍ୟମୟ । ତା'ର ମନେ ହେଲା ଯେପରି ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଖି ହଠାତ୍ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ତା'ର ସମସ୍ତ ଗତିବିଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି ରହି ରହି । ଇସ୍ ! ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଖିରେ ଏ କି ଇଙ୍ଗିତ !—ଦୁଇଟି ଲଜ୍ଜାରୁଣ ଆଖି ଆନତ କରି ଆଣିଲା ଇନ୍ଦ୍ର – ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକରେ ନିଜର ଦୁଇ ଅର୍ଦ୍ଧମୁକୁଳିତ ନଗ୍ନ ସ୍କନ୍ଧ ଯେପରି ଝଲସି ଉଠୁଛି ।

ମୁକୁଳା ଦେହ ଉପରେ ସହ୍ୟ କରି ହୁଏନା ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖି । ସ୍ଲାପଟିକୁ ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଦେଇ ଇନ୍ଦ୍ରା ଗୁଡ଼ାଏ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଖବରକାଗଜର ଗଦା ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଓଃ ! କି ଅବସାଦ ! କି କ୍ଳାନ୍ତି ! ଆଖିରେ ଯେମିତି ପୋଷ ପୋଷ ନିଦ ଉଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି । ବିଶ୍ରାମର ଆଶ୍ୱସ୍ତିରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଅସ୍ଫୁଟ ସ୍ୱରରେ ଗୁଞ୍ଜନ କରି ଉଠିଲା ସେଲିଙ୍କର ଦୁଇଧାଡ଼ି କବିତା—

"The desire of the moth for the star of the night for the morrow"....

କ୍ଳାନ୍ତିର ମଦରେ ଇନ୍ଦ୍ରର ଦୁଇ ଆଖି ପତା ମୁଦି ମୁଦି ହୋଇ ଆସୁଛି । ଦେହର ପ୍ରତିଟି ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଅତି ନିସ୍ତେଜ—ନିର୍ଜ୍ଜୀବ ···ଆଉ ଭାବି ହେଉନାହିଁ—ସବୁ ଭାବନା ଯେପରି ଉଙ୍କିମାରି ପୁଣି ବୁଡ଼ିଯାଉଛନ୍ତି ଅକୂଳ ବିସ୍ମୃତି ସମୁଦ୍ରରେ···ଚେତନାର ପାରାବାରରେ ଅସୁମାରି ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍ ।

"The desire........The desire............The desire....

ଦୁଇ

ରାତି ଶେଷ ହବାକୁ ଆହୁରି ସମୟ ବାକି ଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟୁଷର ଏଇ କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅତି ପ୍ରିୟ । ସକାଳର କୋଳାହଳ ପୂର୍ବରୁ ସେ ନିଜକୁ ସେଇ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନିଏ ।

ଯନ୍ତ୍ରଣା ଛଡ଼ି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା ଫେରିବାକୁ ଆହୁରି କିଛିଦିନ ଲାଗିବ । କିପରି ଥଣ୍ଡା ଲାଗୁଛି । ମାଟିଆ ରଙ୍ଗର ସ୍ୱେଟର ଖଣ୍ଡିକ ଦେହରେ ଗଳାଇ ଦେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ୍‌ରେ ନିଆଁ ଧରାଇଲା ।

ସେ କିଏ ? ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଆସିଲ କାଠିଟାକୁ ହାତରେ ଧରି କିଛି ସମୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଗୃହିଁ ରହିଲା । ଖବରକାଗଜର ଅଳିଆ ଗଦା ଭିତରେ ଗୁଞ୍ଜି ହୋଇ ନିଶ୍ଚଳ ଭାବରେ ଶୋଇ ରହିଛି ଇନ୍ଦିରା ।

ହଁ । ହାତରେ ସୁଇଚ୍ ବଟନ୍‌କୁ ଟିପି ଦେଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଠିକ୍ ତ । ଇନ୍ଦିରା ଶୋଇ ରହିଛି । ଗାଢ଼ କୃଷ୍ଣ ରାତିର ଆଭରଣରେ ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛି ଇନ୍ଦିରା । ଦୁଇଟି ସୁସ୍ଥ ଭୁଜ-ଲତାର ବନ୍ଧନୀ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଶୋଇ ରହିଛି ସେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଛନ୍ଦରେ । କପାଳ ଉପରେ ଆଙ୍କି ଦେଲା ପରି କେଇଟି ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳ ପଡ଼ିଛି···ଦୁଇ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଆଖି ପତାରେ ଯେମିତି ଗହନ ନିଦ ଘେରି ରହିଛି । ଇନ୍ଦିରାକୁ ଜୀବନରେ ବହୁବାର ଦେଖିଛି ସୂର୍ଯ୍ୟ—କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେ ଦେଖୁଛି ଏକ ନୂତନ ଇନ୍ଦିରାକୁ – ସୁନ୍ଦରୀ ଇନ୍ଦିରାକୁ—ଛନ୍ଦମୟୀ ଇନ୍ଦିରାକୁ ।

ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସୂର୍ଯ୍ୟର ସେ ଇନ୍ଦିରାକୁ ଉଠେଇ ଅନେକ କିଛି ପଚାରନ୍ତା—କିନ୍ତୁ ପଥଶ୍ରାନ୍ତ ପଥୁକୀପରି ଇନ୍ଦିରାର ଏତେ ଘନଘୋର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନାହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟର । ନିଜ ଖଟ ଉପରୁ ନିଜର ର୍‌ୟାପ୍‌ଟି ଖଣ୍ଡିକ ଆଣି ସେ ଧୀରେ ଆବୃତ କରିନେଲା ନିଦ୍ରିତା ଇନ୍ଦିରାର ଅଙ୍ଗଲତା !

ଇନ୍ଦିରାର ଦେହରେ ତିଳେ ମଧ୍ୟ ସ୍ପନ୍ଦନ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ତା'ର ଅର୍ଦ୍ଧଚେତନାର ମଥିତ ପାରାବାରରୁ ଉଠୁଛି ଅସଂଖ୍ୟ ବୁଦ୍‌ବୁଦ···

କିଏ ଏ ଲୋକଟା ? ଆଗରୁ ଥରେହେଲେ କେଉଁଠି ଦେଖିଲା ପରି ମନେ ହେଉନାହିଁ ଇନ୍ଦିରାର । ଖୁବ୍ ମସ୍ତବଡ଼ କଳା ଲୋକଟ. ଏ ।

ଛାତି ଉପରେ ବାହୁ ଦୁଇଟାକୁ ଛକଦେଇ ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି ସ୍ଥିର ହୋଇ । ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଛାତିର ମାଂସପେଶୀଗୁଡ଼ାକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଫୁଲିଉଠିଛନ୍ତି ବହୁଦୂରରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲଣି ଇନ୍ଦିରା । କିନ୍ତୁ ସେ ଲୋକଟା ସେମିତି ସ୍ଥିର ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଛି ଇନ୍ଦିରାକୁ ଏକ ଆଖିରେ ।

ଇନ୍ଦିରା ଗୋଟିଏ ସରୁ ପିଚ୍‌ରାସ୍ତା ଉପରେ ଚାଲିଛି । ଚାଲିଛି ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ପାଦ ଗଣି ଗଣି — କିନ୍ତୁ ସରେ ନାହିଁ ଇନ୍ଦିରାର ଏଇ ପଥଚଲା···ଆଉ ମେଇ ମୂର୍ତ୍ତିଟା ବି ଠିକ ସେତିକି ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଆକାଶ ପୁଣି ମେଘୁଆ ହେଲଣି । ମେଘ କୁଣ୍ଡା ଝାଉଁଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଲୁଅଟାକୁ ଲିଭାଇ ଦେଇ ଝରକାର ସିଲିଂ ଉପରେ ଭରା ଦେଇ ଠିଆ ହେଲି ।

ଏଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରକୋଷ୍ଠଟି ମଧ୍ୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଡ଼ ଏକାକୀ ଗତ ପାଞ୍ଚଦିନ କଟାଇ ଦେଇଛନ୍ତି; ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି । ଠିକ୍ ପଶୁପରି ଏକାନ୍ତରେ । କେତେ ସେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରିଛି ? ଆଜିର ସକାଳ ପରି ପ୍ରତିଦିନର ସକାଳ ଆସିଛି ଆମହାର୍ଷ୍ଟ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ରାସ୍ତାରେ ହକର୍‌ଙ୍କର ଚିତ୍କାର ଭିତରେ — ତଳର ଅଫିସ ଫୋନ୍ କିଂ କିଂ ଚିତ୍କାର କରିଛି— କିନ୍ତୁ କାହିଁ କେହି ତ ଥରେହେଲେ ତା'ର ରୋଗ ଶଯ୍ୟା ଧାରରେ ମୁହଁ ନୁଆଁଇ ତାକୁ ପଚାରି ନାହିଁ କିଛି । ସେ ଯେପରି ଏ ଚଳନ୍ତି ପୃଥିବୀଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଇଛି । କେତେ ଆକୁଳ ହୋଇ ସେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା, କେତେ ଆଦରରେ ସେ ସ୍ୱାଗତ କରି ଥାଆନ୍ତା ଆଜିର ଏଇ ନୂଆ ଅତିଥିଙ୍କୁ, କିନ୍ତୁ ତାର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଯେମିତି ଇନ୍ଦିରା ତାକୁ ଠକି ଦେଇ ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି ଗମ୍ଭୀର ରାତିରେ — ସିଡ଼ିରେ ସେ ଶୁଣି ପାରିନାହିଁ ଇନ୍ଦିରାର ଶଙ୍କିତ ପଦଧ୍ୱନି ।

ଏଇ ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଭିତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଇନ୍ଦିରାକୁ ବିଭିନ୍ନ ପରିବେଶ ଭିତରେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଦେଖି ଆସିଛି । ବିଶେଷ କରି ସେମାନେ ଏକା ସାଂସ୍କୃତିକ ଗୋଷ୍ଠୀର ସଭ୍ୟ ଥିଲବେଳେ । ସିଟି କଲେଜର ମେଧାବୀଛାତ୍ରୀ ଥିଲା ଇନ୍ଦିରା । ଇମ୍ପିରିଆଲ ଲାଇବ୍ରେରୀର ବହିର ପାହାଡ଼ ଭିତରେ ସେ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ଉପରେ ଗବେଷଣା କରୁଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ସେ ଦିନ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟା ପ୍ରଜାପତି ପରି ସେ ଚାଲି ଆସି ନିଜକୁ ସାମିଲ କରି ନେଇଥିଲା ଏଇ ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନରେ । ସେ ଦିନ ଏଇ ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନରେ ଟିକିଏ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ଆଖି ବିସ୍ଫାରିତ କରି ଚାହିଁଥିଲେ ଇନ୍ଦିରାକୁ—ନବଜାତ ଏଇ ଶିଶୁ ପ୍ରଜାପତିର ଦୁଇ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ସୁନ୍ଦର ଡେଣାକୁ ।

ତା’ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଇନ୍ଦିରାର ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ସବୁ କୋଣ ଅନୁକୋଣ ଯେମିତି ଗୋଷ୍ଠୀର ହାତୁଡ଼ିରେ ବାଜି ବାଜି ସମାନ ହୋଇଗଲା । ସେ ଆଲୋଚନା କଲା । କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲାନାହିଁ ଇନ୍ଦିରାର ଶିକ୍ଷା—ହଠାତ୍ ଦିନେ ତାର ଆଲୋଚନାରେ ବିଚ୍ୟୁତି ଦେଖାଗଲା—ଭୁଲ ହୋଇଗଲା ଦର୍ଶନର ବିଶ୍ଳେଷଣ । ଇନ୍ଦିରା କିନ୍ତୁ ତାର ପ୍ରତିବାଦ କରି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେହି ଦିନଠାରୁ ଆଲୋଚନାର ମଙ୍ଗ ଖସିଗଲା ଇନ୍ଦିରା ହାତରୁ । ଗୋଷ୍ଠୀର ତରଣୀ ବାହିବାକୁ ଆହୁରି ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଜନ—ଆହୁରି ଅଭିଜ୍ଞତା ଲୋଡ଼ା ।

ଠିକ୍ ତା’ ପରେ ପରେ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆକାଶରେ ଧୂମକେତୁ ପରି ଏକ ଦୁଃସମୟ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ସାବଧାନ ରହିବାକୁ ହେବ । କୌଶଳୀ ସୈନିକ ପରି ଶତ୍ରୁର ଶିବିର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କାହାରିକୁ ଯେପରି ବିଶ୍ୱାସ କରି ହୁଏ ନାହିଁ ଏ ସମୟରେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ତକ୍ଷକ ପରି କାଟି କାଟି ଗଲା ସନ୍ଦେହର କୀଟ ।

ସେ ଦିନ ପାର୍ଟିର ଗୁପ୍ତ ସର୍କୁଲରରେ ଇନ୍ଦିରା ବିଷୟରେ ଏକ ଟିପ୍ପଣୀ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତାର ଶିକ୍ଷା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇନାହିଁ—ତେଣୁ ତା ପ୍ରତି ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ହବ । ତାକୁ କୌଣସି ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯିବା ନିରାପଦ ନୁହଁ ।

ଇନ୍ଦିରାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ପାର୍ଟିର ଚରମ ମୋହର ପିଟି ଦିଆଗଲା ।

ଇନ୍ଦିରା ଲେକଚରର ଖୁବ୍ ନିକଟକୁ ଚାଲି ଆସିଲାଣି । ଆରେ ଲେକ ତ ନୁହଁ ଗୋଟାଏ ଷ୍ଟାଚ୍ୟୁ । କେତେଥର ସେ ବାଟରେ ଯାଇଛି

ଇନ୍ଦିରା କିନ୍ତୁ ସବୁଥର ଯେମିତି ଏଇ ବିରାଟ ପ୍ରସ୍ତର ମନୁଷ୍ୟଟା ତାର ଆଖି ଏଡ଼ାଇ ଯାଇଛି ।

ଖୁବ୍ ପାଖକୁ ଆସି ମୂର୍ତ୍ତିଟାକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲା ଇନ୍ଦିରା । କଳା ମୁଗୁନି ପଥରକୁ ହାଣି ହାଣି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଏଇ ସୁସ୍ଥ ପାଷାଣ ମନୁଷ୍ୟଟିକୁ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଇତିହାସର କେଉଁ ଏକ ବିସ୍ମୃତ ଶତାବ୍ଦୀରେ । କି ଶକ୍ତ ଆଉ ମସୃଣ ଭାବରେ କଟା ହୋଇଛି ଏଇ ମଣିଷର ମାଂସପେଶୀଗୁଡ଼ାକ, ସେଇ ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣି ଆଣି କି ଏକ ଗମ୍ଭୀର ଭାବନାରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ିଲା ଇନ୍ଦିରା । କୁଆଡ଼େ ଯାଉଥିଲା ସେ ? ସବୁ ଯେପରି ସେ ଭୁଲିଗଲା କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ।

ବର୍ଷାର ବେଗ ବଢ଼ିଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟର ମନର ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ କ୍ଷିପ୍ର ହୋଇ ଉଠିଛି । ଇନ୍ଦିରାକୁ ହଠାତ୍ ଏପରି ସନ୍ଦେହ କରାଗଲା କାହିଁକି ? ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗତ ଦେଡ଼ବର୍ଷର ଏଇ ଆତ୍ମଗୋପନ ସମୟରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସପ୍ତାହରେ ଆସେ ଇନ୍ଦିରା—କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ସେ ତ ପୁଲିସ ପାଖରେ ଧରାପକାଇ ଦେଇନାହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ? କିନ୍ତୁ ଉପାୟ କଣ ! ଗୋଷ୍ଠୀର ପରଓ୍ୱାନା ବିରୁଦ୍ଧରେ କେତେ କ୍ଷୀଣ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରତି-ବାଦ ? ଗୋଷ୍ଠୀ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷରେ ହିସାବ ରଖେନା । ଗୋଷ୍ଠୀର ଗଣିତରେ ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ଗୁଣିତକ ବାହାର କରାଯାଏ । ଆଉ ସେହି ସାଧାରଣ ଗୁଣିତକ ହୁଏ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆଦର୍ଶ—ଲକ୍ଷ୍ୟ— ଧ୍ରୁବତାରା —ଯାହାକିଛି କୁହ ।

ଆଜିଯାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଯାହାକିଛି ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଶିକ୍ଷା ସବୁ ଯେପରି ତା' ଆଗରେ ଏକ ବିରାଟ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲା । ସମାଜ-ନୀତି, ରାଜନୀତି, ଗୋଷ୍ଠୀ ସଙ୍ଗଠନ ସବୁ ସେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ପଢ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେମିତି ପଢ଼ିପାରି ନାହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ମନର ବହି ।

ମନୁଷ୍ୟର ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନକୁ ନେଇ···ବ୍ୟକ୍ତିର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ନେଇ ତା'ର ଯେପରି ପଢ଼ିବାର ଅନେକ ବାକି ରହି ଯାଇଛି ।

ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେ ପାର୍ଟି ଭିତରେ ସବୁଠାରୁ ସଚେତନ ନୀତି-ବିଶାରଦ । ଅସଂଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ସେ ପଢ଼ିଛି—ଅନୁବାଦ କରିଛି, ତର୍ଜମା

କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯାହା କିଛି ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ପଢ଼ାଯାଏ ତା’ କଣ ସବୁ ସତ୍ୟ ? ମନୁଷ୍ୟର ନିଜର ଅନୁଭୂତିଠାରୁ କଣ ଆଉବି ସତ୍ୟ ଅନ୍ୟର ପରିପ୍ରଶ୍ନ—ଅନ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ?

ବହୁଦିନ ତଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରବୀନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲା । ସେ ମନେ ମନେ ରବୀନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କେଇଟି ପଂକ୍ତି ଦୋହରେଇ ନେଲା ।

"ପୁଂଥିକାଟା ଓଇ ପୋକା
ମାନୁଷ୍‌କେ ଜାନେ ବୋକା
ବଇ କେନ ସେ ଚିବିଏ ଖାଏନା
ଏଇ ଲାଗେ ତା'ର ଧୋକା ।"

ସୂର୍ଯ୍ୟ ନିଜକୁ ନିଜେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ହସିଉଠିଲା ମନେ ମନେ ।

ଇନ୍ଦିରା ସେଇ ମୂର୍ତ୍ତିର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ—ଆହୁରି ନିକଟରେ ଠିଆ ହୋଇ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ସେଇ ମୂର୍ତ୍ତିର ପାଷାଣ ବାହୁଦୁଇଟା ଯେମିତି ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଘେରିଗଲା ଇନ୍ଦିରାର କୃଶତନୁ ଗ୍ରୀବଦେଶ । ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇଗଲା ଇନ୍ଦିରା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ । ସେଇ ପଥର ମୂର୍ତ୍ତିଟା ଦୁଇ ହାତରେ ଇନ୍ଦିରାକୁ ତା'ର ଗ୍ରୀବା ଉପରେ ଚାପି ଧରୁଛି ଧୀରେ ଧୀରେ । ଆଉ କିଛି ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ସେ—ଓଃ ନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ପାରୁନାହିଁ ସେ—କି କଷ୍ଟ ! ଇନ୍ଦିରାର ହାଡ ମାଂସ ସବୁ ଯେପରି ପିଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି ଏଇ ପାଷାଣ ମନୁଷ୍ୟର ନିଷ୍ଠୁର ଆଲିଙ୍ଗନ ପାଶରେ, କିନ୍ତୁ ଶେଷ ହୁଏନା । ପାଷାଣର ନିବିଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ—ଚିପି ହୋଇ ଯାଉଛି ଇନ୍ଦିରା—ଆହୁରି ଜୋରରେ···ଆହୁରି···।

ଖବର କାଗଜର ଅଳିଆ ଭିତରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଦୁଇ ତିନଥର ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲା ଇନ୍ଦିରା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଇନ୍ଦିରାକୁ ଏକ ଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ରହିଲା । ଇନ୍ଦିରା କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ! କେଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ! ଅଥଚ କେତେ ଅତ୍ୟାଚାରିତା !

ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷାର ଗୁଞ୍ଜନ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି କେତେବେଳୁ । ସକାଳର ପ୍ରଥମ ଆଲୋକ ଆସି ପଡ଼ୁଛି ସୂର୍ଯ୍ୟର ମୁହଁ ଉପରେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୁହଁ ଫେରାଇ ବର୍ଷା-ଧୌତ ନୀଳ ଆକାଶ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା । ଆକାଶରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ପଡ଼ୁଛି । ଶ୍ରାବଣର ମେଘମୁକ୍ତ ଆକାଶରେ ଉଠିଛି ସପ୍ତରଙ୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ।

କିନ୍ତୁ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ସ୍ତୂପ ଭିତରେ ତଥାପି ଯେପରି ରୁଦ୍ଧ ଅଭିମାନରେ ଶୋଇ ରହିଛି ସୁକୁମାରୀ, ଅଭିମାନିନୀ ଇନ୍ଦିରା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟର ମନେହେଲା ସେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଇନ୍ଦିରାର ଶଯ୍ୟା ଧାରରେ ଠିଆ ହୋଇ ତା'ପାଖରୁ କ୍ଷମା ମାଗନ୍ତା — ନିବିଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନରେ ତାକୁ ଏଇ ଗବାକ୍ଷ ପାଖରେ ଟେକି ଧରି କୁହନ୍ତା —

"ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରନାହିଁ ଇନ୍ଦିରା—ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମା କରି—ଦେଖ—ଶ୍ରାବଣର ନୀଳ ଆକାଶରେ ଏଇ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛି ।"

ତଳ ରାସ୍ତାର ଗୋଟାଏ ଖବରକାଗଜ ହକର୍‌ର ବିକଟ ଚିତ୍କାରରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚମକି ଉଠିଲା । ତା'ର ସବୁ ତନ୍ଦ୍ରା ଯେପରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ।

ପୁଣି ଥରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚାହିଁଲା ଆକାଶକୁ । ସକାଳର ପ୍ରଖର ଆଲୋକ ସୁନ୍ଦର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁକୁ ଗିଳିଗଲାଣି କେତେବେଳୁ ।

ତିନି

ତଳ ଅଫିସ୍‌ର କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ଆଠଟା ବାଜିଲା । ମୁକୁଳା ଗବାକ୍ଷ ଭିତରେ ସକାଳର ଆଲୋକ ପଟା ପଟା ହୋଇ ଭରିଯାଉଛି ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ । ଏଇ ଆଲୋକରେ ଯେମିତି ମିଳେଇ ଯାଉଛି ଗତ ରାତ୍ରିର ତନ୍ଦ୍ରା-ବିହ୍ୱଳତା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗୋଟିଏ କଣରେ ହାତରେ କାଗଜ କଲମ ଧରି ମାରବରେ ବସି ରହିଛି । ଅତି ଜରୁରୀ ବିଷୟଟାଏ ସେ ଭୁଲିଯାଇଥିଲା ପୂରାପୂରି । ଆଜି ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବରାଟ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ବାହାରି ଚୌହାଟି ଛକ ଉପରେ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍ ସାମ୍ନାରେ ପିକେଟିଂ କରିବାର ଅଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତାପ ଦେବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସୁଚିନ୍ତିତ ଲିଫ୍‌ଲେଟ୍ ଲେଖିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ।

ଇନ୍ଦିରା କପେ ଚା' ନେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଦେଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ କିନ୍ତୁ ସିଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ନକରି ପାଖ ଟେବୁଲର ଫାଇଲ ଆଡ଼କୁ ଇଙ୍ଗିତ କରି କହିଲା, "ରିଫ୍ୟୁଜିମାନଙ୍କର ଶେଷ ସ୍ମାରକପତ୍ରର ତାରିଖଟା ଦେଖି କହ୍ତ୍ ।"

ଇନ୍ଦିରା ମାରବରେ ଫାଇଲଟାକୁ ହାତରେ ଧରି ପତ୍ର ଲେଉଟାଇଲା ।

"ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୧ ତାରିଖ" କିଛି ସମୟ ପରେ କହିଲା ଇନ୍ଦିରା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲେଖା ଉପରୁ ମୁହଁ ନ ଫେରାଇ ସାମାନ୍ୟ ବିରକ୍ତିମିଶା କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା, "ଅସମ୍ଭବ, ହୋଇ ପାରେ ନା ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୧ ତାରିଖ— ଆଉ ଟିକିଏ ସାବଧାନତା ଅବଲମ୍ବନ କଲେ ବୋଧହୁଏ ଠିକ୍ ତାରିଖଟା ପାଇ ପାରିବ ।"

ଟିକିଏ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଗଲା ଇନ୍ଦିରା – ପୁଣିଥରେ ଫାଇଲ୍ ଓଲଟାଇ କହିଲା, "ହଁ ସେ'ଟା ପ୍ରଥମ ସ୍ମାରକ ପତ୍ରର ତାରିଖ··· ଶେଷଟା ମେ ୨୧ ତାରିଖରେ ।"

ଭାବଗମ୍ଭୀର ସୂର୍ଯ୍ୟ କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବପରି ମାରବରେ ଲେଖି ଚାଲିଛି । ଇନ୍ଦିରା ଗୋଟାଏ ମୋଟା ବହି ପଢ଼ିବାର ଛଳନା କରି ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଉ ଥିଲା ବସି ବସି ।

କେତେବେଳେକେ ଇନ୍ଦିରା ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଲା, "ଚା' ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲା କହ୍ତ୍ ।"

'ହୁଁ' । ଗୁ' କପ୍‌ଟାକୁ ମୁହଁ ପାଖକୁ ଟାଣି ନଉ ନଉ ସୂର୍ଯ୍ୟ କହିଲା, "ଶୁଣ କମ୍ରେଡ୍ କେମିତି ହୋଇଚ ଏଇ ଲିଫ୍‌ଲେଟ୍‌ଟା ?"

ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ବେଶୀ ଦୀର୍ଘ ନୁହେଁ । ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାନ ଭିତରେ ବେଶ୍ ଭିକ୍ଷଣ ହୋଇଛି ପ୍ରଚାର-ପତ୍ରଟି । ପଢ଼ିସାରି ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଚାରିଲା, "ଚଳିବ କମ୍ରେଡ୍—ନାଁ । ଆଉ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ?"

ଇନ୍ଦିରା ମୁହଁ ହଲାଇ ସମ୍ମତି ଜ୍ଞାପନ କଲା ।

ତଳ ଘଣ୍ଟାରେ ନ' ବାଜିଲା ।

ସମୟ ଖୁବ ଅଳ୍ପ । ଦିନ ବାରଟା ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ତତଃ ପ୍ରେସରୁ ଛପା ହୋଇ ଆସି 'ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ସେ'ଟା ବିତରିତ ହେବାର କଥା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ କାଗଜଟାକୁ ହାତରେ ଧରି ବୁଲୁଥିଲା ତା'ର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଭିତରେ । ଏ କାନ୍ଥରୁ ସେ କାନ୍ଥ । ସମୟ ଅଳ୍ପ । ତା'ର ଅନ୍ତତଃ କାଲି ରାତିରୁ ଏ ଜରୁରୀ କାମଟା ଶେଷ କରିଦେବା ଉଚିତ ଥିଲା ? ରିଫ୍ୟୁଜି ବସ୍ତିର କମ୍ରେଡ୍‌ମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଏଇ ଲେଖାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିବେ । ଏଇ ହବ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଚାରର ପ୍ରଧାନ ଅସ୍ତ୍ର—ପ୍ରଥମ ତରିକ୍‌ଚା ।

ପଦଚାରଣ କରୁ କରୁ ହଠାତ୍ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ି ଇନ୍ଦିରା ଆଡ଼କୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

"ଏ ଲିଫ୍‌ଲେଟ୍ ନେଇ 'ତମକୁ ରିଫ୍ୟୁଜି କଲୋନି ଯିବାକୁ ହେବ ଇନ୍ଦିରା – ବର୍ତ୍ତମାନ ।"

ସମ୍ମତିର ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ସୂର୍ଯ୍ୟ କହିଚାଲିଲା, "କେବଳ ପ୍ରଚାରରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହିଲେ ହବ ନାହିଁ – ତମକୁ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗଦାନ କରିବାକୁ ହବ । ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ହବ । ସେମାନେ କ୍ଷୁଧିତ – ମଧ୍ୟବିତ୍ତର ଲଜ୍ଜା ବା ସଙ୍କୋଚ ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କଠାରେ । କେବଳ ଉଚିତ ପ୍ରେରଣା ଦେଇପାରିଲେ ସେମାନେ ବେଶ୍ ସଂଗ୍ରାମୀ ହୋଇ ପାରିବେ । ହଁ, ଦେଖିବ ଯେପରି ସମସ୍ତ ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ ମହିଳାମାନେ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ବାହାରନ୍ତି ।"

ଇନ୍ଦିରା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରାୟ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସାରି-ଲାଣି । କେବଳ ସ୍କାର୍ଫର ଗଣ୍ଠିଟାକୁ ଭିଡ଼ ଦେଇ କହିଲା ଇନ୍ଦିରା, "ମୁଁ ତାହାହେଲେ ଆସୁଛି କମ୍ରେଡ୍ ।"

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଟେବୁଲ ଉପରେ ନଇଁ ପଡ଼ି ଦୁଇ ଓଠ ମଝିରେ ପେନ୍-ସିଲଟାକୁ ରଖି ଲଫାଫେଟ୍ ର ଶିରୋନାମା ଲେଖୁଥିଲା ।

ଇନ୍ଦିରାର କଥାରେ ଆଖି ଫେରାଇ ଚାହିଁଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଖିରେ ବିସ୍ମୟର ଏକ ନୂଆ ଆନନ୍ଦ । ଇନ୍ଦିରା ପ୍ରସ୍ତୁତ । ମେରୁଦଣ୍ଡ ସଳଖ କରି ଶ୍ୱେତାଙ୍ଗୀ ରଜନୀଗନ୍ଧା ପରି ଚାହିଁ ରହିଛି ଇନ୍ଦିରା । ରେଶମୀ ସ୍କାର୍ଫର ଧାରେ ଧାରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ଇନ୍ଦିରାର ପାଣ୍ଡୁ ମୁହଁଟିକୁ ଘେରି ରହିଛନ୍ତି । ସତରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଇନ୍ଦିରା !

କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଯେପରି ହଜାଇ ଦେଇଥିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ।

ସୌଜନ୍ୟର ସୀମାରେ ତା'ର ଲୋଲୁପ ଆଖିକୁ ଆନତ କରି ଆଣି ଇନ୍ଦିରା ହାତକୁ ଲଫାଫେଟ୍ଟିକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ସେ ।

ଇନ୍ଦିରା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଗଲା ସିଡ଼ିରେ ।

ତଳେ ପୁଣି ସେଇ ଶରତ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଆମହର୍ଷ୍ଟ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ । ଲୋକର ଭିଡ଼ ଠେଲି ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପରେ ଆଗକୁ ଚାଲିଛି ଇନ୍ଦିରା । ସେଇ ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ୍-ପାର୍କର ମୋଡ଼ । ଆଉ ମୋଟେ ଦୁଇଶହ ଗଜ ଗଲେ ଈଫ୍ୟୁଜ କଲୋନିର ସୀମା ଆରମ୍ଭ ହବ ।

ଇନ୍ଦିରା ଭାବୁଥିଲା ଗତ ରାତିର କଥା । ମୁକ୍ତ ବାତାୟନ ଧାରରେ ଦ୍ୱାଦଶୀ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାସ୍ନାତା ସେଇ ବିରହିଣୀ ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ ଲଳନାର ବେଦନା ଅଶ୍ରୁ କଥା । ଯଦି ଦେଖା ହୁଏ କ'ଣ କହି ସେ ପ୍ରବୋଧ ଦବ ତା'କୁ !

କିନ୍ତୁ ସେ'ତ ଆଜି ଯାଉ ନାହିଁ ସ୍ୱପ୍ନର କୁହୁଡ଼ି ପହଁରି, ଆସିନାହିଁ ସହାନୁଭୂତିର ଅଞ୍ଜନ ନେଇ । ଆଖିର ନୀଳ ସ୍ୱପ୍ନ ସବୁ ପୋଛି ଦବାକୁ ଯାଉଛି ସେ, ଗୋଷ୍ଠୀର ଭୁଜବଳନେଇ ଗୋଷ୍ଠୀର ପ୍ରତିନିଧି ହୋଇ । ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପରେ ଯେପରି ଆହୁରି ସାହାସୀ ହୋଇ ଉଠୁଛି ଇନ୍ଦିରା ।

ସେ'ତ ବ୍ୟକ୍ତି ନୁହଁ । ସେ ଗୋଷ୍ଠୀର ମୁଖପତ୍ର । ଗୋଷ୍ଠୀ-ଆବେଗଗୁଡ଼ିକର ଘୃଣାର ଲାଭା, ପ୍ରତିହିଂସାର ବହ୍ନି ସବୁ ଯେମିତି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିବ ଇନ୍ଦିରାର ମାଧ୍ୟମରେ । ଚେତନାର ଆଲୋକ ନେଇ ଯାଉଛି ସେ ଏକ ନୂତନ ଇନ୍ଦିରା ।

କଲେଜର ଫାଟକ ପାଖରେ ମୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଇନ୍ଦିରା ।

କିନ୍ତୁ ତା'ର ନିର୍ଜନ କକ୍ଷରେ ପିଠିପଟେ ହାତରେ ହାତ ଛନ୍ଦି ଅସ୍ଥିର ଭାବରେ ପଦଚାରଣ କରୁଥିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ।

ଯେପରି ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠୁଛି ଏହି ଦୀର୍ଘ ଅଜ୍ଞାତବାସୀ ବୃହନ୍ନଳାର ଜୀବନ ।

ପୌଷର ଗୋଟିଏ ରାତ୍ରି

ଏକ

ବାଁ ହାତର ବନ୍ଧମୁଷ୍ଟି ଭିତରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପାଇପ୍‌ଟାକୁ ଚିପି ଧରିଛି ସୁକାନ୍ତ । କପର ଗୋଟାଏ ଏକାଗ୍ର ଭାବ—ସ୍ଥିର ଅବିଚଳିତ ଚକ୍ଷୁ ।

ଦୀପ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକରେ ତୁଷାରଶୁଭ୍ର ଟେବୁଲ କ୍ଲଥ ଉପରେ ପଡ଼ି ରହିଛି ଅଯତ୍ନରକ୍ଷିତ ଫେଲ୍‌ଟ କ୍ୟାପ୍ । ବାଃ—ସୁନ୍ଦର ଏଇ କଫି ରଙ୍ଗର ଫେଲ୍‌ଟ—ଅତି କୋମଳ—ଅତି ବାଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ......

ଏକାଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଛି ସୁକାନ୍ତ । ଦୁଇଟି ବିଶାଳ ଆଖି ଭିତରେ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ରକ୍ତବାହୀ ଧମନୀଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ ସ୍ଫୀତ ହୋଇ ଉଠିଲେଣି ।

କିନ୍ତୁ ସୁକାନ୍ତର ତ ନୁହେଁ ଏଇ ଫେଲ୍‌ଟ—ସେଦିନ ସେ ଶୋଇ ରହିଥିଲା ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ ଓ୍ୱେଟିଂରୁମ୍‌ରେ ସାରା ରାତି । ଅର୍ଦ୍ଧ-ସୁସୁପ୍ତି ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଜାଗରଣର ସେ ରାତି । ସେଇ ରାତିର ସୁପ୍ରଭାତରେ ସେ ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲା ନିର୍ଜ୍ଜନ ଓ୍ୱେଟିଂ ରୁମ୍‌ର ପେଗ୍‌ରେ ଦୋଳାୟିତ ଏଇ ନିରୀହ, ସୁନ୍ଦର, କୋମଳ, କଫି ରଙ୍ଗର ଫେଲ୍‌ଟ୍ । କିଏ ଥିଲା ସମ୍ମାନିତ ଅଧିକାରୀ ! ନିଶ୍ଚୟ ଗତ ରାତିର ତନ୍ଦ୍ରାବିହ୍ୱଳିତ କେହି ଧନିକ ରେଳଯାତ୍ରୀ । ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଅନୁମାନ । ତର୍କଶାସ୍ତ୍ର-ସମ୍ମତ । ସ୍ପେକୁଲେସନ୍ ପାଇଁ ସମୟ ନାହିଁ—ଜୀବନରେ ସୁଯୋଗ ଆସେ ବଡ଼ କମ୍—ତା ପୁଣି ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ । ଗ୍ରହଣ କର—ନ ହେଲେ ବୁଲିଯିବ ପୃଥିବୀ—ବୁଲିଯିବ ଅକ୍ଷାଂଶ ଆଉ ଦ୍ରାଘିମା—ବୁଲିଯିବ ତୁମ ଜୀବନର ଗ୍ରହ ଉପଗ୍ରହ । ଚିର ଜାଗ୍ରତ ହିଁ ପାଏ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ—ସ୍ୱାଧୀନତା—ଦହନ ପାଏ ସନ୍ଦିଗ୍ଧାତ୍ମା—ଅଭିଶପ୍ତ ଦୋଳଚିତ୍ତ ହାମ୍‌ଲେଟ୍‌ର ଦଳ ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତିକର ଦୋଳନ ପରେ ସମାଧାନ । ଅବାଧ୍ୟ, କୁଞ୍ଚିତ କେଶରାଶି ଉପରେ ଫେଲ୍‌ଟ୍‌ଟାକୁ ଚିପି ଧରି ବାହାରକୁ ଚାଲି ଆସିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ବାଃ ! ସୁନ୍ଦର—କି କୋମଳ ଏବଂ କଫି ରଙ୍ଗର ଫେଲ୍ଟ୍ । ବାଧା ପାଇଲା ସୁକାନ୍ତର ଏକାଗ୍ରତା ।

ସଶବ୍ଦରେ ସଲାମ ଠୁକି ଟେବୁଲ ଉପରେ ପ୍ଲେଟ୍ ଥୋଇ ଦେଇଗଲା ବୟ୍ । ତିନୋଟା ଟଙ୍କିକିଆ ନୋଟ୍ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଅଧେଲି । ଖଣ୍ଡେ ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍‌ର ଭୁକ୍ତାବଶେଷ । ପୁଣି ସେଇ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ— କେତେ ଏଇ ସଲାମର ମୂଲ୍ୟ !

ଆଲ୍‌କହଲ ଆଣେ ବିସ୍ମୃତି—ମଧୁର ବିସ୍ମୃତି । ପାଇପ୍‌ର ନାଡ଼ାଟିକୁ ଦାନ୍ତ ଭିତରେ ଚୁପି ଧରି ଅତି ହ୍ୱାଂସ୍ ଭାବରେ ଟାଣି ଚାଲିଛି ସୁକାନ୍ତ । ଉଦ୍‌ଗିରିତ ପ୍ରଚୁର ଧୂମ୍ର ସ୍ରୋତ ଭିତରେ ଜଳନ୍ତା କୋଇଲା ଖଣ୍ଡେ ପରି ଦପ୍‌ଦପ୍ ଜଳ ଉଠୁଚ ପାଇପ୍‌ଟା—ସୁକାନ୍ତର ଆଖି ଦୁଇଟା ପରି ।

କେତେ ଏଇ ସଲାମ୍‌ର ମୂଲ୍ୟ ! ଷ୍ଟେଟ୍ସ୍ ନେତା ପାଇଁ ଗାର୍ଡ ଅଫ୍ ଅନର୍—ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷର ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ଧାଡ଼ିବନ୍ଧା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ ଆଉ ମୋ ପରି ଗୋଟାଏ ଅର୍ଥହୀନ, ମଦ୍ୟପ ପାଇଁ ଏଇ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧା ବୟ୍‌ର ସଲାମ୍ । ଏକା କଥା । ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଟଙ୍କିକିଆ ନୋଟ୍ ଟାଣିଆଣି ଗୁଞ୍ଜି ପକେଟ୍‌ରେ ରଖିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ପୁଣି ଗୋଟାଏ ସଲାମ୍ । ଦୁଇଟା ସଲାମ୍ ପାଇଁ ଟିପ୍ ଦେଢ଼ ଟଙ୍କା—ତାହା ହେଲେ ପ୍ରତି ସଲାମ୍ ପାଇଁ ଭାଗ ଫଳ ବାରଅଣା ପଇସା । ମନ୍ଦ ନୁହେଁ—ଏକ୍‌ସେଲେଣ୍ଟ—ମୁଦ୍ରାଭିକର ସମ୍ମାନତ ଅନ୍ତତଃ ।

ବ୍ଲୁ ବାର୍‌ର କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା ।

କ୍ରେପ୍‌ସୋଲ୍‌ର ଜୋତା ଉପରେ ଭାରି ଭାରି ପାଦ ପକେଇ ସୁକାନ୍ତ ବାହାରି ଆସିଲା ପଦାକୁ ।

ପୌଷର ଶୀତଳ ରାତି । ପୃଥିବୀ ଉପରେ ଶିଶିର ଝରୁଚ— ବରଫଗୁଣ୍ଡା ପରି ଝରୁଛି ଏକାଦଶୀର ଶୀତଳ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା—ଚନ୍ଦ୍ରର ମଥିତ କର ଝରୁଛି ଆର୍ଦ୍ର ବେଦନାସିକ୍ତ ପୌଷର ବେଦନା ଅଶ୍ରୁ ।

କୋଟ୍‌ର କଲର୍‌ଟାକୁ ଟେକି ଦେଇ ବେକ ଚାରିପଟେ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଚିପି ଧରିଲା ସୁକାନ୍ତ । ପାଇପ୍ ଭିତରେ ଝିଟିକା ଉଠୁଛି ସେଇ ରଡ଼ ନିଆଁ । ଶୀତଳ ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡରେ ଉଷ୍ଣତା ଦିଏ ଭର୍‌ଜିନିଆ ଟୁବାକୋ, ଆରାମ୍ ଦିଏ ।

ନିର୍ଜନ ଫିରୁ ରାସ୍ତାରେ ଖାଲି ଚନ୍ଦ୍ରିକାର ଅଭିସାର — ନୀଳ ଆକାଶରେ ମନ୍ଥର-ଗତି ପାଣ୍ଡୁର ଚନ୍ଦ୍ରମା । ପାଦ ଗଣି ଗଣି ଚାଲିଛି ସୁକାନ୍ତ ମହାନଗରୀର ରାଜପଥ ଉପରେ । ନିର୍ଜନ ମୃତ୍ୟୁ-ସ୍ତବ୍ଧ ଏଇ ରାଜପଥ—ତିମି ମାଛର ପିଠି ପରି ସୁଦୀର୍ଘ, ସୁପ୍ରଶସ୍ତ, ଆଉ ମସୃଣ । କାଲିର ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୋକରେ କୋଳାହଳ କରି ବସିବେ ତୃପ୍ତ ଅସୁମାରି ଜନତା—ପୁଣି କାଲିର ରାତିରେ ଆସିବ ଦ୍ୱାଦଶୀର ଚନ୍ଦ୍ରମା — ପୌଷର ଶିଶିର — ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ନେବ ଏଇ କ୍ଳାନ୍ତ—ନିପୀଡ଼ିତ ରାଜପଥ ।

ଏକ ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦ୍ରମା — କି ମନୋରମ ! କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ଅର୍ଥ-ନୀତିର ବେଗଗାମୀ ସ୍ରୋତରେ କି ସାହାଯ୍ୟ କରେ ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର ! ଲକ୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ରମାର ନିର୍ଯାସରେ ତିଆରି କରାଯାଇ ପାରେ ନା ଗୋଟାଏ ରୂପା ଟଙ୍କା । ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପାଇଁ ଗୋଟାଏ କଲମ ମାଠାର୍ ବି ଦେଇ ପାରେ ନାଁ । ଖାଲି ଦିଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ—ହାହାକାର — ବିରହ ଆଉ ଆତ୍ମହତ୍ୟା — ନିଛକ ଭାବପ୍ରବଣତାର ବିଷାକ୍ତ ବୀଜାଣୁ ।

ରାସ୍ତାର ଗୋଟାଏ ଲାଇଟ୍-ପୋଷ୍ଟ ତଳେ ପ୍ରଚୁର ସମ୍ବାଦପତ୍ର ବିଛେଇ ରଖି ଛିଣ୍ଡା କୋଟ୍‌ର ବୁଜୁଳି ଭିତରେ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଛି ହକର୍-ଟାଏ । ଖବରକାଗଜ ଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଡେଇଁ ବୁଲୁଛନ୍ତି କେଇଟା ଉଡ଼ା ପୋକ । କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇ ରହିଛି ବାର ଚଉଦ ବର୍ଷର କୋମଳ ଅନଭିଜ୍ଞ କିଶୋର । କେବେ ଆଉ ସେ ତଣ୍ଟି ଫଟେଇ ଚିତ୍କାର କରିବ— ଘୋଷଣା କରିବ କୋରିଆର ସୀମାରେ ବିପୁଳ ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜା । କୋରିଆର ଯୁଦ୍ଧ ସହିତ ତା'ର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବନର କେତେ କମ୍ ସମ୍ପର୍କ ।

ନିଦ ନିଶାରେ ପିଲଟାର କ୍ଳାନ୍ତ ମୁଣ୍ଡଟା ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଛି ଛାତି ଉପରେ । ପେଟପାଏ ଲମ୍ବି ଆସିଛି ମୁଣ୍ଡର ଚୁଟିଟା । କାକରରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡେ ମଇଳିଆ ଗାନ୍ଧି ଟୋପି ।

କପର କରୁଣ ଲଗେ ଏଇ ବାଳକର ଅନ୍ଧ୍ୟାଗ୍ରତ କୈଶୋର — ନର୍ଜୀବ ରକ୍ତହୀନ ଗୋଟାଏ ମାଂସପିଣ୍ଡ ଭଳି ।

ଟପ୍‌କନା ପକେଟରୁ ଆଠଣିଟାଏ କାଢି ସୁକାନ୍ତ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା କାଗଜ ଉପରକୁ । ତନ୍ଦ୍ରା ବୋଧେ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ପିଲାଟିର — ସୁକାନ୍ତର କନ୍ତୁ ନଜର୍ ନାହିଁ — ସେ ଗ୍ଲଲଚ ଜଣେ ନଃସଙ୍ଗ, ଏକାଗ୍ର ପଥଗୃହୀ ପର । ଏଇ ଗ୍ଲଲବା ଯେମିତି ତାର ଅଧ୍ୟବସାୟ ।

ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଆସୁଚ ରାତି ।

ଏଇ ଦେଖାଯାଏ ମାହାରକାର ଘର — ଗବାକ୍ଷର ନୀଳ ପର୍ଦ୍ଦା ଫାଙ୍କରେ ବଜ୍‌ଲ ଆଲୋକର ଫଳକ ପଡ଼ୁଚ ରାସ୍ତାରେ । ଏଇ ବଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ଚେତେଇ ଦଏ ମାହାରକାର ଅବସ୍ଥିତି — ଚଞ୍ଚଳ, ତନ୍ଵୀ, ମାହାରକାର ଅବସ୍ଥିତି ।

ଓ୍ୟାମ୍ ଇଟ୍ — ଚତ୍କାର କର ଉଠିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ଗୋଟାଏ ଗେଙ୍ଗୁଟି ଉପରେ ଖସିଗଲା ସୁକାନ୍ତର ଯୋଡା — କ୍ଳାନ୍ତ ଅବୟବଗୁଡ଼ାକ ଚହଲିଗଲେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ।

ଦୁଇ

ନାରାଭରଣା ହୋଇ ନଦ୍ରା ଯିବାକୁ ଭଲ ପାଏ ମାହାରକା ।

କାନର ଗ୍ଳେଟ ଗ୍ଳେଟ ଦୁଲ୍ ଦୁଇଟିକୁ ହାତରେ ଧର ମାହାରକା ଦର୍ପଣରେ ନରୀକ୍ଷଣ କରୁଛି ନଜର ମୁଖଶ୍ରୀ । ଆଦ୍ୟ ଯୌବନର ସେଇ ଚପଳତା ଆଉ ନାହିଁ — କପର ଗମ୍ଭୀର ଆଉ ସ୍ଥୂଳ ହୋଇଯାଉଚ ସେ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ-ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣର ଗଣ୍ଡଦେଶ କପର ହୋଇ ଆସିଲାଣି ପାଣ୍ଡୁର- ରକ୍ତହୀନ-ତୈଳାକ୍ତ ।

......ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଅଶାନ୍ତ ଦେହଧର ଠିଆ ହୁଏ । ଦନକର ଗ୍ରୀଷ୍ମରେ ଆସିଥିଲା କବ, ସୁମନ୍ତ — ପ୍ରଚୁର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନେଇ ଆସିଥିଲା ଡାକ୍ତର ଅଧିରାଜ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବାହୁପାଶରେ ସେ ଧରା ଦେଇଛି ନର୍ବୋଧ

ମଉଳୀ ପଡ଼ । କିନ୍ତୁ କାହାନ୍ତି ସେମାନେ ? ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଉଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ମାଂସଭୋଜୀ ଶକୁନିର ଦଳ—ଆଉ ସେ ପଡ଼ିରହିଛି ସ୍ଥାଣୁ ଶାଳ୍ମଳୀଟିଏ ପରି । ସେ ବି ନୀଡ଼ ରଚନା କରି ପାରିଥାନ୍ତା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି । ସେ ତ ଜାଣେ ନୀଡ଼ ରଚନାର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ—ନାରୀତ୍ୱର ନିର୍ଯାସ ଦେଇ ତା'ର ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ସେ ହୁଏତ କରିପାରିଥାନ୍ତା ସୁନ୍ଦର । ଆଉ ସୁକାନ୍ତ—ବହୁବର୍ଷ ତଳେ ଆଜପରି ପୌଷରେ ଆସିଥିଲା ସୁକାନ୍ତ ପ୍ରେମର ଫଲ୍‌ଗୁ ଛୁଟାଇ—କିନ୍ତୁ ଆଜ ସେଇ ସୁକାନ୍ତ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଗଲା ପରି ଘୂରି ବୁଲେ ଏଇ ସହରର ଗଳି କନ୍ଦିରେ—ଓଃ ଥରେ ଯଦି ଫେରି-ଆସନ୍ତା ସୁକାନ୍ତ—ଥରେ ଯଦି ସେ କୁହନ୍ତା, "ମତେ କଣ ଭୁଲିଗଲ ମାଧୁରିକା……!"

ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ ମାଧୁରିକାର ମନ ।

ଆଉ ଏଇ ରମାନ୍ଦ୍ର ତାର ବିବାହିତ ସ୍ୱାମୀ—ଯୌବନର ପ୍ରାନ୍ତ ସୀମାରେ ଆସି ଆପେ ଆପେ ଧରା ଦେଇଥିଲା ପକ୍ଷହୀନ, ପଙ୍ଗୁ ଜଟାୟୁ ପରି—ନାରୀର କ'ଣ ବୁଝେ ରମାନ୍ଦ୍ର ! ରକ୍ଷା ରମାନ୍ଦ୍ର ଆଜି ନାହିଁ—ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ହୁଏ—ରମାନ୍ଦ୍ର ପରି ବାଧ୍ୟ ସ୍ୱାମୀକୁ ନେଇ ଘର କରି ହୁଏ—କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମ କରି ହୁଏନି—କହି ହୁଏନି । "ତୁମେ ସୁନ୍ଦର ରମାନ୍ଦ୍ର, ତୁମେ ମହତ୍ତ୍ୱ ।"

ଭାବନାରେ କ୍ଳାନ୍ତି ଆସେ—ଅବସାଦ ଆସେ—ନିଜର ଭ୍ରଷ୍ଟ ବର୍ତ୍ତମାନ ବା କେତେଦିନ ମଧୁର କରିହେବ ଅତୀତର କଳ୍ପନାରେ ।

ଆଖି ଆଗରେ ବିସ୍ତାରିତ ପ୍ରଚୁର ଭବିଷ୍ୟତ—ଅଗଣ୍ୟ ସମ୍ଭାବନା; କିନ୍ତୁ ସେ ତ ଗୃହିଣୀର ସମ୍ଭାବନା—ଗୃହିଣୀର ଗୌରବ—ସେ ଖାଲି ଗୃହିଣୀ ଛୋଟିଏ ଘରର ପ୍ରଣୟ ଉଷ୍ମ ଶଯ୍ୟା—ତା'ର ନାରୀତ୍ୱର ଟିକିଏ ନିର୍ବୋଧ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର—ଏଇ ତ ! !

କ'ଣ ନାହିଁ ତା'ର ସେଥିପାଇଁ ! ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ହାତ ପାପୁଲିରେ ମଳି ଦେଇ ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ମୁହଁଟାକୁ ଝାଡ଼ିନେଲା ଥରେ ଦୁଇଥର ……ନାସିକାଗ୍ରତ ଅଛି ଆଗପରି ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ବଙ୍କିମ କୃଷ୍ଣ ଭ୍ରୂଲତା ଦୁଇରେ ତ ଆଗପରି ସ୍ପନ୍ଦନ ଅଛି—କାନତଳକୁ ଲମ୍ବି ଆସିଥିବା କଅଁଳ ବାଳ ତ ଅଛି ପୂର୍ବପରି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ ।

ଯୌବନର ରଥ ଯେମିତ ଚ୍ଲଲ ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକ ଠିଆହୋଇ ଯାଇଚ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ।

କାହାର ପାଦଶବ୍ଦରେ ବ୍ୟାଧ-ଭୀତା ହରଣୀ ପର ପଛକୁ ଫେର ଚ୍ଲହିଁଲ ମାହାରକା ।

ବାଁ ହାତଟାକୁ କାଉନ୍ ପିଠିରେ ଚ୍ଲିପିଧର ମୀରବ ନିଶ୍ଚଳହୋଇ ଠିଆହୋଇ ରହିଛୁ ସୁକାନ୍ତ—ନିର୍ବକାରରେ ପାଇପ୍ ଟାଣି ଚ୍ଲଲଛୁ । ସୁଦୀର୍ଘ ସୁସ୍ଥ ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ସୁକାନ୍ତ—ଅଖି ଦୁଇଟା ବ୍ୟାଧର ଆଖି ପର ଜଳ ଉଠୁଛୁ ବଦ୍ୟୁତ୍ର ଆଲୋକରେ । ସୁକାନ୍ତର ମୀରବତା ଯେପର କୁହେ, ମାହାରକା—ହେ ମୋର ଅଜ୍ଞାତର ପ୍ରଣୟିନୀ, ମୁଁ ଆଗତ ।”

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭବରେ ଏଇ ଅଭ୍ରବମାୟୁ ପରସ୍ଥିତ ସହିତ ପରଚତ ହେବାକୁ ମାହାରକା କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ମୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଗଲ—ତା'ପରେ ଯେମିତ ବୁଝିଲ—ଆସିଚ ସୁକାନ୍ତ—ଆସିଚ ସେଇ ପୁରତନ ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତ ।

“ବସ ସୁକାନ୍ତ” ସଙ୍କୁଚତ ହୋଇ କହିଲ ମାହାରକା ।

ସୁକାନ୍ତ କାଉଚ୍ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲ ବହୁଦନର ପରଚତ ପର । ଫେଲ୍‌ଟ୍‌ଟାକୁ ଟିପୟ ଉପରେ ଫୋପାଡ଼ ଦେଇ ତାର ଅବାଧ ବାଳଗୁଡ଼ାକ ହାତରେ ଶୃଙ୍ଖଳତ କର ନେଉ ନେଉ କହିଲ, “ମନେହୁଏ ରଘାନ୍ଦ୍ ବାବୁ ଫେର ନାହାନ୍ତ ଏ ଯାଏଁ ।”

ମାହାରକା ଧୀରେ କହିଲ, “ନା, ଆସିନାହାନ୍ତ—ଆଉ ଆପଣ କ'ଣ ଆସିଛନ୍ତ ମତେ କଛୁ ଆଘାତ ଦେଇଯିବାକୁ ଏଇ ସୁଯୋଗରେ ?”

ସୁକାନ୍ତ ଖୁବ୍ ବଙ୍କ ଲେକର ହସ ହସି ଉଠିଲ, “ସେ ଅଧିକାର ତ ମୁଁ ବହୁଦ୍ଧନୁ ହରଇ ବସିଛୁ—ମୁଁ ଏମିତ ଚ୍ଲଲ ଆସିଲ ଟିକଏ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଯିବାକୁ, ପୂର୍ବ ପରିଚୟର ସୁଯୋଗ ନେଇ—ବଶେଷ କର ମୁଁ ଟିକଏ ବପଦରେ ପଡ଼ିଛୁ ।”

“ବପଦ ?”

ପକେଟରୁ ଗୋଟାଏ ଛିଣ୍ଡା ବୋତାମ କାଢ଼ି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇଲ ସୁକାନ୍ତ, “କଛୁଦନ ହେଲ ଏଇ ନେକ ପାଖର ବୋତାମଟା ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଛୁ—ଖୁବ୍ ଅସୁବଧା ହଉଛୁ, କନ୍ତୁ ବାହାରେ ପ୍ରଚୁର ଶୀତ ।”

'ହସେ ମାହାରିକା ସନ୍ତୋଷର ହସ । କ ଅଦ୍ଭୁତ ବାହାନା ନେଇ ସୁକାନ୍ତ ଆସିଛି ତା ପାଖକୁ ! ଲଘୁ ପଦକ୍ଷେପରେ ଛୁଞ୍ଚ ସୂତା ସଂଗ୍ରହ କରେ । ସ୍କୁଲ ଗ୍ରୁଣୀପର ଦୁଇ ଓଠ ଭିତରେ ସୂତାକୁ ଘୃପିଧରି ମନୋ-ଯୋଗ ସହିତ ଟାଣେ । କାଉଚ୍ ର ହାତ ଉପରେ ବସି ରହି ବୋତାମ ସିଲେଇ କରୁ କରୁ କୁହେ –

"......ସୁକାନ୍ତ ଅଦ୍ଭୁତ ତୁମର ଖିଆଲ—ଟିକଏ ଭୁଲ୍ ବୁଝା ଭିତରେ ତମେ ସିନା ମୋର ଜୀବନଟାକୁ ଘ୍ରରଖାର କରିଦେଲ ।"

ସୁକାନ୍ତ କେବଳ ନୀରବରେ ବସି ରହି ଟେବୁଲ ଉପରୁ ମାହାରି-କାର ଦୁଲ୍ ଦୁଇଟା ଆଣି ହାତରେ ନଚଉଛି ବାରମ୍ବାର । ଏଇ ଶୀତଳ ନୀରବତା ଯେମିତି ପଛକୁ ଠେଲେ—ଉଦ୍ ଗାର କରେ ବନ୍ଧୁ କଣ୍ଠରୁ ର ହଳାହଳ ।

ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କରେ ମାହାରିକା ଅଭିମାନମିଶା କଣ୍ଠରେ, "ତମେ ମନେହୁଏ ଜାଣିନ ସୁକାନ୍ତ......!"

ସିଲେଇ ସରି ଆସିଛି ପ୍ରାୟ, ବୋତାମରୁ ସୂତାଟାକୁ ହାତରେ ଭିଡ଼ି ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ସୁକାନ୍ତ କହିଲା, "ଧନ୍ୟବାଦ ।"

"ପ୍ରୟୋଜନ ନ ଥିଲା – ତମେ ମନେହୁଏ ଜାଣିନାହିଁ ସୁକାନ୍ତ" ......ପୁରୁଣା କଥାର ଖିଅ ଧରେ ମାହାରିକା ।

ସୁକାନ୍ତର କନ୍ତୁ ତଳେ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନାହିଁ ସେଥିପ୍ରତି । ବାଁ ହାତରେ ଫେଲ୍ଟ୍ଟାକୁ ଉଠଉ ଉଠଉ କହିଲା, "ମୁଁ ଆସୁଛି ମାହାରିକା—ଅନେକ କଷ୍ଟ ଦେଲି ତମକୁ—ତା'ଛଡ଼ା ଖୁସି ହେଲି ତୁମର ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ଦେଖି ।"

ଯେମିତି ଆଘାତ ପାଇଲା ମାହାରିକା; ଓଠରେ ଶୁଷ୍କ ହସ ଟାଣି ହତାଶାର ସୁର୍ରେ କହିଲା; "ମୋର ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ, ମୋର ସୁଖ, ମୋର ଏହି ଅଭିଟପ୍ତ ବିବାହିତ ଜୀବନର ବା କି ଭଗ୍ନାଂଶ ଜାଣିଛ ତୁମେ ?... ଏଇତ ଆସିଲ—ଯାଉଛ କୁଆଡ଼େ ତମେ – ସବିର ଏଇ କେଇଟା ମୂଲ୍ୟହୀନ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଦବାକୁ କ'ଣ ତମେ କୁଣ୍ଠାବୋଧକର ସୁକାନ୍ତ ?"

"ଯୁ ଉପରେ ଆଉ ଯୁକ୍ତିକର ହୁଏନି ।" ସୁକାନ୍ତ ଫେଲ୍ଟ୍ଟାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଘୃପି ପାଦ ବଢ଼େଇଲା ଆଗକୁ ।

"ତମେ ଯାଅନାହିଁ ସୁକାନ୍ତ" ମିନତି ଆକୁଳ ମାଧାରିକାର କଣ୍ଠସ୍ୱର । ଥରେ ପଛକୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ପାଦ ଆଗକୁ ବଢ଼େଇଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତ ଘଟିଥିଲା ମାଧାରିକାର । ହିଷ୍ଟିରିଆ ରୋଗୀପରି ଛୁଟି ଆସି ସୁକାନ୍ତର କୋଟ୍ କଲର୍ ଦୁଇଟାକୁ ହାତରେ ରୁପି ଧରି ଭୀଷଣ ଭାବରେ ଦୋହଲେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

"ତମେ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ—ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ତମେ ସୁକାନ୍ତ !"

ମାଧାରିକା ତାର ଅଶ୍ରୁଳ ମୁହଁକୁ ସୁକାନ୍ତର ପ୍ରଶସ୍ତ ବକ୍ଷ ଉପରେ ରୁପି ଧରିଚି ଅତି ନିବିଡ଼ଭାବରେ ରୁଦ୍ଧ କ୍ରନ୍ଦନର ଆବେଗରେ ଯେପରି ସେ ବାରମ୍ବାର ଆବୃତ୍ତି କରେ ସେଇ ମିନତି "ତମେ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ସୁକାନ୍ତ ।"

ସୁକାନ୍ତ କିନ୍ତୁ ଅବିଚଳିତ, ସ୍ଥିର, ଶୀତଳ, ବୈଜ୍ଞାନିକର ଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ରହିଚି ଏଇ ଆଲୁଳାୟିତ କେଶା ମାଧାରିକାକୁ ।

......ମଥିତ ଚମ୍ପକର ସୁରଭି ପରି ଧୀରେ ଧୀରେ ଯେପରି ଫେରି ଆସେ ସ୍ୱସ୍ତି—ମଧୁର ସ୍ୱସ୍ତି—ବାସ୍ତବ ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନର ମଝିରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଦୋଳନ ।

ସୁକାନ୍ତର ଦେହବୃତ୍ତକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଧୀରେ ଧୀରେ ବେଢ଼ି ଆସେ ମାଧାରିକାର ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଭୁଜବଲ୍ଲରୀ—ମାଧାରିକାର ତନୁଯଷ୍ଟିରେ ଏକ ଲଘିମା ! ଭୁଜବନ୍ଧନରେ ଏକ ନିବିଡ଼ ପୀଡ଼ନ ! ଏଇ, ଭୁଜବନ୍ଧନ ଆହୁରି ଶକ୍ତ କରି ଆଣେ ମାଧାରିକା—ଆହୁରି ନିବିଡ଼, କାମୁକୀ ନାରୀର ଅତି ଭୋଜନର ନିଶାରେ ଯେପରି ସେ ନିଷ୍ପିଷ୍ଟ କରି ଦଉଚି ସୁକାନ୍ତର ମାଂସଳ ମାଂସପେଶୀଗୁଡ଼ାକୁ । ଶ୍ଲିଥିଳବକ୍ଷା ମାଧାରିକାର ସ୍ପର୍ଶରେ କଟରି ଗୋଟାଏ ଅଭଦ୍ର ଶୀତ୍କାର ଆସେ ଘୃଣା ଆସେ । କାଳିର ଶିଶୁଷ-କୋମଳ, କ୍ରୀଡ଼ାଚପଳ ଏଇ ମାଧାରିକା ଅଜି ଯେପରି ଲକ୍ଷ ରୁପକଙ୍କାର କ୍ଷୁଧା ଧରି ଆକ୍ରମଣ କରେ—ଉପଭୋଗ କରି ହୁଏ ନା ଗଭୋଗ୍ୟର ଏଇ ବୁଭୁକ୍ଷୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ।

ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତିର ଅନ୍ତରର କୋଣ—ଅନୁକୋଣ ।

ବହୁ ଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର ପରେ ନିଜକୁ ମାଧୁରିକାର ଭୁଜ-ବିମୁକ୍ତ କରି ନିଜର ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ବାଳଗୁଡ଼ାକ ଥରେ ହାତରେ ସଜାଡ଼ି ନେଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ମାଧୁରିକାର ପ୍ରଶ୍ୱାସ ପ୍ରଖର ହୋଇ ଉଠିଛି ଆହତା ଲାଞ୍ଛିତା ନାଗୁଣୀର ଫୁତ୍କାର ପରି ।

ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ସୁକାନ୍ତ କହିଲା, "କ୍ଷମା କରିବେ ମାଧୁରିକା ଦେବୀ—ପତଙ୍ଗ ମୁଁ ନୁହେଁ । ମୋର ଆସିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥନୈତିକ—ଆଜି ତା' ମଧ୍ୟ ମୁଁ ହାସଲ କରି ନେଇଛି ।"

ପଚ୍ଛରିଲା ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ମାଧୁରିକା । ଆଖିର ଧାରେ-ଧାରେ ଅତୃପ୍ତ ତୃଷ୍ଣାର ସେଇ ବ୍ୟାକୁଳ ମିନତି ।

ହାତରେ ସେଇ ସୁନାର ଦୁଲ୍ ଦୁଇଟା ନଚାଇ ନଚାଇ ସାବଲୀଳ ଭାବରେ କହିଲା ସୁକାନ୍ତ, "କଚ୍ଛଦନର ଖୋରାକ୍ ପାଇଁ ଚଳିଯିବ ଏଇ ଦୁଇଟା ଦୁଲ୍— ତୁମର କେଉଁ ପ୍ରଣୟୀର ସ୍ନେହଦତ୍ତ ଏଇ ଦୁଲ୍ ଦୁଇଟାକୁ ମୁଁ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ନବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଚି—ହନେ ଆସିଥିଲି ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାକୁ ତୁମର ଅଭୁକ୍ତ ଯୌବନ··· ।"

"ଚୁପ୍‌କର, ସୁକାନ୍ତ ! ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନା ମୁଁ ତୁମର ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ।"

ହସିଲା ସୁକାନ୍ତ—"କୁହ ମତେ ଅଭଦ୍ର, ଲମ୍ପଟ, କୁହ ମତେ ମଦ୍ୟପ, ଦସ୍ୟୁ—କୁହ ଯାହା ମନେ ହୁଏ ତମର—ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି—କିନ୍ତୁ ଅଗତ୍ୟା ମାଧୁରିକା ! ଏଇ ଅର୍ଥାଭାବର ଯୁଗରେ ପଡ଼ି ତମର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ମତେ ବାରମ୍ବାର ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତମ ପାଖକୁ ।"

ହସି ହସି ଝଡ଼ପରି ଦ୍ରୁତ ପଦକ୍ଷେପରେ ସୁକାନ୍ତ ବାହାରିଗଲା ପଦାକୁ ।

ସ୍ୱପ୍ନୋତ୍‌ଥିତା ପରି କେବଳ ଗୁହିଁ ରହିଛି ମାହାରିକା ମୁକ୍ତ ଗବାକ୍ଷ ଦେଇ । ରାତିର ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ପରି ମିଳେଇ ଯାଉଛି ଗୋଟାଏ କଳା ଛାଇ -- ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଛି ସୁକାନ୍ତ – ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଆସୁଛି ସୁସ୍ଥ – ସୁଠାମ – ଗୌରତନୁ ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ।

ପାହାନ୍ତା ପବନରେ ମାହାରିକାର ନିଦ୍ରାହୀନ ଆଖିପତା ଦୁଇଟି ବୁଜି ହୋଇ ଆସୁଚି ତମେ କାହିଁକି ଆସିଥିଲ ସୁକାନ୍ତ ଅଜାତର ସେଇ ମମତା ଜାଳିଦବାକୁ ମୋ' ଭିତରେ ! ହଁ – ଶେଷକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରିନେଲ ଦୁଇଟା ସୁନାର ଦୁଲ୍ -- ଗୁହିଁଥିଲେ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତି – ଅର୍ଥର ଅଭାବ ନାହିଁ ମୋ'ଠାରେ, କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ କଲ ତୁମେ ! ଦସ୍ୟୁ ତମେ—ତସ୍କର—ମଦ୍ୟପ-ସ୍କାଉଣ୍ଡ୍ରେଲ୍...।

ତିନି

ଅନ୍ଧା ଗଛର ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ଭିତରେ ଫିଟି ଫିଟି ଆସୁଛି ଅନ୍ଧାରର ସୂତା ।

ସକାଳ ହୋଇ ଆସୁଚି ।

ସୁକାନ୍ତର କିନ୍ତୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନାହିଁ । ପାଇପର ନାଡ଼ଟାକୁ ଦାନ୍ତରେ ଗୁପି ଧରି ସେ' ଆଗପରି ଗୁଲିଚି ଅବିରାମ—ଅବିଚଳିତ । ହାତର ପାପୁଲିରେ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ଦୁଲ ଦୁଇଟା ଉପରକୁ ଯାଉଚି – ତଳକୁ ଆସୁଚି—ପୁଣି ଉପରକୁ । ମନରେ କପରି ଗୋଟାଏ ସନ୍ତୋଷ । ଆଜିର ଏଇ ଗଣଭୋଗ୍ୟା ମାହାରିକାର ଚନୁଷ୍ପାର୍ଥରେ ସେ ହାରିଥିଲି ଯେତେ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ଯେତେ ଅକାରଣ ପ୍ରଣୟ—ତାକୁ ଯେମିତି କଡ଼ା କ୍ରାନ୍ତି ଆଦାୟ କରି ନଉଛି ଅର୍ଥ ରୂପରେ – ଆଦାୟ କରି ନଉଚି ପଲେ ପଲେ ।

କାଳ ରାତିର କାକରରେ ଭିଜ ଭିଜ କାହାର ପଟେ ଛିଣ୍ଡା ଚଟି ପଡ଼ି ରହିଚି ରାସ୍ତା ମଝିରେ—କେମିତି କୁତ୍ସିତ ଦେଖାଯାଉଚି । ଜୋତାର ଠୋ'ରେ ସୁକାନ୍ତ ଚଟିଟାକୁ ମାରି ଫୋପାଡ଼ ଦେଲା ରାସ୍ତା କଡ଼କୁ ।

ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି

ଏକ

ଅକ୍ଟୋବର୍‌ର ଘୁମନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଫୁଟ୍‌ପାଥରେ ଅଜସ୍ର ପଦାତିକଙ୍କ କାନ୍ଧରେ କାନ୍ଧ ଘସି ଚାଲିଛି ସୁକାନ୍ତ । ମନ୍ଦ ଲାଗେନା ଏମିତି ଚାଲିବା···ଚଳମାନ ଜନସ୍ରୋତରେ ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମଭୋଳା ପରମାଣୁ ପରି । ଗୋଟାଏ 'ଲାଇଟ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍' ପାଖେ ଅଟକି ଯାଇ ଥରେ ନିଜକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ନେଲା ସୁକାନ୍ତ । ପୂରାପୂରି ଭଦ୍ର ଲୋକର ପରିଧାନ···କିଏ ଅନୁମାନ କରିପାରିବ ସୁକାନ୍ତ ଦରିଦ୍ର, କପର୍ଦ୍ଦକହୀନ, ବେକାର !···ଆଉ ବିଶେଷ କରି ଏଇ ଟୁଇଡ୍ କୋଟ୍ ଖଣ୍ଡ···ଚମତ୍କାର !

କପରି ଅସ୍ୱସ୍ତି କର୍ ବୋଧ କଲା ସୁକାନ୍ତ । ବେଶୀଦିନ ନୁହେଁ, ଏଇ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ତଳେ ସେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ପ୍ରଦୀପ୍ତ ପାଖରେ···ବିଳାସୀ, ଧନୀ ପ୍ରଦୀପ୍ତ ପାଖରେ ତା'ର ବାଲ୍ୟ ବନ୍ଧୁତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ । ଇଣ୍ଟର୍-ଭିଉର ବାହାନା ନେଇ ସେ ତା'ଠାରୁ ଦିନକ ପାଇଁ ମାଗି ଆଣିଥିଲା ଏଇ ଲୋମଶ ଟୁଇଡ୍ କୋଟ୍ ଖଣ୍ଡି···କାନ୍ତୁ ସେତ ପ୍ରଦୀପ୍ତକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରାଇ ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ କୋଟ୍ ଖଣ୍ଡ···ଆଖି ଆଗରେ ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇ ପଲସି ଆସୁଛି ଶୀତ ପ୍ରଚଣ୍ଡ, କ୍ରୂର, ନଭେମ୍ବରର ଦୈତ୍ୟ···ଓଃ ! ନର୍ଯ୍ୟାତିତର ପୃଥିବୀ ଉପରେ କାହିଁକି ଆସେ ଏଇ ଅଭିଶପ୍ତ ନଭେମ୍ବର ! ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ଏଇ କୋଟ୍ ଖଣ୍ଡକର ଆବରଣ ତଳେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ କାଟିହବ ୧୯୫୦ ସାଲର ଶୀତଟା ।

ପ୍ରଦୀପ୍ତକୁ ପ୍ରଚୁର ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲା ସୁକାନ୍ତ···ମନେ ମନେ ଆବୃତ୍ତି କଲା···"ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ ପ୍ରଦୀପ୍ତ ସାମନ୍ତରାୟ···ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେଉ ତୁମର ଉଦାର, ବଦାନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ।"

ହଠାତ୍ କାହାକୁ ଭୁଲିପଡ଼ି କ୍ଷିପ୍ର-ଲଘୁ ପଦକ୍ଷେପରେ ସୁକାନ୍ତ ଉଠି ଚାଲିଲା···'ପାମ୍‌ବର୍' ରେଷ୍ଟୁରାଁର ଭିଡ଼ । ଓ୍ୱେଟର୍‌କୁ କପେ କଫି ପାଇଁ

ବରାଦ୍ ଦେଇ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସି ରହିଲା ସୁକାନ୍ତ । ପକେଟରୁ କେଇ-ଖଣ୍ଡ ନୋଟ୍ କାଢ଼ିଆଣି ଗଣିଲା…ମାତ୍ର ସାତଟଙ୍କା ଅବଶିଷ୍ଟ । କେବେ କେଉଁ ସୁମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଇନ୍ସିଓର କରିଥିଲା ମିଷ୍ଟର୍ ଓ ମିସେସ୍ ଦାସ୍ଙ୍କର ଜଏଣ୍ଟ୍ ଲାଇଫ୍ । ଏହି ମିଷ୍ଟର୍ ଓ ମିସେସ୍ ଦାସଙ୍କ କଥା ଭାବିଲେ ମନରେ ଅହେତୁକୀ ଈର୍ଷା ଆସେ । ମନେପଡ଼େ ସେଇ ଗ୍ଲେଟ ବଂଲେ ଟାଇପ୍ ଘରଟିରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅପୂର୍ବ ସମ୍ଭାର ନେଇ କୂଜନ-ରତ ସେଇ ଦମ୍ପତି । ସୁନ୍ଦର ! ବନର କପୋତ କପୋତୀ ପରି ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ । କି ସୁନ୍ଦର ଯୋଜନା ।…ଜଣଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁରେ ଅପର ପାଇବ ଦଶହଜାର୍ ଟଙ୍କା…ଦଶହଜାର୍ ! ସେ ଯଦି ବିବାହ କରିଥାନ୍ତା ଓ ଠିକ୍ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଇନ୍ସ୍ୟୁରାନସ୍ର ପ୍ରଥମ ପ୍ରିମିୟମ୍ ଦେଇ ସାରି ଯଦି ମରିଯାଇ ଥାଆନ୍ତା ସୁକାନ୍ତର ପ୍ରାଣାଧିକା ସ୍ତ୍ରୀ…ତାହା ହେଲେ……।

ଭୀଷଣ ଈର୍ଷା ହେଲା ସୁକାନ୍ତର । ନିଜେକୁ ନିଜେ ସମର୍ଥନ କରି ବିଦ୍ରୂପର ହସ ହସୁ ହସୁ ମନେ ମନେ ସମ୍ବୋଧନ କଲା…“କିନ୍ତୁ ନିର୍ବୋଧ ମିଷ୍ଟର୍ ଓ ମିସେସ୍ ଦାସ । ତମେ କ’ଣ ଜାଣ…ଇନସ୍ୟୁରାନସ କମ୍ପାନୀର ଡାଇରେକ୍ଟର୍ମାନେ ତମ ଜୀବନର ଦାୟିତ୍ୱ ଆଦୌ ଗ୍ରହଣ କରି ନାହାନ୍ତି ? ତମେ କ’ଣ ଜାଣ ତମର ପ୍ରଥମ କ୍ୱାର୍ଟର୍ଲି ପ୍ରିମିୟମ୍କୁ ଡିଲେ ଡିଲେ ଆତ୍ମସାତ୍ କରି ବିଗତ ଗୋଟାଏ ସପ୍ତାହ ଧରି ବଞ୍ଚି ଆସିଛି ଏଇ ସ୍ୱିଣ୍ଡ୍ଲର୍ ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି…ହାଃ ହାଃ ହାଃ… ।”

ସଶବ୍ଦେ ଓ୍ୱେଟର୍ କଫି ଥୋଇ ଦେଇ ଗଲା ।

କଫିର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଆରାମ୍ ଅନୁଭବ କଲା ସୁକାନ୍ତ । ଆକଣ୍ଠ ଆଘ୍ରାଣ କରି ନେଲା ସଦ୍ୟପ୍ରସ୍ତୁତ କଫିର ସୁରଭି । ଅଧିକା କିଛିଦିନ ଚଳିଯିବାର ଲୋଭରେ ଏଇ କେତେଦିନ ଧରି ସେ ଭଲକରି ଗୋଟାଏ ମିଲ୍ ମଧ୍ୟ ଖାଇ ପାରିନାହିଁ । କି ସୁନ୍ଦର ବାସ୍ନା ଏଇ କଫିର ! କଫିର ସ୍ୱାଦ ଉପଭୋଗ କରୁ କରୁ ହଠାତ୍ ଯେପରି ଚମକି ଉଠିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ଠିକ୍ ତା'ର ସାମ୍ନାରେ କିଏ ଜଣେ ଆସି ବସିଲାଣି । ସୁକାନ୍ତର ମନେହେଲା ଯେପରି ଏକ ମନ୍ତ୍ରଗତ ସମ୍ମୋହିତ ପରି ଏଇ ଅନାହୂତ ଆଗନ୍ତୁକ ପଶିଆସିଛନ୍ତି ତା'ର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ।

ଚାହିଁଲେ ମନରେ ବିକାର ଆସେ । ଅସାଧାରଣ ଦୀର୍ଘ ରୋଗକ୍ଳିଷ୍ଟ ଗୋଟାଏ ମନୁଷ୍ୟ । କଂକାଳ ଉପରେ ଚମଡ଼ା ହେଲେ ମାଂସ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପାଣ୍ଡୁର, ମୃତ୍ୟୁ—ମଳିନ ମୁହଁକୁ ଡୋଳଧର ଅପ୍ରାକୃତିକ ଭାବରେ ବେକଟା ଅଯଥା ଦୀର୍ଘ ହୋଇ ଲମ୍ବି ଆସିଛି ପଦାକୁ । ତା' ପରି ମିଞ୍ଜି-ମିଞ୍ଜି କରୁଛି ଦୁଇଟି କୋଟରଗତ ଚକ୍ଷୁ । ଇସ୍ ! ମଳିନ ପଞ୍ଜାବୀର ସୀମା ଡେଇଁ ଲୋକଟାର ମଣିବନ୍ଧଟା କେତେ ସରୁ ! କେତେ କରୁଣ !

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ଲୋକଟା ଅତି ମନୋଯୋଗ ସହକାରେ ଖାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଗଣ୍ଠିଳ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗୁଡ଼ାକରେ ଖଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡା ହାଡ଼ ଧରି ବଡ଼ ବଡ଼ ଦାନ୍ତ ଗୁଡ଼ାକରେ ଚେଙ୍କେଇଛି ବାରମ୍ବାର । ଖଣ୍ଡେ ମାଂସଲଗା ହାଡ଼କୁ ଏପରି ହିଂସ୍ର ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇବାର ଖୁବ୍ କମ୍ ଲୋକ ଦେଖିଛି ସୁକାନ୍ତ ।

ହଠାତ୍ ହାଡ଼ ଖଣ୍ଡିକ ପ୍ଲେଟ୍ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇ ଲୋକଟା ଅତି ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ସୁକାନ୍ତକୁ । ତାପରେ ସେଇ ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ଆଖି ଦୁଇଟା ଯେପରି ଜଳଉଠିଲା ମୁଦ୍ରାଟିକର ଆଶାରେ । ତା'ର ଅବଚଳିତ ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଯେପରି ସୀସା ପରି ଗଳି ଗଲା ସୁକାନ୍ତର ଦେହେ ଦେହେ ।

"ଚାରଣା ପଇସା ଦେଇ ପାରିବ ବାବୁ ? ଆଉ ଗୋଟାଏ ପ୍ଲେଟ୍ ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ଭାରି ଇଚ୍ଛା...ଓଃ ! ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଆଜ ଟିକିଏ ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ମିଳିଛି ବାବୁ...।"

ସହାନୁଭୂତିର କଣ୍ଠରେ ଯନ୍ତ୍ର ପରି କହିଲା ସୁକାନ୍ତ..."ମୋ' ପାଖେ ପଇସା କୁଆଡ଼େ ଆସିବ ଭାଇ ! ମୁଁ ତ ତୁମଠାରୁ ଆହୁରି ଦରିଦ୍ର ।"

ବିଦ୍ରୂପର କ୍ଷୀଣ ହସ ହସିଲା ଲୋକଟା..."ଏପରି ପୋଷାକରେ ମୁଁ ଜଣେ ବି ଦରିଦ୍ର ଦେଖିନାହିଁ ଅଜଯାଏ,...ତମେଇ ପ୍ରଥମ ଆଉ ତମେଇ ଶେଷ ବୋଧହୁଏ ।"

ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଆଳାପର ସୁଯୋଗ ନେଇ ହଠାତ୍ ବାଗୁଲ ପରି କହି ଲାଗିଲା ଲୋକଟା—ଗତକାଲି ଏଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତରେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ତିରିଶ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ସାଲ୍ ଖଣ୍ଡିକ ସେ ବନ୍ଧୀ କରି ଦେଇ ଆସିଲା ପାଣି ମୂଲରେ । ଶୀତରେ ବଞ୍ଚି ହୁଏ ବାବୁ; କିନ୍ତୁ ଭୋକରେ ?

ହିଁ ର ପ୍ରଶ୍ନବାଚିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ଚାହିଁ ରହିଲା ସୁକାନ୍ତକୁ । କୁଞ୍ଚିତ ଭ୍ରୂତଳେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଆଖି ଦୁଇଟା ଜଳିଉଠିଲା କାପାଳିକର ଆଖି ପରି । ପୁଣି ସେଇ ବଦ୍ଭୁପରି ହସ-ଅବଚଳିତ ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠସ୍ୱର—

"ଦରିଦ୍ର—ତମେ ଦରିଦ୍ର ବାବୁ ? ଆସ—ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆସ; ତମର ଏଇ ଦାମିକା କୋଟ୍ ଖଣ୍ଡର ବନ୍ଧୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଁ କରି ଦଉଛି··· ହାଃ ହାଃ—ଶୀତରେ ବଞ୍ଚି ହୁଏ ବାବୁ; କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଆସେ କ୍ଷୁଧାର ଦୈତ୍ୟ···ଖୁଁ—ଖୁଁ—ଖୁଁ······" ହଠାତ୍ କାଶି କାଶି ଲାଲ୍ ପଡ଼ିଗଲା ଲୋକଟାର ମୁହଁ । ଯେପରି ତାର ବେକର ଶିରଗୁଡ଼ାକ ଦୁହିଁ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି ।

ଅସ୍ୱସ୍ତି କରି ବୋଧକଲା ସୁକାନ୍ତ । ଲୋକଟାର କଥା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ମନୋଯୋଗ ନ ଦେଇ ଉଠିବାର ପ୍ରୟାସ କଲା ।

କିଏ ଯେପରି ଆଦେଶ ଦେଲା—"ବସ୍ ବାବୁ-ଦେଖ ଏବେ ମୋର ପଇସା ଦରକାର ନାହିଁ—ବସ—ତମକୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା କଥା କହିଦିଏ—ଯୁବକ ତମେ—ବଞ୍ଚିବାର ମମତା ଅଛି ତୁମର··· ଭବିଷ୍ୟତରେ କାମରେ ଲାଗିପାରେ···। ଚଉକିରେ ପେଚ ଅଣ୍ଟା କାଠ ମଣିଷପରି ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସି ରହିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଭରା ଦେଇ ଆଉ ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଝୁଙ୍କି ଆସିଲା ଲୋକଟା । ଆଖି ଦୁଇଟା ଯେପରି ସେଇ କୋଠରି ଭିତରେ ମାର୍ବଲ ଆଖିପରି ହୋଇଗଲା ସ୍ଥିର, ଶୀତଳ, ନିର୍ଜୀବ । ଯେପରି ସେ କହିବାକୁ ଯାଉଛି କି ଗୋଟାଏ ଭୀଷଣ ସତ୍ୟ ! ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଯାଉଛି କି' ଗୋଟାଏ ଭୟାବହ ରହସ୍ୟ ! କେତେବେଳେକେ କଳା କଳା ଫଟା ଫଟା ଓଠ ଦୁଇଟା ମେଲେଇ ମେଲେଇ କହିଲା—

"ଗତ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ମୋତେ ଯକ୍ଷ୍ମା ହୋଇଚି···ରାଜଯକ୍ଷ୍ମା ।"

ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ସୁକାନ୍ତର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଖେଳିଗଲା ଶୀତ୍କାରର ବିଦ୍ୟୁତ୍ । "···ଦେଖିବ ବାବୁ—ଦେଖିବ ଡାକ୍ତରର ପ୍ରେସ୍କ୍ରିପ୍‌ସନ୍···ଚମତ୍କାର···ଫ୍ରି ମେଡ଼ିକାଲ୍ ଆଡ୍‌ଭାଇସ୍ । ଖାଇବାକୁ ହେବ ଲିଭର୍ ଏକସ୍‌ଟ୍ରାକ୍ଟ···ଭିଟାମିନ 'ବି' କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ···ଛେଳି କଲିଜା ···ଦୁଧ···ଘିଅ—ଟନିକ୍···ହାଃ ହାଃ ହାଃ···ସନତ୍ରଶିତ୍ ଆଉ ଲିଭର ଏକସ୍‌ଟ୍ରାକ୍ଟ୍···"

ଖଣ୍ଡେ ମସିଆ ପ୍ରେସ୍କ୍ରିପସନ୍ କାଗଜ ସେ' ସୁକାନ୍ତ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ହୋ' ହୋ' ହୋଇ ପାଗଳ ପରି ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା । ହସର ଝଡ଼ରେ ରୋଗଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରଟା ଯେପରି ଦୋହଲିଗଲା ବାରମ୍ବାର··· ବେକ ପାଖର ଶିରାଗୁଡ଼ାକ ଫୁଲି ଉଠିଛନ୍ତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ ।

ପୃଥିବୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତା'ର ଦୁରନ୍ତ ଉପହାସ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଆସିଲା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ । କ୍ଲାନ୍ତ ଓ ଅବସାଦର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ନେଲା ସେ' । ପୁଣି ଆଖିରେ ସେଇ ଉଦାସିଆ ସୁଦୂରର ଗୃହାଣୀ···ଓଦା ଓଦା ଆଖି-ପତା ଯେପରି ରୋକି ରଖିଛି ଅଶ୍ରୁର ବନ୍ୟା ।

ସହାନୁଭୂତିରେ ସୁକାନ୍ତର ଆଖି ମଧ୍ୟ ଓଦା ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଭଗ୍ନ କଣ୍ଠରେ ପୁଣି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆରମ୍ଭ କଲା ରକ୍ଷିତ୍···"ମୁଁ ଜାଣେ ବାବୁ, ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖକୁ··· ପଳେ ପଳେ···କିନ୍ତୁ ବାବୁ, ପଛକୁ ଟାଣେ ପୃଥିବୀର ମମତା ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଆଜି ମଧ୍ୟ ମୁଁ ମୋର ବଂଶୀରେ ସୁରର ବନ୍ୟା ଛୁଟାଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଉ ପାରୁନି···ନାଁ।···ଛାତି ଭିତରଟା ଦପ୍ ଦପ୍ ପଡ଼େ, ଯେମିତି ଫାଟିଯିବ ।"···

ବର୍ତ୍ତନାର ଆତ୍ମସମର୍ପଣରେ ରକ୍ଷିତ୍‌ର କଣ୍ଠ ଧ୍ୱଂସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

"···ଓଃ ! ଯଦି ଏଇ ଯକ୍ଷ୍ମାର ବିଜାଣୁ ଦେଇ ମୁଁ ସାରା ବିଶ୍ୱକୁ ସଂକ୍ରାମିତ କରି ଦେଇ ପାରନ୍ତି···ଏଇ ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିଟାକୁ ଯଦି ଟାଣି ନେଇ ପାରନ୍ତି ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖକୁ···ଉପଭୋଗ କରି ହୁଅନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ···ମନୁଷ୍ୟ ମାହେଇ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ···।"

ଡିଳ ଡିଳ କରି ରକ୍ତଗୁଡ଼ା ପୁଣି ଜମି ଆସିଲା ରଶିତ୍ର ମୁହଁରେ —ଆହତ ଫଣି ପରି ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ହୋଇ ସେ ଲେଟି ପଡ଼ିଲା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ । ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠିରେ କେବଳ ଇଙ୍ଗିତ କଲା ସୁକାନ୍ତକୁ —ଯାଅ ଯାଅ —ବାବୁ— ଯାଅ···।

ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ସୁକାନ୍ତର । ରୁମାଲ୍‌ରେ କପାଳରୁ ଝାଳ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଝଡ଼ ବେଗରେ ବାହାରିଗଲା ସୁକାନ୍ତ । 'ସାମ୍‌ବର୍' ରେସ୍ତୋରାଁର ସେଇ ଲମ୍ବା ଶିଡ଼ିଟାରେ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତେ —ଭଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ତ ଏଇ ପାହାଚଗୁଡ଼ାକ ! ! !

ଦୁଇ

ବାହାରେ ଅକ୍ଟୋବରର ରାତ୍ରି ।

ଫୁଟପାଥ୍‌ରେ ଜନତାର ସ୍ରୋତ —ଆଡ଼େଇ ଚାଲିଛି ଚଞ୍ଚଳ ଗତି ସୁକାନ୍ତ । ସୋଲ୍‌ରୁ ସିଲେଇ ଫିଟିଯାଇ କାଲିଗୁଡ଼ା ପଶିଗଲାଣି ଜୋତା ଭିତରେ । ଗୋଟାଏ ଲାଇଟ୍ ପୋଷ୍ଟକୁ ଆଉଜି ବାଁ-ଗୋଡ଼ର ହିଲ୍‌ଟାକୁ ଦୁଇ ତିନିଥର ପିଟିନେଲା ରାସ୍ତା ଉପରେ—ବର୍ତ୍ତମାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ଚାଲିବ କିଛି ସମୟ ।

ଚାଲିଛି ସୁକାନ୍ତ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଛନ୍ଦରେ ।

ପୀତ, ନୀଳ, ହରିତ୍ ଆଲୋକର ଝଲକ ପଡ଼ୁଛି ରାସ୍ତାରେ —ପୁଣି ଅସୁମାରି ନାଁ-ନ-ଜଣା ଲୋକଙ୍କର ଭିଡ଼ଇ । ବେଶ୍ ଲାଗେ ଏମିତି ମିଶି ଯିବାକୁ ଏଇ ବେନାମୀ ପଦାତିକର ସମଗ୍ରତାରେ —ହଜେଇ ଦବାକୁ ନିଜର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ । କିନ୍ତୁ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାବୁକ୍ ବାଜେ । ସେ ତ ଜନତା ନୁହଁ । ସେ ବ୍ୟକ୍ତି । ସେ ଜୀବନ-ବିଶାରଦ, ଆତ୍ମସଚେତନ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି । ଆତ୍ମ ବିସ୍ମୃତିରେ ମାଦକତା ଅଛି !

କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମ-ଚେତନା ହିଏ ଦହନ—ମୃତ୍ୟୁର ଦହନ । ବସ୍ତୁର ପାହାଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ରକ୍ତ ଝରେ ଝର୍—ଝର୍—ଝର୍···ବିଜ୍ଞାନ ହିଏ ହଳାହଳ ।

କୁଆଡ଼େ ଗୁଳିଛି ଏଇ ଗୃହହୀନ, ଆଶ୍ରୟହୀନ ସୁକାନ୍ତ ?

ସେ ନିଜେ ବି ଜାଣେନା ।

......ମନରେ ପିନ୍ କଣ୍ଟା ପରି ଗୁଇଁ ଗୁଇଁ ଫୋଡ଼ି ହେଇଯାଏ ସେଇ ଜଳପ୍ରପାତ ପରି 'ପାମ୍ ବିଚ୍' ରେସ୍ତୋରାଁର ଅପରନ୍ତ ଲମ୍ବା ଗିଡ଼-ଡାସ୍ ର ପାହାଚ—ଆଉ ଯକ୍ଷ୍ମାଗ୍ରସ୍ତ ମୃତ୍ୟୁଦୂତ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ – କାନରେ ବାଜେ ସେଇ ଖୁଁ ଖୁଁ କାଶ···"ମନୁଷ୍ୟ ମାତ୍ରେଇ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ।" ପୃଥିବୀର ଦ୍ୟୁତକ୍ରୀଡ଼ାରେ ସବସ୍ୱାନ୍ତ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍···ଚଳନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନର ଭଗ୍ନଜାନୁ ନାୟକ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ ।

ନାଁ । – ଗତି ବଢ଼ାଇଲା ସୁକାନ୍ତ—ଅକ୍ଟୋବର ଶୀତ—ମଧୁର ରାତିକୁ ସେ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଗୋଟାଏ ପାଗଳର ପ୍ରଳାପ ପାଇଁ ।

ମେନ୍ ରୋଡ଼ ପଛରେ ପଡ଼ିଗଲାଣି – ଅନେକ ପଛରେ ।

ଉପରେ ଅନନ୍ତ ମହାକାଳ ପରି ମୂର୍ଚ୍ଛା ଯାଇଛି ବିସ୍ତୃତ ପ୍ରଶାନ୍ତ ନୀଳାମ୍ବରୀ ଆକାଶ । ଠିକ୍ ତାରି ତଳେ ଗଭୀର ହୋଇ ଆସୁଛି ମାୟାବିନୀ ରାତିର ଆବେଷ୍ଟନ—ଆହୁରି ଗଭୀର-ସାନ୍ଦ୍ର ।

ଏଠି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖିହୁଏ ଚର୍ଚ୍ଚ ଉପରେ ଛକ ହୋଇ ରହିଛି ହଖଣ୍ଡ କାଠ – କ୍ରସ୍ । କେବେ କେତେ ଶତାବ୍ଦୀ ତଳେ ଗୋଟାଏ ବର୍ବର ସଭ୍ୟତାରେ ଜଣେ କ୍ରୁସ୍ ବିଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ, ନର୍ଥିକ ସତ୍ୟ କହି— କିନ୍ତୁ ଆଜ ? ସୁକାନ୍ତର ଯେପରି ମନେ ହେଲା ସେଇ କ୍ରସ୍ ରେ ଓହଳି ରହିଛି ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ର କଂକାଳସାର ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀର, ଆଉ ବିଂଶ ଶତକର ଭୈରବ-ମୂର୍ତ୍ତି ସଭ୍ୟ ଦୈତ୍ୟ ଯେପରି ହାତୁଡ଼ି ଧରି ତା' ଗୁଡରେ କଣ୍ଟା ପିଟୁଛି ଠଂ ଠଂ ଠଂ......

ଠନ୍ ଠନ୍ ଠନ୍······ନଟେଇ ନଟେଇ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଗଣିଲା ସୁକାନ୍ତ । ବାର ବାଜିଲା ।

ନୂପୁରର ସିଞ୍ଜିମା ଯେପରି ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲା ସୁକାନ୍ତ । ଶବ୍ଦର ତମିସ୍ରା-ବନାମ ଛିନ୍ନ କରି ଗୋଟାଏ ଲାଇଟ ପୋଷ୍ଟ ତଳେ ଟେନାଏ ଆଲୁଅର ଝଲକ୍ ଚଢିଛି । ସେଇ ଆଲୋକ ବୃତ୍ତକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସିଲୁଟ ଛବି ପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି କିଏ ଏଇ ରହସ୍ୟମୟୀ ନାରୀ ? ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ସୁକାନ୍ତର ଶିଥିଳ ଧମନୀରେ ରକ୍ତ ସ୍ରୋତ କ୍ଷିପ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ନାରୀକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଚହ୍ନିଛି ସୁକାନ୍ତ—ସେ ବୁଝେ ସେମାନଙ୍କର ମୂକ ଇଙ୍ଗିତ । ଏମାନଙ୍କୁ ସେ ଦେଖିଛି ଆର୍ମିରେ ଥିଲା-ବେଳେ । ସେଠି ସେମାନଙ୍କର ରୂପର ମଦ ଆଉନ୍ସ ଆଉନ୍ସ କରି ବିକ୍ରୀ ହୁଏ—ପାଉଣ୍ଡ ପାଉଣ୍ଡ କରି ନିଲାମ ହୁଏ ସେମାନଙ୍କର ମାଂସ ।

ନିଜର ଅଜାଣତରେ ଆଗେଇ ଗଲା ସୁକାନ୍ତ ।

ପୁଣି ସେଇ ନୂପୁରର ସିଞ୍ଜିମା—ଚୂପା ହସର ହାଲୁକା ହିଲ୍ଲୋଳ ।

ଆହୁରି ନିକଟକୁ ଆସିଛି ସୁକାନ୍ତ—'ତୋ ନାଁ କଣରେ' ?

'ମୀନା'

ହାସ୍ୟମୁଖୀ ମୀନା । ଶସ୍ତା ଛିଟକନାର ବ୍ଲାଉଜ ଭିତରୁ ପଦାକୁ ବାହାରି ଆସିଛି ରାଜୀବିବରଣୀର ସୁଗୋଲ, କୃଷ୍ଣବାହୁ । ତୈଳ-ମସୃଣ ଗୁରୁ ଗଭ ବେଷ୍ଟନ କରି ରହିଛି ରାଶି ରାଶି ବଉଳର ବୃନ୍ତ । ଶସ୍ତା ଅତରର କଟୁ ଗନ୍ଧରେ ଯେପରି ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଉଦ୍‌ଭଥଳ ହୋଇଉଠିଛି ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ଭଜା ଅନ୍ଧାରରେ ମିଶିଗଲେ ମୀନା ଓ ସୁକାନ୍ତ, ସୁକାନ୍ତ ଓ ମୀନା । ମୀନାର ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରୀବାରେ ବାହୁ ବେଷ୍ଟନ କରି ଚାଲିଛି ସୁକାନ୍ତ—ବଉଳର ଭୁରୁ ଭୁରୁ ଗନ୍ଧରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ । ମୀନାର ନିଟୋଳ, ମାଂସଳ ତନିମା ଯେପରି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣେ ମାନବର ଆଦିମ କ୍ଷୁଧା ।

ଏଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରାନ୍ତର ଟପିଲେ ମୀନାର କୁଟୀର ।

ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ନେଲା ସୁକାନ୍ତ । ଗଣିକା ମୀନାର ଆଦର ତପ୍ତ ମାଡ଼ରେ କି ସୁନ୍ଦର କଟିବ ଅନ୍ଧାର ରାତି ! ମାଂସଳ ବାହୁପାଶରେ ଘେରି

ଫେର ଆସିବ କ ଗଭୀର ମସୃଣ ନିଦ୍ରା······ । ପ୍ରାୟ ସର ଆସିଲା ଅକ୍ଟୋବର ପନ୍ଦର ତାରଖ ।···କନ୍ତୁ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଅର୍ଥହୀନ ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି । ଆସନ୍ତା କାଲି ତା' ଜନ୍ମର ପନ୍ଦ ନବ । ସମୁଦାୟ ହନଣା ଯେପର ନାଚଗଲା ସୁକାନ୍ତ ଆଖି ଆଗରେ···ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ·କହିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

"ହଦାୟ – ଅକ୍ଟୋବର୍ ପନ୍ଦର—ହଦାୟ" – ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ ପ୍ରଧାନ ସାମନ୍ତରାୟ – ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ ମିଷ୍ଟର ଓ ମିସେସ୍ ଦାସ୍ – କନ୍ତୁ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ ?···ଓଃ ଜାହାନ୍ନାମ୍‌କୁ ଯାଉ ସେ'

ତନି

ମୀନାର କୁଟୀରରେ ଧୀରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଦୁଇଟି ଗୁପ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି । ଠିକ୍ ଦୁଆରବନ୍ଧ ପାଖରେ ଜଣେ କିଏ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଗଲା ପର ପଡ଼ିରହିଛି ।

ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ଦୌଡ଼ି ଯାଇ ମୀନା ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଲା ସେଇ ଶୀତଳ ସ୍ଥାଣୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଉପରେ – ଅର୍ତ୍ତ କଣ୍ଠରେ ଚିତ୍କାର କର ଉଠିଲା···'ବାପା', ସେତେବେଳକୁ ମରଯାଇଛି ମୀନାର ଆଦରର 'ବାପା' । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ମୃତ ପିତାର ବକ୍ଷ ଉପରେ ବାରମ୍ବାର ଲୋଟି ପଡ଼ୁଛି ବାସକସଜ୍ଜା ମୀନା । 'ବାପା, ବାପା' ।

ସୁକାନ୍ତ ହତବାକ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସଙ୍କୋଚ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ଆଗକୁ ଝୁଙ୍କି ଚଢ଼ି ନରୀକ୍ଷଣ କଲା ମୀନା ପିତାର ମୃତ ଦେହକୁ । କିଏ ଯେପର ହାତୁଡ଼ି ଧର ପିଟିଲା ସୁକାନ୍ତ ମୁଣ୍ଡରେ । କ'ଣ ଦେଖୁଛି ସେ ?

ମୀନାର ଆଦରର ପିତା···ମୃତ୍ୟୁଦୂତ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ । ହଠାତ୍ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ଉଠିଲା ସୁକାନ୍ତ । ତା'ର ମନେହେଲା ଯେପର ସେ' ଏଇ ନୃଶଂସ ବଧ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତର ଶବ କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ଚିତ୍କାର କର ଦୌଡ଼ନ୍ତା! ବସ୍ତା ଘସ୍ତା, ଗଳି ଗଳି – ଦୌଡ଼ନ୍ତା ବଂଶ ଶତକଙ୍କ ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ ଉପରେ । କନ୍ତୁ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେପର ସୁକାନ୍ତ ଭିତରେ ଚେଇଁ ଉଠିଲା ଶୀତଳ, ଚତୁର, ବୈଜ୍ଞାନକ ଆଉଜଣେ ସୁକାନ୍ତ । ଯେପର ଜଳଦ-ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲା ଏଇ ନୂତନ ସୁକାନ୍ତ ।

"ତମେ ଏତେ ଭାବପ୍ରବଣ କାହିଁକି ସୁକାନ୍ତ ? ମରିଯାଇଛି ଯକ୍ଷ୍ମା ପୀଡ଼ିତ ରକ୍ଷିତ୍ — ଆଜି ତା' ଉପରେ ଲେଟିପଡ଼ି କାନ୍ଦୁଛି ତା'ର କନ୍ୟା ମୀନା । ଏ ତ ପୃଥିବୀର ଅତି ସାଧାରଣ ସତ୍ୟ ! କିନ୍ତୁ ତମେ ତ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହଁ ସୁକାନ୍ତ !···ତମେ ତ ଜୀବନ-ସମୁଦ୍ରର କୌଶଳୀ ନାବିକ ! —ଯାଅ ସୁକାନ୍ତ ଯାଅ······।"

ତା'ର ଅଜାଣତରେ ସୁକାନ୍ତ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ । ଛିଣ୍ଡା ସୋଲ୍ ର ସେଇ ଧପ୍-ଧପ୍-ଧପ୍···ଯେପରି ତା' ପଛେ ପଛେ ଛୁଟିଛି ମୃତ୍ୟୁଦୂତ ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ର ପ୍ରେତାତ୍ମା ।

ବେଗ ବଢ଼ାଇଲା ସୁକାନ୍ତ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରେତାତ୍ମା ମଧ୍ୟ ଛୁଟିଛି ସେତିକି ଶୀଘ୍ର···ଉପହାସ କରୁଚି ରହି ରହି "ଛିଃ ତମେ ସୁକାନ୍ତ···ତମେ ପଳାୟନପନ୍ଥୀ···କାପୁରୁଷ···"

ଜୀବନକୁ ପଣ କରି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ଛୁଟିଚି ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି । ସାରା ବିଶ୍ୱକୁ ପଛକୁ ଠେଲି ସେ ଛୁଟିଛି ଆତ୍ମରକ୍ଷାପାଇଁ । ଧପ୍·ଧପ୍-ଧପ୍······ତା'ର ପାଦତଳେ ଯେପରି ଦଳି ହୋଇ ଯାଉଛି ସନତ୍ ରକ୍ଷିତ୍ର ଆତ୍ମା···ଗର୍ଭବତୀ ମୀନାର ରାଶି ରାଶି ବକୁଳ—'ପାମ୍ବର୍' ରେସ୍ତୋରାଁର କାଗଜ ଫୁଲ ପରି ହାଲୁକା ହାଲୁକା ପାହାଚ···ଦଳି ହୋଇ ଯାଉଛି ଭିଜା ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଦେହ ସେଇ ନିକାଳ ଦର୍ଶୀ, ମୂକ ନସ୍···କିନ୍ତୁ ଜୀବନ ପାଇଁ ଛୁଟିଚି କୌଶଳୀ-ନାବିକ ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ।

ଜୀବନ···ଆହୁରି ଜୀବନ ।

ରୂପନାରାୟଣ ସାହା

କ୍ରିଷ୍ଟମାସ୍ ଛୁଟି ।

ବନାରସ୍ ରାସ୍ତାରେ ରାସ୍ତାରେ ଅସମ୍ଭବ ଲୋକର ଭିଡ଼—ବନାରସ—ଭାରତ ଭୂମିର ଅସଂଖ୍ୟ ପୁଣ୍ୟ କାଙ୍ଗାଳ ଜନତାର ଚିର ଈପ୍ସିତ ବନାରସ୍ । ରାସ୍ତାରେ ସିଆର ସିଆର ହୋଇ ଲୋକର ଧାଡ଼ି ଯେମିତି ଜମାଟ୍ ବାନ୍ଧିଯାଇଛି ବରଫ୍ ପରି । ଗୋଟାଏ ଲାଇଟ୍ ପୋଷ୍ଟକୁ ଆଉଜି ରହି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ରାସ୍ତାକୁ । ଜମାଟ ବନ୍ଧା ବରଫର ସ୍ତୂପ ଯେମିତି ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଥମ କିରଣରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗ୍ଲେସିଅର ପରି ପ୍ରସରି ଯାଉଛି, ତାର ପ୍ରବାହରେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ରାଜପଥର ପ୍ରତିଟି ବର୍ଗଇଞ୍ଚକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି କରି ।

କିନ୍ତୁ ସେତ ବନାରସ ନୁହେଁ । ବନାରସ୍ ବହୁବର୍ଣ୍ଣ ବିଭୂଷିତ ବହୁ ବିଚିତ୍ର । କାଶୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ମନ୍ଦିରର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଚୂଡ଼ା ଆସନ୍ନ ସନ୍ଧ୍ୟାର ମଳିନ ଆଲୁଅରେ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି । ମନ୍ଦିରର ରାସ୍ତା ନାତିପ୍ରଶସ୍ତ—ଠିକ୍ ସେଇ ରାସ୍ତାରୁ ମନ୍ଦିରର ଅଳ୍ପ ଆଗରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛି ଆଉ ଏକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଉପ-ପଥ । ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଅଥଚ ଦୀର୍ଘ । ଡ଼ାଲମଣ୍ଡି-ସହସ୍ରାଧିକ ବାରାଙ୍ଗନାର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ଡ଼ାଲ୍ ମଣ୍ଡି । ଲକ୍ଷ ରୂପ-ପିପାସୀ ନାଗରିକ ପଦରଜ ସିକ୍ତ ତୀର୍ଥ ଡ଼ାଲ୍ ମଣ୍ଡି । ନାୟିକାର ଅକ୍ଷିର ବର୍ଛାରେ ସେଠି ସନ୍ଧ୍ୟା ସସ୍ତା-ମଦନ ଅର୍ଚ୍ଚନାର କୋଳାହଳରେ ରାତି ନିର୍ବାସିତା । କିନ୍ତୁ ସେଠି ବି ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସେ ଆତୁର ନାୟିକାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ-ଭୀରୁ ଆଖିର ଇଙ୍ଗିତରେ—ରାତି ଆସେ ରତିକ୍ଳାନ୍ତା କାମୁକୀ ନାରୀର ସ୍ୱେଦସିକ୍ତ ଆଖିର ପତାରେ ପତାରେ । ନାଁ ଡ଼୍ୟାମ୍ ଇଟ୍ । ପ୍ରଶସ୍ତିର ସୀମା ଅଛି । ଡ଼ାଲ୍ ମଣ୍ଡି—ଏ ହତଶ୍ରୀ ସଭ୍ୟତାର ଡ଼ଷ୍ଟବିନ୍ ଡ଼ାଲ୍ ମଣ୍ଡି ।

ଛ'ଟା ବାଜିବାକୁ ଆଉ ଦଶମିନିଟ୍ ବାକୀ ।

ଅକାରଣର ଅନନ୍ଦ ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ଆତୁର ଲୋକ ଆସୁଛନ୍ତି—ଅନେକ ଲୋକ । ବନାରସ୍ ର ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଫୁଟପାଥ୍ ଉପରେ ଲୋକର

ଯାଉ଼ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ତ ହୁଏ ନାଁ । ? ଅସମ୍ଭବ କୋଳାହଳ ଆଉ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ଭିତରେ ଶଙ୍କିତା ସନ୍ଧ୍ୟା ହୁଏତ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିଳାପ କରୁଥିବ କାଶୀତଳ ବାହ୍ମଣୀ ଗଙ୍ଗା ମାତାର ଉଦାର ବକ୍ଷ ଉପରେ, ଶୋଇ ଶୋଇ । ଗୋଧୂଳି ଓ ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ଉଭୟେ ରହସ୍ୟମୟୀ ।

ବନାରସ୍‌ର ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ତୁଙ୍ଗ ସୌଧ ଡେଇଁ ମୋର ଆଖି ପହଁଚିଗଲା ଗଙ୍ଗାକୂଳକୁ । ସେ କି ଦୃଶ୍ୟ ! ଗଙ୍ଗାର ବିପୁଳ ଦେହବ୍ୟାପୀ ଅସ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସୁନା କିରଣ ଝଲ୍ ମଲ୍ କରୁଛି । ଗଙ୍ଗାର ଶହମ ରଙ୍ଗର ପାଣି ଲଲେ-ଲଲ୍ । ଆଜି କ'ଣ ମୁକ୍ତକେଶୀ ଦ୍ରୌପଦୀର ବେଣୀ ବନ୍ଧନ ? ବେଣୀ ବନ୍ଧନର ଲଗ୍ନ ଏଇ ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାର ହିଗହଗ ପବନରେ ଗଙ୍ଗାର କୃଷ୍ଣମଳ ପାଣି ଅସଂଖ୍ୟ ଢେଉରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଛି । ପ୍ରତିଟି ଢେଉରେ ମାଳଗାଧରେ ଅଳ୍ପ କିଛି ଧୂସର ଅନ୍ଧାର । ଗଙ୍ଗାମାତା ଯେମିତି ତନ୍ଦ୍ରାତୁର ଶିଶୁ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ କୋଳରେ ନଚେଇ ନଚେଇ ଶୁଆଇ ପକାଉଛି ସନ୍ଧିର ଗମ୍ଭୀର ନାଦରେ ।

ଏ ଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ ଯେପରି ନିତ୍ୟ ନୂତନ ହୋଇ ଅଭିନୀତ ହୁଏ ଏଇ ମହାନଗରୀର ଉପକଣ୍ଠରେ ।

ଅନେକ ଦିନ ତଳେ ମୁଁ ବନାରସ୍‌ରେ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ? ଯୌବନର ଅସ୍ତଲଗ୍ନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ମୁଁ କେମିତି କୈଶୋରର ସେଇ କୌତୂହଳୀ ଆଖି ନେଇ ଆଉଥରେ ଦେଖୁଥିଲି ଏ ଗଙ୍ଗା ଗୋ-ଧୂଳିର କରୁଣ ଏକାଙ୍କିକା ।

ତାପରେ ? ତାପରେ ଆଲୋକ । କୂଳର ଅସଂଖ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପଡ଼ୁଛି ଗଙ୍ଗା ବକ୍ଷରେ—କେଶରୀ ମଧ୍ୟମା ଗଙ୍ଗାର କଟି ଆବୃତ କରୁଛି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମେଖଳା । ଆଉ ଗଙ୍ଗାର ଦେହେ ଦେହେ ଗଭୀର ନୀଳ ରଙ୍ଗର ବୁଟିଦାର ବନାରସୀ ଶାଢ଼ୀ—ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ରୂପେଲି ଜରିର ତାର ଫୁଟିଛି ।

ଚକ୍ରବାଳରେ ଏବେ ବି ଆଲୋକର ଅବଶିଷ୍ଟ ଥିବ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚକ୍ରବାଳର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ସିଲ୍‌ହୁଟ ଛବି ପରି ବହୁ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ନୌକା

ଯାତାୟାତ କରୁଥିବ ଏ କୂଳରୁ ସେକୂଳ । କଦବା କ୍ୱଚତ୍ କୌଣସି ନୌକାରେ ଆଲୋକ ଥିଲେ, ଆଲୋକର ଅଳ୍ପକଟ୍ଟା ରେଣୁ ବଙ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ ପାଣିରେ । ଆଉ ସହସ୍ର ଫଣା ବାସୁକୀ ପରି କେଉଁ ନୌକାର ପାଲ ପବନରେ ନଇଁ ଯାଇ ଉଠିଥିବ ଉପରକୁ ।

ଲଇଟ୍ ପୋଷ୍ଟଟାକୁ ତଥାପି ଆଉଜି ରହି ପୁରାତନ ଅନୁଭୂତିକୁ ରୋମନ୍ଥନ କରୁଥିଲି । ଅନୁଭୂତିର ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନରେ ବହୁ ପୁରାତନ ସ୍ମୃତିର ବୁଦ୍‌ବୁଦ ଭାସି ଉଠିଛି ଉପରକୁ ।

ସେ ମୋ'ର ଶୈଶବର କଥା । ବାପା ବନାରସରେ ଥାଆନ୍ତି ମିଲିଟାରୀ ଡ଼ାକ୍ତର । ସେଦିନ ଏମିତି ସନ୍ଧ୍ୟା । କ୍ଷୁଦ୍ର ପରିବାରଟିର ସମସ୍ତ ଲୋକ ନୌକାରେ ଫେରୁଥାଉଁ ଗଙ୍ଗା ଆରପାରିର ରାମନଗର ଦେଖିସାରି । ଏଇ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଘାଟର ଚିତା ନିକଟ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଆଉ ଡ଼ାକେ ବାଟ—ଆଉ ତା'ପରେ ମାଝି ନୌକା ଉଠିବ ଦଶାଶ୍ୱମେଧ ଘାଟରେ । ପବନର ପ୍ରତିକୂଳରେ ମାଝି ଆହୁଲା ଟାଣୁଛି ଜୋର୍‌ସେ । ତା'ର ହାତ ହୁଗୁଳା ହୋଇ ଆସିଲା । ନୌକାରେ ପରିବାରଟିର ମୃଦୁଗୁଞ୍ଜନ ମଧ୍ୟ ନୀରବ ହୋଇଗଲା । ରୁମ୍ପା କଣ୍ଠରେ ମାଝି କ'ଣ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି—ହିନ୍ଦି ଆଉ ମୈଥିଳୀ ଆଉ ଭୋଜପୁରୀ ମିଶି ମିଶି ଅଦ୍‌ଭୁତ ସେ' ମାଝିର ଭାଷା······ତଥାପି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ବୁଝି ହେଉଛି ଆନ୍ଦାଜ କରି । କୂଳରେ ବସିଥିବା ଗୋଟାଏ ନିଶୁଏ ଲୋକକୁ ଦେଖାଇ ଦେଇ ସେ' କହୁଛି—ସାମ୍ନେ ବୈଠାହୁଆ ଆଦ୍‌ମି ନାଓ କେ ବାରେ ମେ ଆପ୍ କୋ କୁଛ୍ ପୁଛେ ତୋ—ନୌକା ଭାସିଯାଉଛି ପାଖକୁ ପାଖକୁ—ଆହୁରି ଧୀର କଣ୍ଠରେ କହିଲା ସେ'—ରାମନଗର୍ କା ନାମ୍ ମତ୍ ଲିଜିଯେ ବାବୁଜୀ—ହର୍ ଆଦ୍‌ମି କୋ ଏକ୍ ଏକ୍ ରୂପିୟା ଟ୍ୟାକ୍‌ସ ଲଗା ଯାଏଗା—କର୍ପୋରେସନ୍ କା, ହାଁ······ ।

ତା' ପରେ ଆହୁଲାରେ ପାଣି ରୋକି କହିଲା—ବତା ଦିଜିୟେ ସିର୍ଫ୍ ଘୁମ୍‌ନେ ଗୟେଥେ······ପୁଣି ମାରିଲା ଆହୁଲା ଖାଞ୍ଜେ । ଆଉ ଠିକ୍ ତା'ପରେ ସେଇ ଲୋକଟା କୂଳରୁ ଠିଆ ହୋଇ ହାତ ଟେକି ଚିତ୍କାର

କରୁଛି···ବେକଏ ବେକଏ ଖା···ଇ···ଇ···କହାଁ ଗଇଥି ନାର୍ଭେ: । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ହୃଦ୍ଧ ଶିଖି ନେଇଥାଏ କଛୁ କଛୁ । ଚିଲ୍ଲେଇ ଉଠିଲି ରାମନଗର୍······ରାମନଗର୍ ଗଦ୍ୟେଟେଥ ହାମଲେଟ୍ । ସର୍ବନାଶ ! କାହାର ମୁହଁରେ ଭାଷା ନାହିଁ ।

କର୍ପୋରେସନର ଅଦୃଶ୍ୟ ଇଙ୍ଗିତରେ ବାଧ ଶିଶୁପଶ ନୌକା ଲଗିଲ ଘାଟରେ, ସେ' ଲୋକ ପାଖରେ । ଆଉ ଜଣକୁ ଟଙ୍କାଏ ହିସାବରେ ବାପାଙ୍କୁ ଗଣ୍ଡି ଦବାକୁ ପଡ଼ିଲ ନଗଦ ଦଶ ଟଙ୍କା ।

ନୌକା କୂଳରୁ ମୁକୁଳ ଗଲ ଟ୍ୟାକ୍ସ ଦେଇସାର ।

ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ । ଯେମିତି ଯୁଦ୍ଧ ସମୟର କଳାବଜାର ପଇସାରେ ସେମାନଙ୍କୁ କଣିବାକୁ ହେଲ ରାମନଗରର ଏଇ ଜଳଟିପ୍ଟାକୁ ।

ଏରକ୍ତ ଆଉ ଘରର ଶ୍ରାବଣ ମେଘ ହୋଡ଼ାଇ ରହିଛି ସମସ୍ତ ପରିବାରର ଲୋକଙ୍କୁ – ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବର୍ଷିଯିବାର ଆଶଙ୍କା କରି ମୁଁ ଏତେ ଠିକେ ହୋଇଯାଇଛି ଏକାଥରକେ ।

ବାପା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେ, (ଟ୍ୟାକ୍ସଟା ବାଧୁଛି, ତାଙ୍କୁ ସବୁଠୁଁ ବେଶି) ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତୁ ବ ଜଣେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହୋଇଗଲୁଣି—ନାଇଁ । ମା' ବାପାଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ-ଅନୁଶୋଚନା କଲେ—ଯୁଆଙ୍କୁ ପଡ଼ି କୁଆଡେ ସାଙ୍ଗରେ ନବନ··· ।

ଦାଦା ଯୋଗ ଦେଲେ – ତୋ'ର କଣ ଦରକାର ଥିଲ ସେ ଭୁ' ···ସେ' ବାପାଙ୍କର ଅନୁଜ ।

ମୁଁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ପ୍ରତି ବାପା ମା'ଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ସ୍ନେହର ଭାଗୀଦାର ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ତାଙ୍କର ଏରକ୍ତି ପ୍ରକଟ କଲେ—ଇଡ଼ିୟଟ୍···

ସୁରବାଧାବାଘ ସାନଭଉଣୀ ବି ଖନେଇ ଖନେଇ ତା' ଅହନ୍ତା ସାଧିଲ । ବାପା—ଭାଇର ଆଉ ପ୍ୟାଣ୍ଟ କଣା ହେବ ନାହିଁ ।

ଶୀକାରୁ ଆଗ୍ରହ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ତା'ର ବନ୍ଧୁ କରୁଣ ମିନତିକୁ ବାରମ୍ବାର ଉପେକ୍ଷା କରି ମୋର ନିଜର ସୁବିଧା ଦେଖି ମୁଁ ମୋର ଘାର୍ଘ ହାତକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଛି ।

ଶେଷକୁ କ୍ଷୀଣ କଣ୍ଠରେ ଟିପ୍‌ଣୀ କଲା ଜେଜେମା —'

କ'ଣ ଆଜି ? ସବୁଦିନ ପରା ସେଇଟା ଉଁବଡ଼ବଟାଏ—ଅନେକ ଥର ଅଫିମ ପାଇଁ ଖେଳ ଘୁଞ୍ଚି ବଜାରକୁ ଯିବାକୁ ମୁଁ ତାର ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କରିଛି ।

ଡଙ୍ଗାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟମାନେ କିଛି ନ କହିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରୁଛି ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାୟୀ ସରକାର ଗଠନ କରିବାକୁ ଭୋଟ୍ ଦେଇଛନ୍ତି ସବଳ ସପକ୍ଷରେ ।

ଯେତେବେଳ ମାତ୍ର ଦଶବର୍ଷର ଶିଶୁ ମୁଁ । ମୋର ସହଜାତ ବୁଦ୍ଧି ଉପରେ ତର୍କଶାସ୍ତ୍ର ତା'ର ମାୟାଜାଲ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଆହୁରି ଅନେକ ଡେରି ଅଛି । ସହିବାର ସୀମା ମୋର ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲାଣି ଅନେକ ବେଳୁ—ଆଖିରେ ଆସିଏ ଲୁହ ଟଳମଳ କରୁଛି । ହଠାତ୍ ମୋର ଏ ବିପନ୍ନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମତେ ମଦତ୍ ଦେଉଛି କିଏ ? ପଛକୁ ଅନେଇଲି – ମାଷ୍ଟରଜୀ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ କହୁଛନ୍ତି—"ପରିଶାନ ନ ହୋ ଅଶୋକ ପ୍ୟେ' ତୋ'–।"

ଆଉ କ ରହେ ? ତାଙ୍କ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି କାଇଁ କାଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି ମୁଁ । ଆଜି ବି ମନେ ଅଛି, ମୋ ପିଠି ଉପରେ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ପାପୁଲିଟା ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ପତ୍ର ପରି କମ୍ପି ଉଠୁଥାଏ । ଆଉ ରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ ସେ' କହୁଥାଆନ୍ତି, "ରୋଅନତ୍ ବେଟା···ରୋ··· ମତ— ଅଶୋକ," ଅ···ଶୋ···କ—ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କ ଅଣ୍ଟାକୁ ଜାବୁଡ଼ିଧରି କୋହ ଉପରେ କୋହ ଉଠୁଛି ମୋ'ର—ବାପା, ମା, ଦାଦା ପ୍ରଭୃତି କଣ ଧୀରେ ଧୀରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମାଷ୍ଟରଜୀ ।

ସହାନୁଭୂତି – ଆର୍ଦ୍ର, ବାଷ୍ପାକୁଳ କଣ୍ଠରେ କ୍ରୋଧର ଉତ୍ତେଜନା ମିଶି ଅଦ୍ଭୁତ ଶୁଣାଯାଉଛି ତାଙ୍କର କଣ୍ଠସ୍ୱର ।

ଆପଣମାନେ ସେ୍‌’ କଣ କଲେ—କଣ ଭୁଲ କରିଛୁ ଅଶୋକ ? ସତ କହୁଛୁ, ଏଇ ତ ?

ନୌକାରେ ସ୍ତବ୍ଧ ମରବତା । ତାଙ୍କର କଥାର ସୁଅ ତଥାପି ବନ୍ଦ ହଉନି—ମତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ । ମାନୁଛୁ ଆପଣମାନେ ଅଶୋକର ଗୁରୁଜନ କିନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ ତା’ର ଯେ କି କ୍ଷତି କରୁଛନ୍ତି ତା’ ବୁଝିବାର କ୍ଷମତା ଆପଣମାନଙ୍କର ନାହିଁ ।

ମାଷ୍ଟରଜୀ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଦରମାରେ ମୋର ଟ୍ୟୁସନ୍ ମାଷ୍ଟର । କିନ୍ତୁ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଦରମାର ସେଇ ଅକାଳ-ପ୍ରୌଢ଼, ଶତଛିନ୍ନ, ଦରିଦ୍ର ଶିକ୍ଷକ ହଠାତ୍ ଯେପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ଭିତରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା ସମଗ୍ର ପରିବାରର ମୁରବୀ ପଦକୁ । ମୁଁ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଜାଣିଛି ମୋର ଏଇ ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ମୁଁ କେବଳ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ତାଙ୍କୁ । ମୋର ବହୁ ପରିଚିତ ଏଇ ପରାନ୍ନଭୋଜୀ, ନିରୀହ, ଭୀରୁ ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କର କଣ୍ଠରେ କୁଆଡ଼ୁ ଆସିଲା ଏ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ, ଏ ସାହସ, ଏ ଦୃଢ଼ତା ? ସମାଲୋଚନା କରିବାର ଏ ଦୁର୍ବାର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ, ଆଦେଶ ଦେବାର ଏ ଅପୂର୍ବ ଅଧିକାର ପାଇଲା କୁଆଡ଼ୁ ଏଇ ଚିର ଅବହେଳିତ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଦେହ ଭିକ୍ଷୁକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ? ଗଡ଼ାପୁ ଗୋଧୂଳିର ସେଇ ଲଗ୍ନରେ ମୋର ସମସ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ମାଷ୍ଟରଜୀର ସମଗ୍ର ସତ୍ତା ଯେପରି ଅନୁଭବ କରିଲି ମୁଁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ । ସତ୍ୟର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅଗ୍ନି ଯେପରି ତାଙ୍କର ଦୁର୍ବଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପ୍ରତିଟି ତନ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରତିଟି ରେଣୁକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରି ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି । ସେ’ ସତ୍ୟ ।

ବାପା ମାରବରେ ମତେ କୋଳକୁ ନେଲେ ।

ମାଷ୍ଟରଜୀ—ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଆଜି ବି ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ପଡ଼ୁଛି ମୋର । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ—ଈଷତ୍ ଦୀର୍ଘ ମୁହଁ ଉପରେ ଉନ୍ନତ ଶୁକଚଞ୍ଚୁ ନାସିକା—ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୁଇଟା କାନ ଉପରେ ବର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଳ ଲମ୍ବି ଆସିଛି କେରି କେରି ହୋଇ । ସାମାନ୍ୟ ଭିତରକୁ ପଶି ପଶି ଯାଇଛି, ଦୁଇଟି ବୁଦ୍ଧିଦୀପ୍ତ ଆଖି । ମାଷ୍ଟରଜୀ-ଏଇ ମୋର ମାଷ୍ଟରଜୀ ।

ସତେ ତ ! ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କ ଘର ବନାରସ୍‌ରେ, ଏଇଠି । ହଠାତ୍ ମନେ ହେଲା ଥରେ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସିବାକୁ । ଏତେଦିନ ପରେ ମତେ ଦେଖି ନିଶ୍ଚୟ ଖୁସିରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଉଠିବେ ମାଷ୍ଟରଜୀ— ତାଙ୍କରି ପାଠର ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ ମୁଁ ଅନେକ ଘର କରିଗଲିଣି । ମାଟ୍ରିକୁଲେଶନ, ଆଇ.ଏ., ବି.ଏ., ଏମ୍.ଏ.—ଆଉ ତା' ପରେ ବି.ଏ. ଅକ୍‌ସନ୍ । ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିବି ତାଙ୍କୁ ଓ ମୋର କୃତଜ୍ଞତା ବି ପ୍ରକାଶ କରିବି ।

ଏଇ ରିକ୍‌ସା ! ଚଲଓ କ୍ୟାଣ୍ଟନମେଣ୍ଟ୍ ରୋଡ୍ ।

ଭୁହାଇ ଭୁହାଇ ଶୈଶବର ସ୍ମୃତି ଉଙ୍କୁରି ଚଢ଼ୁଛି ମନ ଭିତରେ । ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କର ଦୁଇଟି ଶିଷ୍ୟ ଥିଲେ ମୁନ୍ନା ଆଉ ମନ୍ନୁ । ମୁନ୍ନା ମୋର ଡାକ ନାଁ, ଆଉ ମନ୍ନୁ ମୋର ପୋଷା ପାଣ୍ଡ ମାଙ୍କଡ଼ ଛୁଆ । ମୁଁ ମନ୍ନୁକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନ ଧରିଲେ ନ ଯାଏ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ । ମନ୍ନୁ ବି ମୋ ସହିତ ସିଲଟ ଧରି ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ବସେ । କିନ୍ତୁ ଉତ୍ପାତ୍ ଥାଏ ଅନେକ । ମୁଁ ଦାନ୍ତ ଦେଖାଇଲେ ମତେ ଉଗ୍ରନ୍ତ ମାଷ୍ଟରଜୀ । କିନ୍ତୁ ମନ୍ନୁ ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇଲେ ମାଷ୍ଟରଜୀ ଡରି ଅସ୍ଥିର । ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ଡରିଲେ ମାଷ୍ଟରଜୀ । ମନ୍ନୁ ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇ ଟିକଏ ଖେଙ୍କି ଦେଲେ ଦିହାତ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ମାଷ୍ଟରଜୀ କୁହନ୍ତି, "ସମ୍ହାଲ୍‌କେ ମୁନ୍ନା ସମ୍ହାଲ୍‌କେ — ଚେନ୍ ପକଡ଼ିତା ରହୋ, ଅଟର୍ ଛୁଟ୍ ଯାଏଗୋ — । ମୁଁ ହସି ହସି ଗଡ଼ିଯାଏ ହୋଃ ହୋଃ··· । ନେହିଁ ମାଷ୍ଟରଜୀ ଓ ତୋ ମଜାକ୍‌କର୍ ରହା ହେ···। ଓଃ ସେ ପୁଣି କି ଅବସ୍ଥା—ଲଣ୍ଠନର ଠିପି ଖୋଲି ମୁଁ ପାଣି ପୂରଉଛି, ମାଷ୍ଟରଜୀ ମତେ ବେକୁ ବେକୁ ମନ୍ନୁ ତାଙ୍କର ପାନବଟା ଖୋଲି ଗୁରିପାଞ୍ଚ ଖଣ୍ଡ ପାନ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଉଠାଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଟିରେ ପୂରାଇବାର ସୂଚନା ଦେଉଛି । ଏ ବିପନ୍ନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମାଷ୍ଟରଜୀ କିଛି ଜାଣି ନ ପାରି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ସ୍ଥିର ଭାବରେ ବସି ରହି କପଟ ଭର୍ତ୍ସନା କରି କହନ୍ତି, "କର୍‌ତା ଯାଓ ହାଁ । ହାଁ । ଯୋ ତୁମ୍‌ହାରା ଖୁସି କରତା ଯାଓ, ମେରା ଓ୍ଵକ୍ତ ଆଜାନେସେ ଆଚ୍ଛେତେସ ସମ୍‌ଝାଦୁଙ୍ଗା ।" ମନ୍ନୁ ପାନ ଖାଏ ଆଉ ମୁନା ପାଣି ପୂରାଏ, ଆଉ ପାଣି ଛୁଟି ତତଲା ଲଣ୍ଠନ କାଚକୁ ଫଟେଇ ଦିଏ । ମାଷ୍ଟରଜୀ କୁହନ୍ତି, "ମୁନ୍ନାମନ୍ନୁ ଭାଇ ଭାଇ—ଓଃ ଦୁଇ ଦୁଇଟା ମାଙ୍କଡ଼ଙ୍କୁ ମଣିଷ କାହିଁାତକ୍ କରେ ମୁଁ । ପଡ଼ି ସାରିଲା ବେଳକୁ

ପ୍ରାପ୍ୟ ହାତରେ ପିଜୁଳି, ଆମ୍ବ ନ ହେଲେ ହାଲୁଆ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯିବେ ମାଉଷୀ । ସେ ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କର ମା' ଓ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ବି । ଆଉ ମାଉଷୀଙ୍କ ହାତର ହାଲୁଆ ଯେ ଥରେ ଖାଇଛି ସେ ଭୁଲିପାରିବ ନାହିଁ ଜନ୍ଦଗୀଭର୍ ।

ରିକ୍ସା ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲାଣି କ୍ୟାଣ୍ଟନ୍‌ମେଣ୍ଟ ଛକ ଉପରେ । ଆଉ ଅଳ୍ପ ବାଟ ଗଲେ ସଦର୍ ବଜାର । ତା'ପରେ ସଦର୍ ବଜାରର ଗ୍ରେଟ ପୋଷ୍ଟଅଫିସ୍ ସାମ୍ନାର ସେଇ ଗଳି...ତା'ପରେ......ତା'ପରେ ଆଉ ମନେନାହିଁ ଠିକ୍ କେଉଁଠି ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କର ଦରିଦ୍ର କୁଟୀର ।

କେମିତି ଦେଖାହେବ ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କ ସହିତ ? ଏଇ ସୁଟ୍ ଆଉ ଟାଇର ପୋଷାକରେ ସେ' କଣ ଚିହ୍ନି ପାରିବେ ମତେ ? ନାଁ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ ଥିବ ସେଇ ପୁରାତନ ଚପଳ ଶିଶୁ । ଏଇତ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ନାଲି କିରସିନର ସେଇ ମୁମୂର୍ଷୁ ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ସେ ତାଙ୍କର ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ବସି ରହିଥିବେ, ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଘେରି ବସିଥିବେ ଅନେକ ପଠନରତ ଶିଶୁ । ମୁଁ ଚଟ୍‌କିନି ଚିହ୍ନିନେବି ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଯାଇ ତାଙ୍କର ପଦଧୂଳି ନେବି । ମଥାନତ କୃତଜ୍ଞତା ସ୍ୱୀକାର କରିବି । ପରିଚୟ ପାଇ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମତେ କୁଣ୍ଢାଇ ପକେଇବେ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ହୋଇ । ସ୍ନେହ ଦୁର୍ବଳ ଏଇ ଶିକ୍ଷକର ଦୁଇ ଆଖି ଭସିଯିବ ଆନନ୍ଦର ଅଶ୍ରୁରେ । ରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ ସେ ବୋଧହୁଏ କହିବେ, "ତୋ ପରି ଜଣେ ଗୁଣି ମୁଁ ଆଜଯାଏ ଦେଖିଲି ନାହିଁ ଅଶୋକ । ଆଉ କଣ ସେ' ଦିନ ଅଛି ? କେଇଜଣ ଗୁଣି ତା'ର ବାଲ୍ୟ ଗୁରୁର ଋଣ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ତୋ'ପରି ? ଜାତିର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସନ୍ତାନ୍ କେଉଁଦିନ ଆସି ତା'ର ବାଲ୍ୟ ଗୁରୁର ପାଦତଳେ ମଥା ନତ କରି ତା'ର କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବ ସେଇ ଚିର-ଇପ୍‌ସିତ ଦିନକୁ ଅଧିଷ୍ଟ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷକ । ଏତିକି ତ ତା'ର ଗର୍ବ ! ଚିର ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ଶିକ୍ଷକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଏତିକି ତ ଚରମ କ୍ଷତିପୂରଣ ।"

କିସ୍‌ତରଫ୍ ଚାଲୁଁ ବାବୁଜୀ ?

ରିକ୍ସାବାଲାର ପ୍ରଶ୍ନରେ ମୋର କଳ୍ପନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ରିକ୍ସା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି ସଦର୍ ବଜାର୍ ପୋଷ୍ଟଅଫିସ୍ ପାଖରେ । ସାମ୍ନାରେ ଦୁଇଟା ରାସ୍ତା, ଦୁଇ ଆଡ଼କୁ ବାଙ୍କି ଯାଇଛି, ଏକ ଯୂପକାଷ୍ଠ ପରି ।

ଫେଁକ୍କୁ ଫେକୋ । ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ିଲି ।

ପିଣ୍ଡା ଉପରେ କେଇଜଣ ଲୋକ ଗପ ଜମେଇଛନ୍ତି । ପାଖଙ୍କୁ ଯାଇ ପଚାରିଲି, "କହିପାରିବେ ରୂପ୍‌ନାରାୟଣଜୀ କେଉଁଠି ରହନ୍ତି ?"

ଲୋକଗୁଡ଼ିକ ମତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ — ଜଣେ କିଏ ତା' ଭିତରୁ କହି ଉଠିଲା, "ଗଲତ୍ କିଏ ହୋଙ୍ଗେ ଆପ୍ ବାବୁଜୀ, ଏକ ରୂପନାରାୟଣ କା ସୋନେକା ଦୁକାନ୍ ହୋଗା ମେରେ ଖିଆଲ୍ ପର୍ ଗୋଧୂଳିଆ ପର୍ ।"

ମୋ'ର ପୋଷାକ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କର ଏ ଧାରଣା ହବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଆଉଥରେ ବୁଝେଇ କହିଲି, "ମୁଁ ଅଳଙ୍କାର ପାଇଁ ଆସିନି —ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ପିଲଙ୍କୁ ପଢ଼ାନ୍ତି—ଏଇଠି କୋଉଠି ଥାଆନ୍ତି ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ···ରୂପନାରାୟଣ···।"

ମୋ' କଥା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁ ରହିଲେ ମୋ' ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ରିକ୍‌ସା ବାଲା ମୁହଁକୁ । ରିକ୍‌ସାବାଲାଟା ବୋଧହୁଏ ମୋର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥର ଠିକଣା ସନ୍ଧାନ କରି-ବାକୁ ଆସି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ମୋ' ପାଖରେ । ମୁଁ ବି ଚାହିଁଲି ରିକ୍‌ସାବାଲାକୁ । ସେ କଣ ! ଏ ରିକ୍‌ସାବାଲାଟା କାହିଁକି ମତେ ଚାହିଁ ରହିଛି ଏମିତି ! ତା'ର କୋଟରଗତ ଦୁଇଟା ଆଖି ମେଲି ସେ' ମୋତେ ଚାହିଁ ରହିଛି ଅପଲକ, ଯେମିତି ତା'ର ସେଇ ପରଳ ଲଗା ପେଜୁଆ ପେଜୁଆ ଆଖିର ଏକ୍‌ସରେ ଦେଇ ସେ' ମୋର ଅଭ୍ୟନ୍ତରଟାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଆଖିରେ ତା'ର ସୁଦୂରର ଦୃଷ୍ଟି—ଆଖି କଣର ଚମଡ଼ାଗୁଡ଼ାକ କୁଞ୍ଚି କୁଞ୍ଚି ହୋଇଯାଇ ଅସଂଖ୍ୟ ରେଖା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ସେ ଯେପରି କ'ଣ କହିବ କହିବ ହଉଚି ଓ ସେଇ ଉତ୍ତେଜନା-ରେ ତା'ର କଳା କଳା ଓଠ କମ୍ପି ଉଠୁଛି ବାରମ୍ବାର । କିଛି ସମୟପରେ ସେ କହିଲା—ସେ ଯେମିତି କହୁଛି ବହୁ ଯୁଗର ଛନ୍ଦାଛନ୍ନ ସ୍ୱପ୍ନର କୁହୁଡ଼ି କାଟି, "ତୁମ୍ ଅଶୋକ୍ ହୋ ନାଁ —ଇତ୍‌ନେ ବଡ଼ା ହୋ ଗେ ତୁମ୍ ?"

ମୋର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ଶୀତ୍‌କାର ଚହଁରିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ଭିତରେ । କିଏ ସେ ! ଠିକ୍ ତ ସେଇ ସ୍ୱର, ସେହି ମୁହଁ, ସେଇକଥା । ମୋର ସାମ୍ନାରେ, ସେଇ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ଜରାକ୍ଳାନ୍ତ, ସ୍ଲାନ

ଶିକ୍ ସାବାଲର ମଳିନ ପ୍ରତିକୃତି ଭିତରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଇଁ ଆସିଲା ମୋ'ର ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀଙ୍କର ସେଦିନର ଚେହେରା ।

ମାଷ୍ଟରଜୀ ! ସେ' ବସ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣନାର ଅତୀତ ।

ନଇଁପଡ଼ି ପଦଧୂଳି ନେବାକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲି । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକରେ କେଇହାତ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ମୋର ଦୁଇ ବାହାଧରି ଉପରକୁ ଟେକି ନେଇ କହିଲେ –

ଘାର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ ତୁ ଅଶୋକ – ମନେଥିଲା ତୋ'ର ଏଇ ବୁଢ଼ା ରୂପନାରାୟଣର କଥା ?

ଆଉ କହିପାରିଲେ ନାହିଁ ସେ, ଆନନ୍ଦର ଅଶ୍ରୁ ତାଙ୍କର କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧ କରିଦେଲା । ସେ କି ଦୃଶ୍ୟ ! ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଛୁ କେବଳ । ସେ'ଦିନ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ମନୁଷ୍ୟ କଥା କହିବା ଅପେକ୍ଷା ନୀରବରେ ତା'ଠାରୁ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶି !

ତା' ପରେ ପରେ ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଦେଖେ କିଏ ? ତାଙ୍କର କ୍ଷୁଦ୍ର ପରିଚିତ ମହଲ ଭିତରେ ସେ ମତେ ବୁଲେଇ ଫେରେଇ ବୁଲାଇ ଆଣିଥିବେ ତିନିଥର । କଥା କଥାକେ ପ୍ରଶଂସା, ଗର୍ବ ଆଉ ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଅସ୍ଥିର । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ତାଙ୍କୁ ଯେ କେହି ଦେଖିଥିଲେ କହି ଥାଆନ୍ତା ସେ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ସୁଖୀ ମନୁଷ୍ୟ ।

ଦୁଇଜଣଯାକ ଫେରି ଆସିଲୁ ତାଙ୍କର ସେଇ ପୁରୁଣା ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ । କ'ଣ ପଚାରିବି ତାଙ୍କୁ ! ପଚାରିବି ସେ' କାହିଁକି ଆଜି ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ! ମୋର ଠିକ କଣ ପଚାରିବା ଉଚିତ୍ ସେଇ କଥା ଭାବି ଭାବି ମୂକ ହୋଇ ବସି ରହିଛୁ । ମତେ ଏ ଅପ୍ରୀତିକର ଅବସ୍ଥାରୁ ରକ୍ଷାକରି ଦେଇ ନିଜସ୍ଥିଏଁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ...।

କିଛିଦିନ ତଳେ ସାରା ଉତ୍ତର ଭାରତ ବ୍ୟାପୀ ଯେଉଁ ନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକ ଧର୍ମଘଟ ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ସେ ଥିଲେ ପୁରୋଧା । କିଛିସମୟ ତଳର ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଏଇ ଲୋକଟା ଯେମିତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି ହଠାତ୍ । କରୁଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, "ଆମର ଧର୍ମଘଟ କରି ସରକାର ଗଠନ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା ଅଶୋକ – ଏ ସମୟରେ ୧୩୫ଙ୍କା ଦରମାରେ ଚଳନ୍ତୁ କେମିତି ? ଆଉ ସେଇଥିରେ ହିଁ ସେ, ଜେଲ୍

ଚାଲିଗଲେ, ରାଷ୍ଟ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରୁଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ।ବର୍ଷକ ପରେ ଜେଲ୍‌ରୁ ଫେରି ଦେଖନ୍ତି ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ମରିଯାଇଛି । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସମାଧାନ ହୋଇଯାଇଛି ଯାହାହେଉ,” କହିଲେ ମାଷ୍ଟରଜୀ । “ପରିବାରର ବୋଝ ଲଘୁ ହୋଇଯାଇଛି ଅନେକ । ଆଉ ତା’ ଛଡ଼ା ତା’ର ଯାହା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଅଳଙ୍କାର ଥିଲା ସେଥିରେ ଆଉ କିଛି କରଜ ଟଙ୍କା ମିଶେଇ ଖଣ୍ଡେ ରିକ୍‌ସା ପାଇଁ ମୂଳଧନ ହୋଇଗଲା । ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଟ୍ୟୁସନରୁ ଟଙ୍କାଏ ଦୁଇଟଙ୍କା ପାଇ କ’ଣ ବଞ୍ଚି ହୁଅନ୍ତା ଅଶୋକ ?”

ସେ, ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲେ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କ କାଶ ଆସିଲା । ସେ କାଶରେ ଯେମିତି ଦୋହଲି ଗଲା ମାଷ୍ଟରଜୀର ଜୀର୍ଣ୍ଣ କଙ୍କାଳ-ଗୁଡ଼ାକ । କେତେବେଳକେ କହିଲେ ମାଷ୍ଟରଜୀ; “ଆଜକାଲି ଆଉ ଦେହ ଭଲ ରହୁନାହିଁ । ବଳେଇ ପକେଇବାରୁ ଡ଼ାକ୍ତରଖାନାକୁ ଦେଖେଇ-ବାକୁ ଯାଇଥିଲି । କ’ଣ ଦେଖିଲେ କେଜାଣି କହିଲେ, ‘ପ୍ଳୁରେସି ହୋଇଛି ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ଅନେକ ପଇସା ଲାଗିବ ।”

ପ୍ଲୁରେସି ! ମୁଁ ଚମ୍‌କି ପଡ଼ିଲି ।

“ହଁ କେତେ ତ ରୋଗ ବାହାରିଲାଣି, ହେଲେ ଟିକିଏ କାଶ ପାଇଁ ଆଉ ଏତେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ହଉଛି କୁଆଡ଼ୁ ?”

ସେଇବାଟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଦମ୍ପତି ଯାଉଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣ ସାରି ଫେରୁଥିଲେ ସେମାନେ । ଆମ ସାମ୍ନାର ରିକ୍‌ସାଟାକୁ ଦେଖି ଅଟକି ଗଲେ ଟିକିଏ ।

ହଠାତ୍ କଥାର ଖିଅ ଛିଣ୍ଡେଇ ଦେଇ ମାଷ୍ଟରଜୀ ଚିତ୍କାର କରି ଡ଼ାକି ଉଠିଲେ, “ରାମସରନ୍—ଏ ରାମ ସରନ୍—ସବାରି ଲାଗି ହେ ତୁରନ୍ତ୍ ଆନା ତୁରନ୍ତ । ପିଆଜ଼ କଏ ପାଟିକରି ଉଠିଲା, “ଅଇ—ଇ —ଇ ବାବୁଜୀ ଇ ।” ଗୋଟିଏ ବାର ତେରହ ବର୍ଷର ବାଳକ ଚାଳି ପରି ଦୌଡ଼ି ଆସି ରିକ୍‌ସାରେ ବସେଇ ନେଇ ଚାଲିଗଲା ସେମାନଙ୍କୁ । ମାଷ୍ଟରଜୀ ରିକ୍‌ସା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଅବ୍‌ଶୋଷ୍‌ର ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକେଇ କହିଲେ କେବଳ, “ବଡ଼ ପିଲାବେଳୁ ତା’ ଉପରେ ଅନେକ ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଗଲା— ରୂପା ଆଜି ବଞ୍ଚିଥିଲେ— ।

ପୁଣି ଥରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଲେ, ସେ । ସଦର୍ ବଜାରର ଆକାଶ ଉପରେ ଅନ୍ଧାର ଜମି ଜମି ଆସିଛି ।

ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀର କ୍ଷୁଦ୍ର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ସରିଯାଇଛି । କାହାଣୀ କହିବାରେ ଅସାଧାରଣ ଦକ୍ଷତା ଥିଲା ତାଙ୍କର । ତାଙ୍କ କାହାଣୀର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଚରିତ୍ରକୁ ସେ ଆଖି ଆଗରେ ଜୀବନ୍ତ କରି ଟେକି ଧରି ପାରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ କାହାଣୀର ସ୍ୱର୍ଗର ପରୀ, ଆଣ୍ଡ୍ରୋସିଲସ୍‌ର ସିଂହ, ସୁମାତି ସନ୍ତାନ ଧ୍ରୁବ-ସବୁ ସତ୍ୟ—ଆଉ ଏବେ ବି ଆମରି ସାଙ୍ଗରେ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ରାଜପୁତ୍ ବୀର ପ୍ରତାପ ସିଂହ । ଗ୍ରୈହାନ୍‌ର ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ଆଉ ପଳାତକ ଶିଖ୍‌ମନାଇ ଜୟଦ୍ରଥ । ସେ' ସବୁ ସେବକାର କାହାଣୀ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲି ଏଇ କାହାଣୀ ଦଶ ଦରିଦ୍ରର ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଆମ୍ଭ କାହାଣୀ ଅଛି ଯାହା ପରୀ ରାଜ୍ୟର କଳ୍ପନାକୁ ମଧ୍ୟ ପରାସ୍ତ କରେ— ଅଥଚ ଇତିହାସଠାରୁ ଆହୁରି ସତ୍ୟ । ହଠାତ୍ ମନେ ହେଲା ମୋର ଏବେ ବି ଯେମିତି ପାଠ ପଢ଼ା ଅସମାପ୍ତ ରହିଯାଇଛି ଆଉ ସେ ଦିନର ସେଇ କୌତୂହଳୀ ଶିଶୁ ପରି ଆଜି ବି ମୁଁ ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବସି ବହି ପଢ଼ୁଛି । ଏଇ ବିଶ୍ୱର ବିରାଟ ବହି ଉପରେ ବହୁ ବିଚିତ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ନାୟକ ନାୟିକାର ହୃତ୍‌ପଦ୍ମର ସ୍ପନ୍ଦନ ଶୁଣୁଛି ।

କର୍ପୋରେସନ୍‌ର କର୍ମଚାରୀ ଲାଇଟ୍‌ପୋଷ୍ଟ ଦେହରେ ଶିଡ଼ି ଆଉଜେଇ ଉପରକୁ ଉଠୁଛି ଆଲୁଅ ଜାଳିବାକୁ ।

ମାଷ୍ଟରଜୀ କହିଲେ, "ଭାରି ଖୁସି ଲାଗିଲା ତତେ ଏତେ ଦିନ ପରେ ଦେଖି ଅଶୋକ୍ । କିନ୍ତୁ ଏ ଢଙ୍ଗରେ ତତେ ରହିବାକୁ ମୁଁ କହିବି କେମିତି କହ ? ଗୋଟାଏ ରାତି ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ତତେ ମୁଁ ଅତିଥି କରି ପାରୁନାହିଁ । ସେ ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ।"

ଉତ୍ତର ଦେବାର କିଛି ନ ଥିଲା ମୋର । ଉଠିବାକୁ ବସିଛି ।

ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ ସାମ୍ନାରେ ଗୋଟିଏ ବୃଦ୍ଧାକୁ ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଖେଇ ଦେଲେ ମତେ । ପିଠି ଆଉ ଆଣ୍ଠୁ ଲାଗି ଚାଲିଣି । ମୁଣ୍ଡରେ କେଇ କେରା ବାଳ ଖୋଟ ପରି ଫର୍ ଫର୍ ଉଡ଼ୁଛି । ସାମ୍ନାରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦୁଇଟି କାଉସିନ ଟିଣ । ଦେଖିବା ଓ ଶୁଣିବାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ବିଲୋପ ହୋଇ

ଆସିଲଣି ପ୍ରାୟ । ଜଣ ଜଣ କରି ରିକ୍‌ସାବାଲା ଆସୁଛନ୍ତି । ହାତରେ ପଇସା ଧରି ପାପ ଆଲୁଅରେ ଖୁବ୍ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି କିଛି ସମୟ ଦେଖି ସାରିଲା ପରେ ଥରିଲା ହାତରେ ପଲା ପଲା କରି କିରାସିନ ମାପି ଦେଉଛି ସେ' । ବୟସ ନିଶ୍ଚୟ ୭୦ ଉପରେ ।

ପଚାରିଲି ଆଖିରେ ମାଷ୍ଟରଜୀଙ୍କୁ ଚାହିଁଲି ।

ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ସେ ଖାଲି କହିଲେ "ମାତାଜୀ"

ମାତାଜୀ ! – ପାଖକୁ ଯାଇ ପାଦଧୂଳି ନେଲି । ଏଇ ମାତାଜୀ ଥରେ ହାଲୁଆ କରୁଥିଲା । ସେ ହାଲୁଆ ଆଉ ମୁଁ ଖାଇନାହିଁ ଆଜଯାଏ । ମାତାଜୀ ପାଖରେ ବସି ସେଦିନ ହାଲୁଆର ଗନ୍ଧ ମୁଁ ଆଘ୍ରାଣ କରିପାରିଲି ଯେମିତି । ସାମାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚ କଣ୍ଠରେ କହିଲି, "ମୈ ଅଶୋକ —ଅଶୋକ ହୁଁ ମାତାଜୀ ।" ସେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାହିଁ —ଚିହ୍ନିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କଲେ ନାହିଁ । ଚିହ୍ନି ତାଙ୍କର ଲାଭ ନାହିଁ ଏବେ ଟିକିଏ । ପ୍ରଣାମ କଲା-ବେଳେ କିରାସିନି ମାପୁ ମାପୁ ଟିକିଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଇ ଉଠିଲେ, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ, "ଜୀତେ ରହୋ ବେଟା—ଜୀତେ ରହୋ ।" ମତେ ସେ ଚାହିଁ ମଧ୍ୟ ନାହାନ୍ତି—କଥା କହିବାର ତିଳେମାତ୍ର ସ୍ପୃହା ନାହିଁ ତାଙ୍କର । ଉଠି ଆସିଲି । ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀଙ୍କୁ ପଚାରିଲି, "ଯେ କ୍ୟା ହୋଗୟା ହେ ମାତାଜୀ କୋ ?"

ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ ତାଙ୍କର ଡାହାଣ ହାତର ବଷି ଆଙ୍ଗୁଠିଟାକୁ କାନ ପାଖରେ ଦୁଇ ତିନ ଥର ବୃତ୍ତାକାରରେ ବୁଲେଇ ନେଇ କହିଲେ, "କୈ ସାଲ୍ ହୁଆ ଦିମାକ୍ ବିଗଡ଼୍ ଗୈ...।" ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ମାଷ୍ଟରଜୀ କେବେ କାହାକୁ ନାଲି ଆଖି ଦେଖେଇ ଟିକିଏ କିଛି କହିଲେ ସେ ସିଲଟ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଦୌଡ଼ି ଯାଉଥିଲୁ ଏଇ ମାତାଜୀ କୋଳକୁ । ଆଉ ଠିକ୍ ତା' ପରେ ପିରେ ଆଜିର ଏଇ ଲୋଳିତ ଚର୍ମ, ଶିଥିଳ ବୁଢ଼ୀ ସେଦିନ ଦୃପ୍ତ ପଦକ୍ଷେପରେ ପଦାକୁ ବାହାରି ଆସି କହୁଥିଲା ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀଙ୍କୁ, "କ୍ୟା ତୁମ୍‌ହାରା ଦିମାକ୍ ତୋ' ବିଗଡ଼୍ ନେହିଁ ଗିୟା ରୂପ୍‌ନାରାୟଣ— ବଚ୍ଚାକୋ ଡାଣ୍ଟ୍‌ତା ହେ ତୁମ୍ ?"

ଏଇ ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଯାଉଥିଲେ ସେ' କଥାରେ ।

ଆଜି ପୁଣି ସେଇ ମାତାଜୀର ଦିମାକ୍ ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି ।

ଧିରୁ—ରୂପନାରାୟଣରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସଂସାରର ଧିରୁ ଯେମିତି ବିଚ୍ଛିଡ଼ି ଯାଇଛି ବିଲ କୂଳ ।

ହାୟ ରୂପନାରାୟଣ !···

ପ୍ରଣାମ କରି ବିଦାୟ ନେଇ ହେଟେଲ୍‌କୁ ଫେରିଲି । ଆସିଲା-ବେଳେ ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲେ, "ୟେ ରହା ହାମାରା ୟାଁହା କା ପତା--କଭି କଭି ୟାଦ୍ ଆ ଯାଏ ତୋ ଚିଠି ଲିଖ୍‌ଖୋ ହାଁ···।"

କ୍ୟାଣ୍ଟନ୍‌ମେଣ୍ଟ୍ ରୋଡ୍‌ର ମସୃଣ ମ୍ୟାକାଡାମାଇଜ୍‌ଡ୍ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ଗଣି ଗଣି ଚାଲୁଛି ମୁଁ । ଘୁରାଇ ଘୁରାଇ ମନେ ପଡ଼ୁଛି ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀଙ୍କ କଥା । ଏଇ ଅଳ୍ପ କିଛି ସମୟ ତଳେ ଯେଉଁ ନାଟିକା ମୁଁ ଦେଖି ଆସିଲି ସେ କ'ଣ ସତ୍ୟ ! ସତରେ କ'ଣ ସେଇ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ, ଦରିଦ୍ର, ରିକ୍‌ସାବାଲାଟା ବିଦ୍ୟାଦାତା ରୂପ୍‌ନାରାୟଣ ! ଇଚ୍ଛା କରି ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାଁ । କିନ୍ତୁ ମାଷ୍ଟରଜୀ ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତେ ଯେ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ···ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତେ ଯେ ମୋରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ତାଙ୍କ ପରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଛି—କ'ଣ ଭାବି ଥାଆନ୍ତେ ସେ ? ହୁଏତ ଘୃଣା କରି-ଥାଆନ୍ତେ ମତେ—ଭଲ ହୋଇଛି ତା ଜାଣିବାର ସୁବିଧା ପାଇନାହାନ୍ତି ସେ । ଜଣେ ହତ୍ୟାକାରୀର ଭୀରୁ ସଂକୁଚିତ ବିବେକ ନେଇ ଚାଲିଛି ମୁଁ ।

କିଏ ! ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ହଠାତ୍ ମୋ'ର ମନେ ହେଲା ମୋର କାନ ପାଖରେ କିଏ ଜଣେ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କରି କହୁଛି, 'ଏ ଦୋଷ ତୋର ଏକା ନୁହଁରେ ଅଶୋକ—ଏ ମୂର୍ଖତା ଏଇ ସମଗ୍ର ଅନ୍ଧ ଜାତିର ।'

କିଏ ? ମାଷ୍ଟର୍ ଜୀ ?

ହଁ, ମୁଁ ରୂପ୍‌ନାରାୟଣ···ଏ ଦେଶର ଆମେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଦରିଦ୍ର ନିରନ୍ନ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରାଣପାତ କରି ପଢ଼େଇଲୁ ଏ ଜାତିକୁ, କିନ୍ତୁ କଣ ଶିଖିଲେ ଏମାନେ ? ଏ ଜାତିର ଶୈଶବ ଏବେ ବି ବାକି—ଆଉ ଥରେ ନୂଆ କରି ଏମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ ଅଶୋକ !

"କିନ୍ତୁ ରୂପ ନାରାୟଣ, ତମେ ନାଁ । ଏ ଜାତିର ଜନକ? ତମେଇତ ମଣିଷ କରିବ ଏ ଜାତିକୁ ? ଶିଥିଳତା କାହିଁକି ଆଜ ? ତମର ସେଇ ଲମ୍ବା

ବେତଟା ଅନେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାଷ୍ଟରଜୀ । ସେଟାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ତା' ବଦଳରେ ଗୋଟାଏ ଖୁବ ଲମ୍ବା ଗୃବୁକ୍ ଧର···ଆଉ" । କି କରୁଣ ସେ ମୁହଁ ! ସେ ସ୍ୱରରେ କି ସହାନୁଭୂତି !

"ଛିଃ, ଅଶୋକ ତୁ କହ କେବେ ମାରିଚି ତତେ ମୁଁ । ବେତ ମାରି ତୋ'ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ କେବେ କନ୍ଦେଇଛି ତତେ ? କଣ କହୁବେ ମାତାଜୀ ?"

ମୁଁ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠିଛୁ । କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଆଲୋକ ସ୍ତମ୍ଭ ମୁଁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଗୃଲିଛୁ ।

ନାଁ । — ଆପଣ ବୁଝି ପାରିବେ ନାହିଁ ମାଷ୍ଟର୍‌ଜୀ—ଏ ମଦ୍ୟପ ଜାତି ଯେ ଆଜ କ୍ଷମତାର ମଦ ପିଇ ବେହୋସ୍ ହୋଇପଡ଼ିଛୁ । ଏମାନେ କ'ଣ ଠିକଏ ଶୁଣିଛନ୍ତି ଆପଣମାନଙ୍କର ଏତେ ଦିନର କରୁଣ ନିବେଦନ! ଆଜ ଆଉ ନୁହେଁ — ଏ ଜାତିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବାକୁ ହବ ।"

ଆଜ ସେଇ ଲମ୍ବା ଗୃବୁକ୍‌ଟା ଧରି ପିଟନ୍ତୁ ଏ ଜାତିକୁ ପିଟନ୍ତୁ — ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ପିଟନ୍ତୁ—ବିଟ୍ ଦେମ୍ ରାଇଟ୍ ଆଣ୍ଡ ଲେଫ୍‌ଟ — ବ୍ଲାକ୍ ଆଣ୍ଡ୍ ବ୍ଲୁ । ଦେଖିବେ — ଦେଖିବେ ମାଷ୍ଟରଜୀ ଏ ଅଚେତନ ଜାତିର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚେତନା ସଞ୍ଚାରିତ ହେବ । ଏ ଜାତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଅହିରାଜ କୁଣ୍ଡଳିର ଶୀତ-ଶଯ୍ୟାରୁ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିବ — ଆଉ ତା'ର ଜନକର ପାଦତଳେ ଜାନୁପାତି କ୍ଷମା ମାଗି, ପୁଣି ଥରେ ବାଧ୍ୟ ଶିଶୁ ପରି ସ୍ଲିଟ ଧରି ଫେରି ଆସିବ ଆପଣଙ୍କ ଗୃଟଶାଳିକୁ ।

ଆପଣ ସେଇ ଦିନ କହିବେ, "ମୁଁ ତମକୁ କ୍ଷମା କରିଛୁ— ଯାଅ – ତମମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟା ଏଥର ସମାପ୍ତ ।"

ଗୃହ୍ମା ଅର୍ଣ୍ଣା ହୋଇଗଲଣି । ଗୃହା କରିବ ଗୋଟାଏ କାଫେ ଭିତରେ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ବସି ରହି ଖଣ୍ଡେ କାଗଜକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପାପୁଲିରେ ଦଳୁଚି ଆଉ ଦଳୁଚି । କି କାଗଜ ଏଟା ? ମଇଳା କାଗଜ ଗୁଳାଟାକୁ ଖୋଲି ଦେଖିଲି— ଲେଖା ଅଛି —

ରୂପ୍‌ନାରାୟଣ ସାହା, ସଦର୍ ବଜାର
କାଣ୍ଟନ୍‌ମେଣ୍ଟ୍ ରୋଡ୍,
ବନାରସ୍

●

ରୁଷର ରୁବାଇୟାତ୍

ଶ୍ରାବଣ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଆସୁଛି ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନର ଶ୍ରାବଣ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମନେ ହେଉଥିଲା ଯେମିତି ପୁଣି ଥରେ ଫେରି ଆସିଛି ଶ୍ରାବଣର ପ୍ରଥମ ଯୌବନର ଉଦ୍ଦାମତା ।

ମୁହଁ ସଞ୍ଜର ମଇଳା ଆଲୁଅ ଭିତରେ ଲିପି ହୋଇ ଯାଉଛି ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ମେଘ ଅନ୍ଧାର—

ବିଜୁଳିରୁ ଯେମିତି ଖଣ୍ଡେ ଆଲୁଅ ଛିଟିକି ଆସିଲା ଆମ ଘର ଭିତରକୁ । ବିଦ୍ୟୁତର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକରେ ଦେଖାଗଲା ମିଃ ରବର୍ଟସନ୍ଙ୍କର ବାଁ ଆଖିର ଭ୍ରୂଲତା ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ପରି ଉଠିଗଲା ଉପରକୁ । ମେକ୍ସିକୋ ଡାଲିମ୍ ଜିଭରେ ଦରଖଣ୍ଡିଆ ଇଂରାଜୀ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ରବର୍ଟସନ କହିଲେ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଅପୂର୍ବ !···ଆହା ଯଦି ମୋ ଦେଶରେ ୟାର ଶହେ ଭାଗରୁ ଭାଗେ ବର୍ଷା ହଉଥାଆନ୍ତା···

ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ପ୍ରତିବାଦ କରି ଉଠିଲା ରିକ୍ତା—"ଆପଣଙ୍କୁ ବର୍ଷା ଭଲ ଲାଗେ ? ···ଏମିତିକିଆ ଅଗୁନକ ବର୍ଷାରେ ଖୁବ୍ ଅଶ୍ୱସ୍ତିକର ଲାଗେ, ମନେହୁଏ ଯେମିତି ଏଇ ବର୍ଷାରେ ଆମର ଘରଗୁଡ଼ାକ ବତୁରି ବତୁରି ମିଳେଇ ଯିବ ମାଟିରେ ।"

ରବର୍ଟସନ୍ଙ୍କର କଣ୍ଠରେ ହତାଶାର ସୁର୍ । "ବର୍ଷାକୁ ଘୃଣା କରିବାର ବିଳାସ ଆପଣମାନେ ହିଁ କରି ପାରନ୍ତି, କାରଣ ଆପଣଙ୍କର ଘର ବିଷୁବରେଖାର ଛୁତ ତଳେ···କିନ୍ତୁ ଆମେ ? ଆମେ ସବୁ ବୃଷ୍ଟିବିରଳ ଦେଶର ବର୍ଷା କାଙ୍ଗାଳ ଦଳ । ବାହାରେ ବର୍ଷା ଝରୁଛି ଅବିରାମ୍ । ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଆହୁରି ଘଞ୍ଚ ହୋଇ ଆସୁଛି । ରବର୍ଟସନ୍ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ନେଲେ ଆଉ କହିଲେ, ଅଦ୍ଭୁତ ଆଜିର ଏ ବର୍ଷା ।" ଏହିପରି କାଳ ରାତିରେ ପ୍ରେତାତ୍ମାମାନେ ସେମାନଙ୍କର କବର ଖୋଲି ଉପରକୁ ଉଠନ୍ତି । ଘରର ଆଲୁଅ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧକାର ନିବିଡ଼

ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଲୁଅ ଦବା ପ୍ରୟୋଜନ କେହି ଅନୁଭବ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏହି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଏହି ଅକାଳ ବୃଷ୍ଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରହୁଏ । ସୌମେନ୍ଦ୍ର ତାର ସିଗାରେଟ୍‌ଟାକୁ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଟାଣୁଛି । ଏକ ଚକ୍ଷୁ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପର ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଦପ୍ ଦପ୍ କରି ଜଳୁଛି । ନରଞ୍ଜନ ମାରବ ଭାବରେ ବସି ରହିଛି ।

ରବର୍ଟସନ୍‌ଙ୍କର ଶେଷ କେଇପଦ କଥା ଯେପରି ଉପସ୍ଥିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏକ ଅତିନ୍ଦ୍ରିୟ ରାଜ୍ୟକୁ ନେଇଗଲା । ଅଦ୍ଭୁତ ଲାଗେ ଏହି ରାତିରେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ କବର ଖାନାରେ ଅଶରୀରୀମାନଙ୍କର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ।

ତାର ସ୍ୱରରେ ଶିକ୍ରା ପ୍ରତିବାଦ କରେ । ମିଷ୍ଟର ରବର୍ଟସନ୍ ଏହି ଯୁଗରେ ଆପଣ ଭୂତ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ! ରବର୍ଟସନ ବିଚଳିତ ହେଲେ ନାହିଁ । ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ ଜବାବ ଦେଲେ, ଯାହାର ସ୍ଥିତି ନିଶ୍ଚିତ ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରିବା ଆତ୍ମପ୍ରବଞ୍ଚନା । ମୁଁ ଗୁଜବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନିଜକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।"

ସୌମେନ୍ଦ୍ର ସିଗାରେଟରେ ଶେଷ ଟାଣ ଦେଇ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା । ଶିକ୍ରା ଚଉକିଟାକୁ ଟାଣି ଆଣି ଲାଗି ଆସିଲା ପାଖକୁ । ନରଞ୍ଜନ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା । —Mr. Robertson, Let us hear from the horse's mouth.

ମିଷ୍ଟର ରବର୍ଟସନ ତାଙ୍କର କଥା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱରରେ କାହାଣୀ ବା କାଳ୍ପନିକ କଥାର ଲେସ ମାତ୍ର ସ୍ପର୍ଶ ନାହିଁ । ସେ ଯେପରି ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ ଇତିହାସର କୌଣସି ଏକ ପରିଚ୍ଛେଦ ପାଠ କରି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ସେତେବେଳେ ରାଏପୁରରେ ନୂଆ ରେଲ୍ ଲାଇନ ତିଆରି କରିବାର ଗୃର୍ଯରେ ଥାଏ । ଖୁବ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର କାମ ସାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେଥିପାଇଁ ଅଧିକାଂଶ ଦିନ ଆମକୁ ଅନେକ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେଠି କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ଅଳ୍ପ କିଛିଦିନ ପରେ

ଯଦେ ଘଡ଼ିରେ ମୁଁ ଆମ କୁଲିଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣକୁ ଫ୍ଲାସ୍କରେ ଗ୍ଲ' ଆଣିବାକୁ ପଠାଏ । ଆମର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରଠାରୁ ରେଳଷ୍ଟେସନ ମାତ୍ର ଅଧ ମାଇଲଏ ବାଟ । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଜଣେହେଲେ କେହି ମତେ ଗ୍ଲହା ଆଣିଦେବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ଅନେକ ସମୟ ସେମାନଙ୍କୁ ପଚରା ପଚରି କରିବା ପରେ ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ଯେ ସେମାନେ ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗନାଲ ଠାକୁ ଆପ୍ରାଣ ଭୟ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ଜଣେ ହେଲେ ବି କେହି ମୋତେ ସେ ବିଷୟରେ କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯାହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ରାତି ଘଡ଼ିଏ ଦୁଇଘଡ଼ି ପରେ କୌଣସି ଲୋକ ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗ୍‌ନାଲ୍ ବାଟଦେଇ ଯାଇ ବଞ୍ଚିକରି ଫେରି ଆସି ପାରିନାହିଁ ।

ମୋର ବୟସ ସେତେବେଳେ ମାତ୍ର ୩୦ ବର୍ଷ ଏବଂ ମୁଁ ଅବିବାହିତ । ମୁଁ ହୁଏତ ଗ୍ଲହା ଆଣିବାର ପ୍ରସ୍ତାବଟାକୁ ସେଦିନ ରଦ୍‌-କରି ଦେଇ ପାରି ଥାଆନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଗ୍ଲହା ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି ଲୋଭନୀୟ ହୋଇ ଉଠିଲା, ସେହି ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗନାଲ ଟା । ମନେହେଲା ସିଗନାଲଟା ଅନେକ ଉଚ୍ଚରୁ ମୋର ପୌରୁଷକୁ ପରିହାସ କରୁଛି । ମୋତେ ଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ କିନ୍ତୁ ମୋର କୁଲି ଓ ସହକର୍ମୀମାନେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ସମୟ ବୁଝାସୁଝା କରି ମୋର ଆସିବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଯୋର୍ କରା ଅନୁମତି-ପତ୍ର ହାସଲ କରି ପାରିଲି । ମୁଁ ଆସିଲାବେଳେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କାମ ଦାମ ଛାଡ଼ି ଦେଇ କେବଳ ମୋତେ ଗ୍ଲହିଁ ରହିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେପରି ଗ୍ଲହିଁଛନ୍ତି ଜଣେ ଲୋକର ମୁହଁକୁ ଯେ ମୃତ, କେବଳ ବଞ୍ଚିବାର ଅଭିନୟ କରୁଛି ମାତ୍ର ।

ଫ୍ଲାସ୍କଟାକୁ କାନ୍ଧରେ ଓହଳେଇ ଦେଇ ମୁଁ ଗ୍ଲଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି । ଲାଇନର କାଠ ପଟା ଉପରେ ପାଦ ଦେଇ ଗ୍ଲଲିବାରେ ମୁଁ ଖୁବ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ତେଣୁ ଅନ୍ଧାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ଲଲିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲା ନାହିଁ । ସାଙ୍ଗରେ ଖଣ୍ଡେ ଗ୍ଲେଟ ଟର୍ଚ୍ଚ । ବ୍ୟାଟେରୀର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସେପରି ଆଶାଜନକ ନୁହେଁ ।

ମୁଁ ବେଶ କିଛିବାଟ ଆଗେଇ ଆସିଲିଣି । ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗନାଲ ହେଲା ପ୍ରାୟ । ଆଉ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇବା ଆଗରୁ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲି କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ମୁକ୍ତ ଆକାଶ ତଳେ ରାତିର ଥଣ୍ଡା

ପବନ ସୁନ୍ଦର ଲାଗୁଚ ଦେହକୁ । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲି । କିଛି ଦୂରରେ ଯେଉଁଠି ଲାଇନ ତିଆରି ହଉଛି ସେଠି ଇଲେକ ଟ୍ରିକ୍ ଆଲୁଅର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଭା ଅନେକ ଦୂରକୁ ଦେଖାଯାଉଛି । ଆଗରେ ବେଶ୍ କିଛି ବାଟ ପରେ ଷ୍ଟେସନ ର ଆଲୁଅ । ମଝିରେ କେବଳ ଅନେକ ଉଚ୍ଚକୁ ମୁଣ୍ଡଟେକ ଠିଆ ହେଇଛି ସେଇ ଡ଼ିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗ୍ନାଲ୍ ଟା । ରାତିର ଅନ୍ଧକାରରେ ସେଇ କୃଷ୍ଣକାୟ ସ୍ତମ୍ଭଟା ଖୁବ୍ ରହସ୍ୟମୟ ଦେଖାଯାଉଛି ।

କିନ୍ତୁ ଡ଼ିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗ୍ନାଲ୍ ସହିତ ମୁଁ ବହୁ ପରିଚିତ । ସେ ବିଷୟ ନେଇ ଏତେ ଭାବିବାର କି ଅଛି କ'ଣ ? ମୁଁ ଭାବିଲି । ମୋ ଚାରିପଟେ କୌଣସି ଅଶରୀରୀର ଉପସ୍ଥିତି ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।

ସିଗ ନାଲ ଖୁଣ୍ଟିଟାକୁ ଟପି ଆସି ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲି । ସିଗ୍ନାଲ୍ ଟା ଧନୁପରି ଆଉ ବଙ୍କେଇ ଆସି ନାହିଁତ ମତେ ଧରିବାକୁ ! ସିଗ୍ନାଲ୍ ଟା ଠିକ ସେମିତି ଠିଆ ହେଇ ରହିଛି । "ଯେତେସବୁ ଗୁଲଖଟି ଗପ" କହି ସିଗାରେଟଟାକୁ ଛୁଟିଦେଲି ଲାଇନ୍ କଡ଼କୁ । ନିଜକୁ ନିଜେ ଉତ୍ସାହିତ କଲି ମନେମନେ ।

ଚାହା ଦୋକାନରେ ଆଦୌ ଭିଡ଼ ନାହିଁ । ଅଳପ ଗପ କରିକରି ଚାହା ତିଆରି କରୁଛି ଦୋକାନୀ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ମତେ ଦେଖି ସ୍ଥିର ଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଦୋକାନୀଟା – ଯେମିତି ତା'ର ଆଖିର କୋଟର ଭିତରୁ ଆଖିଦିଟା ବାହାରି ଆସିବ ପରାକୁ···'ସାବ୍ ! କୋଇ ଆଦ୍ମି ନେହିଁ ଆପ୍କା ସାଥ୍ !" ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ନାହିଁକଲି··· କିନ୍ତୁ ଦୋକାନୀକୁ ଏପରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିଦେଇ ପାରିଥିବାରୁ ମନେ ମନେ ହସିଲି ଖୁବ୍ । ଦୋକାନୀ କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ସେ କହିଚାଲିଲା ଯେ ଗତ ୧୫ବର୍ଷ ଧରି ସେ କୌଣସି ଲୋକଙ୍କୁ ସିଗ୍ନାଲ୍ ବାଟ ଦେଇ ଏତେ ରାତିରେ ଏକୁଟିଆ ଆସିବାର ଦେଖିନାହିଁ ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ କିଛି ଜବାବ୍ ଦେଲିନାହିଁ । ଏସବୁ ସ୍ଥାନରେ ନୀରବତା ହିଁ ମଣିଷକୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ରହସ୍ୟମୟ କରିଥାଏ ।

ଫ୍ଲାସ୍କ୍ ରେ ଚାହା ଭର୍ତ୍ତି ସରିଲା । ଫ୍ଲାସ୍କ୍ ଟାକୁ କାନ୍ଧରେ ଓହଳାଇ ଦେଇ ଫଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣି ଟାଣି ପୁଣି ଫେରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି ।

ମନଖୁସିରେ ଗୋଟାକୁ ଗୋଟା ଲାଇନ୍‌ର କାଠ ଡେଇଁ ମୁଁ ଚାଲିଛି । ଏଥର ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍‌ ସିଗ୍‌ନାଲଟା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୋର ପରିଚିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ହଠାତ୍‌ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ନଇଁ ଆସିବାର ବା ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ନାରୀ ହୋଇ ସାମ୍ନାରେ ଆସି କଥାକଳି ନୃତ୍ୟ କରିବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ମୋତେ ।

ବାହାରେ ତଥାପି ବର୍ଷା ଝରୁଛି ଅବିରାମ । ଅଂଧାର ଆହୁରି ବହଳ ହୋଇ ଆସିଛି । ମିଃ ରବର୍ଟ୍‌ସନ୍‌ ପୋଖତ କଥାକାର । ତାଙ୍କର ପରିମିତ ଶ୍ରୋତାମଣ୍ଡଳୀ ସେଇ ଅଂଧାର ଭିତରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖି ପାରୁଛନ୍ତି ଯେ, ରବର୍ଟ୍‌ସନ୍‌ ଚାଲିଛନ୍ତି ସେଇ ଲାଇନ୍‌ର କାଠଗୁଡାକ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ।

ରବର୍ଟ୍‌ସନ୍‌ଙ୍କର ସ୍ୱର ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଆସିଛି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ । ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍‌ ସିଗ୍‌ନାଲ୍‌ ପାଖ ହୋଇ ଆସିଛି ।

"ମିଃ ରବର୍ଟ୍‌ସନ୍‌" ! କିଏ ଜଣେ ଡାକିଲା ସେଇ ସୂଚୀଭେଦ୍ୟ ଅଂଧକାର ଭିତରୁ—ମୋତେ କପେ ଚା ଦେଇ ପାରିବେ ?

ମୋ'ର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଶୀତଳ ଶିତ୍‌କାର ବହି ଚାଲିଗଲା । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋର ଚାରିପଟକୁ ଚାହିଁ ନେଲି ଥରେ । କେହି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଉଛି ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଦୃଢ଼ ।

ପୁଣି ଥରେ ସେଇ ସ୍ୱର, "ଠିଆହୁଅ ମିଃ ରବର୍ଟ୍‌ସନ୍‌ ! ଭୟ କର ନାହିଁ । କପେ ଚା' ଦେଇଯାଅ । ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଚା' ଖାଇବାକୁ ପାଇନାହିଁ ।"

ଜଡ଼ତା କଟିଯାଇଛି । ଏଇ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥରର କଣ୍ଠସ୍ୱରରେ ଆକସ୍ମିକତାର ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ ନାହିଁ ଅଥଚ ଅନୁନୟର କାରୁଣ୍ୟ ଅଛି । ଆଉ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ଏଇ ଅଶରୀରୀର କଣ୍ଠସ୍ୱରକୁ ମୋତେ ସାମ୍ନା କରିବାକୁ ହେବ ।

ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲି, "ମହାଶୟ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ – ଚାହା କାହାକୁ ଦେବି ? ଆଉ କପରି ବା ଦେବି ? ସେଇ

ସ୍ୱରରେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଜବାବ୍ ଆସିଲା, "ମୋତେ ତୁଏତ ତମେ ଦେଖି ପାରନ୍ତ— କିନ୍ତୁ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି ମୋର ମୁଣ୍ଡ ନାହିଁ। ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ମତେ ଦେଖି ଅନେକ ଭୟ ପାଇଛନ୍ତି – ଆଉ ସେଥିପାଇଁ ମୋର ସାହସ ହେଉ ନାହିଁ।"

ମୁଁ ଜବାବ ଦେଲି, "ନାଁ—ତମେ ମତେ ଦେଖାଦିଅ। ତମର କବନ୍ଧଟାକୁ କେବଳ ଦେଖିବାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସାରିଲଣି।"

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !

ରେଣୁ ରେଣୁ ଅନ୍ଧାର ମିଶି ସିଗ୍‌ନାଲ୍ ପାଖରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିଲା ଗୋଟାଏ ମନୁଷ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି – କେବଳ ଗୋଟାଏ କବନ୍ଧ। କବନ୍ଧଟା ପିନ୍ଧିଚି ଖଣ୍ଡେ ଖାକି ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ଆଉ ନେଳୀ କାମିଜ। କବନ୍ଧ କହିଲା—ଗୁଡ଼୍ ନାଇଟ୍ ମିଃ ରବର୍ଟସନ୍, ଆଇ ଯ୍ୟାମ୍ ଗ୍ରୀନ୍।

ମୁଁ ଯେ କ'ଣ କହିବି ପ୍ରଥମେ କେଇମିନିଟ ଭାବିପାରିଲି ନାହିଁ। ତା' ପରେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ପଚାରିଲି, "କିନ୍ତୁ ମିଷ୍ଟର ଗ୍ରୀନ୍ ତମେ ଚା' ଖାଇବ କେମିତି ?"

କବନ୍ଧ ପାଖରୁ ଟିକିଏ ସାମାନ୍ୟ ହସର ଶବ୍ଦ ଭାସି ଆସିଲା। ମୁଁ ଠିକ୍ ଖାଇପାରିବି। ତମେ କେବଳ ତଳେ ଚା'ଟା ରଖିଦିଅ।

ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍‌ଧ ପରି କପ୍‌ରେ କପେ ଚା' ଢ଼ାଳିଦେଇ ତଳେ ଥୋଇଦେଲି ମୁଁ।

ତାପରେ ସେ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଦୃଶ୍ୟ।

ଫ୍ଲାସ୍କର କପ୍‌ଟା ଉପରକୁ ଯାଉଛି ଆଉ ତଳକୁ ଆସୁଛି। ଠିକ୍ ଯେମିତି ଜଣେ ଲୋକ ଚୁମୁକ୍ ଚୁମୁକ୍ କରି ଚା' ପିଇ ଯାଉଛି। ଟିକିଏ ପରେ କବନ୍ଧ କଥା କହିଲା। ଧନ୍ୟବାଦ ମିଃ ରବର୍ଟସନ୍—ପ୍ରଚୁର ଧନ୍ୟବାଦ – ଅନେକଦିନ ଧରି ଚା'ଟିକିଏ ଖାଇବାକୁ ପାଇନଥିଲି !

ମନରେ ଖୁବ୍ ସନ୍ତୋଷ ଅନୁଭବ କଲି। ମୋର ମନେ ହେଲା ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଚିର ତୃଷିତ ଆତ୍ମାକୁ ସାମାନ୍ୟ ଶାନ୍ତି ଦେଇ ପାରିଛି।

ଆକାଶରେ ଅନେକ ତାରା ମିଟି ମିଟି କରୁଛନ୍ତି । ନିକଟରେ ଆଲୋକର ଚିହ୍ନ ଲେଶମାତ୍ର ନାହିଁ । ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ଗୋଟାଏ କବରର ମାତ୍ର ୧୦ ଗଜ ଦୂରରେ । ମନଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଅଭୂତ ଉତ୍ତେଜନା ।

ପୁଣି କଥା କହିଲ ଗ୍ରୀନ୍, "କ'ଣ ଭାବୁଛ ମିଃ ରବର୍ଟସନ୍ ? ଭୟ କରିବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମର କୌଣସି କ୍ଷତି କରିବି ନାହିଁ । ସବୁଠାରୁ ମଜାର୍ କଥା ତମର କୌଣସି କ୍ଷତି କରିବା ମୋର ସାଧ୍ୟାତୀତ......

କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଅନୁରୋଧ ମିଃ ରବର୍ଟସନ୍ – ଗ୍ରୀନ୍‌ଙ୍କର କଣ୍ଠସ୍ୱର ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ । ଏଠି ତମେ ଯେତେଦିନ ଅଛ ମତେ ଦୟାକରି ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ କପେ କପେ ଟି' ଦବ । ତା' ପରେ ତୁମ୍ଭାକୁ ତୁମ୍ଭା ସେଇ ଅନୁରୋଧ ପ୍ଲିଜ୍-ପ୍ଲିଜ୍ ମିଷ୍ଟର ରବର୍ଟସନ୍ – ଡୋଣ୍ଟ ଡିସାପଏଣ୍ଟ୍ ମି...ପ୍ଲିଜ୍ ପ୍ଲିଜ୍.......

ଏଇ ଅଳ୍ପ କେଇ ସମୟ ଭିତରେ ମୁଁ ମିଷ୍ଟର୍ ଗ୍ରୀନ୍‌ଙ୍କର ଏକାଥରକେ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ଉଠିଲି । ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଟି' ଦବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମତେ ଦବାକୁ ପଡ଼ିଲା ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ।

ଅଳ୍ପ କେଇ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଜଣେ ଅଶରୀରୀ ସହିତ ଏକାଥରକେ ବନ୍ଧୁତା କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳେ କାହାକୁ ! ଆଉ ଭୟ ନାହିଁ – ଉତ୍ତେଜନା ନାହିଁ । ମୋର ନିଜର ବିଜୟରେ ମୁଁ ଆତ୍ମହରା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଗ୍ରୀନ୍ ତାଙ୍କର କାହାଣୀ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ।

ମାତ୍ର ତିନିବର୍ଷ ତଳେ ସେ' ଥିଲେ ଜଣେ ମେଲ୍ ଡ୍ରାଇଭର— କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କର ମତାମତରେ ସେ ଭଲ ଡ୍ରାଇଭରମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଥିଲେ ଅନ୍ୟତମ । ପ୍ରଚୁର ପଇସା ମଧ୍ୟ ପାଉଥିଲେ । ନଭେମ୍ବର ୧୫ ତାରିଖ ଦିନ ସେ ବମ୍ବେ ମେଲ୍ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ ସବୁଦିନ ପରି ।–

ଘଡ଼ି ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ହେବ । ତାଙ୍କର ସହକାରୀ ଡ୍ରାଇଭରଟି ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଛୁ ଅନେକବେଳୁ । ଗଙ୍କର ସହିତ କହିଲେ ଗ୍ରୀନ୍ – ଗ୍ରୀନ୍ ଗାଡ଼ିନେଇ ଗଲାବେଳେ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ନିଦ୍ରା ଯାଇ ପାରନ୍ତି । ସେ ସେତେବେଳେ ଯାଉଥାଆନ୍ତି ୪୫ ମାଇଲ ବେଗରେ । ଠିକ୍ ଏଇ ଡ଼ିଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍ ସିଗ୍ନାଲର ଲାଲ୍ ଆଲୋକ ଜଳୁଛି ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ – ଗ୍ରୀନ୍ କହିଚାଲିଛନ୍ତି ଅସୀମ ଉତ୍ତେଜନାରେ···ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଜଳଜଳ କରି ଚାହିଁ ରହିଛି ସେହି ଲାଲ୍ ଆଲୁଅକୁ···କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ିର ବେଗ କମାଇବାକୁ ମୋର ତିଳେହେଲେ ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ । ମୋର ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଗାଡ଼ିଟା ମାଡ଼ି ଚାଲିଛି । ଅଥଚ ଠିକ୍ ସେଇ ଲାଇନ୍‌ରେ ହେଡ୍ ଲାଇଟ୍‌ର ଉଜ୍ଜଳ ଆଲୋକ ଜଳେଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ରାଏପୁର ପାସେଞ୍ଜର । ମୋ'ର ଚେତା ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ଆଉ ମାତ୍ର ୧୫ ହାତର ତଫାତ୍ । ତା'ପରେ ଅବଶ୍ୟ କ'ଣ ଘଟିଲା ଓ କିପରି ଘଟିଲା ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ସେହିଦିନଠାରୁ ଆଜିକି ତିନିବର୍ଷ ହେଲା ମୁଁ ଏଇ ଅବସ୍ଥାରେ ଏଇଠି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ଲୋକଲୋଚନ ଅଗୋଚରରେ । ପ୍ରତି ରାତିରେ ବମ୍ବେ ମେଲ୍ ଛୁଟୁଛି, ଆଉ ପ୍ରତିଦିନ ଆସୁଛି ରାୟପୁର ପାସେଞ୍ଜର ।

ଗ୍ରୀନ୍‌ଙ୍କର କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସିଛି । ତଥାପି ସେଇ ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରୁ ଭସିଆସିଲା ଗୋଟାଏ ହତାଶାର ହସ । "ଟ୍ରେନସ୍ ମେ କମ୍, ଟ୍ରେନସ୍ ମେ ଗୋ ରବର୍ଟସନ୍' ବଟ୍ ଗ୍ରୀନ୍ ଷ୍ଟାଣ୍ଡସହିଅର୍ ଫର୍ ଏଭର୍ ।'

ମୋ ଆଖିରେ ଲୁହ ଚାଲି ଆସିଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଗ୍ରୀନ୍‌ଙ୍କର କଥାର ଶେଷ ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଚୁପ୍ ରହିଲା ପରେ କହିଲେ ଗ୍ରୀନ୍, "ତମେ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝୁଛ ରବର୍ଟସନ୍ – ଜଣେ ଅସାବଧାନ, ଅନ୍ୟମନସ୍କ, ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଲୋକର ଆଉ କ'ଣ ଦଶା ହୁଅନ୍ତା ?"

ମୁଁ ନୀରବ ରହିଲି ।

ମୁଁ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ବା ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଆଦୌ ନୁହେଁ ରବର୍ଟସନ୍ – ଆଦୌ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ରହିବା ଭିନ୍ନ ମୋର ଉପାୟାନ୍ତର ନ ଥିଲା ।

ଦୁର୍ଘଟଣା ଦିନ ସକାଳେ ମୁଁ ତିନିଦିନ ନାଇଟ୍ ଡ୍ୟୁଟି ସାରି ଫେରୁଥାଏ ଘରକୁ । ମେଲ୍ ଡ୍ରାଇଭରର ତିନିଦିନ ପରେ ଘରକୁ ଫେରିବା ଯେ କି ଆନନ୍ଦ ତା' ତମେ ଜାଣିପାରିବ ନାହିଁ । ଅନେକ ଦୂରରୁ ମୋର ଘରର ରାଣୀଗଞ୍ଜ ଟାଇଲର ଛାତ ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଘର ସାମ୍ନାରେ ଛୋଟ ଖଣ୍ଡିଏ ମାଲ ଲନ୍, ତା' ଉପରେ ନଭେମ୍ବରର ସକାଳର ଖରା । ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ଖଟଣି ପରେ ଆଗକୁ ଦେଢ଼ ଦିନର ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ବିଶ୍ରାମ । ମିସେସ୍ ଗ୍ରୀନ୍ — ସୁନ୍ଦରୀ ମିସେସ୍ ଗ୍ରୀନ୍ — ହଁ ମିସେସ ଗ୍ରୀନ୍ ଥିଲେ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ । ଛୋଟ ଘରଟି ଭିତରେ ଏପଟ୍‌ସେପଟ ହୋଇ ସେ ଗୁ'କରିବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିବେ । ସତରେ ରବର୍ଟସନ୍ — ମୋର ଛୋଟ ଘରଟିକୁ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ଈର୍ଷା କରିବାର କଥା ।

କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଏତେ ଆନନ୍ଦ—ଏତେ ସୁଖ ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ସହ୍ୟକରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଇ ଦିନ ସକାଳେ ମୋର ସମସ୍ତ ଆଶା, ଆନନ୍ଦ ସବୁ କିଛି ଧୂଳିରେ ମିଶିଗଲା ।

ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ର କବାଟଟାକୁ ଖୋଲିଦେଇ ଦେଖେ ମିସେସ୍ ଗ୍ରୀନ୍‌ଙ୍କର ନିବିଡ଼ ଆଶ୍ଳେଷ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ମିଷ୍ଟର ଟେଲର୍ । ଟେଲର୍ ମୋର ସହକର୍ମୀ ଓ ବନ୍ଧୁ । କିନ୍ତୁ ହାୟ ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣେ ମୋର ଅଜ୍ଞାତରେ କେବେ ଗଢ଼ିଉଠିଛି ଏଇ ଆତ୍ମୀୟତା ! ମୋର କହିବାକୁ କିଛି ଭାଷା ନଥିଲା । ମୋର ବୋଧହୁଏ ଉଚିତ ଥିଲା ପିସ୍ତଲ ଆଣି ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଶେଷ କରିବା । କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନାହିଁ—ଉଚିତ ଅନୁଚିତ ବିଚାର କରିବାର ଅବସର ମୋର ନଥିଲା । ଘୃଣାରେ, ଅପମାନରେ ମୁଁ ପୁଣି ବାହାରିଗଲି ଫାଟକ ଖୋଲି ବାହାରକୁ ।

ଟ୍ରେନ୍‌ର ହୁଇସିଲ୍ ଶୁଣାଯାଉଛି ୟାର୍ଡ୍‌ରେ । ୟାର୍ଡ଼୍‌କୁ ଗଲି । ରେଷ୍ଟ୍‌ସେଡ୍‌ରେ ବସି ରହିଛି ଖଣ୍ଡେ ଆରାମ ଚଉକିରେ । କେତେବେଳେ ରାତି ହୋଇଗଲାଣି ମୁଁ ଜାଣେନା । ମୁଁ ଖାଲି ଭାବୁଛି ଦୋଷ କାହାର — ମୋର—ହେଲେନ୍‌ର ନାଁ । ଟେଲର୍‌ର । କିନ୍ତୁ ସେ ନିଭୂଜର କ'ଣ ଶେଷ ଅଛି ! ସେ କାହାଣୀର କ'ଣ ଉପସଂହାର ଅଛି !

କାହାର ହାଲୁକା ହସରେ ମୋର ଚେତନା ଆସିଲା । କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି କରି ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଛନ୍ତି ମିଷ୍ଟର ବାର୍ନସ୍ ଆଉ ମିସେସ୍

ବାର୍ଣ୍ସ୍ । ବାର୍ଣ୍ସ୍ ତାର ନବବିବାହିତା ବଧୂକୁ ଅଣ୍ଟା ପାଖରେ ହାତ ଦେଇ ଜଡ଼ାଇ ଧରିଛି ।

ବାର୍ଣ୍ସ୍ ମୋର ସହକର୍ମୀ । ମୋର ଆଜି ବିଶ୍ରାମ । ସିଏ ଆଜି ଯିବ ବମ୍ବେ ମେଲ୍ ନେଇ, ଫେରିବ ତିନିଦିନ ପରେ । ସେଥିପାଇଁ ବୋଧେ ଏଇ ନିଶାର୍ଦ୍ଧରେ ମିସେସ୍ ବାର୍ଣ୍ସ୍ ପାଖରେ ଆସିଛି ତାକୁ ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ ବିଦାୟ ଦବାକୁ ତିନିଦିନ ପାଇଁ ।

ମୋର ଈର୍ଷା ହେଉଛି । କେତେ ଆଦର କରୁଛନ୍ତି ଏମାନେ ପରସ୍ପରକୁ । ଦୀର୍ଘ ତିନିଦିନ ଧରି ଏଇ ବିଚ୍ଛେଦ ଏମାନଙ୍କୁ ମନେହେବ ଗୋଟିଏ ଯୁଗପରି ।

ହଠାତ୍ ଠିଆହୋଇ କହିଲି, ବାର୍ଣ୍ସ୍—ଯଦି କିଛି ମନେ ନକର ତମକୁ ଗୋଟାଏ ଅନୁରୋଧ କରିବି ।

ବାର୍ଣ୍ସ୍ କେବଳ ପଚାରିଲା ଆଖିରେ ଅନାଏ ।

ତମେ ଯଦି ଆଜି ନିଜକୁ 'ସିକ୍' ରିପୋର୍ଟ କରିପାରନ୍ତ ତାହା-ହେଲେ ମୁଁ ଆଜି ଯାଆନ୍ତି ବମ୍ବେ ମେଲ୍ ନେଇ ।

କିନ୍ତୁ ତମେ ଯେ ମାତ୍ର କାଲି ଫେରିଛ ?

ମୁଁ ଜାଣେ ବାର୍ଣ୍ସ୍—କିନ୍ତୁ କୌଣସି ବିଶେଷ କାରଣରୁ ମୁଁ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ବାର୍ଣ୍ସ୍ ଦମ୍ପତିଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିବାର ବସ୍ତୁ । ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଅଜସ୍ର ଧନ୍ୟବାଦ ଭିତରେ ବାରମ୍ବାର ଶୁଭୁଥାଏ ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥା ଓ ଗ୍ରୀନ୍—ଲଭ୍ଲି ଗ୍ରୀନ୍...ହାଉ କାଇଣ୍ଡ୍ ଅଫ୍ ୟୁ ଓ ଗ୍ରୀନ୍...ଆଇ ଡୁ ନଟ ନୋ ହାଉ ଟୁ ଥାଙ୍କ୍ ୟୁ...ଓ ଗ୍ରୀନ୍...

ପରସ୍ପରକୁ ଆଦର କରିବାର କଳରବ କରି ଫେରିଗଲେ ସେମାନେ । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଟି ଭଙ୍ଗୀରେ ଫୁଟି ଉଠୁଥାଏ ଆନନ୍ଦର ଆତିଶଯ୍ୟ ଆଉ ମୋ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତା ।

ବମ୍ବେ ମେଲ୍ ଇଞ୍ଜିନଉପରକୁ ଉଠିଲି ଗୋଟାଏ ଲମ୍ଫରେ । ଇଞ୍ଜିନର ନିଆଁ ଧୂଆଁ ଆଉ ଉତ୍ତାପ ଭିତରେ ସବୁ କିଛି ଭୁଲିଯିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲି ମୁଁ । କିନ୍ତୁ ସେ' କ'ଣ ଭୁଲିହୁଏ !

ଟ୍ରେନ୍ ଗ୍ଭଲିଛି, ଆଉ ବନ୍ଦ ହଉଛି···ପୁଣି ଗ୍ଭଲୁଛି । ସବୁ କିଛି ଘଟିଯାଉଛି ଗତାନୁଗତିକ ଭବରେ । ଟ୍ରେନ୍ ଆସି ରାଏପୁର ପାଖରେ— ସେ କଥା ଜାଣିବା ମୋର ସାଧ୍ୟାତୀତ । ଅନେକ ଦୂରରୁ ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖି ପାରୁଛି ଡିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସିଗ୍ନାଲ୍‌ର ସେଇ ଲାଲ୍ ସଙ୍କେତଟାକୁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝିପାରୁଛି ?

ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଚିତ୍ର ଭସି ଆସୁଥିଲା । ହେଲେନ୍‌ର ଘଞ୍ଚୁଞ୍ଚ ଭିତରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ରହିଛି ଟେଲର୍ ଆଉ ଟେଲର୍‌ର କଳା ବାଳ ଉପରେ ପାରିହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛି ହେଲେନ୍‌ର ଚମ୍ପା ଆଙ୍ଗୁଠି । ଆଉ ହେଲେନ୍‌ର ସେଇ ଆଙ୍ଗୁଠି ଉପରେ ଜକ୍ ଜକ୍ କରୁଛି ଆମର ବାହାଘର ମୁଦିର ଲାଲ୍ ରୁବି ପଥରଟା ।

ଟ୍ରେନ୍ ଗ୍ଭଲିଛି । ମୁଁ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଆକାଶରେ ଆଉଥରେ ଦେଖୁଛି ହେଲେନ୍‌ର ମୁଦି ଉପରର ସେଇ ଟକ୍ ଟକ୍ ଲାଲ୍ ରୁବି ପଥରଟାକୁ । ତଡ଼ିତ୍ ବେଗରେ ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିଲା ରବର୍ଟସନ୍— ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚଳତ୍ ଶକ୍ତିହୀନ । କିଛି କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ଦୁଇପାଟି ଦାନ୍ତ ମୋର ଯାକ ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ । ମୁଁ କେବଳ ଥରେମାତ୍ର ଭବିନେଲି ଆହା, ଆଜିତ ଏଇ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ କାହିଁକି ମଧୁଶଯ୍ୟା ରଚନା ନ କଲେ ହେଲେନ୍ ଆଉ ଟେଲର୍ ! ଶେଷ କେଇପଦ କଥାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲା ମିଷ୍ଟର ଗ୍ରୀନ୍ ।

ପୂର୍ବ ଆକାଶରେ ସକାଳ ହୋଇ ଆସିବ ପ୍ରାୟ । ମୁଁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ମିଷ୍ଟର ଗ୍ରୀନ୍‌ର କବନ୍ଧଟା ମିଳେଇ ଯାଇଛି ସମମ୍ଲାନବର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ । ଖାଲି ଗୋଟାଏ ସ୍ୱର ଶୁଣିଲି ଗୁଡ୍ ମର୍ଣ୍ଣିଂ ମିଷ୍ଟର ରବର୍ଟସନ୍ ।

ଆମର ଆସର ଭଙ୍ଗିଲାବେଳକୁ ରାତି ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ।

ଗଳ୍ପର ଧର୍ମ ରକ୍ଷାକରିବାକୁ ଏଥିରେ ଯାହାକିଛି ମୋର ନିଜସ୍ୱ କଳ୍ପନା ମିଶିଛି, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ମିଃ ରବର୍ଟସନଙ୍କ ପାଖରେ ଓ ମିଃ ଗ୍ରୀନ୍‌ଙ୍କର ଅତୃପ୍ତ ଆତ୍ମା ପାଖରେ ବିନା ସର୍ତ୍ତରେ କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି ।

ଲେଖକ

●

ଗ୍ରୀନ୍ ରୁମ୍

ବିରୂପାକ୍ଷ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଖୁବ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଧୋତିଟା କୁଞ୍ଚ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଏ ଯାଏଁ—ଅଥଚ ଟ୍ରପିକାଲ୍— ଗଳା ବନ୍ଦ କୋଟ୍‌ଟାର ଚତୁର୍ଥ ବୋତାମଟା ଷ୍ଟପ୍ କାଜ ଭିତରେ ପଶି-ଯାଇ ପୋଷାକଟାର ବାଲନ୍‌ସ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲାଣି···ଛିଃ···ଛିଃ···

ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା କିଏ, ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଜଳ-ପ୍ରପାତ ପରି ହଠାତ୍ ଝରିଗଲା ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ହସ ।

ଷ୍ଟୁପିଡ୍ !—ଦର୍ପଣ ଭିତରେ ବିରୂପାକ୍ଷଙ୍କର ଭ୍ରୁ କୁଞ୍ଚିତ ହୋଇଯିବାର ଦେଖାଗଲା । ଫେରି ଚାହିଁଲେ ସେ···

ହସି ହସି କନ୍ଦର୍ପର ଫୁଲଧନୁପରି ବାଙ୍କି ଯାଉଛି ମଦିରାକ୍ଷୀ— ମହାନଗରୀର ବିଖ୍ୟାତ ନର୍ତ୍ତକୀ ।

ନା—କୋଟ୍—ଧୋତି ସବୁ ଅପେକ୍ଷା କରିପାରେ···କିନ୍ତୁ ଆଉଥରେ କଣ ଆସିବ ଏଇ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ! ବିରୂପାକ୍ଷର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତା'ର ଲୋଲୁପ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠି ଭିତରେ ଯଦି ଧରିହଅନ୍ତା ମଦିରାକ୍ଷୀର ଶାଢ଼ୀରୁ ସୁନାଏ···ତାହାହେଲେ—ତା'ପରେ ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ଜାପାନୀ ରବର କଣ୍ଢେଇ ପରି ବୁଲି ଯାଆନ୍ତା ମଦିରାକ୍ଷୀ···ସେ' ଯେପରି ତା'ର ହଂସ ନୃତ୍ୟର ଶେଷ ଚରଣ ସମାପ୍ତ କରୁଛି ।

କିନ୍ତୁ—କିନ୍ତୁ···କ'ଣ କରିବା ଠିକ୍ ହବ—ବିରୂପାକ୍ଷର ମନର ସମୁଦ୍ରରେ ଦୋଳାୟିତ ହେଉଛି ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ନୌକା ।

କିଏ ?—ତା'ର ଡାହାଣ କାନ୍ଧ ଉପରେ କିଏ ହାତ ଥୋଇ ଡାକୁଛି ତାକୁ । ପ୍ରଫେସର୍ ପ୍ରସାଦ୍—ତା'ର ଦର୍ଶନ ଅଧ୍ୟାପକ । ଦେହରେ ତାଙ୍କର ଜଡ଼ି ରହିଛି ରେଶମର ସୁନ୍ଦର ଡ୍ରେସିଂ ଗାଉନ୍ ଆଉ ମୁହଁରେ ପାଇପ୍ ।···

ପ୍ରଫେସର୍ କିନ୍ତୁ ବିରୂପାକ୍ଷର ମୁହଁରୁ ଦଉପୋଡ଼ା କ୍ୟାପ୍‌ଷ୍ଟାନ୍ ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଟାଣି ନେଇ ଧୂଆଁ ଗୁଡ଼େଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ନିର୍ବିକାର ଚିତ୍ତରେ ।

ଟିପ୍‌ପଣୀ କଲେ—'ଦୁଇଟା ନିଶା ଏକାଥରକେ ନକଲେ ଚଳିବ ବିରୂପାକ୍ଷ—ପ୍ରେମ କର୍ଣ୍ଣ-ସାର ସିଗାରେଟ୍ ଖାଇବାକୁ ଅନେକ ସମୟ ପାଇବ ।

ଓଃ—ରିଏଲି ହୋପ୍‌ଲେସ୍...ଜବାବ ଆସିଲା ।

ପୁଣି ବୋତାମ ଖୋଲିବାରେ ମନଦେଲେ ବିରୂପାକ୍ଷ ।

ଏପଟେ ଆଉ ଗୁଡ଼ାଏ ଚୂପା ହସର କୁଆପଥର ଭାଙ୍ଗି ଚୂନା ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ହସୁଛନ୍ତି ନରହରିପୁରର ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ବିଖ୍ୟାତ ଜମିଦାର ଭ୍ରମରବର ରାଏ—ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ପେଷଲ ଗଣ୍ଡଦେଶ ସ୍ଫୀତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ସହର ଉତ୍ତେଜନାରେ ।

କାରଣ ଅତି ସାମାନ୍ୟ । ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ବଧୂ ତୃଷ୍ଣା ରାୟ ଗୋଟାଏ ଭଙ୍ଗା ଗୃହା ଡ଼ାବଲ ଉପରେ ବସିବାକୁ ଯାଇ ଓଲଟି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଭଙ୍ଗା ରିକ୍‌ସା ଆଲୁଅରୁ କଇଁସିମା ଗୁଡ଼ାକ ଢ଼ାଳିଯାଇ ତାଙ୍କର ଶାଢ଼ୀଟା ଭିଜିଯାଇଛି ଏକାଥରକେ ।

ଅବଶ୍ୟ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଅବସ୍ଥା ।

କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ମନଖୋଲି ହସିବାର ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । କୁଆଡ଼ୁ ଝଡ଼ ପରି ପଶି ଆସିଲା ଗୋଟାଏ ରିକ୍‌ସାବାଲା ଆଉ ହଠାତ୍ ଆକ୍ରମଣ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ଜମିଦାରଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଫାଳ ନିଶ ଉପରେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପୂରା ଫାଳେ ନିଶ ଉଠି ଆସିଲା ରିକ୍‌ସାବାଲାର ହାତ ମୁଠା ଭିତରେ ।

ଜମିଦାର ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ ଅପରାଧୀ ପରି । ଗର୍ଜନ କରି ଉଠିଲା ରିକ୍‌ସାବାଲା—"କେତେଥର କହିଲଣି ଖାନ୍‌ଦାନୀ ଜମିଦାରର ନିଶ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମାନୁବର୍ତ୍ତିତା ଅଛି—କଣ୍ଢେଇ ବସ୍ତିବାଲାର ବେପରୁଆ ନିଶ ଜମିଦାରର ନାକ ତଳେ ଶୋଭା ପାଏନା ।"...

'ଗୋ ଆଣ୍ଡ ଗେଟ୍ ଇଟ୍ ଚେଞ୍ଜଡ୍'...

ଅନୁତାପ-ଦଗ୍ଧ ଜମିଦାର ତାଙ୍କର ଅବଶିଷ୍ଟ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଫାଳ ନଖ ଉପରେ ହାତ ବୁଲେଇ ନଉ ନଉ ଅଳସ ମନ୍ଥର ଗତିରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଗମନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ ।

ଏଇଥର ମୁଁ ହସିଲି କିନ୍ତୁ, ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ପିଲାଦିନେ କେଉଁ ଗୋଟାଏ ସର୍କସରେ ଗୋଟାଏ ଗୁଣ୍ଡୁଣୀ ହାତୀ ଗୋଟାଏ ଲୁହାର ବଲ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ତାକୁ ଚଳେଇବାକୁ ଅକ୍ଲାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିଲା । ମୋର ମନେହେଲା ଆହା, ଏଇ ସ୍ଥୂଳ ଜନ୍ତୁଟିକୁ ଏପରି ମର୍ମାନ୍ତିକ କଷ୍ଟ ନ ଦେଲେ କଣ ତାଙ୍କର ସର୍କସର କିଛି କ୍ଷତି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା ?

ରିକ୍ରିଏସନ୍‌ର ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ । ତା'ର ପାଖକୁ ଲାଗି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଧମାକ ସନ୍ତାନ ପ୍ଲାବନ—ଲେଫ୍‌ଟ୍, ଗାଓ୍ୱାଡ଼ିନ ସୁଟ ଉପରେ ଲାଲ ଟକ୍ ଟକ୍ ଟୁଟାଲ ଟାଇର କଡ଼ା ନଟ ଆଣ୍ଟି, ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କରେ ଏତେ ସଯତ୍ନ ବିନ୍ୟସ୍ତ ଟାଇଇ ନଟ୍ ଗଲା ଖୋଲି । ସିକ୍ସଥ ଇସ୍ପୁରର ଇଂଲିଶ୍ ଷ୍ଟଡ ପରି ଟାଇ ବନ୍ଧା ଗ୍ରୁଭ ପ୍ଲାବନ—ନିଜକୁ ସସ୍ତାରେ ଘୂରି ବୁଲିବାର ପୋଷାକରେ ସଜାଅ ।

ଚୁରୁଟ୍‌ଟାକୁ ମୁହଁରେ ଦେଇ ଟାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ପ୍ଲାବନ—କିନ୍ତୁ ନିଆଁ ଲିଭିଗଲାଣି ଅନେକ ବେଳୁ ।

ଏଇଟା ହେଲା ଠିକ୍ ଛ'ଟା ତିରିଶ ମିନିଟ୍‌ରେ ଗ୍ରୀନ ରୁମ୍‌ର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସଙ୍କଟର ଏକ ଅସଫଳଗ୍ନ ଚିତ୍ର । ଆଉ ମାତ୍ର ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ସମୟ ।

ବିଶ୍ୱଜିତ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରି ଦଉଛନ୍ତି ଯେ ସେ ଠିକ୍ ସାତଟାବେଳେ ତୃତୀୟ ଘଣ୍ଟି ଦେବେ ଓ ସ୍କ୍ରିନ୍ ଖୋଲିବ । ବିଶ୍ୱଜିତ୍ ବହୁରୂପୀ । ସେ ଅତୀତରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକର ଖୋଳପା ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି ମଞ୍ଚ ପରିଚାଳକର ଭୂମିକାରେ ।

ଆଜ ଯୀଶୁ ଥିଲେ କହିଥାଆନ୍ତେ, 'ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ବାକ୍ୟ ପାଳିତ ହେଉ, ଆମେନ୍ ।'

ସବୁଆଡ଼େ ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟସ୍ତତା ।

ଅନେକ ଲୋକ, ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକ କଥା କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଆଉ ମାତ୍ର ଦଶ ମିନିଟ୍ ସମୟ ।

ମଞ୍ଚ ପରିଚାଳକ ଗୃହାଗାରରେ ଚିତ୍କାର କରୁଛନ୍ତି—ମାପ, ମାପ, ଆରେ ମାପଟା କେଉଁଠି ଅଛି ଆଣ—କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !

ଭାଗର କଣ୍ଠଟା ଫାଟିଯାଇ କମ୍ପିତ କମାକାର ଶୁଣାଯାଉଛି ସ୍ୱରଟା । "ଆସ୍ତେ ବାବୁ—ଆସ୍ତେ"—ତାରଟା ଯେ, ଚଳେଇ ଉଠିଲା ମାଇକ ମ୍ୟାନ୍ । ଆଉ ଅଳ୍ପକେ ମାଇକ୍‌ର ତାରଟା ଛନ୍ଦି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପ୍ରଫେସର ସାହେବ ଓଲଟ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତେ ଠିକ୍‌ଠା ଚଳିତ ଫେରନ୍ତା ମନୋଜ ବାବୁଙ୍କର ସ୍ୱଂଡାର୍ଲିଂ ଲୀଳାବତୀ ଉପରେ ।

ଲୀଳାବତୀ ! ଲୀଳାବତୀ ଚିରହାସ୍ୟମୟୀ ।

ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ ଯେପରି ହାଲୁକା ହସର ଗୋଟାଏ ନିରନ୍ତର ନର୍ତ୍ତକୀ ଉପରେ ଦୋଳାୟିତ ହେଉଛି ତା'ର ଈଷତ୍ ନୀଳ ଆଖିର ଦୁଇଟି ନୀଳ କମଳ ।

ରସିକା ଲୀଳାବତୀ ଟିପ୍‌ପଣୀ କଲା—ରଙ୍ଗମଞ୍ଚଟା ଦର୍ଶନ କ୍ଲାସ୍ ନୁହେଁ ଅଧ୍ୟାପକ...

ପଞ୍ଚାବନ ବର୍ଷର ପଳିତ କେଶ ଅଧ୍ୟାପକ ଫିକ୍ କରି ହସି-ଦେଲେ । ସୁନ୍ଦର ଦାନ୍ତର ଜାବ ଭିତରୁ ପାଇପ୍‌ର ନାଡ଼ଟା ମୁକୁଳେଇ ନେଇ ଜବାବ୍ ଦେଲେ—, "ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଲୀଳାବତୀ, ଏ ଦୁର୍ଘଟଣାଟା ଠିକ୍ ଯେପରି ଘଟିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା ସେପରି ଘଟି ପାରିଲା ନାହିଁ, କେବଳ ଯଦି ଏଇ ନିର୍ବୋଧ ମାଇକ ମ୍ୟାନ୍‌ଟା ଏଠି ନଥାନ୍ତା..."

ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ଲୀଳାବତୀ । କେବଳ ଦୁଇଟି ଭ୍ରୂ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଉଠିଲା ଉପରକୁ ଆଉ ଠିକ୍ ତାରି ତଳେ ଭାସମାନ ଦୁଇଟି ତ୍ରଳ ତଳ ନୀଳ କମଳ ।

ସେମାନେ ଯେମିତି ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଛନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୁଷର ପ୍ରଥମ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ କୁତ୍ସିତ ଚିତ୍କାର – ଗଲ୍ – ଗଲ୍ ଜଳିଗଲ୍, ଲାଇଟ୍ ମ୍ୟାନ୍ ତା'ର ମୁଠା ଭିତରେ ଚାପି ଧରିଛି ଦୁଇନମ୍ବର ସ୍ମାରକଙ୍କର ପିନ୍ଧା ଲୁଗାରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ।

ଯାଃ -- ପୋଡ଼ିଗଲା ଲୁଗାଟା, ଭଦ୍ରଲୋକ ମୋଟା ଓ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ୟମନସ୍କ । ଟିକିଏ ଅବସର ପାଇ ଚା ଖାଇବା ଅବସ୍ଥାରେ କେହି ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ତାଙ୍କର ଲୁଗା ଉପରକୁ ଛାଟି ଦେଇଛି ଦରପୋଡ଼ା ସିଗାରେଟ୍‌ଟାକୁ । ଛିଃ – ଛିଃ···ହଉ ଛାଡ଼ ।

ମୁଁ ଖଣ୍ଡେ ଷ୍ଟୁଲ୍ ଉପରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସି ରହି ସମୁଦାୟ ପରିସ୍ଥିତିଟାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲି । ମୋର ମନେ ହେଲା ",ଟାୱାର୍ ଅଫ୍ ବାବେଲ୍" ତିଆରି କରିବାକୁ ଯେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଚରମରେ ପହଞ୍ଚିଲା ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ ଅଭିଶାପ ଦେଲାପରି ଆଜ ମଧ୍ୟ ଅଭିଶାପ ଦେଇଛନ୍ତି –

"ତମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭୁଲ୍ ବୁଝାମଣା ଆରମ୍ଭ ହେଉ— ତମେ-ମାନେ କେହି କାହାର ଭାଷା ବୁଝି ନପାର ଓ ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରେମ ନକର — ଇତ୍ୟାଦି···ଇତ୍ୟାଦି···।"

ମୋର ଠିକ୍ ଡାହାଣକୁ ତମ୍ବୁ ଭିତରେ ଚାଲିଛି ରୂପସଜ୍ଜା ! ଗୋଟିଏ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି କିଛି ରଙ୍ଗ – ଗୋଟାଏ ହାଇପାୱାର୍ ବଲ୍ବ – ଗୋଟିଏ ଲାଇଫ୍ ସାଇଜ ଦର୍ପଣ – ଆଉ ଦୁଇହଳ ହାତ — ବାସ ।

ସେଇ ଚଉକି ଉପରେ ପେଟ ଆଣ୍ଠିଲା ପରି ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ମୋଟା ଲୋକଟା ବସି ରହିଛି ସେ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଯାଦୁକର । ମେଞ୍ଚାଏ ମାଉଁସ ଭିତରୁ ଚାହିଁ ରହିଛି କେବଳ ଦୁଇଟି ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଆଖିର ରଶ୍ମି । ଅସମ୍ଭବ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ଓଜନ ନେଇ ବସି ରହିଛି ଲୋକଟା । ପଦେ ମଧ୍ୟ କଥା ନାହିଁ ତା' ମୁହଁରେ, ତଥାପି ସେ ଯେମିତି କହୁଛି···,

"ମତେ ପାଞ୍ଚମିନଟ୍ ସମୟ ଦିଅ, ତମର ବୟସ ତେଶତଶବର୍ଷ ଆଗେଇ ନେବ। ତମରି ଏଇ କଳା ମଚମଚ୍ କୁଞ୍ଚୁକୁଞ୍ଚିଆ ବାଳକୁ ଅଦୃଶ୍ୟ କରିଦେଇ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଚନ୍ଦା କରିଦେବ ମାଘମାସର ଖଳାବାଡ଼ି ପରି। ତମର ନାକକୁ ଉଠେଇ ଦେବ ଆଉ ଇଞ୍ଚେ—ତମର ଆଖିପତା ଉପରେ ଆଙ୍କି ଦେବ ଗୋଟାଏ ନକଲ ଆଖି। ଟିକିଏ ରଙ୍ଗର ପ୍ରଲେପ —ଉଭେଇଗଲା ତମର ସାମ୍ନା ଦାନ୍ତ ଦୁଇଟା।"

ଆପଣ କିଏ ? ✓

ମୁଁ ନାଟକର ନାୟକ ବିରୂପାକ୍ଷ—ଜମିଦାର ସନ୍ତାନ—ସଦ୍ୟ କଲେଜ୍ ଫେରନ୍ତା। ବାସ୍ ସେତିକି ଦରକାର—କିଛି ପାଉଡ଼ର୍, କିଛି ପାଣି ଆଉ କିଛି ଜଙ୍କ୍ —ଦି'ଟା ହାତର ପାପୁଲିର ଚାଲିଲା ଅବିରତ ଘର୍ଷଣ··· ଏଠି···ହୁଁ—ଆଖି ଉପରକୁ···ବେକ ତଳକୁ···କହୁଣୀ··· କାମିଜ୍ ଠେକନ୍ତୁ—ଆହୁରି ଉପରକୁ···ଆହୁରି···

ହାତର ପାପୁଲି ଦିଟା ଚାଲିଚି ଇଞ୍ଜିନ୍‌ର ପିଷ୍ଟନ୍ ପରି ଥପ୍— ଥପ୍—ଥପ୍—ଥପ୍···ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ।

ସ୍ପେ ଗଲା ସାଧାରଣ ପ୍ରଲେପ—ଜମିଦାର ସନ୍ତାନର ରଙ୍ଗ ଚାଲି ଆସିଲା ମୁହଁ ଆଉ ହାତ ଉପରେ—

ତା'ପରେ ଡ଼ିଟେଲସ୍—ସୂକ୍ଷ୍ମାତିସୂକ୍ଷ୍ମ।

ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କର ଦୁଇଟା ଖଞ୍ଜଣ ଆଖି କେବଳ ଆଖି ନୁହେଁ— ଏକାଥରକେ ହାଇପାଓ୍ୱାର୍ ଲେନସ। ସେ ଭ୍ରୁରୁର ବାଳଗୁଡ଼ାକ ଯେମିତି ଗଣି ପାରୁଛନ୍ତି ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ। ଦୁଇଟା ଭ୍ରୁରୁ ଲାଗିଯାଇଚି ଏକାଥରକେ। ମୁହଁଟା କର୍କଶ ଦେଖାଯାଉଛି। ଦିଅ, ଗ୍ଲେଟ କଞ୍ଚିଟାରେ ଦୁଇଭ୍ରୁରୁ ମଝିର ଚେନାଏ ବାଳ କାଟି ଉଡ଼େଇ ଦିଅ। ଟିକିଏ ନରମି ଆସିଲା ମୁହଁଟା···ତାପରେ···ହଁ—ହସିଲାବେଳେ ଗାଲ ପାଖରେ ଭାଙ୍ଗ ପଡ଼ିଯାଉଛି—ଦିଅ—ହାଇ ଲାଇଟ୍‌ର ଦୁଇଟା ଗାର ଟାଣିଦିଅ ସେଠି। ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ ସତ, କିନ୍ତୁ ହିପ୍ନୋଟାଇଜ୍ଡ଼ ଦର୍ଶକ ଦେଖିବେ ଗୋଟାଏ କଟୋଳ ମୁହଁ। ଓଠରେ ଆରକ୍ତ ତୁଳୀର ଗୋଟାଏ ପ୍ରଲେପ। ବାସ୍ ସରିଲା—

ଆଉ ଆଉ କଏ ?

ସାମ୍ନାରେ ଆସି ଉଦୟ ହେଲା ଗୋଟିଏ କ୍ଷୀଣକଟି—ଶଙ୍ଖଗ୍ରୀବା —ହାସ୍ୟଯୁକ୍ତ ମୁହଁ । ତମେ କଏ ?

ମୁଁ, ମୁଁ ମନ୍ଦାକ୍ଷୀ - ମହାନଗରୀର ବିଖ୍ୟାତ ନର୍ତ୍ତକୀ । ସ୍ମିତ ହସି ମନ୍ଦାକ୍ଷୀ ଅନେଇ ରହିଛି ପେଣ୍ଟର୍‌ର ମୁହଁକୁ । ସ୍ମିତ ହାସ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ପେଣ୍ଟର୍‌ର ସମୟ ନାହିଁ । ସିନ୍ ଉଠିଗଲାଣି—ପନ୍ଦର ମିନିଟ ସମୟ ଭିତରେ ମେକ୍-ଅପ୍ ସାରିବାକୁ ହେବ ।

ଭୂରୁ ଦୁଇଟାକୁ ଅସମ୍ଭବ ଲମ୍ବା କରିଦିଅ—କଜ୍ଜଳର ମୋଟା ଗାର ଟାଣିଦିଅ, ଆଖି ପତା ତଳେ ତଳେ,—ଲୋଭମୀୟ କେଶଶ୍ରୀ ଭଦ୍ର-ମହିଳାଙ୍କର ! କେଶବିନ୍ୟାସର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଏଇ ବାଳକ କୁଞ୍ଚିତ ଲହରୀ ଫଣା ତୋଳୁ ବିଷାକ୍ତ ନାଗିନୀ ପରି ! ଓଠ ଲାଲ୍ କର— ଆହୁରି ଲାଲ୍— ରକ୍ତମନ୍ଦାର ଲାଲ୍ । ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳର ଦୁଇଟା ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ବୃତ୍ତ ତିଆରି କର କପାଳ ଉପରେ···

ନା—ତଥାପି ହେଲାନି—ନାକଟାକୁ ଆଉ ଟିକିଏ ଉଠାଅ— ମୁହଁଟାକୁ ଆହୁରି ଧାରୁଆ କର—କାନରେ ଝୁଲେଇ ଦିଅ ନକଲି ମୁକ୍ତାର ଇୟରିଂ ।

ବା ! ସୁନ୍ଦର ! ସ୍ଫଟିକର ଗଣ୍ଡଦେଶ ଉପରେ—ଶୁଭ୍ର ମୁକ୍ତାର ବିଳାସ । ନୂପୁରରେ ମୃଦୁ ଗୁଞ୍ଜରଣ ସୃଷ୍ଟି କରି ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ ନର୍ତ୍ତକୀ ।

ଆଉ କିଏ ?

ଜମିଦାର୍ ଗୁମାସ୍ତା ।

ବାସ୍—ଚନ୍ଦା ମୁଣ୍ଡ—ଚୂଟି — କୋଟରଗତ ଆଖି, କପାଳରେ ଅଜସ୍ର କୁଞ୍ଚନ—ଆଉ କଏ ? ଆସ !

ପ୍ଲାବନ୍—ଲେଫର୍ ।

ଭୂରୁ ଦୁଇଟାକୁ ଆହୁରି ମୋଟାକର—ନାଶ ଟିକିଏ ବଙ୍କାକରି ଉଠେଇ ଦିଅ ଉପରକୁ—ବାଁ ଆଖି ପାଖରେ ଗୋଟାଏ କଟା ଦାଗ ଆଙ୍କି ଦିଅ—ସରିଲା । ଶୁଣନ୍ତୁ ପ୍ରଫେସର୍ ସାହେବ୍—

କ'ଣ—ପ୍ରଫେସର୍ ଫେରିଲେ ।

ପଛରେ ଶିବଲି ଆପଣଙ୍କର ଚିବୁକରେ ଟିକିଏ ପୁଷ୍କିନ୍ ଦାଢ଼ି ସୁନ୍ଦର ମାନବ ଆପଣଙ୍କୁ – ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ । କିଛି ନେହ୍ପ୍ ଆଉ ସ୍ପିରିଟ୍ ଗମ୍ – ପଞ୍ଚାବନ ବର୍ଷର ଦାଢ଼ି – ଦାଢ଼ି ମଝିରେ ଧଳା ରଙ୍ଗର ଦୁଇ ଗୁଚ୍ଛା ପୋଛ ଚଳେଇ ଆଣ ।.ହୁଁ ବେଶ୍ ହେଲା ।

ମଣିଷର ମୁହଁ ଗୁଡ଼ାକ ସେତିକି ଆଉ ମୁହଁ ମୁହଁ – କେବଳ ର' ମେଟେରିଆଲ୍ । ସିନ୍ ପରେ ସିନ୍ ଉଠି ଚାଲିଚି ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବସି ରହିବି ସେଇ ଷ୍ଟୁଲ୍ ଉପରେ । ମୋର ମେକ୍-ଅପ୍ ସରିଗଲାଣି । ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତ ଠେକା ଆଉ ଠିକ୍ ଡାହାଣ ଆଖିତଳକୁ ଗୋଟାଏ କୁତ୍ସିତ ଘାଉଡ଼ । ନାଁ – ଘାନା । କାମ— ଜମିଦାରଙ୍କର ଚପ୍ରାସୀ । ମୋର ଆବିର୍ଭାବ ୨ୟ ଅଙ୍କ ଏକାଦଶ ଦୃଶ୍ୟରେ ଓ ତିରୋଭାବ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେଇ ଦୃଶ୍ୟରେ । ଏକ ମିନିଟ୍ ପରେ ।

ଜମିଦାର୍ ଡାକିବେ – ଚପ୍ରାସୀ !

ମୁଁ 'ହଜୁର୍' କହି ଆବିର୍ଭାବ କରିବି ।

ଜମିଦାର୍ କହିବେ—'ବାହାରେ କିଏ' ?

ମୁଁ କହିବି—'ଆଜ୍ଞା, ଦୁଇଜଣ ବାବାଜୀ ।' ସେଦିନପାଇଁ ମୋର କାମ ଶେଷ । ଦୁଇଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମୋ ପାଇଁ ଅକ୍ଲାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରିଛନ୍ତି । ଆବିର୍ଭାବ ସମୟରେ ମତେ ହାତଯୋଡ଼ି ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ହେବ – କିନ୍ତୁ ମୋର ଦୁଇଟା ଅବାଧ ହାତ ପ୍ରାୟ ଗ୍ରନ୍ଥି ଉପରେ ଛକି ଦେଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଯେମିତି ମୁଁ ଶୀତରେ ଥରୁଚି । ପ୍ରଥମରୁ କହିବାକୁ ହେବ 'ହଜୁର୍' କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଥରେ ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ କହି ପକାଇଲି 'ଆଜ୍ଞା, 'ଦୁଇଜଣ ବାବାଜୀ' ଓ ୨ୟ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ୍ ଦେଲି 'ହଜୁର୍' ।

ଥରେ ଗୋଟାଏ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଅପରାଧ କରିଥିଲି ଏବଂ ତା'ପରେ ମତେ ଆଉ ପାର୍ଟ ଦବାକୁ ସେମାନେ ପୂରାପୂରି ନାରାଜ ହେଉଥିଲେ । ବହୁ ଆୟାସ ସାଧ୍ୟ ତୋଷାମଦ ପରେ ମୁଁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାର୍ଟ ନେଇଛି । ଭୁଲ୍ ଟା ଅବଶ୍ୟ ଅନେକଟା ଗଭୀର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ବିଷୟ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ-

ମାନଙ୍କର ସ୍ଥୂଳବୁଦ୍ଧିର ଅଜ୍ଞାତ । ସେଇ ଯେଉଁ ଜମିଦାରଟା ସେଠି ନିଶ ଫୁଲେଇ ମତେ ଡାକୁଛି 'ଚପ୍ରାସୀ' ବୋଲି, ସିଏ ମୋର କ୍ଲାସଫ୍ରେଣ୍ଡ୍… ତେଣୁ ଶହରଓ୍ୱାଲ୍‌ରେ ବଡ଼ ଖାଇ ଖାଇ ପ୍ରବେଶ କରି କହିଲି 'ହଜୁର୍' ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଶପଥ କରୁଛି ପେଣ୍ଡାଲ୍ ଉପରେ ଏହାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ୪ର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ ଚାଲିଛି । ମୋର ଆବିର୍ଭାବ ଆହୁରି ଅନେକ ସିନ୍ ବାକି ।

ତଥାପି ମୁଁ ବଳଧାନରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ସେଇ କୁଶ୍ରାବ୍ୟ—ଅପମାନସୂଚକ 'ଚପ୍ରାସୀ' ଡାକଟାକୁ । ଡାକିବାଟାରେ ଅବଶ୍ୟ ସେପରି ବିବ୍ରତ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଜମିଦାର ମୁହଁକୁ ଚାହେଁ ତା'ର ଉଦ୍ଧତ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରେ ଯେ ମୁଁ ସେଇ ଇଡ଼ିପୁଟ୍‌ର କ୍ଲାସମେଟ୍ । ଠିକ ସେଇଠି ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତି ହୁଏ ଓ ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତି ଲୁପ୍ତ ହୁଏ - ନିଜକୁ ଜାହିର୍ କରିବାକୁ ଦୁଇଟା ହାତକୁ ଆଣି ଛାତି ଉପରେ ଛକି ବାନ୍ଧେ—ଆଉ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଖାସ୍ ସଂଳାପଟାକୁ ପ୍ରଥମରୁ କହିପକାଏ 'ଆଜ୍ଞା ଦୁଇଜଣ ବାବାଜୀ ।'

ଦୁଇଜଣ ପାର୍ଥ-ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହତାଶ ହୋଇ ପରସ୍ପର ମୁହଁକୁ ଚାହାନ୍ତି ଓ କପାଳରୁ ଝାଳ ପୋଛନ୍ତି ।

କପେ ଚା' ଖାଇଲେ ଚଳନ୍ତା ।

ବାଁଧ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ରସିକ ନେଇ ଚାହାର ଦାତବ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲି ।

୪ର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ ତାର ଶେଷ ପାଦରେ ପହଞ୍ଚିଛି – ଜମିଦାର ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ତାଙ୍କର ଶୋକାତୁର, ପିତାମାତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଗୃହତ୍ୟାଗ କରୁଛନ୍ତି –

ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ଆଲୋକ ମ୍ଳାନ ହୋଇ ଆସୁଛି ଧୀରେ ଧୀରେ ।

ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ସ୍ତବ୍ଧ । ହାରମୋନିୟମ୍‌ର ଗୋଟାଏ ରିଡ୍ ଉପରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ରଖି ଗଁ ଗଁ କରୁଛନ୍ତି ଗୁରୁଚରଣ, ବେହେଲା ବାଦକଙ୍କର ବିରାମ ନାହିଁ ।

ଭାଓଲିନ୍‌ର ତାର ଉପରେ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଘଷି ଚାଲିଛନ୍ତି ଛଡ଼ିଟାକୁ···

କି ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ସେ ସଙ୍ଗୀତ ! କିଏ ଯେମିତି କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି···

ବିରୂପାକ୍ଷ ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ବାସଗୃହ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶେଷ ନମସ୍କାର ଜଣାଇବାକୁ ହାତ ଟେକୁଛନ୍ତି ।

କ୍ଲାଇମାକ୍‌ସ୍ !

ଠିକ୍ ଏଇ ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ଅଧିକପେ ଚା' ଖାଇବାକୁ ଗୋପନ ଅଭିସାର ଆରମ୍ଭ କରିଛି ।

ଗ୍ରୀନ୍ ରୁମ୍‌ର ଆଲୋକ ଅତି ଅଳ୍ପ – ସେଇ ଆଲୁଅରେ— ଉଇଙ୍ଗ୍‌ସ୍‌ର ଫାଙ୍କରେ ନାଟକ ଦେଖିବାର ଲୋଭରେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ରହି ମୁଁ ଚାଲିଛି ।

ମତେ ଗୋଟାଏ ଦୁରୂହ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କର ଯୋତା ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଦେଇ···ରିକ୍ ସାବାଲର ଟୋପିକୁ ଚେପା କରି···ବିଶ୍ରାମରତା ଲୀଳାବତୀର ଗଳାରୁ ଫୁଲହାର ଖସେଇ···ମତେ ଏକାଥରକେ ଲମ୍ଫ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ସ୍ମାରକଙ୍କର ଅଯତ୍ନ ଲୁଣ୍ଠିତ ସୁପରଫାଇନ୍ ଧୋତି ଉପରକୁ ।···

କିନ୍ତୁ ତା'ପରେ ଆଉ ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ?

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ରୁଦ୍ଧ···କିନ୍ତୁ ନଯାଇ ଉପାୟ ନାହିଁ, ବାଁ ପାଦର ଏକମାତ୍ର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ଉପରେ କେତେ ସମୟ ମୋର ସମୁଦାୟ ଶରୀରର ଭାରକେନ୍ଦ୍ର ଠିକ୍ ରଖିପାରିବ ? (ମୋର ଓଜନ୍ ୧୪୩ ପାଉଣ୍ଡ୍) ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ଡାହାଣପାଦଟାକୁ ବଢ଼େଇଲି ସିଧା ଗୁଡ଼ାଏ ପିଚ୍ଛିଳ ବାସନ ଗଦା ଉପରକୁ ।

ତାପରେ –

ହଠାତ୍ ସମସ୍ତ ସଙ୍ଗୀତକୁ ବୁଡ଼େଇ ଦେଇ କେବଳ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣାଗଲା, ସମସ୍ତଙ୍କୁ—ଝନ୍—ଝନ୍—ଝିଁ – ଝିଁ—ଝିଁ......

ବାସନର ଝନତ୍କାର ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ଫେରାଇଲା ମୋ ଆଡ଼େ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଆହୁରି ବାକି ଅଛି । ନିଜକୁ ପ୍ରାୟ ପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥାରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ କୁଆଡେ ବାଁ ଗୋଡ ସାହାଯ୍ୟରେ ବେହେଲାବାଦକଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠା ମାରିଲି ଅକସ୍ମାତ୍ । ଫଳରେ ଛଡଟା ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଛିଟିକି ପଡଲା ଷ୍ଟେଜ୍ ଉପରକୁ ଆଉ ବେହେଲାର ଗୋଟାଏ ତାର ମଧ୍ୟ ଛିଣ୍ଡିଗଲା ।

ଦୃଶ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହୋଇଛି—ହୁଇସିଲ ବାଜିଲା – ଆଲୁଅ ଲିଭିଲା— ସୌଭାଗ୍ୟ । ମୋ' ଉପରେ ବିଭିନ୍ନ ଲୋକଙ୍କର ଆକ୍ଷେପ, କଟୂକ୍ତି ଓ ସମାଲୋଚନା ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ନୁହେଁ ।

କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ବିଷୟରେ ଏକମତ ଯେ ଏଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଶ୍ୟର କ୍ଲାଇମାକ୍ସ ବେଳେ ବାସନର ଏଇ ଆକସ୍ମିକ ଝନତ୍କାର ଓ ତାର ଛିଣ୍ଡିବାର ଏଇ କ୍ଷୀକ୍ଷଣ ସ୍ୱର ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ effect ସୃଷ୍ଟି କଲା ।

ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ଏଥିପାଇଁ ମୁକ୍ତକଣ୍ଠରେ ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ଅଜସ୍ର ସାଧୁବାଦ ଦେଲେ ।

ଗ୍ରୀନ୍‌ରୁମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଯେମିତି ଅନେକ ଚାହା କପ୍‌ର ଗୋଟାଏ ଆନ୍ତଃପ୍ରାଦେଶିକ ସମ୍ମିଳନୀ ବସିଛି । ପ୍ରତି କପ୍‌ରେ କିଛି ନା କିଛି ଚାହା ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଛି । ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଚାହାର ଏଇ ବହୁ ବିଭିନ୍ନ ପରିମାଣର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଯେ କେହି ଇଚ୍ଛା କଲେ ଜଳତରଙ୍ଗ ବଜେଇ ପାରନ୍ତି ।

କେହି ଜଣେ କପେ ଚା' ଆଣି ଥୋଇଦେଲା ମୋ ସାମ୍ନାରେ ।

କପ୍‌ରେ ଚୁମୁକ୍ ଦେଲି । ଆଃ ! କି ତୃପ୍ତି । ଉଷ୍ମ ଚା'ର ସ୍ପର୍ଶ ମୋର ବିମର୍ଷ ସ୍ନାୟୁ ଗୁଡ଼ାକୁ ଟିକିଏ ଜୀବନ୍ତ କଲା ପରି ମନେ ହେଲା ।

ହତଭାଗାର ବହୁବାଞ୍ଛିତ ଅଭିଳାଷ ପୂରଣ ହେଲା ।

ହାତବ୍ୟାଗ୍'ଟି କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ତମ୍ବୁ ପଡ଼ିଛି ନାରୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରସାଧନ କକ୍ଷ ।

କ୍ଷୁଦ୍ର ତମ୍ବୁଟିକୁ ଭୂପର ମଞ୍ଚମାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ବସି ରହିଛନ୍ତି ନନ୍ଦିତାଦେବୀ । ଦେଖିଲେଇ ମନେହୁଏ ସେ ଅସାଧାରଣ—ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏକକ ।

ଗୋଟାଏ ସୂକ୍ଷ୍ମ ବ୍ରୁସ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେ' ତାଙ୍କର ଆଖି ପତାର ଝିଲମିଲି ବାଳ ଗୁଚ୍ଛକରେ କଳା ରଙ୍ଗର ପ୍ରଲେପ ଦେଉଛନ୍ତି । ସେ ଅଳଙ୍କାରର ବିରୋଧୀ, କେଶ ଖଣ୍ଡେ କଳା ରେଶମ୍‌ର ଫିତା ଦେହରେ ଝୁଲି ରହିଛି, ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଲକେଟ୍—ଲକେଟ୍ ତ ନୁହଁ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍‌ର ଗୋଟାଏ ନିଖୁଣ ହାଇହିଲ୍ ଯୋତା । ସେତିକି । ରୁଚି ଅସହ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଥରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେ ମାନିବାକୁ ହୁଏ ଅସାମାନ୍ୟ । ଈଷତ୍ ଲମ୍ବା ମୁହଁର ଗୃହପଟେ ଭଙ୍ଗି ଭଙ୍ଗି ଚଞ୍ଚଳ ସାମ୍ପୂକିର ବବ୍ ହେଆର୍‌ର ଅସଂଖ୍ୟ ଲହରୀ ।

ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଖଣ୍ଡେ ଡ଼େକ୍ ଚେଆର୍‌ରେ ଆଉଜି ରହି ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ପାଇପ୍ ଟାଣୁଥିଲା ସୃଜନ୍ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ଏ କୋଳାହଳ ଭିତରେ ସେ ଆତ୍ମ-ବିସ୍ମୃତ ।

ହାତର ତୂଳୀଟାକୁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଦୁଇଥର ପିଟି ଦେଇ ନନ୍ଦିତା ସୃଜନର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲା ।

ନନ୍ଦିତା ଓ ସୃଜନ ଉଭୟେ ଶାନ୍ତିନିକେତନର ସହପାଠୀ ।

ନନ୍ଦିତା ଗୀତ ଗାଏ—ସୃଜନ ଛବି ଆଙ୍କେ ।

ଦୁଇଟା ଅବାଧ ପାଦକୁ ନାଏଗ୍ରା ଚପ୍‌ପଲ୍‌ର ଖୋଳ ଭିତରେ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ନନ୍ଦିତାର ଟେବୁଲ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ସୃଜନ । ବାଁ ହାତର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ଆଉ ତର୍ଜନୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ନନ୍ଦିତାର ଚିବୁକଟାକୁ ଟେକିଧରି ତା'ର ଦୁଇଟା ଭୂରୁରେ ତୂଳୀ ଚଳାଉଛି ସୃଜନ...

ନନ୍ଦିତା ଉପରକୁ ଈଷତ୍ ମୁହଁ ଟେକି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି କୋଣାର୍କର ଶିଳା-ମୂର୍ତ୍ତି ପରି...ଆଉ ସୃଜନର ଦୁଇଟା ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଆଖିରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି ସୃଷ୍ଟିର ଆନନ୍ଦ ।

ସୃଜନ ଶିଳ୍ପୀ—ନନ୍ଦ୍ରା ତାର ଶିଳ୍ପ ।

କ୍ଳାନ୍ତିର ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ଡାକିଲା ସୃଜନ୍ 'ନନ୍ଦ୍ରା !'

"ଉଁ – କୁହ ।"

"ଆକାଶରେ ମୁଁ ଅନେକଥର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଦେଖିଛି – କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଆଜି ଦେଖୁଛି ପ୍ରଥମ ।"

"ମାନେ ?

"ମାନେ···ତମର ଏଇ ଦୁଇଟା ସୁଗଠିତ ଭୂରୁକୁ ଆଉ କ'ଣ ଯେ କମ୍ପ୍ଲିମେଣ୍ଟ୍ ଦେବି ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ ।···ଇଚ୍ଛା ହୁଏ··· ।

ଈଷତ୍ ହସିଲା ନନ୍ଦ୍ରା ।

ନିକଟରେ ଆଉ କିଏ ଅଛି କି ନାହିଁ ପରୀକ୍ଷା କରିନେବାକୁ ସୃଜନ ଚୃରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁନେଲା ଥରେ ।

ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ କପ୍‌ଟାକୁ ଓଠ ପାଖକୁ ନେଲା ।

ଭ୍ରୂ ଅଙ୍କନ ସମାପ୍ତ ହେଇଛି ।

ନେଲ୍‌ବ୍ରସ୍‌ରେ ନଖଗୁଡ଼ାକୁ ମାଜି ନଉ ନଉ ଜବାବ୍ ଦେଲା ନନ୍ଦ୍ରା –

"ଭୂରୁ ଦୁଇଟା ତ ଆଖିର ସହକାରୀ ଅଳଙ୍କାର କେବଳ— ମୋର ଆଜି କ'ଣ ଇଚ୍ଛା ହଉଛି ଜାଣ ସୃଜନ୍—ଆଜି ରାତିର ଅଭିନୟ ପାଇଁ ଯଦି ତମଠାରୁ ତମର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଖି ଦୁଇଟା ମୁଁ ଧାର୍ ନେଇ ପାରନ୍ତି ---"

ଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା ।

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ସମାପ୍ତ ।

ଆଉ ସମୟ ନାହିଁ—ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟରେ ନନ୍ଦ୍ରା-ଦେବୀଙ୍କୁ ପାର୍କର ଗୋଟାଏ ବେଞ୍ଚ୍ ଉପରେ ବସି ଅସ୍ଥିର ଚିତ୍ତରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ସୃଜନ୍‌କୁ ।

ଠିକଏ ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ ନନ୍ଦ୍ରା ଦେବୀ ବାହାରିଲେ ଶାଢ଼ୀ ବଦଳାଇବାକୁ । ସୃଜନ୍ ଉପରେ କଟାକ୍ଷ ହାଣି କହିଲେ- -- .

"ଇନ୍‌ଟ୍ରୁଡ଼ରସ୍ ପିଜ୍ କୁଇଟ୍"......

ସୃଜନ୍ ଯେମିତି କିଛି ଶୁଣି ପାରିନାହିଁ···ସେ' ଖଣ୍ଡେ ବରଫର ସ୍ଲେଟ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଗଭୀର ଏକାଗ୍ରତାର ସହିତ ବଅର୍ ଢ଼ାଳୁଚି ଆଉ ଢ଼ାଳୁଚି ।

ସୃଜନ୍ ଆଉ ନନ୍ଦ୍ରା ଭିତରେ ଆବରଣର ଗୋଟାଏ ବାହାନା ତିଆରି କରିବାକୁ ଝୁଲି ରହିଛି ଖଣ୍ଡେ ବଡ଼ ଟର୍କିସ୍ ଟାଓ୍ବେଲ୍ । ଆଉ ଠିକ୍ ତାର ଆରପଟେ ନନ୍ଦ୍ରା ଦେବୀଙ୍କର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗହମ ରଙ୍ଗର ତନୁଶ୍ରୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାଭରଣା – ନିରାଶ୍ରୟା ।

ବଅର୍ ଗିଲାସର ଫାଙ୍କଦେଇ ଆମୋଦ ମିଶା ଆଖିରେ ସୃଜନ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି ନନ୍ଦ୍ରା ଦେବୀଙ୍କର ଦୁଇଟା ନଗ୍ନକଲାର୍ ବୋନ୍ ଆଉ ଆଣ୍ଠୁର ଦୁଇଟା ଧୂସର ଜଏଣ୍ଟ୍‌କୁ ।

କେତେବେଳେକେ କହିଲା ସୃଜନ୍, "ହାୟ ଭଗବାନ୍—କି ଅବିଚାର ! ସେ ଯୁଗର ଲାଞ୍ଛିତା ପାଞ୍ଚାଳୀପାଇଁ ଟନ୍ ଟନ୍ ଶାଢ଼ୀ ଅଥଚ ଏ ଯୁଗର ବିବସ୍ତ୍ରା ଉର୍ବଶୀ ପାଇଁ ଦେଡ଼ଫୁଟ୍ ଓସାରର ଖଣ୍ଡେ ଟାଓ୍ବେଲ ! 'ବେଟର୍ ଲେଟ୍ ଦ୍ୟାନ୍ ନେଭର୍' କହି ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କରେ ତଉଲିଆଟାକୁ ଝାମ୍ପି ନେଲା ସୃଜନ୍ ନିତାନ୍ତ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ।

କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ନନ୍ଦ୍ରାଦେବୀଙ୍କର ବେଶବିନ୍ୟାସ ସରିଆସିଛି । ନାଇଁପଡ଼ ଜୋଡ଼ାର ଷ୍ଟ୍ରାପ୍ ଦଉ ଦଉ ଜବାବ୍ ଦେଲା ନନ୍ଦ୍ରା ।

"ଏ ଯୁଗର ଅର୍ଦ୍ଧସୂକ୍ଷ୍ମୀ ଦୁଃଶାସନ ପାଇଁ ସେତିକି ଆବରଣ ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ।" ଆଉ କିଛି ଜବାବ୍ ନାହିଁ ।

କିଛି ହତାଶା, କିଛି ଲଜ୍ଜା, ଆଉ ବଅର୍‌ର କିଛି ଆମେଜ୍ ସବୁକିଛି ମିଶିଯାଇ ସୃଜନ୍‌ର ଲଜ୍ଜାରୁଣ ମୁହଁ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛି ।

ଖାଲି ବିଅର୍ ବୋତଲଟାକୁ ଘାସ ଉପରେ ଗଡ଼େଇ ଦେଲି ସୃଜନ ।

ସେଣ୍ଟ୍ରି ପରି ଜୋତାର ହିଲ୍ ଉପରେ ଦେହର ଭାର ରଖି ହଠାତ୍ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ନେଲି ପ୍ଲାବନ୍ । ସେ କେତେବେଳୁ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଏଇ ଜନାନ୍ତିକ ନାଟିକା ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସେ କ'ଣ ଠିକ୍ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲି ···?

ମୁଁ ତରତରରେ ହ୍ୱିସ୍କି କପ୍ ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ଗଳାଧଃକରଣ କଲି । ଠିକ୍ ଯାହା ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲି ସେଇୟାଇ ଘଟିଲି ।

ମୋର କାନପାଖରେ ବଜ୍ରନିର୍ଘୋଷ ସ୍ୱରରେ ଘୋଷିତ ହେଉଛି ଜମିଦାର୍ଙ୍କର ଜଳଦ-ଗମ୍ଭୀର ସମ୍ଭାଷଣ—ପାନା ! ପାନା !

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ଅନେକ ଦୂରରେ !

ପ୍ରାୟ ୨୦ ଫୁଟ ଦୂରତ୍ୱକୁ ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ଲମ୍ଫରେ ଅତିକ୍ରମ କରି ମୁଁ ଆସି ଉଇଙ୍ଗ୍ସ ପାଖରେ ହାଜର । ସେତେବେଳକୁ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ସାଂଘାତିକ । ବାବାଜୀ ଦୁଇଜଣ ପ୍ରବେଶମୁଖୀ ଅଥଚ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ । ଜମିଦାର୍ ପିଞ୍ଜରାବଦ୍ଧ ବାଘପରି ପଇଁତରା ମାରୁଛନ୍ତି ଆଉ ଭୁହାକୁଭୁହା ହେଉଛନ୍ତି—ପାନା—ପାନା !

ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ମୁଁ ଇଚ୍ଛାକରି ପ୍ରବେଶ କରିନାହିଁ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ମତେ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଆସିବାକୁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କଲି ପରି ମନେହେଲି । ଭଦ୍ରଲୋକ ଯେ କେହି ହୁଅନ୍ତୁ, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସକାଳୁ ଦଣ୍ଡ ବୈଠକ ମାରିବାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପ୍ରଦ ଅଭ୍ୟାସ ନିଷ୍ଠିତ ଭାବରେ ରଖିପାରିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଏୟେ କ'ଣ ? କେଉଁଠିକି ଆସିଲି ମୁଁ ? ବହୁ ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତର ମୁଁ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରିଛି କିନ୍ତୁ ଏ ସ୍ଥାନର ଭୂଗୋଳ ବିଷୟରେ ମୋର ଏତେଟିକେ ମଧ୍ୟ ଧାରଣା ନାହିଁ ।

ଶିକାରିର ସ୍କଚ୍ ଲଇଟ୍ ପରି ମୋର ମୁହଁ ସାମ୍ନାରେ ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଚି ଦୁଇଟା ଆଲୁଅ । ଆଉ ସେ ଆଲୁଅର ପଛପଟେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ କଳା ବାଳରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଶିକାରୀ ଅସୁମାରି ମୁଣ୍ଡ ନିଶ୍ଚଳ ଭାବରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ଏମାନେ କ'ଣ ମତେ ଶିକାର କରିବାକୁ ବସିଛନ୍ତି ! ମନ ଭିତରେ ଭୂତାକୁ ଭୂତା ଉତ୍ତର ପଡ଼ିଲା ସେହି ନିଃସହାୟ ମୃଗୀର ଜଣାଣ—

ଲକ୍ଷ ଯୋଜନରୁ ଡ଼ାକିଲି ଗଜ···ତା' ଡ଼ାକ ଶୁଣିଲି···କିନ୍ତୁ ଅବସ୍ଥାର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ନାହିଁ । ମୋ ମୁହଁକୁ କଟ୍‌ମଟ୍ କରି ଅନେଇ ଠିଆ ହୋଇଚି ସତକୁସତ ଗୋଟାଏ ବୃଦ୍ଧ ଜମିଦାର···ସେ ପୁଣି ଶୀର୍ଷାସନ କଲାପରି ମୁଣ୍ଡରେ ଠିଆହୋଇ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାକୁ ଟେକିଛନ୍ତି ଉପରକୁ ।

ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଦୋଳାୟିତ ହେଉଛି ଓ ତା'ର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ଦୋଳାୟିତ ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ।

ମୁଁ କେଉଁଠି ? ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟରେ ନା ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ? ପ୍ରତିଟି ଉଇଙ୍ଗ୍‌ସ ପାଖରେ ଅନେକ ମୁହଁ ଖିଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଇସ୍ ! ବିରକ୍ତିକର ! କାନ ପାଖରେ ଭୂତାକୁଭୂତା ଆସି ବାଜୁଛି ଗୋଟାଏ ଫିସ୍ ଫିସ୍ ଆବାଜ୍—

କହ—କହ—ହଜୁର—ଧନା—କହ ହଜୁର୍ !···ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟିରେ ଅଜସ୍ର ଆସ୍ଫାଳନ କରି ଦାନ୍ତ କଟମଟ୍ କରୁଛନ୍ତି । ଏ ଦୁରବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ହସ ମାଡ଼ିଲା ମତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ଦେଖି । ଭଦ୍ରଲୋକ କ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ରାଗି, କିନ୍ତୁ ମୋର କିଛି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ—ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାପଦ ।

ଏକ ନମ୍ବର ସ୍ମାରକ ବିଚରା ଭଦ୍ରଲୋକ, କେବଳ ମୁହଁଟାକୁ ଆଁ କରି ଅନେଇ ରହିଛନ୍ତି ମତେ । କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ନମ୍ବର ସ୍ମାରକ ନିତାନ୍ତ ଅବଷ୍ଟିନେଟ୍—ପୁଣି ସେହି ଫିସ୍ ଫିସ୍···

ଇଡ଼ିୟଟ୍ କୋଠିକାର—ଆବେ ଧନା ! କହ—ହଜୁର ହଜୁର । କାହାକୁ ସେ' ଲୋକଟା କହୁଚି 'ହଜୁର୍' ବୋଲି, 'ହଜୁର'ତ ମୋର

କହିବା କଥା ! ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ସକ୍ ପରି ମୋର ଚେତନା ସଞ୍ଚାର ହେଲା । ଆରେ ସତେ ତ !

କିନ୍ତୁ ମତେ କିଛି କହିବାର ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରାଗରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲେ ଜମିଦାର, "ବୁଝିଲ ଧୀନବନ୍ଧୁ—ତମ ପରି ବୁଦ୍ଧିମାନ ଗୁକର ପାଇ ମୋର ଏ ବୁନଆଦି ବଂଶ ଧନ୍ୟହେଲା । ଦୟାକରି ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ଭଦ୍ରଲୋକମାନଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ କୁହ ।

ସେ ପୁଣି କ'ଣ ? ସବୁ ଗୋଳମାଳ ହେଇଗଲା ପୁଣିଥରେ । ରିହର୍‌ସାଲ୍‌ରେ ତ ଜମିଦାର ଏପରି କେବେ କହିବାର ମୁଁ ଶୁଣିନାହିଁ । ମୋର କ'ଣ କହିବା ଉଚିତ୍ । ସେ ଯାହାହେଉ ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ଖେଳାପରି ନିୟମ ପ୍ରଥମେ ଯେ ଭାଙ୍ଗିବ ତା'ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମସ୍ତ ପରିଣାମ ପାଇଁ ସେଇ ଲୋକ ଦାୟୀ ହେବ ।

କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ମତେ ଡ଼ାକୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଦୁଇପଟର ଉଇଙ୍ଗସ୍ ଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଥିବା ସବୁ ଲୋକ ହାତଠାରି ଡ଼ାକୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ସେହି ଅଶ୍ଳୀଳ ଫିସ୍ ଫିସ୍ ଶବ୍ଦ—ଧୀନା, ଗୁଲିଆ—ଗୁଲିଆ···କୁଆଡ଼େ ଯିବି ମୁଁ ଏପଟକୁ ନା ସେପଟକୁ ?

ଇସ୍ ! ସାଙ୍ଘାତିକ୍ ଅଭଦ୍ର ଅଡିଏନ୍‌ସ । ଖାଲି ତାଳି; ହସ ଆଉ ଶିଖ୍ର ହୁଇସିଲ୍‌ରେ ଅଡ଼ିଟୋରିୟମ୍ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି, କଳାର କମଳ ବନରେ ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ପେଚକର ଦଳ ।

ମୋର ଗୋଡର ବଳାଗଣ୍ଠି ପାଖରେ ବଜ୍ରମୁଷ୍ଟିରେ ଧରି ମତେ କିଏ ଟାଣୁଚି । ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଗ୍ରୀନ୍‌ରୁମ୍‌ର ଚଟାଣ ଉପରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ମୁଦାୟ ଶରୀରର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ମାପି ଦୁଇଟା ହାତରେ ଟାଣି ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ନିରୁପାୟ ! ହୁଏତ ଯିବି ନହେଲେ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ଓଲଟି ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ମତେ ଯିବାକୁହିଁ ହେଲା । ଗଲାବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଉଇଙ୍ଗସ୍ କରିଡରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ଦୁଇଜଣ ବାବାଜୀଙ୍କ ସହିତ ଟିକିଏ ଆକ୍‌ସିଡେ଼ଣ୍ଟ୍ ହୋଇଗଲା—କିନ୍ତୁ ସେ ଅତି ସାମାନ୍ୟ ।

ଏଇ ନଗଣ୍ୟ ସଂଘର୍ଷ ଫଳରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ବୟସ୍କ ବାବାଜୀଟିର ଦାଢ଼ିର ବେଶ୍ କିଛି ଅଂଶ ଉଠି ଆସିଲା ମୁହଁରୁ । ଫଳରେ ବିଚରା ତରୁଣ ବାବାଜୀଟିକୁ ବିନା ଦାଢ଼ିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ମତେ ଜଣେ ହେଲେ କେହି ଅଭିବାଦନ କରିବାକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ—ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ବିଶେଷ ଆଶାବାଧା ନ ଥିଲି । ଆମ ଦେଶରେ କଳା ବୁଝିନ୍ତି କେତେଜଣ !

ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ନାଟକ ସମାପ୍ତ ହେବ ।

ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ ପାଇଁ ମଞ୍ଚ ସଜ୍ଜା ଚାଲିଛି ଜୋର୍‌ସୋର୍‌ରେ ।

ଦୋଚାଳର କ୍ଷୁଦ୍ର ବାଲ୍‌କନିଟି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସଜା ଯାଇଛି । ତା' ଉପରେ ଆସି ପଡ଼ୁଛି ଅସ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର କେଇଟି ଶେଷ ରକ୍ତାଭ କିରଣ ।

ସିନ୍ ଉଠିଲା ।

ଗୋଟାଏ ତାନ୍‌ପୁରି ବଜେଇ ବଜେଇ ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ପଶି ଆସିଲା ପ୍ଲାବନ ।

ଲୁଚହୀ, ଲେଫର୍ ପ୍ଲାବନ୍ । ସେ ଅସୀମ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ସହିତ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ନିଦ୍ରା ଦେବୀଙ୍କୁ—ଆଉ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତେଜିତ ସ୍ନାୟୁ ଗୁଡ଼ିକୁ ଶାନ୍ତ ରଖିବା ପାଇଁ ତାନ୍‌ପୁରି ବଜାଉଛନ୍ତି ।

ଠିକ୍ ସେଇ ସିନ୍‌ର ପଛପଟେ ଖଣ୍ଡେ କାଉଚ୍ ଉପରେ ଦେହ ଢାଳି ପଡ଼ିରହିଛି ସୃଜନ୍ । କାଉଚ୍ ତଳେ ଗୁଡ଼ୁଚି କେଇଟା ବୋତଲ ଆଉ ଠିପି । ସମ୍ନାର ଫୁଲ୍ କୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଛି ଅର୍ଦ୍ଧଭୁକ୍ତ ବିଅର୍ ଗିଲାସ ।

ନିଦ୍ରା ଠିଆ ହୋଇ ସୃଜନର କପାଳରେ ଖଣ୍ଡେ ବରଫ ମୁଣ୍ଡା ଧରି ଘଷୁଚି ଧୀରେ ଧୀରେ ।

ସେମାନଙ୍କର ପାର୍ଟ ସରିଗଲାଣି ।

ସାମ୍ନାର ସିନ୍ ଭେଦ କରି ଟିକିଏ ହାଲୁକା ଆଲୁଅ ପଡ଼ୁଛି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ—ହିମମ୍ଳାନବର୍ଣ୍ଣ ଗୋଧୂଳି ପରି ।

ସୃଜନର ଗହଳିଆ ବାଳ ପୁଞ୍ଜାକ ଭିତରେ ତା'ର ଆଙ୍ଗୁଠି ଚଳେଇ ନଉ ନଉ କହିଲା ନନ୍ଦ୍ରା, "ଜୀବନଟାକୁ ଏମିତି ନଷ୍ଟ କରୁଛଅ ନାହିଁ ସୃଜନ !"

ସୃଜନ୍ ଜବାବ ଦେଲା—

"ଆରେ ଜୀବନଟା ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଲ୍ଟିମେଟ୍ଲି ନଷ୍ଟଇ ହୁଏ। ପ୍ରଶ୍ନ ହଉଚି ସେଇ ନଷ୍ଟ ହବାର ପ୍ରସେସ୍ଟା। ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟ ହବା ପୂର୍ବରୁ ମଣିଷର ସବୁଗୁଡାକ ଭୁଲ୍କୁ ଆବିଷ୍କାର୍ କରିବାକୁ ଚାହେଁ।"

ନନ୍ଦ୍ରା ଆଦର କରି ଢଳି ପଡ଼ିଲା ସୃଜନ ଉପରେ।

"ତମେ ଅନେକ ଭୁଲ୍ କର ସୃଜନ—ଆଉ ସେଇଥି ପାଇଁ ତ ତମେ ଏତେ ପ୍ରିୟ।"

କିଏ ଜଣେ ଆସି ଖବର ଦେଲା ସୃଜନ ଆଉ ନନ୍ଦ୍ରା ପ୍ଲାବନର ଚକ୍ରାନ୍ତ ବୁଝି ପାରିଛନ୍ତି; ଆଉ ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ସହରର ଉପକଣ୍ଠ ଅତିକ୍ରମ କରି ଚଲେଣି—ଆଉ ମାତ୍ର ୧୫ ମିନିଟ୍ ସମୟ ପରେ ସେମାନେ ଏରୋଡ୍ରମରେ ନାଇଟ୍ ପ୍ଲେନ୍ ଧରିବେ ପେଶାଓ୍ୱାର...

ପ୍ଲାବନର ସମସ୍ତ ଚକ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଗଲା—ନନ୍ଦ୍ରା ଖସିଗଲା ହାତରୁ। ନାଁ—ଆଉ ନୁହେଁ।

ଆଖିର ଦୁଇଟି ତାରା ସ୍ଥିର କରି ପ୍ଲାବନ ଚାହିଁ ରହିଛି ସିରିଞ୍ଜ୍ର ଚକ୍ ଚକ୍ ମୁନିଆଁ ନିଡ଼ଲ୍ଟାକୁ। ସେ ଧରାପଡ଼ି ଅପମାନିତ ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନା। ଅଳ୍ପ କିଛି ସମୟ ପରେ ମରଫିଆ ତା'ର କ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିବ।

ସୃଜନ ଓ ନନ୍ଦ୍ରା ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ଗଲେ ସେଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ତମ୍ବୁ ଭିତରକୁ। ଜାଗାଟା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନିର୍ଜନ। କିନ୍ତୁ ନାଁ—ଭଲ ଲାଗେ ନାଁ। ଏଇ କୃତ୍ରିମ ଆଲୋକ—ତମ୍ବୁକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେମାନେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ବଢ଼େଇଲେ ଆହୁରି ଆଗକୁ ··ତମ୍ବୁ ବାହାରେ ନେଳୀ ଘାସର ବିସ୍ତୃତ ଗାଲିଚା ଆଉ ଜହ୍ନର ଢେଉ।

ତମ୍ଭର ବାଡ଼ଟାକୁ ଧରି ସୁନ୍ଦର୍ପିଲ୍ଲା ଚକ୍ରି ଆଉଜି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ମଦ୍ଦଗନ୍ଧୀ—ହାସ୍ୟମୁଖୀ ମଦ୍ଦଗନ୍ଧୀର ଦୁଇ ଆଖି ଦେଇ ବହି ଚାଲିଛି ଅଶ୍ରୁର ଯମୁନା ।...ସୃଜନ ଆଉ ନିଦ୍ରା ତା'ର ଈର୍ଷାମଳ ଆଖି ଆଗରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରର କୁହୁଡ଼ିରେ ।

ଅଥଚ ମୂର୍ଖ ବରୁଆସ ତାର ଧାର୍‌କରା ପୋଷାକ ସବୁ ସଜାଡ଼ି ରଖୁଚି ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ଭିତରେ । ମନେପକାଉଚି—ଖୋଜୁଚି · ଆଉ ଘାଣ୍ଟି ଦେଇ ଥୋଉଚି—ଆଉ ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ବନ୍ଦ କରୁଚି,—ପୁଣି ଖୋଲୁଚି । ତା' ପାଇଁ ଏଇ ଜହ୍ନ ରାତି ଅପେକ୍ଷା ପୋଷାକର ମୂଲ୍ୟ ବେଶି—ନିର୍ବୋଧ !

ଠିକ୍ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ଲାବନ ବିସ୍ମୟ ଚକିତ ଆଲୋକ ତଳେ ମର୍ଫିଆର ନୂର ଆଲିଙ୍ଗନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରୁଛି ।

ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ସ୍ତବ୍ଧ ।

ପେଣ୍ଟର୍ ତା'ର ତୂଳୀ ଓ ରଙ୍ଗ ସଜାଡ଼ି ନଉଛି ।

ସ୍ମାରକ ହାଇ ମାରୁଛନ୍ତି ରହି ରହି ।

ସାରା ଦର୍ଶକର କ୍ଲାନ୍ତ କଣ୍ଠେଇ ନିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଷଣ୍ଢେ ଚୁରୁଟ୍‌ରେ ନିଆଁ ଧରାଉଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ସୃଜନ ଆଉ ନିଦ୍ରା ?

କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ?

ଠିକ୍ ଅନୁମାନ କରି ହୁଏ ନାଁ—ସେମାନେ ସେଠି ପରସ୍ପର ପାଖରେ ବସି ରହିଛନ୍ତି । ହୁଏତ ସୃଜନ୍ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଛି ନିଦ୍ରାର ଆଲିଙ୍ଗନ ଭିତରେ, ଆଉ ହୁଏତ ନିଦ୍ରା ଘୁମନ୍ତ ସୃଜନର ପ୍ରଶସ୍ତ ଲଲାଟ ଚୁମ୍ବନ କରୁଛି···।

ଆଷାଢ଼ସ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଦିବସେ

(ଏକ)

ତନୁଜାର ଘଣ୍ଟା କବିତ୍ୱରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଫୁଲର ସଭା ବସିଛି । ତନୁଜା ଆବିଷ୍ଟ ଆଖିରେ ଚୁହିଁ ରହିଥିଲା, ତା'ର ଘର ସାମ୍ନାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଲାଇଟ୍‌ପୋଷ୍ଟଟାକୁ । ତନୁଜାର ଏମିତି ଚୁହିଁରହିବା ପ୍ରତିଦିନର ଅଭ୍ୟାସ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଯେପରି ସେ ନୂତନ କରି ଆବିଷ୍କାର କଲା—ସାମ୍ନାର ଏଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଲାଇଟ୍‌ପୋଷ୍ଟଟା ଠିକ୍ ତା'ରିପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଏକାକୀ ।

ତଳେ ରାସ୍ତାର କୋଳାହଳ କମି ଆସିଲାଣି । ଅସରାଏ ବର୍ଷା ହୋଇଯାଇ ରାସ୍ତାର ସବୁ ମଇଳା ଧୋଇ ନେଇଯାଇଛି ଦୁଇ କରର ନର୍ଦ୍ଦମା ଭିତରକୁ । ପବନରେ ମିଶି ମିଶି ରହିଛି କି ଗୋଟାଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗନ୍ଧ ! ଦରଭୁଲା ସଙ୍ଗୀତର ଛନ୍ଦପରି ତନୁଜା ମନେ ମନେ ଖୋଜିଲା—ସତେ ତ ! ମାଟିର ଗନ୍ଧ ।

ଆକାଶରେ ଆଷାଢ଼ର ଲଘୁ ଆଡ଼ମ୍ବର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ତନୁଜାକୁ ଉପହାସ କରିବାକୁ ଯେପରି ଆଜି ପୁଣି ଥରେ ଫେରିଆସିଛି ଶ୍ୟାମଳ ଆଷାଢ଼ ।

ଏଇ ନୂତନ ଆଷାଢ଼କୁ ଭାରି ଭଲପାଉଥିଲା ପଙ୍କଜ । ତିନିବର୍ଷ ତଳେ ଠିକ୍ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଆଷାଢ଼ରେ ବନ୍ୟ ଶିଶୁ ପରି ଭିଜି ଘରକୁ ଫେରିଥିଲା—ସେ' । ରାତିରେ—ଅନେକ ରାତିରେ । ସେ'ଦିନ କିନ୍ତୁ ତନୁଜା ବହୁ କପଟ-ଭର୍ତ୍ସନା କରି ପଙ୍କଜର ଏକ ବିଳମ୍ବିତ ଶୈଶବକୁ ଶାସନ କରିଥିଲା ।

ପଙ୍କଜ ତିଳେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରିନାହିଁ । ଅସହାୟ ବାଧ୍ୟ ଶିଶୁ ପରି କେବଳ ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦେହରେ କାଉଚ୍ ଉପରେ ବସିରହି ଥରୁଥିଲା—ଶୀତରେ ।

ତନୁଜା କ'ଣ ସତରେ ରାଗିଥିଲା ସେଦିନ ପଙ୍କଜ ଉପରେ ? ନାଁ—। ସେ'ଦିନ ସେ କେତେ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ପଙ୍କଜର ଶୀର୍ଣ୍ଣ ସିକ୍ତ

ଦେହଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଡ଼ାଇ ଧରି କେତେ ଆଦର କରିଥିଲା—କି ଆନନ୍ଦରେ ସେ ସ୍ୱାଗତ କରିଥିଲା ପଙ୍କଜର ଏଇ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ଶୈଶବକୁ !

କିନ୍ତୁ ପଙ୍କଜ କି ଶିଶୁ ! ମୁହୂର୍ତ୍ତିକରେ ସେ ଯେମିତି ହଠାତ୍ ବଡ଼ ହୋଇଗଲା । ଦୃଢ଼ ହାତରେ ତନୁଜାର କଟିବେଷ୍ଟନ କରି ତା'ର କବରୀରେ ସେ'ଦିନ ସେ ଖୋସିଦେଇଥିଲା ଫୁଲ୍ଲ କଦମ୍ବ—ଗୁପ୍ତସ୍ୱରରେ କାନ ପାଖରେ କହିଥିଲା, "ତମେ ଆଜ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛ ତନୁଜା—ନୂଆ ଆଷାଢ଼ରେ ବାହାରେ ଅନେକ କଦମ୍ବ ଫୁଟିଛି—ଆଉ ସେଇ କଦମ୍ବର ଛନ୍ଦରେ ଯେପରି ତମେ ବି ଆଜ ନୂଆକରି ଫୁଟିଛ—ନୂତନ ଛନ୍ଦରେ ।

ପଙ୍କଜ ତନୁଜାକୁ ବେଶି ଆଦର କରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ଆଦର କରିବାକୁ ଚାହେଁ ଅତି ଉଷ୍ମ ତାର ଆଦର—ଅତି ନିବିଡ଼ ।

ଆଜି ପଙ୍କଜ ପାଖରେ ନାହିଁ—ତନୁଜା ପାଇଁ ଆଜିର ଏଇ ପ୍ରଥମ ଆଷାଢ଼ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଆଜିକ ହନିଦନ ତଳେ ତନୁଜା କାଗଜରେ ଦେଖିଥିଲା ପଙ୍କଜ ଦିଲ୍ଲୀ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ ଜେଲରୁ ଖଲାସ ହୋଇଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ କାହିଁ, ପଙ୍କଜ ତ ଆସେନା । ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଅତିଷ୍ଠ ଚିତ୍ତରେ ତନୁଜା ସିଡ଼ିରେ ପଙ୍କଜର ପାଦ ଶବ୍ଦକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି—ପଙ୍କଜ ଅନାଗତ ।

ତନୁଜାର ଆଖିରେ ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ଅଶ୍ରୁ ଭରି ଆସିଥିଲା । ହଠାତ୍ ଆକୁଳ ଶିଶୁପରି ଦୁଇହାତରେ ମୁହଁକୁ ଚାପିଧରି କାଇଁ କାଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ତନୁଜା ।

କ୍ରନ୍ଦନର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ତନୁଜାର ବିପୁଳ ପୁଷ୍ପିତା କବରୀ ଶିଥିଳ ହୋଇ ଫିଟି ପଡ଼ିଲା ତନୁଜାର ପିଠି ଉପରେ—

ପଙ୍କଜ ଆସେନା—ପଙ୍କଜ ଅନାଗତ !

କିଛି ସମୟ ପରେ ହାତ ପାପୁଲିରୁ ମୁହଁ ଟେକି ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁରହିଲା ତନୁଜା । ତଳେ ରାସ୍ତାରେ ଚଳାଚଳ ବନ୍ଦ ହୋଇ

ଗଲାଣି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ । ବର୍ଷାଧୂଆ ମସୃଣ ପିଚୁରାସ୍ତା ଉପରେ ନଗେଲା ଲାଇଟ୍ ପୋଷ୍ଟଟିର ପ୍ରତିବିମ୍ବ, ସମୁଦାୟ ପରିବେଶଟିକୁ ଯେପରି ଆହୁରି କରୁଣ କରି ତୋଳିଛି ।

ରାତି ଗଭୀର ହୋଇ ଆସିଲାଣି ।

କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଶେଷ ହେବାର ନୁହଁ, ତନୁଜାର ଏଇ ଅନନ୍ତ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ।

ତନୁଜା ଉତ୍କର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଶୁଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ବାହାର ଦରଜାରେ ଲଘୁ କରାଘାତ କରି କିଏ ଡାକୁଛି ଯେପରି । କିନ୍ତୁ ଏତେ ରାତିରେ କିଏ ଡାକୁଛି :—ସିଡ଼ିରେ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ଭାବୁଥିଲା ତନୁଜା । ପଙ୍କଜ ଆସିଥିଲେ ସେ'ତ କୋଳାହଳ କରି ଆସିଥା'ନ୍ତା । କାରାଗାରର ପକ୍ଷୀ ସେ – ସେ ଆସିଥାଆନ୍ତା ମୁକ୍ତିର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ।

ଦରଜା ଖୋଲି ସତନୁସତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲା ତନୁଜା । ମୁକୁଳା ଦରଜା ଦେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ପଦକ୍ଷେପରେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ପଙ୍କଜ । ତରତରରେ ସିଡ଼ିରେ ଉଠି ଯାଉ ଯାଉ କହିଲା, "ଶୀଘ୍ର ଦରଜା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ଆସ ତନୁ !"

ତନୁଜା ବହୁ ଆଗରୁ କେତେ ଯୋଜନା କରିଥିଲା—ପଙ୍କଜକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ । ପଙ୍କଜ ଆଗରେ ସେ କେମିତି ଅଭିମାନ କରି ଠିଆ ହୋଇଥାଆନ୍ତା—ଆଦୌ କଥା କହି ନଥାନ୍ତା—ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଖାଲି ପଙ୍କଜର ଗ୍ରୀବା ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି କାନ୍ଦିଥାଆନ୍ତା ବାହାରର ଏଇ ବନ୍ଦନରତା ଆଷାଢ଼ ପରି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଯେପରି ଓଲଟପାଲଟ ହୋଇ ଗଲା ତନୁଜାର । ଘରର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକରେ ସେ କେବଳ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଗୁହାଁ ରହିଥିଲା ପଙ୍କଜକୁ । କିଛି ତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନାହିଁ । ସେ ଯେପରି ପଙ୍କଜର ଛବି ଦେଖୁଛି ଠିଆ ହୋଇ ହୋଇ ।

"ମତେ ଏପରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଗୁହାଁ ରହନାହିଁ ତନୁ, ପାଖକୁ ଆସ ।" ପଙ୍କଜ ତନୁଜାର ଦୁଇ ହାତ ଧରି ନିଜ ଉପରକୁ ଆଉଜାଇ ଆଣିଲା । ପଙ୍କଜର ଗ୍ରୀବା ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି ତନୁଜା ନୀରବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା କେବଳ । କେତେବେଳେକେ ସ୍ୱରରେ ଅଭିମାନ ମିଶାଇ କହିଲା, "ସ୍ମରଣ ଅଛି ପଙ୍କଜ, ଆଜିକି ତିନିବର୍ଷ ହୋଇଗଲା ?"

ପଙ୍କଜ ଆଦରରେ ତନୁଜାର ପିଠି ଉପରେ ହାତ ବୁଲଉ ବୁଲଉ ଆବେଷ୍ଟ କଣ୍ଠରେ କହିଲ, "ମୁଁ ତ ତମକୁ ବାରମ୍ବାର କହୁଛି ତନୁ, ମୁଁ ତମର ଭଲ ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ—ରାଜମାତର ଝଡ଼ରେ ମୋର ମାଡ଼ର କାଠି କୁଟା ସବୁ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ୁଛି—ଆଉ ମୁଁ ତ ବନ୍ଧୁହୀନ୍ ନିରୁଦ୍ଧିଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇ-କାରାଗାରର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛି।"

ଏ ପଙ୍କଜର ଆଜର କଥା ନୁହେଁ। ଶରଦିନ ପଙ୍କଜ ପ୍ରତି-କଥାରେ ତନୁଜାକୁ ଏଇକଥା ଚେତାଇ ଦେଇଛି। ସେ ତନୁଜାକୁ ଭଲପାଏ। କିନ୍ତୁ ତନୁଜା ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ଭଲ ପାଏ ତାର ପାର୍ଟିକୁ। ସମଗ୍ର ଦେଶଟାକୁ।

ପୁରାତନ ଅଭିମାନରେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲା ତନୁଜା। ପଙ୍କଜର ଆଖି ପଡ଼ିଲା ତନୁଜାର ପୃଷ୍ଠବ୍ୟାପୀ ଶିଥିଳିତ ପୁଞ୍ଜିତା କବରୀ ଉପରେ। କଥାରେ ଶ୍ଳେଷ ମିଶାଇ କହିଲା ପଙ୍କଜ, "ତମର କବରୀକୁ ବନ୍ଧୟ୍ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ତନୁ। ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅହଙ୍କାରରେ ଯେପରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ସେ।"

ସ୍ମିତ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲା ତନୁଜା, "ଅହଂକାର ଶରଦିନ ସୁନ୍ଦରର ଅଧିକାର ପଙ୍କଜ!"

ପଙ୍କଜ ପରାହତ ହେଲନାହିଁ। ତନୁଜାର ଦୁଇ ସୁସ୍ଥ ଗଣ୍ଡରେ ତା'ର ହାତର ପାପୁଲି ଭରନେଇ କହିଲା—

"କାହିଁ! ତମର ତ ଦିନେ ଅହଂକାର ଦେଖିଲି ନାହିଁ ତନୁ?"

ତନୁଜାର ଅଭିମାନ-ଊର୍ମି ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା।

କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା।

ପାଖଘରେ ତନୁଜା କଫି ପାଇଁ ପାଣି ଗରମ କରୁଥିଲା। ପର୍ଦ୍ଦା ଆଡ଼େଇ ଗୁଣିଲା ଘଣ୍ଟାକୁ—ଠିକ୍ ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା। କିନ୍ତୁ ପଙ୍କଜ ଯେପରି ହଠାତ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇଛି। ତା'ର ଧାରୁଆ ଚିବୁକ ଉପରେ ତର୍ଜ୍ଜମା ରଖି ହଠାତ୍ ଯେପରି ଚିନ୍ତାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛି ସେ। ତନୁଜା ପଙ୍କଜର କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଆସ୍ତେ ପଚାରିଲା, "କ'ଣ ହୋଇଛି ତମର ପଙ୍କଜ—କ'ଣ ଭାବୁଛ?"

ପଙ୍କଜ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଲନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହି କିଛି ସମୟ ପରେ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, "ମତେ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତନୁ, ତମେ ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଅ ।" ଦୁଇ ଶଙ୍କା – ବିସ୍ଫାରିତ ଆଖିରେ ପଙ୍କଜର କଥାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲା ତନୁଜା ।

"ମତେ ଠିକ୍ ଆଉ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ପରେ ଚାଲିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।" ପଙ୍କଜ ବିଚଳିତ ହୋଇନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ସ୍ଥିର ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇ କହିଚାଲିଛି ସେ—"ପୁଲିସ୍ ମୋର ପାଦଚିହ୍ନ ଖୋଜି ଖୋଜି ବୁଲୁଛି—ମତେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିବାକୁ ହେବ ।"

ସ୍ଥିର ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ତନୁଜା, "ମୁଁ ଜାଣେ ତମେ ଏମିତି କିଛି ନା କିଛି ଗୋଟାଏ ବାହାନା କରିବ—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ କହି ରଖେ ମୋର ଜୀବନ ନେଇ ତମକୁ ଆଉ ମୁଁ ଖେଳିବାକୁ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।"

ବ୍ୟାକୁଳ ଅନୁନୟ ସ୍ୱରରେ କହିଲା ପଙ୍କଜ—"ମତେ ଭୁଲ୍ ବୁଝନାହିଁ ତନୁ, ମୁଁ ତମକୁ ଅବହେଳା କରୁନାହିଁ—କିନ୍ତୁ ମୋର ଆତ୍ମଗୋପନ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଆୟୋଜନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିସରିଛି । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋ'ର କର୍ମୀମାନେ ମତେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିବେ ।— ସେମାନଙ୍କୁ କଣ...... ।"

ଗର୍ଜନ କରି ଉଠିଲା ତନୁଜା, "ମୁଁ ତମର କର୍ମୀ ନୁହେଁ ପଙ୍କଜ, ମୁଁ ତମର ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ । ତମ ଦଳରେ ଏତେ ଟିକେ ଆସ୍ଥା ନାହିଁ ମୋର । ତମର ଖେୟାଲି କର୍ମୀମାନଙ୍କର ନିର୍ଜ୍ଜର ପୁତ୍ତଳିକା ହୋଇ ମୁଁ ଆଉ ଚଳିପାରିବି ନାହିଁ, ମନେରଖ –

ପଙ୍କଜ – ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହୁଅନାହିଁ ତନୁ, ଯେଉଁମାନେ ଦେଶ-ପାଇଁ ଏତେ ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ କରି ପାରିଛନ୍ତି ସେମାନେ କ'ଣ ଖିଅଲି— ସେମାନଙ୍କର ଆତ୍ମବଳିଦାନ ପଛରେ କ'ଣ କିଛି ଯୁକ୍ତି ନାହିଁ ?

ତନୁଜା—ଆତ୍ମବଳିଦାନ ! କାହାକୁ ତମେ କୁହ ଆତ୍ମବଳିଦାନ ? ଏହିପରି ଶରଣାର୍ଥୀଙ୍କର ଜୀବନଯାପନ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ବିଳାସ । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ, ସେମାନଙ୍କର ଚରମ ଅହଂକାର,

ଆଉ ଦେଶ ଓ ଦେଶପ୍ରେମ ଗୋଟାଏ ନିଛକ୍ ବାହାନା । ତମେ ଜାଣି ଦସ୍ୟୁ ରବିନ୍ ହୁଡ଼ର କାହାଣୀ – କିନ୍ତୁ ଏକଥା ତମେ କ'ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବ ପଙ୍କଜ, ସେ ତା'ର ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା . ବେଶି ଭଲ ପାଉଥିଲା ନିଜକୁ—ନିଜର ଏଇ ନିର୍ବାସିତ ଓ ବିଦ୍ରୋହୀ ଜୀବନକୁ ?

ପଙ୍କଜ--ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ଆଉ ଅଯଥା ଯୁକ୍ତି କର ନାହିଁ ତନୁଜା । ଆଜୀବନ ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ସମ୍ଭୋଗ, ପ୍ରତିଭା ସମସ୍ତର ବିନିମୟରେ ଦେଶର ମୁକ୍ତି ଖୋଜିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ତମେ କି ସାହସରେ ଦସ୍ୟୁ ରବିନ୍ ହୁଡ଼ଙ୍କ ସହ ତୁଳନା କର । ତମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରି-ନାହଁ ତନୁଜା—ସେମାନେ ଦେଶର ମୁକ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟ । ରାତି କି କେବେ କଳ୍ପନା କରିଛି ଉଦୟ ସୂର୍ଯ୍ୟର ?

ତନୁଜା—ଭୁଲ କରୁଛ ତମେ ପଙ୍କଜ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ପ୍ରଭାତର ଉଦୟ-ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ରାତି ଦୟାକରି ମୁକ୍ତି ଦିଏ—ଆଉ ନିଜ କୋଳକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିନିଏ ଅସ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ।

ପଙ୍କଜ—ତମକୁ ଆଉଥରେ ପ୍ରାଥମିକ ଭୂଗୋଳ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହେବ । ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅବର୍ତ୍ତମାନ ରାତି ଓ ରାତିର ଅନୁପସ୍ଥିତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ପଙ୍କଜ କାଉଚ୍ ଉପରେ ଆଉଜି ରହି ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ତନୁଜାର ପ୍ରତିଟି କଥାର ଜବାବ୍ ଦେଉଥିଲା । ଶେଷ କଥାଟାରେ ତନୁଜାର ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତ ଘଟିଥିଲା; ଯେପରି ସେ ରକ୍ତାକ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ଏଇ ବାକ୍ୟଯୁଦ୍ଧରେ । ପଙ୍କଜର ପଞ୍ଜାବୀଟାକୁ ଧରି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ତନୁଜା—"ମୁଁ ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ·ପଙ୍କଜ—ତମେ ଖାଲି ଥରେ କୁହ ଆଜି ରାତିରେ ତମେ ଯିବନାହିଁ---ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ ପଙ୍କଜ···ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ··· କିନ୍ତୁ ଯୁକ୍ତିଦେଇ କ'ଣ ସବୁ"···ବାଷ୍ପାକୁଳ କଣ୍ଠରେ ପଙ୍କଜର କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଅବୋଧ ଶିଶୁପରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ତନୁଜା ।

ତନୁଜାର ଅନୁକରଣରେ ଯେପରି ଆଷାଢ଼ର ଗର୍ଭବତୀ ଆକାଶ ହଠାତ୍ ହା' ହା' କରି କାନ୍ଦିଉଠିଲା ।

ବର୍ଷାର ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଛିଟିକା ଆସି ପଡୁଛି ପଙ୍କଜର ମୁହଁରେ; ଆଉ ସ୍ପନ୍ଦନରତା ତନୁଜାର ଆଲୁଳାୟିତା କେଶରେ । ପଙ୍କଜ ମୁଗ୍ଧ

ଆଖିରେ ଗୁନ୍ଥି ରଖିଥିଲା ତନୁଜାର ଶଙ୍କ୍‌ଖଣ୍ଡ କଳା କେଶର ଧାଡ଼େ ଧାଡ଼େ ଝିନ୍ଦୁ ଝିନ୍ଦୁ ମୁକ୍ତା ରଚନାକୁ ।

ସତେ ! କେତେ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଭରତା ଏଇ ତନୁଜା—ଙ୍କ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ସେ ତା'ର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଭିକ୍ଷା କରୁଛି !

ପଙ୍କଜ ତନୁଜାର ମୁହଁକୁ ଦୁଇହାତରେ ଟେକି ଧରି କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ।

କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା—ସାଢ଼େ ଗୋଟାଏ ।

ପଙ୍କଜ କଥାର ସୁଅ ବଦଳାଇ କହିଲା, "ମୁଁ ଘଣ୍ଟାଏ ହେଲା ଆସିଲିଣି--ଅଉ ଏ ସୁନ୍ଦର ବର୍ଷା ରାତିରେ ତମେ ମତେ କପେ କଫି ଦେଲନାହିଁ ତନୁ ?"

ସାମାନ୍ୟ ଅପ୍ରତିଭ ହୋଇଗଲା ତନୁଜା । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍‌ ହିଟର୍‌ ଉପରେ ପାଣି ଫୁଟିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଛି । ତରତରରେ ପର୍ଦ୍ଦା ଆଡ଼େଇ ଆରଘରକୁ ଚାଲିଗଲା ତନୁଜା ।

(ଦୁଇ)

ଦୁଇ ହାତରେ ସଜ୍ଜିତ କଫିର ଟ୍ରେ ଧରି ତନୁଜା ସ୍କ୍ରିନ୍‌ ଆଡ଼େଇ ଠିଆ ହେଲା । ସାମ୍ନାରେ କାଉଚ୍‌ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଯେପରି ମୂକ ହୋଇଗଲା ସେ । କାଉଚ୍‌ଟା ଶୂନ୍ୟ ପଡ଼ିରହିଛି—ପଙ୍କଜ ନାହିଁ ।

ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁଲା ତନୁଜା,---ଗୋଟାଏ ଚାଳିଶ---ପଙ୍କଜ କହିଥିଲା ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ପରେ ଚାଲିଯିବ ବୋଲି---ଆଉ ଠିକ୍‌ ଚାଲି ବି ଗଲା । ତନୁଜାର ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମନେ ହେଲା ସେ ଯଦି ତଳକୁ ଯାଏ ତା ହେଲେ ଅବା କେଜାଣି ପୁଣିଥରେ ଫେରାଇ ଆଣି ପାରିବ ପଙ୍କଜକୁ ।

କିନ୍ତୁ ପଙ୍କଜ କ ମାଉଁର ପକ୍ଷୀ ? ତାକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ ପ୍ରଥର ଧାରେ ଧାରେ ଲକ୍ଷ କୁଳାୟୁ ମୁକ୍ତ ରହିଛି । କେଉଁଆଡ଼େ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯିବାପାଇଁ ଚତୁର ପଙ୍କଜ ପକ୍ଷେ ଦୁଇ, ତିନି ମିନିଟ ସମୟ ଯଥେଷ୍ଟ । କି ସାହସରେ ପଙ୍କଜର ସନ୍ଧାନ କରିବ ତନୁଜା !

ତନୁଜାର ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ନାଁ, ପଙ୍କଜର ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହେବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ପୁଣି କେତେବେଳେକେ ଭାବିଲା ତନୁଜା, ହୁଏତ ଫେରି ଆସିବ ପଙ୍କଜ ଆଉ ହସି ହସି କହିବ—"ମତେ ମାଫକରଅ ତନୁ, ମନାଉଛି—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନାଗର । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ପଙ୍କଜ ?"

ତିନବର୍ଷ—ଦୀର୍ଘ ତିନବର୍ଷ ପରେ ଯେପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଏଇଠି ତନୁଜାର ଦୁଇ ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ପଡୁ ପରି ହସି ହସି ଫୁଟିଥିଲା ପଙ୍କଜ — କିନ୍ତୁ କାହିଁ ?

ତନୁଜାର ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଯେପରି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଗୋଳମାଳ ହୋଇଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ସେ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ବେଶି ସମୟ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ବିକୃତ ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟିକରି ସମସ୍ତ କପ୍‌ ରି ଟ୍ରେଟା ଖସି ପଡ଼ିଲା ତନୁଜାର ହାତରୁ ।

କ୍ଷମା ମାଗିବାର କଣ୍ଠରେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ତନୁଜା, "ମତେ କ୍ଷମାକର ପଙ୍କଜ, ହାତରୁ ଖସିପଡ଼ିଲା ଅଜାଣତରେ, ଦୁଇ-ମିନିଟ୍‌ରେ ଆଉଥରେ କପି ନେଇ ଆସୁଛି ।"

ତନୁଜା ପୁଣି ଥରେ ଅନେଇଲା କାଉଚ୍‌କୁ ! କାହାକୁ କହୁଛି ସେ ! ପଙ୍କଜ କ'ଣ ସତରେ ନାହିଁ !

ନାଁ, କିଏ କହେ ପଙ୍କଜ ନାହିଁ ? ଏଇତ ପଙ୍କଜ ବସିଛି ! ଶୂନ୍ୟ ଆଖିରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଏକାଗ୍ର ହୋଇ କାଉଚ୍‌ଟାକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ତନୁଜା । ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ନାଁ, ଏଇ ତ ବସିରହିଛି ପଙ୍କଜ । ବିରହ-ବିଧୁର ତନୁଜା ଯେପରି ତା'ର ମନର ଆଖିଦେଇ ଶୂନ୍ୟ କାଉଚ୍ ଉପରେ ତିଳ ତିଳ କରି ଗୋଟିଏ ନୂତନ ପଙ୍କଜକୁ ତିଆରି କରୁଥିଲା । ପଙ୍କଜ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ! ପଙ୍କଜ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ !

କାଉଚ୍ ପଛପଟେ ଠିଆହୋଇ ତନୁଜା ପଙ୍କଜର କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ପଙ୍କଜ ଯେପରି ଅବିଚଳିତ ଭାବରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇଛି ତନୁଜା ପାଖରେ । ପଙ୍କଜର ବାଁ ହାତର ଧାରେ ଧାରେ କହୁଣୀ ପାଖକୁ ହାତ ନେଲା ତନୁଜା—ହଁ ଠିକ୍ ତ— ସେଇ ପୁରୁଣା ଦାଗଟା ଅଛି—ଯେଉଁଠି ଅପରେସନ୍ କରାହୋଇ ଗୁଳିଟା ବାହାର କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା ।

ଚଳଚିତ୍ର ପରି ଯେପରି ବଦଳିଗଲା ପଙ୍କଜର ଛବି ।

ପଙ୍କଜ ଧୀରେ କାଉଚ୍ ଛାଡ଼ି ଉଠି ଠିଆ ହେଲା— ବସ ପଙ୍କଜ —କଣ ହୋଇଛି ତୁମର ପଙ୍କଜ ?—କଥା କହୁନାହଁ କାହିଁକି ? ପଙ୍କଜ ଯେପରି ଇଙ୍ଗିତରେ କଥା କହୁଛି, "ନାଁ । ତନୁ, ଆଜି ବହୁଦିନ ପରେ ଦେଖା ହଉଛି, ଏତେବେଳେ କି କଥା କୁହାଯାଏ ?"

ପଙ୍କଜ ତା'ର ଦୁଇ ହାତର ପାପୁଲିରେ ତନୁଜାର ଦୀର୍ଘ ବେଣୀଟାକୁ ନଚଉଛି ବାରମ୍ବାର ।

ତନୁଜା ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲା ଖାଲି, ପଙ୍କଜ କେତେ ସରଳ, ଭାବାଳୁର ଶିଶୁଟିଏ ! ଦେହରେ ହାତରେ ଯେପରି ଚମ୍ପା ଫୁଲର ରଙ୍ଗ ଉକୁଟି ଉଠୁଛି । କିଏ କହେ ପଙ୍କଜ ଆତ୍ମଗୋପନ କରେ ? ଏ ଦେଶରେ ବିଶ୍ବର ମିଳେ ନାଁ । —ଅଦ୍ଭୁତ—ପ୍ରମାଣ ହୋଇଗଲା ସେ ଦିନ ପଙ୍କଜ କୁଆଡେ ନିଜ ହାତରେ ରିଭଲଭର୍ ଧରି ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ର ଗାର୍ଡ଼ଟାକୁ ଗୁଳି କରିଥିଲା । ଏ ଆରକ୍ତ ପାପୁଲିରେ କ'ଣ ରିଭଲଭର୍ ଧରିବା ସମ୍ଭବ ପଙ୍କଜ ପକ୍ଷରେ !

ରାତି ଅନେକ ହୋଇଗଲାଣି । କେତେଟା ବାଜିଲା ? ପୁଣିଥରେ ଇଙ୍ଗିତରେ ହସିଲା ଚତୁର ପଙ୍କଜ । ରାତିଟାକୁ ଭାଗ ଭାଗ କରି ମାପି ତାକୁ ଶ୍ଲୋକରି ଦିଅନାହିଁ ତନୁଜା— ।

ଆଷାଢ଼ର ଏକ ସୁନ୍ଦର, ଅନନ୍ତ ରାତି ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେଉ ।

ତନୁଜାର ଆଖିପତା ନିଦରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ସେ ଅନୁଭବ କଲା ଯେପରି ପଙ୍କଜ ତା'ର କାନ୍ଧରେ ହାତ ରଖି ତା'କୁ ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି ନିଜଆଡ଼କୁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୋଇବାକୁ ହେବ ।

ପଙ୍କଜ ବିଶାଳ ଗ୍ରନ୍ଥ ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି ତନୁଜା ବୁଡ଼ିଗଲା ନିଦ୍ରାର ସମୁଦ୍ରରେ ତଳକୁ—ଖୁବ୍ ତଳକୁ !

ଆଃ, କି ତୃପ୍ତି ! ତନୁଜାର ଶିରରେ ଶିରରେ ଯେପରି ନିଦ ଲହଡ଼ି ମାରୁଛି ।

× × × ×

ଭଙ୍ଗା କର୍ଣ୍ଣିର ବାମ୍ପନ ପାଖରେ କେତେବେଳେ ତା'ର ଅଜାଣତରେ ଶୋଇପଡ଼ିଛି ତନୁଜା । ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଗୋଟାଏ ଗ୍ରେଷ୍ଟ ଘରଚଟିଆ ଅଣ୍ଟରେ ଖଣ୍ଡେ କୁଟା ଧରି ଡୁହାଇ ଡୁହାଇ ଚିତ୍କାର କରୁଛି ।

କାହାର ଡାକରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ତନୁଜାର । ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା ସେ । ଠିକ୍ ତା'ର ସାମ୍ନାରେ ଜଣେ ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ଠିଆହୋଇ ତା'କୁ ପଙ୍କଜ ବିଷୟରେ କ'ଣ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥିଲେ ।

'ପଙ୍କଜ !' ତରତର ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ତନୁଜା । "ଆପଣ ମୋର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଚାହାନ୍ତି ? ପଙ୍କଜ ଗୁପ୍ତ—"

ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ହଁ ଭରିଲେ ।

ସେ ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇଠି ଥିଲେ । ଏଇ କାଉଚ୍ ଉପରେ ବସିଥିଲେ କେଇଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ତଳେ । ଦେଖନ୍ତୁ, ଗ୍ରନ୍ଥ ଉପରେ ନାହାନ୍ତି ତ ! ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ତଲାସ୍ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ ।

ଗ୍ରନ୍ଥ ଉପରୁ ଭଗ୍ନ ମନୋରଥ ହୋଇ ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ଫେରି ଆସିଲେ । ତନୁଜା ସ୍ଥିର ଭାବରେ କାଉଚ୍ ଉପରେ ଆଉଜି ବସି ରହିଥିଲା ।

ପାଇଲେ ନାହିଁ ?

'ନାଁ ।'

ଆଚ୍ଛା, ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ମୋର ସ୍ୱାମୀ ଫେରାସବାପା ?

'ହଁ ।'

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ଅଥଚ ସେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆପଣ ତା'ଙ୍କୁ ଖୋଜିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ନିଜ ଘରେ । ମନେହୁଏ ଆପଣମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସେମାନେ ଖୁବ୍ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ।

ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ସାମାନ୍ୟ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବିଦାୟ ନେଲେ । ଡନୁଜା ଉଠିଯାଇ ପୁଣିଥରେ ସେଇ ରେଲିଂ ଦେଇ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଏକାଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ।

ସେଇ ଲାଇଟ୍‌ପୋଷ୍ଟର ଆଲୋକ ଲିଭିଗଲାଣି ଅନେକ ବେଳୁ । ଦିନର ଆଲୁଅରେ କପର ବିକୃତ ଦେଖାଯାଉଛି ଲାଇଟ୍ ପୋଷ୍ଟଟା—ବ୍ୟଙ୍ଗ କଲାପରି ।

ଚକ୍ରବାଳ ଛାଡ଼ି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠି ଆସିଲାଣି ଅନେକ ଉପରକୁ । ଏକାଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଡନୁଜା ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ । ଏ କ'ଣ ମୁକ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟ ! ଏ କ'ଣ ପଙ୍କଜ ! !

ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଉପକଥା

ସକାଳ ସାତଟା ବାଜି ଯାଇଛି । ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟଟା ଶୋଇରହିବା ଅର୍ଦ୍ଧନିଦ୍ରା ଆଉ ଜାଗରଣ ଭିତରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଭାବିପିବା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଗୋଟିଏ ବହୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ବିଳାସ ।

କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟଟାରେହିଁ ଘରର ଝରକା ଗୁଡ଼ାକ ସଶବ୍ଦେ ଖୋଲିଦେଇ—ରେଜେଇ ଫୋପାଡ଼ି—ରେଡ଼ିଓ ଲଗେଇ, ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ବିରକ୍ତ କରିବା ଅହଲ୍ୟାର୍ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ବାର କୌତୁକ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଭାଷାରେ ଏଇଟା ଅହଲ୍ୟାର ଗୋଟାଏ "ଇନ୍‌କରିଜିବିଲ୍ ହବି ।"

ଅହଲ୍ୟାର ଏଇ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇବାକୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଗୋଟାଏ ତକିଆରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଆଉ ଗୋଟାଏ ତକିଆ ବେକ ଉପରେ ଚାପିଧରି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିରହିଛି । ଅହଲ୍ୟା ବୋଧହୁଏ ଯାଇଛି ଗରମ କଫିର ଟ୍ରେ ଆଣି ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରିବାକୁ ।

ଅହଲ୍ୟାର ଏଇ ସାମୟିକ ଅନୁପସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ତା'ର କିଛିବର୍ଷ ତଳର ନିକଟ-ଅତୀତଟାକୁ ରୋମନ୍ଥନ କରି ନଉଛି ମନେ ମନେ ।

ପରୀକ୍ଷା—ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଏମ୍. ଏସ୍. ସି କ୍ଲାସରୁ ରଷ୍ଟିକେଟେଡ଼୍ ହେବା ପରେ ସେ ହଠାତ୍ ବିଲାତ ଚାଲିଯାଏ—ଆଃ ! କିଛିବର୍ଷ ପାଇଁ ବିଲାତ ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଥିଲା ସତରେ ! ବରଫ ଜମି ଯାଇଥିବା ଝରକା ଗୁଡ଼ାକ ସକାଳୁ ଖୋଲିଇ ଯାଏନି ।—ବାହାରେ ହୁଏତ କୁହୁଡ଼ି, ନହେଲେ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା । ର୍‌ୟାପର୍ ତଳେ ନେପ୍‌ଟି ପଡ଼ି ଗରମ ଗରମ କଫି ଖାଉ ଖାଉ ରବିବାରର ଅଳସ ସକାଳ ଗୁଡ଼ାକ ସୁନ୍ଦର ଉପଭୋଗ କରିହୁଏ । କିଛି ଗୋଟାଏ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ସେ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୁଏ । ଆଉ କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ଏମ୍ ଆର୍. ସି: ପି. ଡିଗ୍ରୀ ହାସଲ କରି ନିତାନ୍ତ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଭାରତ-ବର୍ଷକୁ ଫେରି ଆସେ ।

କାରମାଇକେଲ୍ ଓ କଟକ ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜରେ ଦୁଇଟି କ୍ଲାସ ଓ୍ବାନ ସର୍ଭିସ୍‌କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ବିକାର ଚିତ୍ତରେ ରିଫ୍ୟୁଜ୍ କରଦେଇ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସେ ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଯାଇ ରହିଛନ୍ତି କିଛିଦିନ ।

ତା'ପରେ ଛ'ବର୍ଷ ତଳର ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫାଲ୍‌ଗୁନରେ ସେ ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଅହଲ୍ୟାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରେ । ତା'ର ମନେହୁଏ ଅହଲ୍ୟା ଯେପରି ତା'ର ଚିର ପରିଚିତା, ତାର ବହୁ ଜନ୍ମର ବାନ୍ଧବୀ । କେହି କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାର ଅବସର ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ହଠାତ୍ ଅହଲ୍ୟାକୁ ବାହାହୋଇ ପଡ଼ି ଶାନ୍ତିନିକେତନରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଏ ।

...ତା'ର କିଛିଦିନ ପରେ ଦେଖାଯାଏ ଗୋଟିଏ ଶାନ୍ତ, ସୌମ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବିରଞ୍ଚିପୁର ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡେ ଶଗଡରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସନ୍ତି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଆଉ ଅହଲ୍ୟା । ନୁଆଁଣିଆ ଖଣ୍ଡିଏ ଗୃହଘର ଭିତରେ ମହମ-ବତୀର କ୍ଷୀଣ, ନମ୍ର ଆଲୋକ ଶିଖାରେ ଅହଲ୍ୟା ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା-ଯାଉଥିଲା । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଅହଲ୍ୟାର କୋଳରେ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଶୋଇ ରହି ଅହଲ୍ୟାକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଭାବେ—ଅହଲ୍ୟା ଯେପରି ଜଣେ ଅଭିଶପ୍ତା କନ୍ୟା —ରୂପର ଅପୂର୍ବ ସମ୍ଭାର ଧରି ସେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛି ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ । ଆବେଗଜଡ଼ିତ କଣ୍ଠରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କହେ, "ଜାଣ ଅଲି, ମୁଁ କାହିଁକି ସହର ପରେ ସହର ବୁଲି ଏମିତି ଅନିକେତ ଯାଯାବର ହୋଇ ବୁଲୁଛି ?"

ଅହଲ୍ୟା ନୀରବ ବିସ୍ମୟରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ଚାହିଁ ରହେ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସତରେ ଅଦ୍ଭୁତ—ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ନେଇ କହିଚାଲେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ।

"ଖାଲି ଟିକିଏ ଶାନ୍ତ ନିଭୃତ ପରିବେଶ ଭିତରେ ତମକୁ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବି ବୋଲି ।"

ସକାଳର ପ୍ରଥମ ଆଲୁଅରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଆଉ ଅହଲ୍ୟା ବିରଞ୍ଚି-ପୁରକୁ ଆବିଷ୍କାର କରନ୍ତି । ବିରଞ୍ଚିପୁର ସତରେ ରମଣୀୟ । ତା'ର ଗୋଟାଏ ପଟେ ଅନେକ ଉପରକୁ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଉଠିଛି କର୍ଣ୍ଣଗିରି ପାହାଡ଼ର

ଆକାଶ ଛୁଆଁ ଶିଖର -- ଆଉ ତାକୁ ଯେପରି ଘେରି ବଙ୍କେଇ ବଙ୍କେଇ ବହି ଯାଇଛି ଋଦ୍ଧନଦୀ । ଅନ୍ୟପଟେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାଇଲ ଦୂରରେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ କାରଖାନା ବସୁଛି । ଅନେକ ଲୁହା ଲକ୍କଡ଼ର କାଢ଼-ବାଡ଼ । ଅନବରତ ମାଲଗାଡ଼ି ଯିବାଆସିବା ଲାଗିରହିଛି । ପ୍ରଚୁର ଆଦିବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ କୁଲିଆ କରି ଖଟିରହିଛନ୍ତି । ଅନେକ ଧାଙ୍ଗିଆ -- ଅନେକ ବାଜା -- ଅନେକ ଗୀତ । ଆଉ ମଝିରେ ମଝିରେ ଜିପ୍ ଗାଡ଼ିରୁ ଗୋରା ସାହେବମାନେ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଧୂ ଧୂ ନାଲି ସଡ଼କ ଉପରେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଟ୍ରକର ପଟୁଆର ।

ଏଇ ବନ୍ୟ ପରିବେଶ ଖୁବ ଭଲ ଲାଗିଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥଙ୍କୁ । ଆଉ ସେହିଦିନଠାରୁ ଏଇଠି ସ୍ଥାବର ହୋଇଯାଇଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ।

ଅବସର ବିନୋଦନ ପାଇଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଡ଼ାକ୍ତରୀ ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । କିଛିଦିନ ଭିତରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଦାନର ଯାଣ୍ଟିରେ ପଚିଶ ଜଣ ଇନ୍‌ଡ଼ୋର୍ ପେସେଣ୍ଟ୍ ରହିବା ପରି ଗୋଟିଏ ଡ଼ାକ୍ତରଖାନା ତିଆରି ହୋଇ ପାରିଛି । ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ବଦାନ୍ୟତା ଓ ଡ଼ାକ୍ତର ହିସାବରେ ସୁନାମ ମାଇଲ୍ ମାଇଲ୍ ଧରି ବ୍ୟାପି ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସତରେ ଅସାଧାରଣ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଆଗରେ କେହି ତା'ର ପ୍ରଶଂସା କଲେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଦୁଇ ହାତର ପାପୁଲିକୁ ଏକାଠି କରି କୁହେ, 'ସେଟା ଭଗବାନଦତ୍ତ ଏଇ ହାତର ଲକ୍ଷଣ, ଆଉ ପୁଣି ଦ'ହାତକୁ ଯୋଡ଼ି କପାଳରେ ଲଗେଇ କୁହେ, 'ଭଗବାନ ନ ଚାହିଁଲେ; ମଣିଷ ଔଷଧ ଦେଇ ରୋଗ ଭଲ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।'

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ବିମାତ, ନିଜକୁ ମଣିଷଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନେ କରେ -- ଠିକ୍ ସେଇଥିପାଇଁ ଲୋକେ ତାକୁ ମଣିଷଠାରୁ ବଡ଼ ଆସନ ଦିଅନ୍ତି । ତେଇଶ-ପଟି ବୟସରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସବୁଦିନପରି ଆଜି ମଧ୍ୟ ଉଦାସୀନ । କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଆଉ ପାରି ଉଠେ ନାଁ । -- ଦିନସାରା ରୋଗୀ ଦେଖି ଦେଖି କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼େ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ନିଜକୁ ବହୁଧା ବିଭକ୍ତ କରେ । ତା'ର ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଦୁଇଜଣ ନୂଆ ପାସ୍‌କରା ଡ଼ାକ୍ତର ଆସି ରହିଲେଣି -- ପାଖର କାରଖାନାରେ ଆସି ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିବା ଜର୍ମାନ୍ ପରିବାରର ଦୁଇଟି ଝିଅ ଆସି ସିଷ୍ଟର୍ ହେଲେଣି । ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁଯାୟୀ କେତେ-ଗୁଡ଼ାଏ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ମଧ୍ୟ ଆସିଲାଣି ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କିଛି ଯୋଜନା କରିନାହିଁ— ସବୁ ହୋଇଯାଇଛି ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁଯାୟୀ – ପରିସ୍ଥିତିର ତାଗିଦ୍‌ରେ, ଆଉ ଯା' ଭିତରେ କିଛି ପଇସା ମଧ୍ଯ ଆସି ଯାଇଛି, ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ପାଖକୁ ନୁହଁ – ଅହଲ୍ୟା ପାଖକୁ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଅଛି – ସେଦିନ ଗାଡ଼ିରେ ଖଣ୍ଡେ ଗ୍ରେଟ ବାଥ୍‌ରୁମ୍‌ କରିବାପାଇଁ ଅହଲ୍ୟା ଆଉ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ପଡ଼ିଥିଲା । ହଠାତ୍ ଅହଲ୍ୟା କୁହେ, 'ରହିବାପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଘର କରିବାକୁ ହବ—ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ହେଲାଣି ।"

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସତରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଯାଇଥିଲା । ଘର କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ବା' କଣ ! ଆଉ ଯଦିବା ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଥ ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? କିନ୍ତୁ ଅହଲ୍ୟା ଯେତେବେଳେ କୁହେ ସେ ତା' ପାଖରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତିରିଶହଜାର ଟଙ୍କା ରଖି ପାରିଛି, ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହେ ନାହିଁ ! ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କେଇ ମିନିଟ୍ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବାକ୍ ହୋଇ ଦୂର ଚକ୍ରବାଳକୁ ଚାହିଁ ରହେ ଆଉ କୁହେ –

"ବୁଝିଲ ଅଳି, ଏଇ ଲୋକମାନେ ଚିରଦିନ ମୋ' ବିନା ଚଳି ଆସୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଗୁରିବର୍ଷ ଭିତରେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକା-ଥରକେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଆଉ ଠିକ୍ ସେଇଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏଇ ତିରିଶହଜାର ଟଙ୍କାର ସମୁହ ଟିକସ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ଯାହାକୁ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଦାନ୍ୟତା ବୋଲି ମନେ କରି ଆସିଛି – ଆଜି ବୁଝୁଛି ସେ'ଟା କେବଳ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିବାପାଇଁ ଗୋଟାଏ ବାହାନା ।

ଅହଲ୍ୟା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଏ ଔଦାସୀନ୍ୟ ପ୍ରତି ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ସେ କିଛି ଜବାବ୍ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ଅକ୍ଲାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଜଣେ ଜର୍ମାନ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ କରି ପାରିଛି ଏଇ କିଛିଦିନ ତଳେ । ଜର୍ମାନ୍ ଦମ୍ପତି କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବାକୁ ଆସି ଚା' ଖାଉ ଖାଉ ଦଶମିନିଟ୍ ଭିତରେ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଘର ପାଇଁ ପ୍ଲାନ୍ ଆଙ୍କି ଦେଇ ଗଲେ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ତା'ପରେ ଗଲା ଡ଼ାକ୍ତରଖାନାକୁ, ଆଉ ଅହଲ୍ୟା ଗଲା ଇଟା ପାଇଁ ବନ୍ଦବସ୍ତ କରିବାକୁ ।

ଗତ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି ସେହି ଗାରର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଇଟା ଉପରକୁ ଉଠିଛି—ଆଉ ପୁଣି ତଳେ ଗଦା ଗଦା ଇଟା ଆସି ଜମି ଯାଇଛି । ଟନ୍ ଟନ୍ ଲୁହା ଛଡ଼ ଆଉ ସିମେଣ୍ଟ ଆସି ଥାକ ମାରି ଥୁଆ ହୋଇଛି—ଆଉ ତା'ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ କୁଆଡ଼େମିଳେଇ ଯାଇଛି । ଯୁଆଡ଼େ ଦେଖିବ ସିଆଡ଼େ ଘର ତିଆରିର ସରଞ୍ଜାମ । ଆଜି ଟ୍ରକ୍ ଆସି ଆଠ ଦଶଟା ଶାଗୁଆନ କାଠ ପକେଇ ଦେଇ ଚାଲିଲାଣି ତ କାଲିକୁ ସେ ସବୁ ଚିରା ହୋଇ ପଟା ହୋଇଗଲାଣି । ସିମେଣ୍ଟ, ଚୂନ, ବାଲି ତ ଫେଣ୍ଟା ଚାଲିଛି ଅନବରତ । କାମ ପ୍ରାୟ ସରି ଆସିଲାଣି । କେଉଁଠି କେମିତି ଟିକିଏ କାମ ବାକି ରହିଯାଇଛି । ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ବାରଣ୍ଡା ଖଣ୍ଡିକ ସିମେଣ୍ଟ ହବ ତ— କୋ' କୋ' କବାଟ ଝରକାରେ ରଙ୍ଗ ଲାଗିବ । ହତା ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଭଙ୍ଗା ଇଟା, ଛିଣ୍ଡା ସିମେଣ୍ଟ ବସ୍ତା ଆଉ ଚେରା କାଠପଟା ସବୁ ପରିଷ୍କାର କରାଯିବ । ଆଉ କମ୍ପାଉଣ୍ଡ୍‌ୱାଲ୍‌ରେ ଗୋଟାଏ ଫାଟକ ଲାଗିବ ।

ନୂଆ ଘରର ବାଲ୍‌କନି ଉପରେ ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ ଘରୋଇ ଆସର ଜମିଥିଲା । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ, ଅହଲ୍ୟା ଆଉ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଦମ୍ପତିର ଦୁଇବନ୍ଧୁ ରମାକାନ୍ତ ଓ ସୌମେନ । ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ହେଉଛି ଏଇ ବିଶାଳ ହତାରେ କି ପ୍ରକାରର ଫାଟକ ଲଗାଯିବ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ପ୍ରତିବାଦକୁ ହସରେ ଉଡ଼େଇ ଦେଇ ସେଦିନର ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସରରେ ଅହଲ୍ୟାର ଜିତ୍ ହେଉଛି । ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ମତରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି କୋଲାପ୍‌ସିବଲ୍ ଗେଟ୍ ଲଗାଯିବ । ଯା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ପ୍ରତିବାଦଟା ଟିକିଏ ସୂକ୍ଷ୍ମ । ଅଜାଡରେ ବହୁ କୋଲାପ୍‌ସିବଲ୍ ଗେଟ୍ ବାହାରେ ଠିଆହୋଇ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ତା'ର ଭିତରର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦୟା କରୁଛି । ମନେ ମନେ କହୁଛି, "ଏତେ ଭୟ କର ତମେ ବାହାରର ଲୋକଙ୍କୁ, ସେଥିପାଇଁ ନିଜପାଇଁ ତମେ ଏ କାରାଗାର ତିଆରି କରିଛ ।" କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କ'ଣ ସେତେବେଳେ ଜାଣିଥିଲା ତା'ର କଥା ଦିନେ ତା'ରି ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିବ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ପରି ।

ବେଶି ସମୟ ଲାଗିନାହିଁ । ସମୟ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇନାହିଁ ଅହଲ୍ୟା । ମାତ୍ର ଏକମାସ ଭିତରେ କୋଲାପ୍‌ସିବଲ୍

ଫାଟକ ଆସି ଲଗିଗଲଣି ପାଚେରୀରେ । ଫାଟକକୁ ଗୃହିଁ ଅହଲ୍ୟା ମନେ ମନେ ଭାବୁଛି, "ଘର ଲାଏକ ମୁଖଶାଳା ହବା ଦରକାର ।"

ଗୋଟାଏ କରୁଣ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଲୁହା-ଫାଟକର ଅବସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୁଏ । କପର ଅସ୍ୱସ୍ତି କରଲାଗେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ । ଦୋଚାଲର ବାଲ୍‌କାନି ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ତା'କୁ ଲଗେ ସେ ଯେମିତ ତା'ର ମନର ଅରମାନ୍ ମେଣ୍ଟାଇ ନବାବୀ ମୋଗଲ୍ ସମ୍ରାଟର ପ୍ରହସନ କରୁଛି । କନ୍ତୁ ଏଣ୍ଡକରେ କ'ଣ ମଣିଷର ଶୋଷ ଶେଷ ହୁଏ ! ସେ ଫାଟକ ପାଖରେ ହାତରେ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଗୁର୍ଖା ଦରଓ୍ୱାନ୍ ଠିଆ ହେବା ଦରକାର—ଆଉ ଘରର ପୋର୍ଟିକୋର ସ୍ତୁଇରେ ନେମ୍ପି ପଡ଼ି ଆଲ୍‌ସେସିଆନ୍ କୁକୁର ଜିଭ ଲହ ଲହ କରୁଥିବା ଦରକାର, ତା' ପରେ···? ତା'ପରେ ଅନେକ କିଛି । ଶେଷ ନାହିଁ ଯା'ର । ହଠାତ୍‌ରେ ମୁହଁ ଫେରେଇ ଆଣେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ତା'ର ସନ୍ଦେହ ହୁଏ ଅହଲ୍ୟା ବୋଧହୁଏ ଏଇ ଫାଟକ ପରି ଶକ୍ତ ଆଉ ଦାମ୍ଭିକ ହେଇଯାଉଛି ଧୀରେ ଧୀରେ । ହୁଏତ ପ୍ରସ୍ତରମୟୀ ହୋଇଗଲାଣି ଅହଲ୍ୟା ।

ତକଆ ଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଣ୍ଡଉପରୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ଉଠି ବସେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । କେବେ ଆସିବ ସେ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଯେଉଁଦିନ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପାଦସ୍ପର୍ଶରେ ତା'ର ପଥରର ଖୋଳ ଛୁଡ଼ି ଉଠି ଆସିବ ମାନବୀ ଅହଲ୍ୟା ! କେବେ ?

ବେଡ୍‌ରୁମ୍‌ର ଅସଂଖ୍ୟ ଗବାକ୍ଷ ଦେଇ ଆଲୋକସ୍ରୋତ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ଭିତରକୁ । ସକାଳର ପବନରେ ଡ୍ରେପର ଗୁଡ଼ାକ ଉଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି ।

ଅହଲ୍ୟା କଫିର ଟ୍ରେ ଅଣି ପାଖରେ ରଖିଲା, ଆଉ ଠିକ୍ ତା' ପରେ ପରେ ରେଡ଼ିଓ ସିଲୋନ୍‌ର ଅଶ୍ରାବ୍ୟ ସିନେମା ସଙ୍ଗୀତ । ନା — ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠିବାକୁ ହବ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ । ଆଉ ଶୋଇ ରହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆଉ ତା'ଛଡ଼ା ସକାଳର କଫିଟା ମଧ୍ୟ ସତରେ ଲୋଭନୀୟ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ମନେପଡ଼େ ଅନେକଦିନ ତଳେ ସେ ଅହଲ୍ୟାକୁ ଦିନେ ଆକ୍ଷେପ କରି କହିଥିଲା, "ଏଇ ସକାଳର କଫିଟା ଗୃହର ହାତରେ

ଫିଟେଇ ନଦେଇ ତମେ ଆସିଲେ ଭଲ୍ ହୁଅନ୍ତା ବୋଧହୁଏ ।" ସେନ୍ହାଦନ-ଠାରୁ ପ୍ରତିଦିନ ଅହଲ୍ୟା ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ସକାଳର କଫି ନେଇ ଆସେ । ଠିକଏ ରସିକତା କରିବାର ଲୋଭରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ିଲା ବିଛଣାରୁ । ସାମ୍ନାରେ ଟେ୍ ଥୁଆ ହୋଇଛି–କଫି ଆଉ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହିମ୍ ହାକ୍‌ର ବିସ୍କୁଟ୍ । ବ୍ରେକ୍‌ଫାଷ୍ଟ ଆସିବାକୁ ତଥାପି ଡେରି ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଅହଲ୍ୟା କାହିଁ !

ପାଖଘରୁ ଅହଲ୍ୟାର କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଉଛି ମିସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବିଗିଦ୍ ହବାର । ଏଠି ରଙ୍ଗ ଲଗାଅ--ସେଠିକି ସିମେଣ୍ଟ ପଠାଅ—ସେ ଘରର ବାଥ୍‌ରୁମ୍‌ଗୁଡ଼ାକରେ ପାଣି ଛୁଅ—ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ବିରକ୍ତି ଓ ହତାଶାରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ସ୍ନାୟୁ ସବୁ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଗତ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି ଏଇ ସିମେଣ୍ଟ କଂକ୍ରିଟ୍ ଆଉ ଲୁହା ତା'ର ଜୀବନଟାକୁ ଅସହ୍ୟ କରି ଦେଲାଣି । ଅଥଚ ମଣିଷ ଜୀବନର ଅଳ୍ପ କେଇଟି ସୁନ୍ଦର ସକାଳରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଅନଧିକାର ପ୍ରବେଶ କରି ତା'କୁ ବିଷାକ୍ତ କରିଦେଇ ଯିବେ । ଅସହ୍ୟ ! କିନ୍ତୁ ମୁହଁ ଖୋଲି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ କହେ ।

ଗୃହମୁଚରେ କଫି ଘାଣ୍ଟୁ ଘାଣ୍ଟୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ତା'ର ବେଡ଼୍‌ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରେ । ଅହଲ୍ୟାର ଜଣେ ବିଦେଶୀ ସହପାଠିନୀ କିଛିଦିନ ତଳେ ସେମାନଙ୍କର ଆତିଥ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରି, କୃତଜ୍ଞତାର ନିଦର୍ଶନସ୍ୱରୂପ ଖଣ୍ଡେ ପେଣ୍ଟିଂ କରିଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ନଗର ଭ୍ରମଣରୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରି ସୁନ୍ଦରୀ ଗୋପା ଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି ବୁଦ୍ଧଦେବ ଆଉ ତାଙ୍କର ଅବଚେତନ ମନର କୁହୁଡ଼ି ଭିତରେ ଦେଖା-ଯାଉଛନ୍ତି ସେଇ ଗଳିତ-ଚର୍ମ, ଶୁକ୍ଳ-କେଶ, ବୃଦ୍ଧ, ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ପଙ୍ଗୁ, ଅକାଳମୃତ ତରୁଣ ଓ ପ୍ରଶସ୍ତ ଲଲାଟ ଆୟତ ଚକ୍ଷୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଅସମ୍ଭବ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇଛି ଛବିଟା । ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ନେଇ କଫିରେ ଚୁମୁକ୍ ଦେଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । କଫି ଥଣ୍ଡାହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଆଉ କିଛିଦିନ ତଳେ ହୁଏତ ଅହଲ୍ୟା ଏକଥା ସହ୍ୟ କରନ୍ତା ନାହିଁ । ନିଜେ ଉଠିଯାଇ ଆଉ ଗୋଟାଏ କପ୍ କଫି ତିଆରି କରି ଆଣିଥାଆନ୍ତା – କିନ୍ତୁ ଆଜି ହୁଏତ ଅହଲ୍ୟା ଆରପଟ ଘରର ଝରକାରେ ଦେଖୁଛି ଆଉ ଗୋଟାଏ କୋଟ୍ ରଙ୍ଗ ଦରକାର ହବ କି ନାଁ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ମନେହେଲା ସେ ଅହଲ୍ୟାଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଡ଼ାକି ଟଲ୍‌ଷ୍ଟଏଙ୍କର ସେଇ ଗପଟା ତାଙ୍କୁ କୁହନ୍ତା । 'How much land a man needs'—ସେଇ ଯେଉଁ ଲୋକଟା ଅନେକ ଜାଗା ପାଇବ ବୋଲି ପୂର୍ବ ଦିନଟାଏ ବିନା ବିଶ୍ରାମରେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଶେଷକୁ ମରିଗଲା ଆଉ ତାର ସମାଧି ପାଇଁ ମୋଟେ ଦରକାର ହେଲା ସାତ ହାତ ଭୂମି । ନାଁ ଥାଉ, ଅହଲ୍ୟା ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା । ତା' ମନ ଭିତରେ ଏଇ ଗପଟାର ଅଶୁଭ ଇଙ୍ଗିତ ସୃଷ୍ଟି କରିବାଟା ଉଚିତ୍ ହେବନାହିଁ ।

ତଳେ କାହାର ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଶୁଣି ବାଲ୍‌କନି ଉପରକୁ ଆସି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଦେଖେ ଯେ ଜଣେ ଲୋକ ହତାଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ଅଥଚ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଚାକର ତା'କୁ ଆସିବାକୁ ଦଉନାହିଁ । ମନେପଡ଼ିଗଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର, ଆଜି ରବିବାର । ଅହଲ୍ୟାର କଡ଼ା ହୁକୁମ୍, ଯେମିତି କୌଣସି ରୋଗୀ ଆସି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସହିତ ଦେଖା ନକରନ୍ତି । ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ବିଶ୍ରାମ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ରୋଗୀଟିକୁ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ଦେବାପାଇଁ ଚାକରକୁ ଡ଼ାକି ସଙ୍କେତ ଦେଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ଏତେ ଦୂରରୁ ମଧ୍ୟ ରୋଗୀଟିର ମୁହଁରେ କୃତଜ୍ଞତାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଚିହ୍ନ ଦେଖି ହେଲା । ମନକୁ ମନ ହସିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ—ମୂର୍ଖ ଅହଲ୍ୟା—ତମେ କ'ଣ ଜାଣ ଯେ ମଣିଷର ଟିକିଏ ଉପକାର ପାଇଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ସାରା ଜୀବନର ବିଶ୍ରାମ ଯଦି ବିନିମୟ କରାଯାଏ, ତାହାହେଲେ ମଣିଷର ଉପକାରଟା ହିଁ ହବ ବେଶି କାମ୍ୟ ।

ତଳକୁ ଆସି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଯାହା ଦେଖିଲା ସେଥିରେ ନିଜେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ଲୋକଟାର ଡ଼ାହାଣପଟ ଗାଲରେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଗର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଭୟଙ୍କର ଦେଖାଯାଉଛି ଲୋକଟାର କ୍ୟାନ୍‌ସର୍, ଆଉ କ୍ଷତସ୍ଥାନ ଉପରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମ୍ୟାଗଟ୍ ସବୁ ଘେରି ବସିଛନ୍ତି । ଯୁାକୁଇ କୁହାଯାଏ ଜୀବନ୍ତ ସମାଧି, କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ନାହିଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର । ବିନା ସର୍ତ୍ତରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ମନୁଷ୍ୟର ଚିକିତ୍ସା-ବିଜ୍ଞାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ, କିନ୍ତୁ କ'ଣ କହିବ ସେ ରୋଗୀକୁ ! ସତ୍ୟ କହିଲେ ସେ କୁହନ୍ତା, "ତମକୁ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଆଉ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ମାସ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନିଶ୍ଚିତ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପଡ଼ିବାକୁ ।" କିନ୍ତୁ ଏକଥା କ'ଣ

କୁହାଯାଏ ! ଅପରାଧୀ ପରି ଖାଲି ଜଡ଼ିତ କଣ୍ଠରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କୁହେ, "ମୋ ପାଖରେ ଏ ରୋଗର ଔଷଧ ନାହିଁ—ବଡ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଦେଖ, ସେଠି ମିଳିପାରେ ହୁଏତ ।" କିନ୍ତୁ ରୋଗୀ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁ । "ବାବୁ ଆପଣଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣି ଅନେକ ବାଟରୁ ଆସିଛି—ଆପଣଙ୍କର ଯାହା ଫିସ୍ ହବ ମୁଁ ସବୁ ଦେବି—ମତେ ଖାଲି ଟିକିଏ ଭଲ କରିଦିଅ ଡ଼ାକ୍ତରବାବୁ !"

କଥାଟା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଠିକ୍ ଜାଗାରେ ହିଁ ଲାଗିଲା । ଠିକ୍ କଥା, ସେ ଚିକିତ୍ସାର ବ୍ୟବସାୟ କରେ । କିନ୍ତୁ ଆଜି କି ଜବାବ୍ ଦବ ସିଏ ? ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ମନେହେଲା, ଯଦି ସେ ତାର ସବୁକିଛି ବିନିମୟରେ ଏ ଲୋକଟିକୁ ଆରୋଗ୍ୟ କରିଦେଇ ପାରନ୍ତା ତାହାହେଲେ ଅବା ସେ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହୁଅନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ନାହିଁ । କ୍ଲାନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ପୁଣି ଫେରିଗଲା ବାଲ୍‌କନି ଉପରକୁ । ସେଇ ରୋଗୀଟି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଦପକେଇ ଫେରି ଯାଉଛି । କିପରି କରୁଣ ଆଉ କୁତ୍ସିତ ଦେଖାଯାଉଚି ଲୋକଟା । ସେ ଯେମିତି ବିଧି-ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ତା ପାଖକୁ ଆସିଥିଲା ତା'ର ନକଲି ବଦାନ୍ୟତାକୁ ଅପମାନ କରିଯିବାକୁ, ଚିକିତ୍ସକର ଦାମ୍ଭିକତାକୁ ଅବନତ କରିଦେଇ ଯିବାକୁ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଅକାରଣରେ ମନକୁ ମନ ନିଜ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଅସମ୍ଭବ ରାଗ ହେଲା ସେଇ ଲୋକଟା ଉପରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର । ସେ ଯେପରି ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିଦେଇ ଆସି ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ କହିଗଲା, "ତମେ ଅସମର୍ଥ—ତମେ ଅସହାୟ ।" କି ପ୍ରୟୋଜନ ଥି'ଥିଲା ତା'ର ଏଇ ସୁନ୍ଦର ସକାଳଟାକୁ ବିଷାକ୍ତ କରିଦେଇ ଯିବାପାଇଁ । ମନଟାକୁ ବାରମ୍ବାର ଫେରେଇ ନବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ—କିନ୍ତୁ ହୁଏନା ।

ସେଇ ଲୋକଟା ଅନେକ ବାଟ ଚାଲିଗଲାଣି । ଅନେକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଦେଖାଯାଉଛି ଲୋକଟା—ଗୋଟାଏ ବିନ୍ଦୁ ପରି । ସେ ହୁଏତ ତା' ଘରକୁ ଫେରିଯାଇ······

ନାଁ-ନାଁ-ନାଁ । ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ—ସେ ଲୋକଟା କଥା ଆଉ ଭାବିବ ନାହିଁ ମୁଁ—ଜାହାନ୍ନାମକୁ ଯାଉ ସେ ।

ଆଉ କପେ କଫି ଖାଇଲେ ଚଳନ୍ତା । 'ପ୍ଲୀଜ୍' — ଡ଼ାକଦେଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ।

ରାସ୍ତା ଉପରେ ଦୁଇଟା ପିଲା ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବୟସ ବୋଧହୁଏ ତେରଠାରୁ ଷୋହଳ ଭିତରେ ହେବ । ଚମତ୍କାର ବୟସ କନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼େଇବାପାଇଁ । ଗୁଡ଼ି ଉଠିଛି ଅନେକ ଉପରକୁ । ଇସ୍ ! ଆଖି ପାଏନା । ଗୋଟାଏ ବିନ୍ଦୁ ହୋଇ ଆକାଶରେ ମିଶି ଯାଉଛି ଏକାଥରକେ । ଉତ୍କଳ ଖବରରେ ଗୁଡ଼ି ସୂତାର ଟେର୍ ମିଳେନି । ଆତ୍ମ-ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ଭାବୁଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ଠିକ୍ ଗୁଡ଼ିର ଏଇ ସୂତାପରି ମଣିଷ ତା'ର ମନକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଆଉ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ । ତାହା-ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ଥୂଳ ଶରୀର ସଂସାରର ପଙ୍କରେ ଲେଟି ଥିଲେ ବି ମନଟା ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ସତ୍-ଚିତ୍-ଆନନ୍ଦର ସ୍ପର୍ଶ ପାଏ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ମନର କାପ୍ତା ତୀର ବେଗରେ ଉଡ଼ି ଚାଲିଲା ସେଇ ଗୁଡ଼ି ସାଙ୍ଗରେ । ଉପରକୁ — ଆହୁରି ଉପରକୁ । ସେ ବୋଧହୁଏ ଚିରଆନନ୍ଦର ଦେଶ । ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉଦ୍ଭାସ ଆଲୋକରେ ନୀଳ ଆକାଶ ସେଠି ଶୋଇ ଶୋଇ ହାତ ମାରୁଛି ।

କନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଜାଣିଛି ଯେ' ତା'ର କୋଠାର ବାଲ୍କନି ଉପରେ ସ୍ଥୂଳ ଶରୀର ଧରି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ସେ'ଟା କ'ଣ ଭୁଲିହୁଏ ! ସେ'ଟା ବି ତ ଗୋଟାଏ ସତ୍ୟ, ଯାହାକୁ ଆଖିମିଟ୍କା ମାରି ଅସ୍ୱୀକାର କରିହୁଏ ନାଁ । ନିଜର ଦେହ ଭିତରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ମନ ଗୋଟାଏ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟ୍‌ପଟ୍ ହବାକୁ ଲାଗିଲା । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ମୁକ୍ତି ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ । ତା'ର ମନେହେଲା ଯେପରି ତା'ର ବ୍ୟବସାୟ, ତା'ର ଏଇ ପ୍ରାସାଦ ସବୁକିଛି ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି ତା'କୁ ଅସମ୍ଭବ ଜୋର୍‌ରେ । ହୁଏତ ଅହଲ୍ୟା ବି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଇଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ପଙ୍ଗୁ କରିଦବାକୁ ।

କିଛିସମୟ ତଳେ ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିଟା ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚଳ ବିନ୍ଦୁପରି ଆକାଶ ବକ୍ଷରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ପବନର ବେଗରେ ସେ'ଟା ଅସ୍ଥିର ଭାବରେ ଚକ୍‌କର ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଠିକ୍ ସେଇ ଗୁଡ଼ିଟା ପରି ଅସ୍ଥିର ଭାବରେ ଆଜି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ବି ମୁକ୍ତି ଚାହେଁ । ନାଁ — ଆଉ ଗୁଡ଼ିଟାକୁ ଆୟତ୍ତରେ ରଖି ହୁଏନି, ପବନର ସୁଅରେ ଗୁଡ଼ିଟା

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ବୃତ୍ତ କାଟି ଘୂରୁଛି ଶୂନ୍ୟରେ ।···ଯା, ଗଲା । କଟିଗଲା ଗୁଡ଼ିଏ । ଆଉ ସେ' ଅସ୍ଥିରତା ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଲିପ୍ତ ପ୍ରଶାନ୍ତି ନେଇ ଘୂରି ଚାଲିଚି ଗୁଡ଼ିଏ । ସେ ଯେପରି ସୁଦୂରର ଯାତ୍ରୀ । ବେଗ ନାହିଁ — ଉଦ୍‌ବେଗ ନାହିଁ ।

ବାହାରେ ଖରା ଝାଳ ହେଇ ଆସୁଛି । ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅହଲ୍ୟାର କାମ ସରିନାହିଁ ବା ଲୋକମାନଙ୍କର କାମ ସରିନାହିଁ । ଲୋକମାନଙ୍କର କାମ ତଦାରଖ୍ କରିସାରି ଅହଲ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଦିନ ଦୁଇଟା ପୂର୍ବରୁ ଖାଇବାକୁ ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରତି ରବିବାର ଦି'ପହରରେ ବସି ବସି ଜମିଯାଇଥିବା ଖବରକାଗଜ ଆଉ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ସବୁ ଓଲଟେଇବା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଚିରାଚରିତ ଅଭ୍ୟାସ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ହଠାତ୍ ମନେହେଲା ଯେପରି ସେଗୁଡ଼ା ପଢ଼ି ଲାଭନାହିଁ କିଛି । ବହି ପଢ଼ା ଜ୍ଞାନ ହଉଛି ଅଭିଜ୍ଞତାର ଗୋଟାଏ ଶସ୍ତା ନକଲ ସଂସ୍କରଣ । ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନରେ ବହି ପଢ଼ି ପାରି ନାହାନ୍ତି ସେମାନେ ଘରେ ବସି ବସି ପଙ୍ଗୁପରି ବହିରୁ ଚର୍ବିତ ଚର୍ବଣ କରନ୍ତି । ଏଇ ଗଦା ଗଦା ବହିର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଜୀବନ ଯାହାକୁ ସାମ୍ନା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ସାହସ ଦରକାର । ଯାହାକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଦରକାର । ପଶ୍ଚାତ୍ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଦେଖେ ତା'ର କୌଣସିଠାର ହିଁ ଅଭାବ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେ ଅହଲ୍ୟାର ବାହୁର ନଟେଇ ଭିତରେ ଅତି ଅସହାୟ ଭାବରେ ଧରା ପଡ଼ୁଛି । ତା'ର ସ୍ଥୂଳ ଶରୀରର ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପାଇଁ ସେ ତା'ର ମନର ଝରକା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛି ଅନେକ ଦିନୁ । ଆଜି ହୁଏତ କେଉଁ ଶୁଭଙ୍କରୀ ଝଡ଼ର ଧକ୍କାରେ ସେ ଝରକା ଯାଇଚି ଖୋଲି — ଆଉ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିସ୍ମୟ ନେଇ ଆବିଷ୍କାର କରୁଛି ସଚେତ ! ଏତେଦିନ ଧରି ଏ ଗବାକ୍ଷର ଆଲୋକ ସ୍ରୋତ ରୁଦ୍ଧ କରି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ମୋହିନୀ ଅହଲ୍ୟା ।

ଧୀରେ ପଦକ୍ଷେପରେ ଅହଲ୍ୟା ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା । ଏତେବେଳ ପରେ ଏଇ ବୋଧହୁଏ ସମୟ ହେଲା ଅହଲ୍ୟାକୁ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇନବା ପାଇଁ । ଆଗନ୍ତୁକ ସନ୍ତାନର ଭରରେ ଅହଲ୍ୟାର ଶରୀର ଆହୁରି ଶ୍ଳଥ ହୋଇଯାଇଛି—ମୁହଁ ଉପରକୁ ଝୁଲି ଆସିଛି ଶିଥ-ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶରାଶି ।

ଅହଲ୍ୟା ଅନେକ କ୍ଳାନ୍ତ ଆଉ ଅବସନ୍ନ ଦେଖାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ସେ ବରଣ କରିନେଇଛି ଏ କ୍ଳାନ୍ତିକୁ ନିଜ ଗୁଣେ ଗୁଣେ ? ଏଇଟା ବୋଧହୁଏ ନାରୀ ଜାତିର ସହଜାତ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ତାକୁ ହୁଏତ ଏଡ଼ିଦେଇ ହୁଏନା । ଏଇ କରୁଣ ବଦନ ଧରି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଛି ଅହଲ୍ୟା ଅତି ଖୁସି ଭାବରେ କେବଳ ତା'ର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ହିଁ ଲାଗିଛି । ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଗଭୀର ସନ୍ଦେହ ହୁଏ—ଏଇ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାର ଦୁର୍ବାର ଚେଷ୍ଟାରେ ହିଁ ହୁଏତ ଅହଲ୍ୟା ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଯାଉଛି ମୃତ୍ୟୁର ଗହ୍ୱରବାଲି ଭିତରକୁ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଶୋଇ ରହିଛି ଅହଲ୍ୟା । ଦେହରେ ଏତେଟିକିଏ ମଧ୍ୟ ସ୍ପନ୍ଦନ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚଳ ଭାବରେ ପଡ଼ିରହି, ସେ ହୁଏତ ତା'ର ଶ୍ରମବିଧ୍ୱସ୍ତ ସ୍ନାୟୁପୁଞ୍ଜକୁ ଶାନ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ତନ୍ଦ୍ରା-ଜଡ଼ିତ ଆଖିରେ ଅହଲ୍ୟାକୁ ଚାହିଁରହି ଭାବୁଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ···ଅହଲ୍ୟା ହୁଏତ ତା'କୁ କାମନା କରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଅହଲ୍ୟାର ନିଜ ପାଇଁ ଓ ତା'ର ଭାବୀ ସନ୍ତାନପାଇଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଅହଲ୍ୟା ପାଖରେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଯଥାର୍ଥରେ ଅହଲ୍ୟାର ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ, ଯାହାକୁ ଏକ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପଦ୍ଧତି ନେଇ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଅହଲ୍ୟାର ଭିତର ପଞ୍ଜରହାଡ଼ ଭିତରେ ରହି ରହି ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ହେଇ ଆସିଲାଣି । ସେଠି ଗୋଟାଏ ଭୂମି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ରଖିଦେଇ ସେ ଯଦି ଖସିଆସି ପାରନ୍ତା କୌଣସିମତେ—

କେତେ ସମୟ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଶୋଇ ରହିଛି, ସେ ନିଜେଇ ଜାଣେନି । ! ବାହାରେ ଖବର ଅନେକ ନେଇଁ ଆସିଲାଣି । ଅହଲ୍ୟାର ଡାକରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର । ଅନେକ ମନ୍ତବ୍ୟ କରିବାକୁ ଅଛି ଅହଲ୍ୟାର—ଆହୁରି ସାଲମାର୍ ପେଣ୍ଟ୍ ଆସିବ ଦଶ ପାଉଣ୍ଡ—ଝରକା ଆଉ କବାଟ ପାଇଁ ଉତ୍ତପର ଆସିବ, ଡ୍ରଇଂରୁମ୍ ଚଟାଣପାଇଁ କୋଡ଼ିଏଫୁଟ ଲମ୍ବ ଓସାରର ଗାଲିଚା ଅସିବ । ଏସବୁ ପାଇଁ ହୁଏତ ଥରେ କଲିକତା ଯିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସବୁ ଶୁଣିସାରି ବୁଝେ—ପ୍ରତିଟି ଜିନିଷ ଦେଖିଶୁଣି ଠିକ୍‌କା ଦେଇ କିଣିହେବ—ଏଥିପାଇଁ ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ଅଛି ?

ମୁହଁରେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ ନ କରି ଅହଲ୍ୟା ଚାଲିଗଲା । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସାମ୍ନାର ବିଗନ୍ତବିସ୍ତାରୀ ପ୍ରାନ୍ତରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା କେବଳ । ଢେଉ ଢେଉ ହୋଇ ଧୂସର-ଶ୍ୟାମଳ ପ୍ରାନ୍ତରର ସୀମାରେଖା ମିଶିଛି ଦୂର-ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ଆଉ ତା'ର କ୍ଲାନ୍ତିକର ମନୋଟୋନି ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି, ଛଅଖଣ୍ଡ ତମ୍ବୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛନ୍ତି ଉପରକୁ । କେତେଦିନ ଧରି ଦଳେ ଇରାନୀ ଆସି ସେଠି ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଧାରଣର ପଦ୍ଧତି କେତେ ସହଜ ସତେ ! ଏଇତ ସେଦିନ ସେମାନେ ଦଳେ ଲୋକ ଆସିଲେ ପରିବ୍ରାଜକପରି, ଅଥଚ ଆଜି ସେମାନେ ଏଠିକାର ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦା । ସେମାନଙ୍କୁ ଟିକସ ଦବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ—ଜାଗା ପାଇଁ ଅନୁମତି ନବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଦେଶରୁ ଆସିଲାବେଳେ ସେମାନେ ହୁଏତ ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକ ଶିଳାଜତୁ, ତାଳମିସିରି ଆଉ ଝାଡ଼ାଝାଡ଼ୀ ଔଷଧ ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସକାଳ ହେଲେ ପୁରୁଷମାନେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ବାହାରନ୍ତି ଜିନିଷ ବିକ୍ରୀ କରିବାକୁ ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଘରେ ବସି ବସି ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଓ ଛୁଆ-ମାନଙ୍କର ଜାମା, କୁର୍ତ୍ତା ପାଇଜାମା ସିଲେଇ କରନ୍ତି—ଚିରି ଯାଇଥିବା ତମ୍ବୁରେ ତାଳି ପକାନ୍ତି ଆଉ ପୋହଳା ଗୁଛି ମାଳ ତିଆରି କରନ୍ତି । କିଛି ଜିନିଷ ଜମିଗଲେ ସେମାନେ ମଝିରେ ମଝିରେ ବାହାରନ୍ତି ବିକ୍ରୀ କରି--ଛୁରୀ, କଣ୍ଟୁରୀ, ଆଉ ଅନେକ ରଙ୍ଗର ପୋହଳା ମାଳ । ବଞ୍ଚିବାଟା ସେମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଆଉ ବଞ୍ଚିବାର ଉପକରଣ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୌଣ । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣର ପ୍ରୟୋଜନ ଖୁବ୍ କମ୍ ଆଉ ସାଧାରଣ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ କରିବାରେ ଲୋଭ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ସୀମିତ । ସାରାଦିନ ସେମାନଙ୍କର କଟେ ପରିଶ୍ରମର ଆନନ୍ଦରେ, ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟା—ସେମାନଙ୍କପାଇଁ ଆସେ ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ପରି ହସ-ଗୀତ ଆଉ ନାଚ ଭିତରେ । ସେମାନେ ଯେମିତି ଜୀବନର ସବୁ ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟ, ଆଉ ଅବସାଦ ଫୁଙ୍କି ଉଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆହୁରି ନିବିଡ଼ ହୋଇ ଆସିଲାଣି—ଅଥଚ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ବାଲ୍‌କନି ଉପରେ ସେମିତି ବସି ରହି ଚାହିଁଛି ଦୂରରେ ଦିଶୁଥିବା ଅଳ୍ପ କେଇଟି ତମ୍ବୁର ନିରାଡ଼ମ୍ବର ସମାବେଶକୁ ।

ଅହଲ୍ୟା କଫି ଆଣି ସାମାନ୍ୟ ବିରକ୍ତି ମିଶା କଣ୍ଠରେ କହିଲା, 'କ'ଣ ହେଇଛି କୁହନା ତମର ଆଜିକାଲି । ସେତେବେଳୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍

ବସିଛ ଯେ ଏକାଥରକେ ମୁଁ ଘରଯାକ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆଖି ଅସ୍ଥିର ହେଲିଣି ।" ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଜବାବ୍ ଦିଏ, "ଖାଲି ବସି ରହିନ ଅଳି, ଚିନ୍ତା କରୁଛି ।"

"କ'ଣ ଚିନ୍ତା ଗୁଡାଏ ତମର ଅଛି ଯେ କରୁଛ ଶୁଣେ ? ଆଜି ରୋଗୀ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇନାହିଁ ବୋଲି ମୋ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହେଉନ ନିଶ୍ଚୟ ।" ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କୁହେ, "ମୁଁ ଆଜି ନିଜେ ଅସୁସ୍ଥ—ଆଜି ମୋ ପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ଡ଼ାକ୍ତର ଦରକାର ।"

"କ'ଣ, ତମର ଦେହ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ?".

ଦେହଟା ଠିକ୍ ଅଛି ଅଳି, ଅସୁବିଧାଟା ମନର । ମୁଁ ଭାବୁଛି ସେଇ ଯାଯାବର ଇରାନୀମାନେ କେତେ ସୁଖୀ ।

'ହଁ' ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କୁହେ ଅଳି—"ଏତେଦିନ ତମ ପାଖରେ ରହିଲି କିନ୍ତୁ ତମର ମନଟାକୁ ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ—ତମେ ଚିରଦିନ ଅଶାନ୍ତ—ସବୁଦିନ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।"

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କୁହେ, "ସେକଥା ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ମୋର ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ ଅଳି—ଯେଉଁଥିରେ ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଏନା—ମନର ଆନନ୍ଦ ହୁଏ ନି । ତା' ସହିତ ସାଲିସ୍ କରିନବାର ସହଜ ପନ୍ଥା ମତେ ଜଣା ନାହିଁ ମୋଟେ । ଆଉ ମୋର ମନଟାକୁ ଅନ୍ୟକୁ ବୁଝେଇ ନପାରିବାଟା ପୁରାପୁରି ମୋର ଦୋଷ । ହୁଏତ ମୁଁ ଦୁର୍ବୋଧ ଆଉ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ।"

କଥାର ମୋଡ଼ ଫେରେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ଅହଲ୍ୟା, "ଆଉ କପେ କଫି ଦେବି ?" ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କଥାର ଖିଅଧରି କୁହେ, "ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ଭାବେ ଅଳି ଆମେମାନେ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳେଇ ଜୀବନର ଗୋଟାଏ ଦିଗ ଦେଖିଲେ ସେଟା ହଉଛି ଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ।—ଦିନରାତି ଆମେ କେବଳ ଘରୁଚ ଜୀବନଟାକୁ ସଞ୍ଚୟ କରି ଲାଗିଛେ—କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖ ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଛନ୍ତି ଯାହାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ହସି ହସି ଲେଟେଇ ଦଉଛନ୍ତି ପବନର ତୋଡ଼ରେ —ନିଃଶଙ୍କ ଭାବରେ ବିଞ୍ଚି ଦଉଛନ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୁଅରେ । ପ୍ରତିଦିନ ବ୍ୟୟ କରି ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ସମୃଦ୍ଧ ।"

"ଚେୟାରଟା ରଖିଦେଇ ଆସେ ।" ଅହଲ୍ୟା ପଳେଇବାର ବାଟ ଖୋଜେ । ଅହଲ୍ୟାର ବୋଧହୁଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତି ଘଟିଛି ।

କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ତଥାପି ଗୃହଁ ରହେ ଯେନ୍ହ ସୂଚୀଭେଦ୍ୟ ଅନ୍ଧକାରକୁ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ବୋଧହୁଏ ଦେଖିପାରୁଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଶତଛିନ୍ନ ତମ୍ବୁ ତଳେ ଜଣେ ଇସ୍‌ମା ଜନମା ତା'ର ଶିଶୁକୁ ଦୋଳରେ ଝୁଲେଇ ଝୁଲେଇ ଶୁଆଇ ପକାଇବାକୁ ଗୀତ ବୋଲୁଚ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ, ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ ସେ ଶିଶୁର୍ ମାଂସପେଶୀ ବି ଟାଣ ହବ ପଥର ପରି—ଆଉ ସେ ବି ମୁଣ୍ଡରେ ପଗଡ଼ି ବାନ୍ଧି, କାନ୍ଧରେ ମୁଣି ଝୁଲେଇ ପାହାଡ଼ୀ ଔଷଧ ବନ୍ଧୀ କରି ବାହାରିବ । ଆଉ ହୁଏତ କେଉଁ ଇସ୍‌ମା ରମଣୀ ତମ୍ବୁ ସାମ୍ନାରେ କୋଇଲା ଚୁଲ୍ଲାରେ ଧକ୍ ଧକ୍ ନିଆଁ ଆଞ୍ଚରେ ରୁଟି ସେକୁଚ ବସି ବସି । ସାରାଦିନର କ୍ଳାନ୍ତି ନେଇ ଫେରିଛନ୍ତି ପୁରୁଷମାନେ । ସେମାନେ ଖାଇବେ ଖୁବ୍ ମୋଟା ମୋଟା ରୁଟି, ବହଳଆ ଡାଲି, ଖଣ୍ଡେ ଆଗୁର ଆଉ ମୁଠାଏ ଖ ସି । ଆଉ ହୁଏତ କିଏ ତା'ର କୈଶୋରର ଶେଷ ପାଦରେ ତା'ର ପ୍ରଣୟିନୀକୁ ନେଇ ତମ୍ବୁର ଆଖପାଖ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଛି । ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଦିନ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ନିଜର ଅଜ୍ଞାତରେ ନିଜେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଉଠିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ, "ଏମାନେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚନ୍ତି—ଆମେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରୁ ।"

ଅନେକ ରାତି ହୋଇଗଲାଣି । ଖାଇବା ପାଇଁ ଅହଲ୍ୟା ଡାକିଗଲାଣି କେତେଥର । ଖାଇବାକୁ ତା'ର ଆଦୌ ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । କେବଳ 'ସୁପ୍' ଟିକେ ଖାଇ ଦେଇ ସ୍ଲିପିଂ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧି ଶୋଇବାକୁ ଯିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ଅହଲ୍ୟା ଆସି ସଂକ୍ଷେପରେ ପଚାରିଲା—

'କିଛି ଖାଇଲ ନାହିଁ ତାହାହେଲେ ?' ତା'ର କଣ୍ଠ ଅଭିମାନରୁଦ୍ଧ । ଆହୁରି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜବାବ୍ ଆସିଲା—'ନାଁ' ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ମୁହଁମାଡ଼ି ।

× × × ×

ହଠାତ୍ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ।

କେତେ ରାତି ହେଲାଣି ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ବେଡ୍ ଲ୍ୟାମ୍ପର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଆଲୋକରେ ସମସ୍ତ ଘରଟା ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ପରି ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି । ଦୂରରେ କି ଗୋଟାଏ ବାଜା ବାଜୁଛି । ଏତେ

ରାତିରେ ବାଜାଟା କପରି ଅଦ୍ଭୁତ ଶୁଣାଯାଉଛି । ଖିଆଲ୍ ଆସିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର । ବୋଧହୁଏ ଇରାଣୀମାନଙ୍କର ତମ୍ବୁରେ ଆନନ୍ଦର ଭୂରିଭୋଜନ ଚାଲିଛି । ସ୍ୱଳ୍ପାୟୁ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନରେ ଶୋଇ ରହି ରାତିର ଅପବ୍ୟୟ କରାଯାଏ ନାଁ । ନିକଟରେ ଖଟ ଉପରେ ଅସାଡ଼ ହୋଇ ଶୋଇ ରହିଛି ଅହଲ୍ୟା ଅଭିଶପ୍ତା କନ୍ୟାରୀ ପରି । ଆଜ ହୁଏତ ଅହଲ୍ୟା କିଛି ଖାଇ ନାହିଁ । ଅଭିମାନ କରି ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଅନ୍ୟ କେଉଁଦିନ ହୋଇଥିଲେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଅହଲ୍ୟାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ତା'ର ଅଭିମାନ ଭାଙ୍ଗିଥାଆନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ଆଜ ନୁହେଁ । ଅହଲ୍ୟା ଅସମର୍ଥ—ଅହଲ୍ୟା ଜୀବନକୃପଣ । ଯେଉଁ ଜୀବନ ସହିତ ଅହଲ୍ୟା ତାଳ ରଖି ଚାଲି ପାରିନାହିଁ ତା'କୁ ସେ କୁହେ ଅଶାନ୍ତ । ଯେଉଁ ମନର ଗଭୀରତାକୁ ଅହଲ୍ୟା ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରି ନାହିଁ ତାକୁ ସେ କୁହେ 'ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ' । ଅହଲ୍ୟାର ଚରମ ଅଭିଳାଷ ପୂରଣ ହୋଇଛି । ଅହଲ୍ୟା ଆଜ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିରାପଦ । ଅହଲ୍ୟା ଆସନ୍ନସମ୍ଭବା ।

ଝରକା ଭିତର ଦେଇ ବାହାରକୁ ଚାହିଁଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ତମ୍ବୁ ପାଖରେ କେତେଟି କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକରଶ୍ମି ଦେଖାଯାଉଛି—ଆଉ ବାଜାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଛି ଆହୁରି ଜୋର୍‌ରେ । ଈର୍ଷାରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଆଖି ଦୁଇଟା ଗ୍ଳେଟ ଗ୍ଳେଟ ହୋଇ ଆସିଲା । ଇସ୍ ! ଶହେଗଜ ଦୂରରେ ସେଠି ଆନନ୍ଦର ହିଲ୍ଲୋଳ ଲାଗିଛି ଅଥଚ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଏଠି ପଡ଼ି ରହିଥିବ ଇଟା କଂକ୍ରିଟ୍‌ର କାରାଗାର ଭିତରେ—ପଙ୍ଗୁ, ଅଥର୍ବ ପରି । ତାକୁ ଯିବାକୁ ହେବ ସେଠିକି । ପ୍ରାଣର ତାଗିଦକୁ କୃତ୍ରିମତାର ଆବରଣ ଦେଇ ରୁଦ୍ଧ କରି ହୁଏନା । ବାହାରକୁ ଯିବାପାଇଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ମୂହୂର୍ତ୍ତକରେ ଉନ୍ମାଦ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଉତ୍ତେଜନାରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର କପାଳରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ଅସଂଖ୍ୟ ସ୍ୱେଦବିନ୍ଦୁ । ତା'ର ମନେହେଲା ତାକୁ ଯେପରି କିଏ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳଦେଇ ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ।

ଗୋଡ଼ରେ ଚଟି ଗଳେଇ ନଉ ନଉ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଆଉଥରେ ଫେରି ଚାହିଁଲା ଅହଲ୍ୟାକୁ । ଶୁଭ୍ର-ସୁନ୍ଦର ଅହଲ୍ୟା ତଥାପି ଶୋଇ ରହିଛି ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ । ତା'ର ଦୁଇଟି ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଓଠରେ ଲାଗି ରହିଛି କ୍ଷୀଣ ହସର ସଙ୍କେତ । ସେ ବୋଧହୁଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ତାର ଚିର-ବାଞ୍ଛିତ ମାତୃତ୍ୱର । କିନ୍ତୁ ଅହଲ୍ୟା ତ ଏତେବେଶି ଅଭିମାନ କେବେ କରେ ନାହିଁ—ସିଦ୍ଧାର୍ଥର

ମନ କରୁଣା-ଆର୍ଦ୍ର ହୋଇ ଆସିଲା । ଅହଲ୍ୟା ନିଷ୍ପାପ – ଅହଲ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ଅହଲ୍ୟା ତ କେବେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ଅବହେଳା କରିନାହିଁ—କିନ୍ତୁ ତା'ର ନଜର ସୀମାରେଖା ଡେଇଁ ସେ ଯେ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିପାରି ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଅହଲ୍ୟାକୁ ଦୋଷ ଦେଇ ହୁଏନା ।

ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ସେ' କଣ ପ୍ରକୃତରେ ଅହଲ୍ୟା ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ନୁହଁ । ବାହାର ଜୀବନର ଅନିଶ୍ଚିତତାର ଭୟ ପାଇଁ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ବାହାନା । ସେମାନଙ୍କର ଦବାହିତ ଜୀବନରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଥରେହେଲେ ଅହଲ୍ୟାର 'ଅଜ୍ଞାତରେ ବାହାରକୁ ଯାଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆଜିର ଏଇ ଲଗ୍ନରେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ଯିବାକୁହିଁ ହବ । ବାହାରର ହଗହଜା ପ୍ରାନ୍ତର ଆଉ ଯାଯାବର ବସନ୍ତ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ମୁହୁର୍ମୁହୁ ଆକର୍ଷଣ କରୁଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ଅହଲ୍ୟା ପରି ଆଜି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ବି ସୀମିତ । ସେ ନାଗୃତ୍ର । ଅହଲ୍ୟା ପାଖକୁ ଯାଇ ତା'ର ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ଉପରେ ତାର ହାତର ପାପୁଲି ଥରେ ବୁଲେଇ ଆଣିଲା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ । ଆଉ ମନେ ମନେ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା, "ମତେ କ୍ଷମାକର ଅଳି—ମତେ ଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ ।"

ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବାହାରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲା ସେ । ହଠାତ୍ ଦେଖେ ସେଇ କୋଲାପ୍‌ସିବଲ୍ ଗେଟ୍‌ଟା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ପଥରୁଦ୍ଧ କରି ଠିଆ ହୋଇଛି ଗୋଟାଏ ଦୈତ୍ୟ ପରି । ରାତିର ଅନ୍ଧକାରରେ ଆହୁରି ଭୀଷଣ-କାୟ ଦେଖାଯାଉଛି ସେଇଟା । ଚାବି ଆଣି ଫାଟକ ଖୋଲିବାରେ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର । ପାଚେରୀ ଉପରେ ହାତ ଭର ଦେଇ ପାଚେରୀଟାକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ସେ । ତା'ର ମନେହେଲା ଯେମିତି ଯାବ-ଜ୍ଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ ପାଇଥିବା ଗୋଟାଏ ବନ୍ଦୀ ଲୁଚି ଡେଇଁ ପଡିଲା ଜେଲ୍‌ର ପାଚେରୀ । କିଛି ବାଟ ଯାଇ ପୁଣିଥରେ ଫେରି ଚାହିଁଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ସେଠୁ ଦେଖାଯାଉଛି ତା'ର ଦୋମହଲା କୋଠା । ତା'ର ମନେହେଲା ଯେମିତି ଏ ସମୁଦାୟ ପ୍ରାସାଦର ଭାରକେନ୍ଦ୍ର ତା'ର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଉପରୁ ଖସେଇ ଦେଇ ପାରିଛି ସେ । ଅସମ୍ଭବ ହାଲୁକା ଲାଗୁଛି, ତା'ର ଦେହ ଆଉ ମନ । ଜୀବନର ଏଇ ବହୁ ଈପ୍‌ସିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତିପାଇଁ ଯେମିତି ସେ ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିଥିଲା ସାରାଜୀବନ······।

ଏଇ ନୂତନ ଜୀବନର ସ୍ୱାଦ ମନେ ମନେ ଅନୁଭବ କରୁ କରୁ କିଛିବାଟ ଆଗେଇ ଗଲାଣି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ହୋଇ ଆସୁଛି ଧୀରେ

ଧୀରେ, ଆଉ ତା'ର ମଳିନ ଆଲୋକରେ ଯାଯାବର ବସତିର ସମସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଗୀତ ଗାଇ ନାଚୁଛନ୍ତି । ତମ୍ବୁଗୁଡ଼ାକ ସବୁ କାଢ଼ିନେଇ ଗଧ ଉପରେ ଲଦି ଦେଇ ସାରିଲେଣି ସେମାନେ । ଏଇଟା ଏ ଜାଗାରେ ସେମାନଙ୍କର ଶେଷ ରାତି । କାଲି ସକାଳୁ ସେମାନେ ଆଉ ଏକ ନୂତନ ଭୂଇଁରେ ପାଦ ଦେବେ । ଆଉ ଏକ ନୂତନ ଲୋକାଳୟକୁ ଶିଶୁର ବିସ୍ମୟ ନେଇ ଉପଭୋଗ କରିବେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଉନ୍ମାଦନା ନେଇ ସେମାନେ ନାଚି ଚାଲିଛନ୍ତି ଆଉ ସମବେତ କଣ୍ଠରେ ଗାଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଦେଶର ଭାଷାରେ—

ରେ ଦେଶ ! ତତେ ଆମେ ଜୁହାର କରୁଚୁ
ତୁ ଆମକୁ ଭୂଇଁ ଦେଇଚୁ ରହିବାକୁ
ତୁ ଆମକୁ ପିଇବାକୁ ପାଣି ଆଉ ଖାଇବାକୁ ରୁଟି ଦେଇଚୁ
ତୋ' ପରି ଦେଶ ଆମେ ଦେଖିନାହୁଁ—ଦେଖିନାହୁଁ...
ଆମେ ଯାଉଚୁ—ଆମେ ଯାଉଚୁ ।

ବୋହରେଇ ବୋହରେଇ ଗାଉଥାନ୍ତି ଆମେ ଯାଉଚୁ—ଆମେ ଯାଉଚୁ । କିଛିସମୟ ପରେ ମନ୍ଥର ହୋଇ ଆସିଲା ସେମାନଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତ । ସେମାନଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହବ ଅନେକ ଦୂର । ଆଉ ସମୟ ନାହିଁ —ରାତି ଥାଉ ଥାଉ ବାହାରିଗଲେ ଖରା ଆସିଲା ବେଳକୁ ସେମାନେ ଅନେକ ବାଟ ଆଗେଇ ଯାଇଥିବେ ।

ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି !! ଏଠି ଯେ ଗୋଟାଏ ବସତି ବସି ଥିଲା— ମଣିଷ ଦଳେ ହସି, ଗାଇ, ନାଚକୁଦ ଚଳୁଥିଲେ ତା'ର ଚିହ୍ନ ମିଳେନା । କୌଣସି ଆଡ଼ମ୍ବର ନକରି ସେମାନେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏଇ ଯିବାଟା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାଧାରଣ । କ୍ଷୀଣ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକରେ ଏଇ ଯାଯାବର ଦଳର ପଦଯାତ୍ରା ଖୁବ୍ ରୋମାଞ୍ଚକର ମନେହେଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ । ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଆଗେଇ ଗଲେଣି । ଯିବାର କୌଣସି କ୍ରମ ନାହିଁ । ପୁରୁଷ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଶିଶୁ ଆଉ ଗଧ—ସମସ୍ତେ ଚାଲିଛନ୍ତି ଏକାଠି । ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ନୁହନ୍ତି—ସେମାନେ ସମୂହ । ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ପାଖକୁ ଲାଗି ତମ୍ବୁର ବୋଝଧରି ମାରବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିବା ଗଧଟି

ଦୁଇଥର ଫଁ ଫଁ କରି ନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା କାନ ଦୁଇଟାକୁ ହଲେଇ ନେଲା ଦୁଇଥର । ଆଉ ତା'ପରେ ଧୀର ମନ୍ଥର ଗତିରେ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ସେମାନଙ୍କୁ । ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ପରି ଠିଆ-ହୋଇ ରହିଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । କ'ଣ କରିବ ସେ ? ପୁଣିଥରେ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ଯକ୍ଷର ନିଃଶବ୍ଦ ପାଷାଣପୁରୀ ପରି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ଅନ୍ଧକାର ପ୍ରିୟ ପ୍ରାସାଦ । କିଏ ଜାଣେ କେବେ ସେଠିକି ଫେରିବ ପ୍ରାଣର କୋଳାହଳ ? କିଛି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆଗକୁ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ—ଆଗକୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ—ଅନେକ ଆଗକୁ । ଏଇ ଯାଯାବରମାନେ ହୁଏତ ଯାଦୁ ଜାଣନ୍ତି ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଚାଲିଚି ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ପରି । ଆଉ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ହୁଏତ ଅନ୍ଧକାର ଆବିଷ୍କାର କରିବ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ପଳାତକ । ସେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବ ସେଇ ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ ସତ୍ୟ—ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛି । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଭୁଲ୍ କରୁଛି ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ? ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସିଚି ଗୋଟାଏ ନିର୍ବୋଧ ଅସ୍ତ୍ର ଭାବରେ ତା'ର ମାଡ଼ ରଚନା ପାଇଁ ଏବଂ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରର ଋଣ ପରିଶୋଧ କରି ଯାଇଛି ପ୍ରତିବାଦ ନକରି । କିନ୍ତୁ ହୁଏତ ଅନ୍ଧକାର ଚାହିଁଥିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ସମଗ୍ରଟାକୁ କବଳିତ କରିବାକୁ— ଆଉ ଠିକ୍ ସେଇଥିପାଇଁ ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଚିର-ଯାଯାବର ମନ ତା'କୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇଛି ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଚାଲିଛି । ଏତେବର୍ଷ ଧରି ସ୍ଥାବର ହୋଇଯାଇଥିବା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଆଜି ଚଳମାନ । ତା'ର ଗୋଟିଏ ଆଖିରେ ଶ୍ଲଥ-ଅବସନ୍ନ ସୁନ୍ଦରୀ ଅନ୍ଧକାର ଲୁଇ ଲାଗିଛି—ଅନ୍ୟ ଆଖିରେ ହିମାଳୟର କେଉଁ ଦୁର୍ଗମ ଗିରିବର୍ତ୍ମ ଅତିକ୍ରମ କରି ସୁଦୂର ଇରାନ, କାବୁଲ, କାନ୍ଦାହାରର ସ୍ୱପ୍ନ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଚାଲିଚି — ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ । ତା ସାମ୍ନାରେ ଚାଲିଛନ୍ତି ସିଲ୍ହଟ୍ ଛବି ପରି ଅନେକ ମଣିଷ ଆଉ ପଶୁ । ଆଉ ତା'ର ଦେହ ଘଷି ହୋଇ ତା'ର ଠିକ୍ ପାଖେ ପାଖେ ଚାଲିଛି ସେଇ ନିର୍ବିକାର—ନିର୍ଲିପ୍ତ— ପ୍ରଶାନ୍ତ — ଚିର — ଗର୍ଦ୍ଦଭ ।

ମନ୍ଦିର ନନ୍ଦନା

ଦାର୍ଜିଲିଂ । ଝିପି ଝିପି ବରଫର ଦାର୍ଜିଲିଂ ।

ଉଚା ମାଟ୍ଟ ଭୁଇଁ ଦେଇ ସରୁ ସରୁ ରେଲ୍ ଲାଇନର ଦାର୍ଜିଲିଂ ; ହିମଗିରିର ବରଫ ଉପରେ ଥଣ୍ଡା ଥଣ୍ଡା ପବନ ବହିଆସେ ସେଠିକି । ଭାବିଲେ ଆଖିପତା ଲାଗି ଲାଗି ଆସେ ।

ପ୍ଲେନ୍ ଅମ୍ବାସି ଏରୋଡ୍ରମ୍ ଛୁଇଁବାକୁ ଆହୁରି ଘଣ୍ଟାଏ ବାକି— ସେଠୁ ମଟରରେ ଦାର୍ଜିଲିଂ ମାତ୍ର ଘଣ୍ଟାକର ରାସ୍ତା ।

ଭାଇକାଉଣ୍ଟ୍ ସାତହଜାର ଫୁଟ୍ ଉପରେ ଉଡ଼ିଚାଲିଛି ଘଣ୍ଟାକୁ ୨୫୦ ମାଇଲ ଗତିରେ । ପାସେଞ୍ଜର୍ କ୍ୟାବିନର ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଭିତରେ ଖଣ୍ଡେ ରିକ୍ଲାଇନିଂ ଚଉକିରେ ନିସ୍ତେଜ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି ଶିଳ୍ପପତି ଗୋସ୍ୱାମୀ । ପାଟି ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ପାଇପ୍ ଧରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଟୋବାକୋ ନାହିଁ, ଡାକ୍ତରଙ୍କର ନିଷେଧାଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ । କେବଳ ଅଭ୍ୟାସ ମେଣ୍ଟାଇ ନେବାକୁ ସେ ଦୁଇପାଟି ଦାନ୍ତର ଜାବ ଭିତରେ ପାଇପ୍‌ର ନାଡ଼ାଟାକୁ ଚାପି ଧରିଛନ୍ତି ।

ସେ ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି କରାଯାଏ ନା । କାନ ଉପରେ ଈଷତ୍ ଧଳାବାଳ କୁହେ ସେ ପଚାଶର ପାଦଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । କଲିକତାର ଆଖପାଖରେ ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ବଡ଼ ମିଲ୍ ଓ ଦୁଇ ତିନି ଖଣ୍ଡି ଗ୍ରେଟ କାଠର କାରଖାନା ଚାଲିଛି । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ଅଛି । ସେ ଚିରଦିନ ଖୁବ୍ ସୁସ୍ଥ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଯେ ହଠାତ୍ ହେଲା······

ମଧ୍ୟ ଆକାଶରେ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ପ୍ଲେନ୍‌ଟା ମନେ ହେଉଛି ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଲା ପରି । ଯାତ୍ରୀମାନେ ସବୁ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ଆଉ ଗୋସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଆଖିପତାର ବ୍ୟବଧାନକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତମ କରି ଆଣି ନିକଟ ଅତୀତଟାକୁ ରୋମନ୍ଥନ କରି ନେଉଛନ୍ତି ମନେ ମନେ·····

......ସେଦିନ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ସେ ତାଙ୍କର ଅଫିସ୍‌ର ବ୍ୟାଲ୍‌କନି ଉପରେ ବସି ରବ୍ବ ମିଲ୍‌ର କାମ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଠନ୍ ଠନ୍ ଗୁଳା ଆସି ଗଦେଇ ହୋଇଯାଉଛି ଗୋଟାଏ ପଟେ—ତା'ପରେ ଫୁଆରରୁ ପାଣି ପଡ଼ିଲା ପରେ ସେଥିରୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସୂତା ବାହାରିଯାଇ ଛନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାଇପ୍‌ରେ - ଆଉ ସେପଟେ ବାହାରି ଯାଉଛି ମାଇଲ ମାଇଲ ଲମ୍ବାର କନା, ଧୋତି, ଗାମୁଛା, ଶାଢ଼ୀ...କେତେ କ'ଣ । ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଆଖିରେ ପଡ଼େ ଏଇ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ଅସୁମାରି ସୂତା ଗୁଡ଼େଇବାର ସ୍ପିଣ୍ଡ୍‌ଲ୍‌ଗୁଡ଼ାକ । ମିନଟ୍‌କରେ କେତେ ସେମାନଙ୍କର ରିଭଲ୍ୟୁସନ୍ ? କେତେ ଗଜ ସୂତା ଗୁଡ଼େଇ ନେଉଥିବେ ସେମାନେ ? ନାଁ—ସେ ହିସାବ କରିହୁଏନା । ଏଇ ଚକ୍‌ଚକ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୂତାର ନଟେଇ ଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ଯେମିତି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟେଘରପୋକ ଆସି ଏହି ମିଲ୍ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କର ମସୃଣ ଖୋସା ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ।

ବହୁବାର ଏଇ ମିଲ୍ ଚାଲିବାଟାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରୁ । ଗୋଟାଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଏ । ଧାତୁରେ ଧାତୁ ବାଜିବାର ବିଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦକୁ ଯେମିତି କେଉଁ ଶିଳ୍ପୀ ବାନ୍ଧିଛି ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମରେ—ତା'ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୁଏନା । ଟିକିଏ ଗଭୀର ଭାବରେ ଶୁଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ତା' ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଙ୍ଗୀତ ଆବିଷ୍କାର କରିହୁଏ । ଧାତୁରେ ଧାତୁର ଆଘାତର ସଙ୍ଗୀତ । ଯନ୍ତ୍ର ସଙ୍ଗୀତ । ସେଇ ଏକଟାଣା ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ବୋଧହୁଏ ଗୋସ୍ୱାମୀ ସେଦିନ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ତାଙ୍କର ଆରାମ ଚଉକି ଉପରେ......।

ତା' ପରେ ଦୃଶ୍ୟ ବଦଳିଗଲା । ଗୋସ୍ୱାମୀ ଦେଖିଲେ ଗୋଟାଏ ପଟେ ଦଣ୍ଡା-ଦଣ୍ଡା ରୂପା ତରଳା ହୋଇ ଚାଲିଛି, ଆଉ ଆରପଟେ ବାହାରି ଯାଉଛି ଅସୁମାରି ରୂପା ଟଙ୍କା । ଚକ୍ ଚକ୍ ଟଙ୍କାଗୁଡ଼ାକର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକରେ ହଲ୍‌ର ପ୍ରତିଟି କଣ ଆଲୋକିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ...ସେଇ ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକ ଗୋଟାଏ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଦେଇ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଆସୁଛି ତାଙ୍କର ଆଡ଼କୁ ଆଉ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ତାଙ୍କର ପାଦତଳେ । ଟଙ୍କା—ଟଙ୍କା—ଆଉ ଟଙ୍କା । ଟଙ୍କାର ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ପାହାଡ଼ ତିଆରି ହୋଇଗଲାଣି ତାଙ୍କର ସାମ୍ନାରେ । ତଥାପି ତା'ର ବିରାମ ନାହିଁ ।

ରୂପାର ଚକ୍‌ତି ଗୁଡ଼ାକ ଛିଟ୍‌କି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଦୁଇପଟେ। ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଧକ୍‌କାଟା କଟି ଯାଇଛି···ବର୍ତ୍ତମାନ ଆନନ୍ଦିତ ହବାର ସମୟ। ଟଙ୍କାର ଏଇ କୂଳ ଉଛୁଳା ସୁଅକୁ ସେ ଦୁଇ ବାହୁ ବିସ୍ତାରିତ କରି ସ୍ୱାଗତ କରୁଛନ୍ତି—ଆଲିଙ୍ଗନ କରୁଛନ୍ତି।

ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ବେକ ପାଖରେ ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହାନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ। ଇସ୍······ତାଙ୍କର ଅଜାଣତରେ ତାଙ୍କର ପଛପଟେ ଜମିଗଲାଣି ଅନେକ ଟଙ୍କା···ଆଗରେ, ପଛରେ, ଆଉ ଦୁଇ-ପଟେ ତାଙ୍କର ଉଠି ଚାଲିଛି ଗୋଟାଏ ରୂପାରଁ ପାଚିରି। ଆନନ୍ଦ ଓ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଠିଆ ହେଇପଡ଼ିଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ। କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ?···—ଟଙ୍କାର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ପାଚିରି ତାଙ୍କର ଉଚ୍ଚତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଉଠିଗଲାଣି ଅନେକ ଉପରକୁ, ଆଉ ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଉଠି ଚାଲିଛି ଅବିରାମ। ତାଙ୍କର ସାମ୍ନାରେ ଟଙ୍କା ଗଦାରେ ହାତ ଦେଇ ଆଡ଼େଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସେ। କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ଟନ୍ ଟନ୍ ଟଙ୍କାର ପାହାଡ଼କୁ କ'ଣ ଦୁଇଟା ହାତରେ ଝୁଙ୍କେଇଦବା ସମ୍ଭବ ?

ଆଲୋକ କ୍ରମଶଃ ହ୍ରାସ ପାଉଛି···ଗୋସ୍ୱାମୀ ନିତାନ୍ତ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଟଙ୍କାର ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରେ। ସେ ଚିତ୍କାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି···କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଇ ଯାଏ ନା। ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରେ ପବନ ଯାତାୟାତ ବିରଳ ହୋଇ ଆସୁଛି—ନିଶ୍ୱାସ ନବାକୁ କଷ୍ଟ ହେଲାଣି ତାଙ୍କର। କିନ୍ତୁ ସେହି ଏକଟଣା ଝମ୍‌ଝମ୍ ଶବ୍ଦରେ ଟଙ୍କା ଗଦା ହେଇ ଚାଲିଛି '। ଦୁଇ ବାହୁର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଦେଇ ଟଙ୍କାର ପାଚେରିଟାକୁ ଝୁଙ୍କେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ—ଓଃ, କି କଷ୍ଟ !···ଏଇଟା ବୋଧହୁଏ ମୃତ୍ୟୁର ପୂର୍ବ ମୁହୂର୍ତ୍ତ। ମାଂସପେଶୀର ଶିରା ଗୁଡ଼ାକ ଫୁଲି ଉଠିଛନ୍ତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ··· ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡଟା ବୋଧହୁଏ ଆଉ ରକ୍ତ ଉଠେଇ ପାରୁନାହିଁ···ମନ୍ଥର ହୋଇ ଆସୁଛି···ଲଙ୍ଗ୍‌ସ ଦୁଇଟା ଯେମିତି ପବନ ପାଇଁ ଫାଟି ପାକୁ ପାକୁ କରୁଛନ୍ତି।

ତା'ପରେ ଅକସ୍ମାତ୍ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାଣ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଧକ୍‌କାରେ ଝନ୍‌ତ୍କାର ଶବ୍ଦ କରି ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ଟଙ୍କାର ପାଚେରିଟା।

ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ତନ୍ଦ୍ରାର ଅବସାନ ହେଲା । ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଯାଇଛି । ତାଙ୍କର ଗୋଲ୍ଡ଼ବାଜି ସାମ୍ନାର ଗ୍ଲାସ୍ ଟ୍ରେର କପ୍ ସସର୍ ଗୁଡ଼ାକ ଟୁକୁସ ଟୁକୁସ ହୋଇ ଗଡ଼ୁଛନ୍ତି ବାଲକନିର ଚଟାଣ ଉପରେ । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ହାଉସ୍-ଫିଜିସିଆନ୍ ଡକ୍ଟର ସର୍କାର ଆସି ରକ୍ତଚାପ ପରୀକ୍ଷା କରିସାରି ସତର୍କ ବାଣୀ ଶୁଣାଇ ଦେଇଯାଆନ୍ତି —

ରୋଗୀ ଯଦି ଅସହଯୋଗ କରେ ତାହାହେଲେ ଡାକ୍ତର ଠାରୁ ଅସହାୟ ଜୀବ ଆଉ କେହିବି ନାହିଁ — ଆପଣଙ୍କୁ ଶେଷଥରପାଇଁ କହୁଛି ଆପଣ ହିଲ୍ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତୁ—"ୟୁ ପସିବ୍ଲି କାଣ୍ଟ୍ ପ୍ଲେ ଉଇଥ୍ ଇଓର୍ ନର୍ଭସ୍ ।" ତା' ଆରଦିନ ସକାଳୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ପ୍ଲେନ ଧରନ୍ତି ଦାର୍ଜିଲିଂକୁ । ଖୁବ୍ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ପ୍ଲେନ୍‌ଟା ହାଇଟ୍ ଲୁଜ୍ କରୁଛି । ତନ୍ଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର । ଡାହାଣ ହାତର ପାପୁଲିରେ ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ପାଇପ୍‌ର ବୋଲ୍‌ଟାକୁ ଧରି ନେଇ ଦୁଇ ତିନି ଥର ଜୋର୍‌ରେ ଟାଣିନେଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ । ପ୍ଲେନ୍‌ଟା ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ସ୍ପନ୍ଦିତ ହୋଇ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଗଲା··ସେଫ୍ ଟଚ୍ ଡାଉନ୍ । ଅମ୍ବାରୀ ଏରୋଡ୍ରମରେ ଗୋଟାଏ କପ୍ କଫି ଖାଇ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଟାକ୍ସି ଧରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦାର୍ଜିଲିଂ ଯାଉଛନ୍ତି ଡକ୍ଟର ସର୍କାର । ଖୁବ୍ କ୍ଳାନ୍ତ ବୋଧ କରୁଛନ୍ତି ସେ । ପବନର ହିମ ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶରେ ତାଙ୍କର ଆଖି ଲାଗି-ଆସେ । ତା'ପରେ ଦାର୍ଜିଲିଂ । ହିମ-ଶୀତଳ ଦାର୍ଜିଲିଂ । ଛୁଟି ଆଉ ଆଲସ୍ୟର ଦାର୍ଜିଲିଂ ।

'ହିଲ୍‌ହୋମ୍' ହୋଟେଲ୍‌ର ଗୋଟିଏ ରୁଚି ସମ୍ପନ୍ନ ଡ୍ରଇଁ ରୁମ୍‌ରେ ବସି ବସି ଅଳସ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ । ତାଙ୍କ ହାତରେ କେତେ ପ୍ରଚୁର୍ ସମୟ ରହିଛି । କଲିକତାରେ ଯଦି ସକାଳର ଗାଡ଼ିଟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଆସି ପାରିନାହିଁ ତାହାହେଲେ ବୋଧହୁଏ ସେ ଦିନର ସେଇ କଷ୍ଟୀ ଗୁଁଟା ଆଉ ଆସିବାର ଅବସର ପାଏ ନାହିଁ — କିନ୍ତୁ ଏଠି ? ଗ୍ଲାସ ଡ୍ରୋନ—ପ୍ରେସେସ୍ କରି—ଛଅଟି କରି ନିର୍ଦ୍ଧ୍ୟରେ ଖିଆଯାଇ ପାରେ । ସମୟ ପଛରେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଦୌଡ଼ିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ଏଠି । ଏଠି କେବଳ ସମୟର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ମନ୍ଥର ଗତିରେ ଭାସି ବୁଲିବାକୁ ହୁଏ ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅପରହ୍ନ ମଳିନ ହେଇ ଆସୁଛି । ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେମିତି ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି, କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଏକାଗ୍ର ଭାବରେ ଗୃହିଁ ରହିଥିଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ—ତାଙ୍କର ମନେଇ ପଡ଼େନି । ସେ ଶେଷ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ କେବେ ଦେଖିଥିଲେ ।

ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶକୁ ରୁଧିରକ୍ତ କରି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯାଉଛନ୍ତି ।··· ଇସ୍ ! ଅସ୍ଫୁଟ ଶବ୍ଦ କରି ଉଠିଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ । ହିମାଳୟର ବରଫ ଘେରା ଚୂଡ଼ା ଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ କିଏ ଯେମିତି ନିଆଁ ଓଜାଡ଼ି ଦେଇଛି । ଆଖି ଆଗରେ ଏତେ ବଡ଼ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଅଥଚ ସମସ୍ତେ ନୀରବ, ନିସ୍ପନ୍ଦ—ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ ।

ମାତ୍ର କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଗୃହିଁ ଗୃହିଁ ଲିଭିଗଲା ସବୁ ନିଆଁ । ରାତିର ବିହଙ୍ଗ ତା'ର ପକ୍ଷପୁଟରେ ଯେମିତି ବାନ୍ଧି ଦେଇଗଲା ପୁଞ୍ଜା ପୁଞ୍ଜା ଅନ୍ଧାର । ଦାର୍ଜିଲିଂର ଶୀତ-ହିମ ରାତି ଅଗ୍ରସର ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଅତିକାୟ ପ୍ରାଗ୍ ଐତିହାସିକ ସରୀସୃପ ପରି ।

ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଅନ୍ଧାରର ଢେଉ ପରେ ଢେଉ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରି ଦେଇ ସାରିଲାଣି ଆପାଦମସ୍ତକ । ଇଟାଲିଆନ୍ ବ୍ଲାଙ୍କେଟ୍‌ଟାକୁ ନିଜର ଦେହ ଉପରକୁ ଟାଣି ଆଣିଲେ ସେ,······ଦାର୍ଜିଲିଂ ସତରେ ରମଣୀୟ । ଏଇ ଅଳ୍ପ କେଇ ଘଣ୍ଟାର ବ୍ୟବଧାନ ଭିତରେ ଯେମିତି ତାଙ୍କର ସ୍ନାୟୁ ଗୁଡ଼ାକର ଟେନ୍‌ସନ୍ ହୁଗୁଳା ହେଇ ଯାଉଛି ଆଶାତୀତ ଭାବରେ । ଏଠି ପ୍ରଚୁର ପବନ—ଅନେକ ଆଲୋକ —ଅନେକ ଅନ୍ଧାର ! ମନକୁ ମନ ସ୍ମିତହାସ୍ୟ କରି ଉଠିଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ—"ସବୁଠାରୁ ମଜାର କଥା ଦୁଇହାତରେ ଟଙ୍କା ଓଜାଡ଼ି ଦେଇ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ କ୍ୟୁବିକ୍ ଇଞ୍ଚ୍ ଖୋଲା ପବନ ବା ଆଉନ୍‌ସେ ଅନ୍ଧାର କିଣା ଯାଇ ପାରେ ନି ।" ଅନ୍ଧାର ଜମାଟ୍ ବାନ୍ଧି ଆସୁଛି । ଏତେ ଅନ୍ଧାର, କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ତ ହୁଏ ନା । ଅନ୍ଧାର ଗୁଡ଼ାକର କ'ଣ ଓଜନ ଅଛି ? ମନକୁ ମନ ପ୍ରଶ୍ନ କରନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ । ତା' ପରେ ସେ ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ଖୋଲା ପାପୁଲିରେ ଅନ୍ଧାର୍‌ଗୁଡାକୁ ଓଜନ୍ କରି ନବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ମୋଟେ ଓଜନ ନାହିଁ-- ସେଥିପାଇଁ ତ ଅନ୍ଧାର ଏତେ ଚମତ୍କାର ।

କିନ୍ତୁ ଝଙ୍କା !!! ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଶୀତଳ ଶୀତ୍କାର ଖେଳିଗଲା ବାରମ୍ବାର । ହଠାତ୍ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ । ଚଉକି ଗୁଡ଼ି ଗୁଣ୍ଠି ଉପରେ ଦୁଇ-ହାତ ଛକି ଦେଇ ବାରଣ୍ଡାରେ ଟହଲ ମାରୁଛନ୍ତି ସେ । ବୋଧହୁଏ ମନେ ମନେ ତଉଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ଆବଶ୍ୟକୀୟ 'କଟନ୍-ମିଲ୍, ଆଉ ଏଇ ଅନାବଶ୍ୟକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ । ପିରାମିଡ୍‌ର ସ୍ଫିଂକସ୍ ପରି ସେ କେବଳ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି କେଉଁ ଗୋଟାଏ ଦିଗକୁ ଅଥଚ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମା ଝଙ୍କାର ପିରାମିଡ୍ ଭିତରେ ସ୍ଥାବର ହୋଇଯାଇଛି, ଶିର-ନଷ୍ଟିଳ ଶେଷହୀନ ଇଜିପ୍‌ସିଆନ୍ ମମି ପରି । ହୁଏତ ଦାର୍ଜିଲିଂର ଏଇ ଶୁଭ ମୌସୁମୀ...... ।

କିଏ ବୋଧହୁଏ ସୁଇଚ୍ ଟିପିଲା । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକରେ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ସାମ୍ନାରେ ଜଣେ ପୌଢ଼ା ଗୋଟାଏ ଉଦ୍ବେଗରେ କିଛି ନଆଁ ଧରି ତାଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି । ହୋଟେଲ ସର୍ଭିସ୍‌ର ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ରୁଟିନ୍ ବନ୍ଧା ଅଂଶ ।

କିନ୍ତୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବାକ୍ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି କେବଳ । କିଏ ଏଇ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣା ପୌଢ଼ା ? କିନ୍ତୁ ଏ ମୁହଁଟି ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଠିକ୍ ଯେମିତି ସେ ମନେ ପକାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏତେ ଚିହ୍ନା ମୁହଁ ଅଥଚ ମନେଇ ପଡ଼େନା...ତାଙ୍କର ଗୁଣ୍ଠି ଉପରେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଚିବୁକଟାକୁ ଚାପି ଧରିଛନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ...ମନ ଭିତରେ ଅବଚେତନର ଅସଂଖ୍ୟ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍ ଉଠି ଚାଲିଛି ଉପରକୁ – ହଁ-ଠିକ୍ ସେଇ ମୁହଁ— ପୁଣି ସେଇ ଚାବୁକ୍‌ର ମାଡ଼ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ଜମାଟ୍ ବନ୍ଧା ସ୍ମୃତିକୁ ଠେଲି ଠେଲି ଉପରକୁ ଆସିଛି ସେଇ ମୁହଁ ।...ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମିଲ୍‌ର ହେନ୍ ଆକ୍‌ସିଡେଣ୍ଟରେ ଲୁଗା ବେଲ୍ ତଳେ ଚାପାପଡ଼ି ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ମରିଯିବାର ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ପରେ ମିଲ୍‌ର ଫାଟକ୍ ପାଖରେ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସାମ୍ନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଠିକ୍ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ନାରୀର ମୁହଁ । ଠିକ୍ ଏତିକି ଉଚ୍ଚ— ଏଇ ରଙ୍ଗ – ଏମିତି ଲୁଗା ପିନ୍ଧା, ଆଉ ମୁହଁରେ ଠିକ୍ ସେଇ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଆଞ୍ଚୁଡ଼ା ଚିହ୍ନ ।

କାନରେ ସେଦିନର ସେଇ ନାରୀର ଚିତ୍କାର ବାଜୁଚି ଭୁହାକୁ ଭୁହା –...ମୋ ପୁଅକୁ ଫେରେଇ ଦିଅ ମତେ...ବାବୁ ମୋ ପୁଅ...

ମୋ ଧନକୁ···। ଗୁଡ଼ିରେ ହାତ ପିଟି—କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଲେଟି ଯାଉଛି ସେଇ ଅର୍ଦ୍ଧ ଉଲଗ୍ନ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟା । ଥାଇ ଥାଇ ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥା ଲହରେଇ ଲହରେଇ କହୁଛି—ସେଇ ଗୋଟାଏ ସୁର୍···ବାବୁ ମୋ ଧନକୁ ଫେରାଇ ଦିଅ ।

ସେଇ ନାରୀର ବିଳାପରେ ସେଦିନ ଯେମିତି ଆକାଶ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା —"ମା' ଧନରେ ତୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲୁ !"

ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ସଂଜ୍ଞା ଲୋପ ପାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି······ ଅସଫଳଗ୍ନ ଭାବରେ ସେ ନିଜେଇ ବୁଝିପାରୁଛନ୍ତି ଯେ ଦୁଇଟା ପାଦରେ ତାଙ୍କର ଦେହର ଭାରସାମ୍ୟ ରହିବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଡାକ୍ତର ସର୍କାର ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ନେଇଗଲେ ତାଙ୍କର ବିଛଣା ଉପରକୁ ।

ବିଛଣା ଉପରେ ଶୋଇ ରହିଛି ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଦେହଟା କେବଳ । ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମନର କପୋତ କିନ୍ତୁ କ୍ଷୀର ବେଗରେ ଛୁଟି ଚାଲିଛି ସେଦିନର ସେଇ ପୌଢ଼ା ନାରୀର ସନ୍ଧାନରେ । ଅନେକ ଦିନର ଗୋଟାଏ ପୁରାତନ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାର ଅଛି ତାଙ୍କର···

ହାଉଡ଼ାର ଗିନ୍ ଗିନ୍ ଲୋକଗହଳି ଦେଇ କାନ୍ଧରେ କାନ୍ଧ ଘଷି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଚାଲିଛନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ······ସିଆଡ଼କୁ କିନ୍ତୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନାହିଁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର । ସେ ସିଧା ଚାଲିଛନ୍ତି ଲୁଳ ବସ୍ତି ଆଡ଼କୁ······

ସହରଟା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସୁଛି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଚଉଡ଼ା ରାସ୍ତା ଗୁଡ଼ାକ ଧୀରେ ଧୀରେ ସରୁ ଗଳିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଜମି ରହିଛି ନାନା ଆବର୍ଜନା । ଠିକ୍ ଏଇ ଗୁଡ଼ାକୁ ବୋଧହୁଏ ସହର ତଳ ବୋଲି କୁହାଯାଏ···ଚାଲିଛନ୍ତି ଗୋସ୍ୱାମୀ···ଉଡ଼ି ଚାଲିଛି ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅନୁତପ୍ତ ମାନସକପୋତ ।

ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ଗୋଟାଏ ଭଙ୍ଗା ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ, ଆଉ ତାର କଳଙ୍କି ଲଗା ଟିଣ ଫ୍ରେମର ଭଙ୍ଗା କାଚ ଗୁଡ଼ାକ

ଢ଼ନର ଆଲୁଅରେ ମନେ ହେଉଛନ୍ତ ଖଚେଇ ହେଲାପର । ଠିକ୍ ତା'ର ତଳେ ଗୋଟାଏ ଉଷ୍ଟବନ୍‌କୁ ଦେହ ଘଷି ବସି ରହିଛୁ ଗୋଟିଏ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ବୃଦ୍ଧା—ତା ସାମ୍ନାରେ ଗଦା ହେଇ ରହିଛୁ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଛିଣ୍ଡା କନ୍ଥା ଆଉ ଛିଣ୍ଡା କାଗଜର ଅପୂର୍ବ ସମାବେଶ ।

ଗୋସ୍ୱାମୀ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇଗଲେ, ଠିକ୍ ସେଇଠି । ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ବ୍ୟବଧାନ ଭିତରେ କ'ଣ ସେ ମୁହଁକୁ ଭୁଲ୍ କରି ହୁଏ !

ଗୋସ୍ୱାମୀ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଠିଆ ହେଇ ରହିଛନ୍ତ ସେଇ ବୃଦ୍ଧା ପାଖରେ ।

ସେ ଯେପରି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତ କେଉଁ ବିଗତ-ଆତ୍ମା ଶହୀଦ୍‌ର କବର ପାଖରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଅର୍ପଣ କରିବାକୁ ।

ସେ ବୋଧହୁଏ ବୃଦ୍ଧାକୁ କିଛି କହିଲେ । କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧା ଶୁଣିବାକୁଇ ଗୃହେଁନା । ଦୁଇଟା ହାଡ଼ୁଆ ହାଡ଼ୁଆ ଆଖିପତା ତଳୁ ଗହ୍ୱରିଆ ଆଖି-ଟେକି ବୃଦ୍ଧାଟି ଥରେମାତ୍ର ଉପରକୁ ଗୃହିଁଲା···ସେ ଯେମିତି ତା'ର ସେଇ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପ୍ରତିକୃତି ଦେହରେ କାହାକୁ ଖୋଜୁଛି ଆକୁଳ ହୋଇ । କିନ୍ତୁ ନାଁ । ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ । ଆଖି ତଳକୁ କଲା ବୃଦ୍ଧା—ତା'ର ଆଖିରେ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଛି ସେଇ ନିର୍ଲିପ୍ତ ପ୍ରଶାନ୍ତି······

ଗୋସ୍ୱାମୀ ଥରେ ଦୁଇଥର ଇତସ୍ତତଃ କରି ନୋଟ୍‌ର କେଇଟା ମୋଟା ମୋଟା ତାଡ଼ା ରଖିଦେଲେ ତା' ସାମ୍ନାରେ । ବୃଦ୍ଧାଟି ନୋଟ୍‌ର ତାଡ଼ା ଗୁଡ଼ାକ ହାତରେ ଥରେ ଦୁଇଥର ଖେଳେଇ ନେଇ ସେ ଗୁଡ଼ାକୁ ପୁଣି ଫିଙ୍ଗିଦେଲା ପାଖର ଉଷ୍ଟବନ୍ ଭିତରକୁ ।

ଓଃ ! ନୋଟ୍‌ର ତାଡ଼ାଟା ଯେମିତି ଆସି ପଡ଼ିଲା ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ ଉପରେ । ଦପ୍ କରି ଲିଭିଗଲା ଆକାଶର ସୂର୍ଯ୍ୟ । ପୁଣି ସେଇ ସୂଚୀଭେଦ୍ୟ ଅନ୍ଧକାର !

ବିଛଣା ଉପରେ ପଡ଼ିରହି ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟ୍‌ପଟ୍ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଗୋସ୍ୱାମୀ ।

ଦାର୍ଜିଲିଂର ସକାଳ ଶର-ବଳର୍ମ୍ବିତ । ଯା ଆରଦିନ ସକାଳେ ଦେଖାଗଲା ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର କୋଠରୀର ଚୂନଆଡ଼େ ବାଁହୋଇ ପଡ଼ିଚ ଅନେକ ଅନେକ ଟଙ୍କାର ନୋଟ୍ ଆଉ ତାଙ୍କର ବିଛଣା ପାଖରେ ବସିରହି ଡକ୍ଟର ସରକାର ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ ପାଇଁ ସିରିଞ୍ଜ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛନ୍ତି ।

କୋଠରୀ ବାହାରେ ଜମିଯାଇଥିବା ଜଣ୍ଣାସୁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଭିଡ଼କୁ ଇଙ୍ଗିତରେ ନୀରବ ରହିବାକୁ କହି ଗୋଟାଏ କଥାରେ ଡକ୍ଟର ସର୍‌କାର୍ ବୁଝାଇ ଦେଲେ—"କମ୍ପ୍ଲିଟ୍ ଫେଲିଓର୍ ଅଫ୍ ନର୍ଭସ୍..."

(କଟକ ବେତାରକେନ୍ଦ୍ର ସୌଜନ୍ୟରୁ)

କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ

ଶିଢ଼ିଟା ଅନେକ ଲମ୍ବା ।

ତଳ ପାହାଚ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ଉପରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ଥାକ ଥାକ ହୋଇ ପାହାଚ ଉପରେ ପାହାଚ ଉଠି ଚାଲିଛି । ଗତ ସାତବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରତିଦିନ ସେଇ ପାହାଚଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ରଖି ରଖି, ସେ ପ୍ରକୃତରେ କ୍ଳାନ୍ତ । ଗଣି ଗଣି ତାକୁ ଉଠିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତେଇଶିଟା ପାହାଚ । ପ୍ରତିଥର ଡାହାଣ ଗୋଡ଼ର ଆଣ୍ଠୁଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଉପର ପାହାଚ ଉପରେ ପାଦ ଦେଇ ତା'ପରେ ଅଣ୍ଟାର ଜୋର୍‌ରେ ଉପରକୁ ଉଠେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ତା'ର ବାଁ ଗୋଡ଼ଟାକୁ···ଆଉ ତା'ପରେ ପୁଣି ସେଇ ଏକା କଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ବାଇଶଥର । ଦେହର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାଂସପେଶୀର ଆକୁଞ୍ଚନ ପ୍ରସାରଣରେ ତାକୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ପ୍ରତିଟି ପାହାଚ ।

ଏଇ ପାହାଚଗୁଡ଼ାକ ଉଠୁ ଉଠୁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ବେଳେ ବେଳେ ଭାବେ ନର୍ଦ୍ଦମା ଭିତରେ ବିଚରଣ କରୁଥିବା ଲଙ୍ଗୁଡ଼ା ପୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କର କଥା । ସେମାନେ ଠିକ୍ ଏଇପରି ଭାବରେ ନିଜକୁ ଗତିଶୀଳ କରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଅନେକ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ପୋକ ଯେ ନିଜର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷାକରି ଠିଆ ହେଇପାରେ ।

ଶିଢ଼ି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଦିନେ ଦିନେ ଭାବେ ଭାରି ମଜା ହୁଅନ୍ତା ଯଦି ସେ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖନ୍ତା ଏବେ ଶିଢ଼ିଗୁଡ଼ାକ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ତା'ପରେ ହୁଏତ ସେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ତା'ର ପ୍ରତିବେଶୀମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ପଚାରନ୍ତା— ଆଚ୍ଛା ଦେଖନ୍ତୁ, ମୋର ଘରକୁ ଯିବାର ସବୁ ଗୁଡ଼ାକ ପାହାଚ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ସେଦିନ ହୁଏତ ସେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଜାଣି ପାରନ୍ତା ତା'ର ତଳ କୋଠରୀଗୁଡ଼ିକରେ ଜଣେ କ୍ରିକେଟ୍‌ଖେଳାଳୀ ରହେ···ଆଉ ଦିନେ ଦିନେ ଯୋଉ ସିଲେଇ ମେସିନ୍‌ଟା ଖଟ୍ ଖଟ୍ କରି ଉଠେ ତାକୁ ଚଳାଏ

ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ବରଙ୍ଗ—ଆଉ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ସ୍କୁଲ୍ ଶିକ୍ଷକ ରହେ ଯେ ଅଧୁନା ତା'ର ଗୃହକର୍ମ ଗ୍ଭଲ ଯିବାରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କିଶୋର ବାଳକ-ବାଳିକାଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼େଇ ପେଟ ପୋଷେ ।

କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ପରିଚୟ ପାଇ ପାରନ୍ତେ ? ସେ ବୋଧହୁଏ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହନ୍ତା ଜଣେ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ଯାଦୁକର ପରି, ଯାହାର ଉପର ମହଲକୁ ଯିବାର ପାହାଚ ଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଦିନେ ଦିନେ ଅକସ୍ମାତ୍ ହଜିଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ନାଁ—ଏଇ ପାହାଚଗୁଡ଼ାକ ନିତାନ୍ତ ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାବରେ ସ୍ଥାବର । ଏମାନଙ୍କର ଏତେଟିକେ ରସବୋଧ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ସିଡ଼ିର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ତଳ ପାହାଚ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ରଖି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ସେମିତି । ତା'ର ଡାହାଣ ହାତର ଦୁଇଟା ବଙ୍କା ଆଙ୍ଗୁଠିର ଆଙ୍କୁଶରେ ଓହଳି ରହିଛି ଗୋଟାଏ ଓଜନ୍‌ଦାର୍ ଓଭର୍ କୋଟ୍ । କୋଟ୍‌ଟାର ଓଜନ ଯେମିତି ତା'ର ପିଠିଟାକୁ ମାଡ଼ି ବସିଛି ଗୁଡ଼ାଏ ଅଲଗା ବାଳର ବୋଝ ପରି ।

ନାଁ, ସେ ଆଜି ସତରେ ଉପରକୁ ଯିବାକୁ ଗ୍ଭହେଁନା । ବିଶେଷ କରି ତା'ର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଯେ ଘର ଖୋଲିବା ମାତ୍ରକେ ତା'ର ଆଖିରେ ପଡ଼ିବ କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗାହୋଇ ରହିଥିବା ସେଇ ଭଙ୍ଗା ଭାଓଲିନ୍ । ଭାଓଲିନ୍ ବଜେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା ସେ; କିନ୍ତୁ ଦିନେ ସେ ଜାଣି ପାରିଲା ଭାଓଲିନ୍‌ର ଛଅଟା ସୂତାଗୁଡ଼ାକ ବିଲେଇ ଅନ୍ତରୁ ତିଆରି । ଏ ସମ୍ବାଦଟା ଠିକ୍ କି ଭୁଲ୍ ତାକୁ ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହିଁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ; କିନ୍ତୁ ତା'ପରେ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଭାଓଲିନ୍ ବଜଉ ବଜଉ ଅତି ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଭାଓଲିନ୍‌ଟାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ସେ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନେ ହେଲା ଭାଓଲିନ୍‌ଟା ବାଜୁ ନାହିଁ ଆଦୌ, କେବଳ ଗୋଟାଏ ବିଲେଇ ମ୍ୟାଉଁ ମ୍ୟାଉଁ କରି କାନ୍ଦୁଛି । ତା'ର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଶ୍ଲେଟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶୀତ୍କାର ପହଁରି ଗଲା, ଆଉ ତା'ପରେ ଭାଓଲିନ୍‌ଟାକୁ ଗ୍ଭଟି ଫୋପାଡି ଦେଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ସାମ୍ନାର କାନ୍ଥ ଉପରକୁ । ଅସହ୍ୟ ! ବିଲେଇ ପରି ଗୋଟାଏ ନିର୍ବୋଧ, ନିର୍ବାଦ, ନିଃସହାୟ ଜୀବର କରୁଣ ବିଳାପର ଅନୁକରଣରେ ସଙ୍ଗୀତ ସୃଷ୍ଟି କରିଯାଏ ନାଁ—

ସେଇ ଭଙ୍ଗା ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ୍‌ଟା ତଥାପି କାନ୍ଧରେ ଝୁଙ୍ଗା ହୋଇ ରହିଛି । ବେଳେ ବେଳେ ତାକୁ ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ୍‌ଟା ଦେଖାଯାଏ ଗୋଟାଏ ବଲେଇ ପରି । ବଲେଇଟା ଯେମିତି ତା'ର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ଟାକୁ ସିଧା କରି, ପେଟଟାକୁ ଖାଙ୍କି ଦେଇ ନେଇଛି ପଡ଼ିଛି କାନ୍ଧ ଉପରେ ।

ନାଁ—ଉପରକୁ ଆଜ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଯାଇ ପାରେ ନାଁ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ତା'ର ଶେଷ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହେଲା । ପୁଣି ଥରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଫେରି ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତା'ର ଶରୀ ଲୀଳାଭୂମି ରାଜପଥ ଉପରକୁ ।

ତା'ର ଜୀବନର ଅନେକ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେ ଏହି ରାଜପଥ ଉପରେ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଜନାକୀର୍ଣ୍ଣ ରାଜପଥର ଏଇ ଜନସମାଗମ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ । ଲୋକଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ କାନ୍ଧକୁ କାନ୍ଧ ଘଷି ଚାଲିବାରେ ଅନେକଟା ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ଆସେ । ମନେହୁଏ—ନାଁ—ସବୁ ଭୁଲ୍ ନୁହେଁ, ସବୁ କଳ୍ପନା ନୁହେଁ । ପୃଥିବୀ ଅଛି—ଆଉ ତା' ଉପରେ ଅଛନ୍ତି ଏଇ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ନର ନାରୀ । ଏମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତି ପ୍ରତ୍ୟୁଷର ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ପରି ସତ୍ୟ । ଏମାନେ ଦେବତା ପରି ଅତୀନ୍ଦ୍ରିୟ ନୁହନ୍ତି ବା ଅଶରୀରୀ ନୁହନ୍ତି । ଏମାନେ କାମ, କ୍ରୋଧ, ମୋହ ପ୍ରଭୃତି ଷଡ଼୍‌ରିପୁ କବଳିତ ଅସହାୟ ମନୁଷ୍ୟଶିଶୁ ।

କିନ୍ତୁ ପୁଣି ବେଳେ ବେଳେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ତା'ର ସହଜାତ ନିର୍ଜନତା ଗ୍ରାସ କରି ବସେ । ଅଯୁତ-ଜନର ଏଇ କୋଳାହଳ ଭିତରେ ତା'ର ମନେହୁଏ ସେ ଏକାନ୍ତ ଏକାକୀ—ସେ ନିର୍ଜନ—ସେ ନିଃସ୍ୱ । ସେ ନିଜକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଯେତିକି ବଦ୍ଧପରିକର ହୁଏ ତା'ର ମନେହୁଏ ସେ ତା ପାଖରେ ସେତିକି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଛି । ତା'ର ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତି ଦେଇ ସେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ନିଜର ସ୍ଥିତି କ'ଣ କେବଳ ପ୍ରମାଣ କରାଯାଏ ? ନାଁ—ସେଇଟାକୁ ଧରିନେବାକୁ ହୁଏ ଜ୍ୟାମିତିକ ସରଳରେଖା ପରି । ପୃଥିବୀରେ କିଛି ପ୍ରମାଣ କରାଯାଏ ନାଁ । ଏଇ ଧର ଅକ୍ଷାଂଶ ଦ୍ରାଘିମା । ପୃଥିବୀଟାକୁ ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ବୋଲି ଭାବି ନେଇ ତା' ଉପରେ ଛକ ଦେଇ ଅସଂଖ୍ୟ କାଳ୍ପନିକ ରେଖା ଟାଣିନବାକୁ ହୁଏ । ଆଉ ତା' ପରେ ସେଇ ରେଖାର ଆନୁପାତିକ ଅବସ୍ଥିତିରୁ

ଭୂଗୋଳ ଗ୍ରନ୍ଥ ତିଆରି କରିବାକୁ ହୁଏ । ଗଣିତ ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେମିତି । 'ଏକ୍'ଟାକୁ ଧରି ନବାକୁ ହୁଏ । ତା'ପରେ ଏକ୍‌ରେ ଏକ୍ ମିଶାଇ ଦୁଇ, ଏକରୁ ଅନେକ । ପୁଣି ଅନେକରୁ ହରଣ, ଫେଡାଣ, ଗୁଣନ, ବହୁ ସୂତ୍ର ଦେଇ ସେଇ 'ଏକ୍' ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ 'ଏକ୍' ଟା କ'ଣ ? ଶୂନ୍‌ରୁ 'ଏକ୍' ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ କୌଣସି ସୂତ୍ର ନାହିଁ । ଶୂନ୍‌କୁ କୌଣସି ସୂତ୍ରର ଯାଦୁରେ 'ଏକ୍' କରାଯାଇ ପାରେ ନା । ତା'ର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ଶୂନ୍‌ଟା ହଉଚି ଏକ ଅବିମିଶ୍ରିତ ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥ । ତାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଏନା ।

ରାଜପଥର ସ୍ମୃତି ପୁଣି ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଆଖି ଆଗକୁ ପହଁରି ଆସେ । ନିଜକୁ ତା'ର ତିନି ମହଲା ଉପରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଲ୍‌କନି ଉପରେ ରଖି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରେ ସେ । ରାଜପଥକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଚାଲିଛନ୍ତି ଏଇ ଲୋକମାନେ । ସେ ଯେମିତି ଦେଖୁଛି ଅନେକଗୁଡାଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି ସିଆରି କାଟି; କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଲୋକଗୁଡାଙ୍କୁ ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ଦେଖିଲେ ତା'ର ମନେହୁଏ ଏମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କଣ୍ଢେଇ । ସମସ୍ତଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅଦୃଶ୍ୟ ସୂତା ଯାଇ ମିଶିଛି ସେଇ ରହସ୍ୟମୟ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଆକାଶରେ । ସେଠି କିଏ ଜଣେ ଏମାନଙ୍କୁ ଚଲଉଛି ଏଇ ରାସ୍ତା ଉପରେ – ଏମାନେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲଉଛନ୍ତି । ଆଉ ଜଣକ ଦେହରେ ଆଉ ଜଣେ ବାଜି ଗଲେ ଜଣେ କହୁଚି "କ୍ଷମା କରିବେ ।" ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ଆଲୋକସଜ୍ଜା ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଚାଲିଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୋକରେ ଏମାନେ ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରର ଶୀତଳ ଆଲୋକରେ ଏମାନେ ପରସ୍ପରର କାନ ପାଖରେ ମଧୁର ଗୁଞ୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି, ଆଉ ରାତିର ଅନ୍ଧକାରରେ ନିଜନିଜର ଖୋଳ ଭିତରେ ଖୁରୁପରି ଆଶ୍ରୟ ନଉଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରାଜପଥ ଶୂନ୍ୟ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ କଣ୍ଢେଇ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଆଖି ଆଗରେ ସହରକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଏଇ ଶୂନ୍ୟ ରାଜପଥଟା ନିସ୍ତବ୍ଧ ଆଉ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛି । ତାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଉର୍ବିହ୍ୟାଟ୍ ପିନ୍ଧି ଚାଲିବାକୁ । ତା'ର ନିଜର ଯୋତାର ପ୍ରତିଟି ଶବ୍ଦ ସେ ଶୁଣିପାରେ । ସେ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ପ୍ରମାଣିତ କରେ ଯେ ସେ ଚାଲୁଛି ।

ସେ ଯେମିତି ପୃଥିବୀର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଏକ ବଶିଷ୍ଟ ଏକାକୀ ନାୟକର ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ତା'ର ସହକାରୀ ଅଭିନେତା କେହି ନାହାଁନ୍ତି ।

ଫୁଟ୍‌ପାଥ ଦେହକୁ ଲଗିହୋଇ ତିନୋଟି ଟ୍ୟାକ୍‌ସି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ନାଁ, ଏମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଅଳସ ତନ୍ଦ୍ରାରୁ ଉଠେଇବାଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟାୟ ହେବ । ଆଉ ତା' ଛଡ଼ା ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଟ୍ୟାକ୍‌ସିରେ ବସିବାକୁ ଆଦୌ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଟ୍ୟାକ୍‌ସି ଗୁଡ଼ାକ କେବଳ ଗୋଟାଏ ବେଗର ଛଳନା ତିଆରି କରନ୍ତି, ଅଥଚ ଭିତରର ଆରୋହୀ ବସିଥାଏ ନିତାନ୍ତ ନିରୁଦ୍‌ବେଗ ଭାବରେ । ତା' ଭିତରେ ବସି ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନେହୁଏ ବାହାରର ସମସ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ଆଉ ବସ୍ତୁ ବେଗବାନ୍ ଅଥଚ ନିଜେ ସିଏ ସ୍ଥାବର ।

ଅନେକବାଟ ଚାଲି ଆସିଲାଣି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ରାସ୍ତା ଉପରେ କୌଣସି ସ୍ପନ୍ଦନ ନାହିଁ । ଆକାଶର ଅଜଗର ତାରା ଆଖି ମିଟି-ମିଟି କରି ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ଅଭିଜ୍ଞତା-ଆହରଣର ଏଇ ଅକାଳ-ବୋଧନକୁ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଚାଲିଛି । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଏକାଗ୍ରତାକୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ବାଧା ଦେଉଛନ୍ତି ତା'ର କାନ୍ଧର ସେହି ଗାଉଁଲିନ୍‌ଟା, ଆଉ ରାସ୍ତାକରର ଦୁଇ ତିନୋଟି ତନ୍ଦ୍ରାଳସ-ଟ୍ୟାକ୍‌ସି । ସ୍ତିମିତ ଆଲୋକରେ ଧାଡ଼ିବନ୍ଧା କେତେ-ଗୁଡ଼ିଏ କୋଠରୀ ଦେଖାଯାଉଛି···ସେଟା ଦାତବ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାଳୟ । ଘର ଠାରୁ ଅନେକ ବାଟ ଚାଲି ଆସିଲାଣି ।

ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଡାକ୍ତରଖାନାର ଫାଟକ ଭିତରକୁ ପଶିଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ଡାକ୍ତରଖାନାର ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ୱାର୍ଡ଼ ଗୁଡାକ ଯେପରି ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସେଇ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଆଲୋକର ଯାଦୁରେ । ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବ କୋରି-ଡର୍‌ର ଶେଷ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଦେଖାଯାଉଛି ଗୋଟିଏ ଶୁଭ୍ର ବିନ୍ଦୁ । ଡ଼ିଉଟି ସାରି ବୋଧହୁଏ ସିଷ୍ଟର୍ ଜଣେ ଘରକୁ ଫେରୁଛି । ସିମେଣ୍ଟ ଚଟାଣ ଗୁଡ଼ାକରେ ହାଇହିଲ୍ ଯୋତାର ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଛି—ଶବ୍ଦଟା ସ୍ପଷ୍ଟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟତର ହୋଇ ଆସୁଛି ଧୀରେ ଧୀରେ । ଲମ୍ବା ସିମେଣ୍ଟ୍‌ର ଚଟାଣ ଉପରେ ଯୋତାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ । ତା'ର ମନେ ହୁଏ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଝରଣା ପାହାଡ଼ର ବନ୍ଧୁର ଶିଳା ରାଶି ଅତିକ୍ରମ କରି ବହି ଚାଲିଛି ତଳକୁ—ଅନେକ ତଳକୁ ।

......ଖୁବ୍ ପାଖକୁ ଆସିଲାଣି ସିଷ୍ଟର୍‌ଟି । ମନେ ମନେ ଗୋଟାଏ କିଛି କହିବାକୁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ।

କିନ୍ତୁ, ନାଁ । କିଛି କହିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଡାକ୍ତରଖାନାର ବାରଣ୍ଡାରେ ତା'ର ଏଇ ଉପସ୍ଥିତି ପାଇଁ ସେ କାରଣ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଆଉ ତା'ଛଡ଼ା ସିଷ୍ଟର୍‌ଟି ଖୁବ୍ କମ୍ ବୟସ୍କା—ପଛରେ ବୟସର ଓଜନ ନଥିଲେ ହଠାତ୍ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାର ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି ହୁଏନା । ବଡ଼ଦଣ୍ଡ କଟିଗଲା । ସିଷ୍ଟର୍‌ଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଥରେ ଚାହିଁଦେଇ ସାମ୍ନା ମୋଡ଼ରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲାଣି ।

ସର୍ଜିକାଲ୍ ଓ୍ୱାର୍ଡ଼ର ଦୁଆର ଦେଇ ଭିତରକୁ ଚାଲିଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ଦୁଇ ପଟରେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ସଜ୍ଜିତ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି ରୋଗୀମାନେ । ନାଁ—ଆଉ ନୁହେଁ । ରୋଗୀମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଖିବା ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଆଦୌ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଏଇ ବେଶ୍—ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଦଳେ ଅଭିଶପ୍ତ ଭାଗ୍ୟହତ ମନୁଷ୍ୟର ଦଳ । ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଚୟ ନାହିଁ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏମାନଙ୍କର ଶଯ୍ୟାଧାରରେ କେବଳ ସଙ୍କେତ ନମ୍ବର ଯଥେଷ୍ଟ । ଏମାନେ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ—ସେତିକି ଏମାନଙ୍କର ସାମୂହିକ ପରିଚୟ ।

ପୁଣି ଡାକ୍ତରଖାନାର ଫାଟକ ଦେଇ ବାହାରକୁ ଆସିଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ବେଶୀ ସମୟ ସହ୍ୟ କରି ହୁଏ ନା ମନୁଷ୍ୟର ଏଇ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥା । ସକାଳର ଆଲୁଅରେ ସୁସ୍ଥ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ ଭଲ ଲାଗେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ସେମାନେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ବଳ, ଅସହାୟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟିକୁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ରଖି ଗୋଟାଏ ମିଛ ଅହଂକାରର ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଚାଲିଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଗଗନଚୁମ୍ବୀ । ରାସ୍ତାରେ ଅନେକ ଗମ୍ଭୀର ଲୋକ ଦେଖିଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ, ଆଉ ତା'ର ସବୁବେଳେ ମନେ ହୋଇଛି ସେମାନଙ୍କୁ କୁତୁକୁତୁ କରି ତାଙ୍କର ଏଇ ମିଛ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟର ମୁଖାଟାକୁ ତଳକୁ ଖସେଇ ଆଣିବାକୁ । ମଣିଷ ମୋଟେଇଁ ଜଣେଇ ଦବାକୁ ଚାହେଁନା ଯେ ସେ କେତେ ଅସହାୟ, କେତେ ଦୁର୍ବଳ, କେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ଭଗବାନ୍ ! ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଯୁକ୍ତହାତ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ମନୁଷ୍ୟର ଏଇ ଅହଂକାର କ୍ଷମାକର, "ମନୁଷ୍ୟର ଏଇ ଔଦ୍ଧତ୍ୟକୁ ଦୟାର ଆଖିରେ ଦେଖ......ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନେ ହେଲା ସେଇ ସନ୍ଧ୍ୟା କରରେ ଜାନୁପାତ ବସି ଯଦି ସେ ସମଗ୍ର ମନୁଷ୍ୟସମାଜ ପାଇଁ ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କ ପାଖରେ କ୍ଷମା ମାଗିନେଇ ପାରନ୍ତା ।......ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ବହୁ ମହା-ମାନବ ମନୁଷ୍ୟର ଏଇ ଅଦୂରଦର୍ଶିତା ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗି ଆସିଛନ୍ତି ।

ଆକାଶରେ ଜମିଥିବା ଅନ୍ଧାର ଧୀରେ ଧୀରେ ଫିକା ପଡ଼ି ଆସୁଛି । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଗର୍ବିର ଅଭିଯାନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସମାପ୍ତ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଘରକୁ ଫେରୁଛି । ପୁଣି ସେଇ ତେଇଶିଟା ପାହାଚର ଶିଡ଼ି ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଆଖି ଆଗରେ ଥାକ ଥାକ ହେଇ ଉଠି ଯାଇଛି ଉପରକୁ । ଉପାୟ ନାହିଁ । ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହବ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ।

ଡାହାଣ ପାଦର ଆଣ୍ଠୁଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ପାହାଚ ଉପରେ ପାଦ ଥୋଇଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ପୁଣି ସେଇ ଅଣ୍ଟାର ମାଂସପେଶୀର ଆକୁଞ୍ଚନ କରିବାକୁ ହବ ଆଉ ସେଇ ଜୋର୍‌ରେ ଟାଣି ଉପରକୁ ଉଠେଇବାକୁ ହବ ବାଁ ପାଦଟାକୁ । ତା'ପରେ ଥର ଥର କରି ବାଇଶିଥର ତାକୁ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରିବାକୁ ହବ ସେଇ ଏକା କଥା । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଯୁକ୍ତି ନଥିଲା । ମଣିଷ ସତରେ ଗୋଟାଏ ପଶୁ—ସତରେ ଗୋଟାଏ କାଠ । ମନୁଷ୍ୟତା କେବଳ ଗୋଟାଏ ମୁଖା—ଗୋଟାଏ ଆବରଣ ।

କବାଟଟାକୁ ଖୋଲିବା ପୂର୍ବରୁ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ତା'କୁ ସତର୍କ ହେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେଇ ଭାଓଲିନ୍‌ଟି ଯେପରି ପ୍ରଥମେ ତା ଆଖିରେ ନ ପଡ଼େ ।

ଅହଲ୍ୟାର ଇତିବୃତ୍ତ

ଅନେକ ରାତିରେ ଘରକୁ ଫେରିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ—ଆଲୁଅ ଜାଳିଦେଇ ଗୋଟାଏ ଚଉକି ଉପରେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ସେ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକରେ ଘରଟାର ଚେହେରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିହୁଏ । ଗୋଟାଏ କଣରେ ପଡ଼ିରହିଛି ଅଯତ୍ନ ରକ୍ଷିତ ଫ୍ରିଜିଡାୟାର—ଆଉ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଅଳନ୍ଧୁ ଲଗା ରେଡ଼ିଓଗ୍ରାମ୍—ଏଠି ସେଠି କେଇଟା ଦାମୀ ଦାମୀ ଡିନର୍ ସେଟ୍‌ର ଭଗ୍ନାବଶେଷ, ଆଉ ପ୍ରଚୁର ବହି । ଦେଖିଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝିହୁଏ ଏ ଘରଟାର ଗୋଟାଏ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ଅତୀତ ଥିଲା । କୌଣସି ଅଶୁଭ ଲଗ୍ନରେ ଏଇ ଘରଟାର ଅଗ୍ରଗତି ଅକସ୍ମାତ୍ ବ୍ୟାହତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

ଅବ୍‌ଦୁଲ୍ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ଆସି ଯୋତା ଖୋଲି ଦେଇଗଲା ଆଉ ବବ୍ରୁଚି ଆଣି ରାତିର ଆହାର ରଖିଦେଇ ଗଲା ଟେବ୍‌'ରେ । ବେଶୀ ରାତିରେ ଫେରିଲେ ଏଇପରି ଭାବରେ ଖାଦ୍ୟ ରଖିଦେଇଯିବା ଏ ଘରର ଚିରାଚରିତ ପଦ୍ଧତି । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଟେବ୍‌'ର କଭର୍‌ଟାକୁ ଟାଣି ନେଇ ଖଣ୍ଡେ ମାଛର କଟ୍‌ଲେଟ୍‌କୁ ବାଁ ହାତର ଦୁଇଟା ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ତୋଳି ଧରିଲା । ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ବା ଦୁଇଟା ଦ୍ୱିଧାଗ୍ରସ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ—ନାଁ, ଥାଉ । ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ କଟ୍‌ଲେଟ୍‌ଟି ଫେରିଗଲା ଯଥାସ୍ଥାନକୁ ।

ଘରର ଦକ୍ଷିଣ ବ୍ୟାଲ୍‌କନିରେ ଖଣ୍ଡେ ଡେକ୍ ଚେଆର୍ ଉପରେ ଆଉଜି ପଡ଼ିଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ, ଆଉ ଠିକ୍ ତା'ପରେ ପରେ ଅବଦୁଲ୍ କିଛି ବରଫ୍‌ପାଣି ଆଣି ଥୋଇ ଦେଇଗଲା ସାମ୍ନାର ଟି'ପୟ ଉପରେ । ଅର୍ଦ୍ଧ-ରାତ୍ରିର ଏଇ କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସ୍ପନ୍ଦନ ପରେ ପୁଣି ଥରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଏଇ ନିର୍ଜନ ଘରଟି ନୀରବ ହୋଇଗଲା ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମାୟାବିନୀ ରାତ୍ରି । ବାହାରେ ତ୍ରୟୋଦଶୀର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଚୈତ୍ରର ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ପବନରେ ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି ମରୁଛି । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନେ ହେଲା ଯେପରି ଏଇ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଅପବ୍ୟୟ ହୋଇ ଯାଉଛି ତା' ପାଇଁ । ସେ ଯଦି ମୁଠା ମୁଠା ଜହ୍ନ ଅଞ୍ଚର ଭରି ଫିଙ୍ଗି ଫିଙ୍ଗି ହୋରି ଖେଳି ପାରନ୍ତା !

ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ—ସେଇ ଦୁଇଟା ତାଳ ଗଛର ଫାଙ୍କରେ ସୁମିତ୍ରାର ଘର ଦେଖାଯାଉଛି । ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ତା'ର କାଉଁଶ କାଠି ଦେଇ ସେଇ ଘର ଉପରେ ଅପୂର୍ବ ମାୟା ରଚନା କରିଛି । କ'ଣ କରୁଥିବ ସୁମିତ୍ରା ? ସେ ବୋଧହୁଏ ତା'ର ନିଃସଙ୍ଗ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ କର ଲେଉଟଉଥିବ, କିନ୍ତୁ ଏତେ ରାତିରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତର କ'ଣ ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ସୁମିତ୍ରା କଥା ନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ? ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସହାୟ ଭାବରେ ସୁମିତ୍ରାର ସୁଖ ଦୁଃଖ ଭବିଷ୍ୟତ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

କାଲିପରି ଲାଗୁଛି, ସୁମିତ୍ରାର ସ୍ୱାମୀ ଚିନ୍ମୟ ଓ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଏକା ସମୟରେ ସାନ୍ତାକ୍ରୁଜ ଏଅାର୍ ପୋର୍ଟରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଦକ୍ଷ ବିମାନ-ଚାଳକ ହିସାବରେ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଖୁବ୍ ସୁନାମ ଥିଲା । ବହୁବାର ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନପ୍ରକାରର ବିମାନ ନେଇ ଉପରକୁ ଉଠିଛନ୍ତି ଆଉ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇଛନ୍ତି......ଚିନ୍ମୟର ପ୍ରାୟ ଦଶହଜାର ଘଣ୍ଟା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସୁଛି ।

ସେ ଦିନ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ଚବିଶ ତାରିଖ । ଚିନ୍ମୟର ଜନ୍ମଦିନ ପାର୍ଟି ପାଇଁ ସୁମିତ୍ରା ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି । ଚିନ୍ମୟର ଲନ୍‌ରେ ଅଳ୍ପ କେଇଜଣ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପାର୍ଟିର ଆୟୋଜନ କରା-ଯାଇଛି । ଲନ୍‌ଟିର ସାଜସଜ୍ଜାର ପ୍ରତିଟି ଛନ୍ଦରେ ଅପୂର୍ବ ରୁଚି ଓ ପରିପାଟି ଫୁଟି ଉଠୁଛି । ପାର୍ଟି ଠିକ୍ ଛଟାରେ ଆରମ୍ଭ । ଆମନ୍ତ୍ରିତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି କେହି ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେଣି; କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ମୟ ଆସିନାହିଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସେଦିନ ସକାଳୁ ସେ ଯାଇଛି ଦମ୍‌ଦମ୍ । ସେ ସାନ୍ତାକ୍ରୁଜରେ ଓହ୍ଲେଇବ ଠିକ୍ ପାଞ୍ଚଟା ତେଇଶ୍ ମିନିଟ୍‌ରେ—ଆଉ ଏଅାର୍ ପୋର୍ଟରୁ ତା'ର ଘର ଠିକ୍ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ । ପାଞ୍ଚଟା ଅଠତିରିଶ୍ ମିନିଟ୍‌ରେ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ ପାର୍ଟିରେ ।

କିନ୍ତୁ ଏଆର୍ ପୋର୍ଟର ଗାଡ଼ି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟର ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ ପୂର୍ବରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚେ ଚିନ୍ମୟର ଘରେ । ଚିନ୍ମୟର ବନ୍ଧୁମାନେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କୋଳାହଳ କରି ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି ଚିନ୍ମୟକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ । ଗୋଟାଏ

ଅସ୍ପଷ୍ଟ ମୃଦୁ ଗୁଞ୍ଜରଣ ଖେଳିଗଲା ପାର୍ଟିର ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଭିତରେ । ସୁମିତ୍ରାର ସୁନ୍ଦର ଆଖି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇଉଠେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ।

ଆଉ ଠିକ୍ ତା' ପରେ ପରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଅନ୍ୟ କେତେଜଣଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚିନ୍ମୟର ମୃତ ଶରୀରଟାକୁ ଗାଡ଼ିରୁ ଆଣି ଶୁଆଇ ଦେଲା ଲନ୍ ଉପରେ । ଘ୍ଲାଣ୍ଡ୍ କରୁ କରୁ ବିମାନଟିରେ ନିଆଁ ଧରି ଯାଇ ଚିନ୍ମୟକୁ ପୋଡ଼ି ଅଙ୍ଗାର କରି ଦେଇଛି ।

ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ସୁମିତ୍ରାର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତମିତ ହୋଇଗଲା ଚିର ଦିନ ପାଇଁ । ପ୍ରଥମ ଧକ୍କାଟା କଟିଯିବାର ଅନେକ ସମୟ ପରେ ପୋର୍ଟିକୋ ତଳେ ପାଖକୁ ପାଖ ଲାଗି ଠିଆହୋଇ ରହିଥିଲେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଓ ସୁମିତ୍ରା । କାହାରି ମୁହଁରେ କଥା ନାହିଁ । କ'ଣ ବା କରିବେ ସେମାନେ ? ସୁମିତ୍ରାର ଦେହଟାକୁ କୌଣସି ମତେ ଟାଣିନେଇ ବିଛଣା ଉପରେ ପକେଇ ଦେଇଥିଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ସତ୍ତ ଘଟନାଟା ବାସ୍ତବ । ଶେଷ ରାତିର ଅବଶିଷ୍ଟ କେଇଘଣ୍ଟା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ସିଗାରେଟ୍ ଖାଇ ଖାଇ ବୁଲୁଥିଲା ଲନ୍‌ରେ । ଫାଟକରୁ ପୋର୍ଟିକୋ – ପୋର୍ଟିକୋରୁ ଫାଟକ୍ ।

ତା' ଆରଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଲୋକର ପିଚକାରି ମାରି, ସୁମିତ୍ରା, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଆଉ ଚିନ୍ମୟର ଗୋଟାଏ ବିଶେଷ ଦିନକୁ ଠେଲି ନେଲା ବିସ୍ମରଣର ଅନ୍ଧକୂପ ଭିତରକୁ । ବିଗତ କାଲିଟା, ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଜିପାଇଁ ଅତୀତ ହୋଇଗଲା ।

—ଦୁଇ—

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଅବିବାହିତ । ଏ କଥା ବିଶେଷ କରି ଜାଣେ ସୁମିତ୍ରା । ଅତୀତରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଓ ସୁମିତ୍ରାର ଗୋଟାଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଙ୍ଗୀକାର, ଘଟଣା ସ୍ରୋତରେ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍ ପରି ମିଳେଇ ଯାଏ, ଆଉ ଚିନ୍ମୟ ସହିତ ସୁମିତ୍ରାର ବିବାହ ହୋଇଯାଏ, କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଆସି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏଇ ଏକା ଜାଗାରେ, ମାତ୍ର ଶହେଗଜର ବ୍ୟବଧାନରେ । ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଓ ସୁମିତ୍ରା ମଧ୍ୟ ତାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନୁହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ପର ଅମାୟିକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ସେମାନେ ନତ ମସ୍ତକରେ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ପ ସେମାନଙ୍କର ଅବୋଧ ମିଳାମିଶାକୁ କେବେହେଲେ ବାଧାଦେଇ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଦିଗରୁ ନିଜର ସହଧର୍ମିଣୀ ଉପରେ ପ୍ରଚୁର ବିଶ୍ୱାସ, ଅନ୍ୟଦିଗରେ ନିଜର ସହକର୍ମୀ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରତି ମମତା, ସେମାନଙ୍କର ଘରୋଇ ଆସରଟିକୁ ପବିତ୍ର କରି ତୋଳିଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଆଉ ସୁମିତ୍ରା କାଟିଛନ୍ତି ନିଜର ମନ ଉପରେ ମିଛ ମୁଖା ପିନ୍ଧି। ଧନୁର୍ଗୁଣର ଦୁଇ ଆକୃଷ୍ଟ ପ୍ରାନ୍ତରେ ସୁମିତ୍ରା ଓ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ--ଆଉ ସେମାନଙ୍କୁ ତା'ର ଦୁଇ କୋଟିରେ ଯୁକ୍ତ କରି ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ପ ଶୋଇ ରହିଛି ପ୍ରଶାନ୍ତ, ନିରୁଦ୍‌ବିଗ୍ନ, ସୁନ୍ଦର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ପରି ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ପ୍ରଚୁର ଅବସର ବିନୋଦନ । ସେ ମାଛ ମାରେ, ବେହେଲା ବଜାଏ, ବହି ପଢ଼େ—ଶୀକାର କରେ, ଆଉ କେବେ କେବେ ତୁଳି ରଙ୍ଗ ନେଇ ଆତୁଲା କାଟେ ନିଇରେ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଭୁଲିଯାଏ-- ମନକୁ ଭୁଲେଇ ନିଏ । କିନ୍ତୁ ସୁମିତ୍ରା ଭୁଲି ପାରେନିଁ । ।

ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ପର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ସୁମିତ୍ରା ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଡକେଇ ପଠାଏ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ପାଇଁ ମନୋଯୋଗ ସହକାରେ ଗୁ'ଛିଆର କରିଦିଏ—ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଆଗରେ ଖିଅରି ହବାର ସବୁ ସରଞ୍ଜାମ ରଖିଦେଇ କହେ, "ଅବିବାହିତ ଲୋକମାନଙ୍କର ଧୀରେ ଧୀରେ ଏପରି ବଦର ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଯାଏ କାହିଁକି ?" ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ପ୍ରତିବାଦ କରେନାହିଁ—କେବଳ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁରହେ ସୁମିତ୍ରାକୁ । ସୁମିତ୍ରା ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଆଖି ଉପରୁ ସନ୍ ଗ୍ଲାସଟାକୁ କାଢ଼ି ନେଇ କୁହେ, "ସବୁବେଳେ ଆଖିରେ ଚଷମାଟା ଦେଇ ରଖିବା କି କଦର୍ଯ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ କୁହନିଁ । !"

ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଅବଚେତନ ମଥିତ ହୋଇ ଫେନିଳ ହୋଇଉଠେ । ସେ କେବଳ କହେ, "ମୁଁ କୌଣସି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜିନଷକୁ ଖାଲି ଆଖିରେ ଚାହିଁପାରେ ନାହିଁ ।" ସୁମିତ୍ରା ଶୁଣି ନପାରିବାର ଛଳନା କରେ – ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ପଚାରେ, "କେଇ ଚାମୁଚ୍ ଚିନି ଦେବି ଚାହାରେ ।"

ଅକାରଣ ଅଳସ ଗପ ଭିତରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଓ ସୁମିତ୍ରା ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି ଅଖିତକୁ । ଉତପ୍ତ ଅପରାହ୍ଣ ଶୀତଳ ହୋଇଆସେ । ବିଗତ ଦିନର ସ୍ମୃତି

କଣ୍ଟାପରି ଫୋଡ ହୋଇଯାଏ ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନରେ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କହେ, "ଦେଖ ସୁମିତ୍ରା, ଶନ୍ତନୁ ମୋର ବନ୍ଧୁ—ମୋର ଏଠିକି ନ ଆସିବାଟା ହିଁ ବୋଧହୁଏ ଉଭୟଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଲ୍ୟାଣକର ।"

ସୁମିତ୍ରା ବେଳ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼େନି—ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଜବାବ ଦିଏ, "କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଡାକିଲେ ଯେ ତମକୁ ଆସିବାକୁ ହବ ସ୍ୱାମୀ'ର କଣ କଷ୍ଟ ମାନେ ଅଛି । ନିଜର ତାଗିଦ୍ ପାଇଁ ମୋର ବାହାନା ନ ହେଲେ ଖୁବ୍ ଚଳିବ ।" ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଉଠି ଠିଆହୁଏ, ଟିକିଏ ଇତସ୍ତତଃକରି-କରି ଜବାବ ନ ଦେଇ ବାହାରିଆସେ ସୁମିତ୍ରା ପାଖରୁ । ତା'ର ଠିକ୍ ପରେ ପରେ ସୁମିତ୍ରାର ଚାକର ଆସି ଖବର ଦେଇଯାଏ, "ମେମ୍ ସାହେବ ଖବର ଦେଇଛନ୍ତି ଆପଣ ଚଷମା ଆଉ ପାଉଚ୍ ଛାଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ।" ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନ ଆଉ ଦେହ ସବୁ ଯେମିତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ବିଛଣା ଉପରେ କଚାଡ଼ି ହୋଇପଡ଼େ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ।

ଅବସର ସମୟରେ ସୁମିତ୍ରାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । କି ଅଦ୍ଭୁତ ନାରୀ ଏଇ ସୁମିତ୍ରା । ସୁମିତ୍ରା ସୁରୁଚିସମ୍ପନ୍ନା—ସୁମିତ୍ରା ମିଷ୍ଟଭାଷିଣୀ—ସୁମିତ୍ରା ସମ୍ବେଦନଶୀଳା, କିନ୍ତୁ ସୁମିତ୍ରାର ଭିତରଟା କି ହିଂସ୍ର । ବନ୍ଶୀ କଣ୍ଟାରେ ମାଛଟା ଛଟପଟ ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ବେଳେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ସୁମିତ୍ରା କି ଆନନ୍ଦରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠେ । ଅନେକ ବେଳେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ସେଇ ଗ୍ରେଟ ଡ୍ୟାସ୍ ହାଉଣ୍ଡ କୁକୁରଟା କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ପଡ଼ୋଶୀ ମିସେସ୍ ରବର୍ଟସନଙ୍କଠାରୁ ସୁମିତ୍ରା ମାଗି ଆଣିଥିଲା ସେଇ କୁକୁରଟାକୁ; କିନ୍ତୁ କୁକୁରଟା ମୋଟେ ସୁମିତ୍ରା ପାଖରେ ରହିବାକୁ ଚାହେଁନା । ଥରେ ଖୋଲାହେଲେ ସିଧା ଛୁଟେ ମିସେସ୍ ରବର୍ଟସନ୍ ପାଖକୁ । ପୁରା ଗୋଟାଏ ମାସର ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି ମଧ୍ୟ କୁକୁରଟାକୁ ପୋଷା ମନେଇ-ପାରିଲା ନାହିଁ ସୁମିତ୍ରା । ଦିନେ ହଠାତ୍ ଦେଖାଗଲା କୁକୁରଟା ମରିଯାଇଛି ଗାଡ଼ରେ । କିନ୍ତୁ ସୁମିତ୍ରା ତାକୁ ଫୋପାଡ଼ ଦେଲା ନାହିଁ । "ହାଇଡ୍ ଆଣ୍ଡ ହାଇଡ୍ର" ଲୋକ ଆସି କୁକୁରଟାକୁ ଷ୍ଟଫ୍ କରି ଦେଇଗଲା । ସୁମିତ୍ରାର ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ଷ୍ଟଫ୍ ଡ୍ୟାସ୍ ହାଉଣ୍ଡ କୁକୁରଟା ବହୁ ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନକାରୀ ବସ୍ତୁ ଭିତରେ ଅନ୍ୟତମ । ଦେଖିଲେ ବଞ୍ଚିଛି ବୋଲି ଅନେକଙ୍କର ଭ୍ରମ ହୁଏ ।

ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଆସି କୁକୁରର ଷ୍ଟ୍ରଫିଙ୍ଗ୍‌କୁ ବହୁ ପ୍ରଶଂସା କରି ଯାଆନ୍ତି, ଆଉ ପ୍ରଶଂସା କରି ଯାଆନ୍ତି ସୁମିତ୍ରାର ପଶୁବତ୍ସଳତାକୁ ।

କିନ୍ତୁ, କୁକୁର ମରିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ହିଁ ସୁମିତ୍ରା ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଏକାନ୍ତରେ କହେ ଯେ, ସେ କୁକୁରଟା ନିଜ ହାତରେ ବିଷ ଦେଇ ମାରି ଦେଇଛି । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ସୁମିତ୍ରାର ହିଂସ୍ର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦେଖି ନିର୍ବାକ୍ ହୋଇଯାଏ । ସୁମିତ୍ରା କହି ଚାଲେ "କୁକୁରଟା କୌଣସିମତେ ମୋ ପାଖରେ ରହିବାକୁ ଚାହେଁନା, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମିଷ୍ଟର ନାଗର—ମୁଁ ତାକୁ କୌଣସିମତେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାରେନା ।" ତା'ପରେ କୁକୁର ଆଉକୁ ଚାହିଁ ବଗବନ୍ଧସ୍ମିତ ହସ ହସି କହେ, "ଆଉ ଥରେ ଯା ଦେଖି ମିସେସ୍ ରବର୍ଟସନ୍ ପାଖକୁ ?"

ଟେନିସର ଟବେନ ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଡେକ ଚେଆର୍ ଉପରେ ଶୁଆଇ ଦେଇଛି ଅନେକ ବେଳୁ......

ଚନ୍ଦ୍ରାସ୍ତ ମରିବାର ପ୍ରାୟ ଦେଡ଼ବର୍ଷ ଅତୀତ ହୋଇଗଲାଣି ।

ପୂର୍ବପରି ବୁଦ୍ଧିମତୀ ସୁମିତ୍ରା ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ପାଖରେ ପାଇବା ପାଇଁ ବହୁ ଅବସ୍ଥା ଓ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି, ଆଉ ପ୍ରତିଥର ଶ୍ରୀକାନ୍ତର କଙ୍କାଳ ଭିତରେ ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ପାଉଁଶ ଭିତରୁ ଅତୀତର ସେଇ ନିଆଁକୁ ଓଟାରି ଆଣିଛି ପଦାକୁ, କିନ୍ତୁ ସୁମିତ୍ରା ତା' ନିଜ ଚାରିପଟେ ଗୋଟାଏ କାଚର ଘର ତିଆରି କରି ବସି ରହିଛି ସମାହିତ ଭାବରେ । ଆଉ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ସେଇ ନିଆଁରେ ଦଗ୍ଧ ହୋଇ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର କଲାବେଳେ ସୁମିତ୍ରା କ୍ରୂର ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି ଦେଖିଛି କେବଳ । ପର୍ଦ୍ଦାର ଆରପଟେ ସୁମିତ୍ରା ବସିଛି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦଉଡ଼ି ଧରି ଆଉ ତା'ର ଆଙ୍ଗୁଠିର ଇଙ୍ଗିତରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କଣ୍ଢେଇ ନାଚ ନାଚି ଉପହାସିତ ହୋଇଛି ପୃଥିବୀର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ । ଇସ୍ ! ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଆଉ ପାରି ଉଠେନା । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ମନେ ହୁଏ ଥରେ ତା'ର ଦୃଢ଼ ମୁଷ୍ଟି ଦେଇ ସୁମିତ୍ରାକୁ ଟାଣି ଆଣନ୍ତା, ଆଉ ଚାବୁକ୍ ଦେଇ ପିଟି ଦେଇ ଯାଆନ୍ତା ସୁମିତ୍ରାକୁ, ସୁମିତ୍ରାର ମିଛ ମୁଖାଟା ତଳେ ଖସି ପଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସୁମିତ୍ରା ବୋଧହୁଏ ମନେମନେ ଠିକ୍ ସେଇ ଘଟଣାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କର ଲେଉଟାଇଲା ଡେକ୍ ଚେୟାର ଉପରେ । ନାଁ ଆଉ ସହ୍ୟ କରି ଯାଏନା—ଶ୍ରୀକାନ୍ତକୁ ଏଇ ମୂହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାଲି ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ସୁମିତ୍ରା ପାଖରୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରର ଶୁଭ୍ର କିରଣ ବୋହି ଯାଉଛି ସ୍ୱଚ୍ଛନୀରା ଶୀତଳ ତଟିନୀ ପରି ଦୁଇକୂଳ ପ୍ଳାବନ କରି । ଆଉ ତା'ରି ଭିତରେ ମନର ଆନନ୍ଦରେ ସନ୍ତରଣ କରୁଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ତା'ର ନିଜର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ ଭୀଷଣ କାୟ ବିଭତ୍ସ କୁମ୍ଭୀରର ପ୍ରତିକୃତି ନେଇଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ତା'ର ଚାରି ଗୋଡ଼ରେ ଆହୁଲା କାଟି ସେ ସନ୍ତରଣ କରୁଛି ଅନାୟାସରେ । ସେ ମୁଖ ବ୍ୟାଦାନ କରୁଛି ଓ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ଟାକୁ ପାଣିରେ ପିଟୁଛି ମନର ଆନନ୍ଦରେ —ଆଉ ଆଖିର ଇଙ୍ଗିତରେ ସେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି ଗଛ ଉପରେ ବସିଥିବା ମାଙ୍କଡ଼ଟାକୁ । ମୂହୂର୍ତ୍ତକରେ ଲମ୍ଫ ଦେଇ ମାଙ୍କଡ଼ଟା ଓହ୍ଲେଇ ଆସେ କୁମ୍ଭୀରର ପିଠି ଉପରକୁ । ଇସ୍ ! କେତେ ହାଲୁକା ଏଇ ସୁମିତ୍ରା । ସୁମିତ୍ରାର ଓଜନ ମୋଟେଇ ଅନୁଭବ କରିପାରେ ନାଁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଭାସିଚାଲେ ନଈରେ ନଈରେ ଅନେକ ଦୂରକୁ । କୂଳ ଦେଖାଇ ଯାଏନା । ଠିକ୍ ଏତିକବେଳେ କୁମ୍ଭୀର କଥା କହେ, "ତମକୁ ଦେଖିବାକୁ ଏତେ ଭଲଲାଗେ ସୁମିତ୍ରା—ତମର କଲିଜାଟା ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ମିଠା ହୋଇଥିବ । ଆଉ ମନେରଖ ସୁମିତ୍ରା ତମର କଲିଜାଟା ଯଦି ଘରେ ରଖି ଦେଇ ଆସିଛ ବୋଲି କହ, ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପରି ନିର୍ବୋଧ କୁମ୍ଭୀର ମୁଁ ନୁହେଁ ।"

କୁମ୍ଭୀର ପିଠି ଉପରେ ଗ୍ରେଟ ମାଙ୍କଡ଼ଟା ହିଁ ହିଁ କରି ହସି ଉଠେ । ତମକୁ ମୁଁ ଏତେ ନିର୍ବୋଧ ବୋଲି କେବେ ଭାବିନାହିଁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ —କିନ୍ତୁ ସେଥିପାଇଁ ଏତେ ଛଳନା କରିବାର କ'ଣ ବା ପ୍ରୟୋଜନ ଥିଲା —ମୁଁ ତ ସବୁବେଳେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ମୋର କଲିଜାଟା ତମକୁ ଦେଇ ପାରିଲେ ଯେମିତି ମୁକ୍ତି ପାଆନ୍ତି ମୁଁ; କିନ୍ତୁ କାହିଁ—ମୋର କଲିଜାଟାକୁ ଯେ ତମେ ଚାହିଁ, ଏଇଟା ତ ମୁଁ ଜାଣୁଛି ଏଇ ପ୍ରଥମ ।

ହ୍ୱାଂସ୍ କୁମ୍ଭୀରଟା ତା'ର ହାତ ପାଦ ଲାଞ୍ଜ ସଙ୍କୁଚିତ କରିଦେଇ ପଡ଼ି ରହେ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ ହୋଇ—ପାଣିର ସୁଅରେ ଯିମିତି ଭାସି ଚାଲିଛି ଗୋଟାଏ ମଲା କୁମ୍ଭୀର ।

ହୁସ୍ନିଁଙ୍କର କ୍ରୋଧ, ଅଭିମାନ, ଛଳନା, ଦମ୍ଭ ସବୁ ଯେମିତି ଲୋପ ପାଇଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତିକରେ – ଏଇଟା କେବଳ ଆତ୍ମସମର୍ପଣର ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଅନୁଭବ କଲା ଯଦି ତା'ର ଜୀବନର ଏଇ ସାର୍ଥକ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ବିଳମ୍ବିତ ହୋଇ ପାରନ୍ତା, ବର୍ଷ ବର୍ଷ, ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି । ଆନନ୍ଦରେ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସେ ।

ଅବ୍‌ଦୁଲର ଡାକରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ଶ୍ରୀକାନ୍ତର·····ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିଗଲାଣି । ପାଞ୍ଚଟା ତ୍ରିଶ ମିନଟ୍‌ରେ, ତାକୁ ଫ୍ଲାଇଂ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହବାକୁ ହବ । ଡେକ୍ ଚେଆର୍‌ରେ ପୂର୍ବ ଗୋଟାଏ ରାତି ଶୋଇ ରହି ତା'ର ବେକଟାରେ ଟିକିଏ ରକା ଲାଗି ଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ, କିନ୍ତୁ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବିସ୍ମୟରେ ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ସମସ୍ତ ତନ୍ଦ୍ରା କଟିଗଲା ।

ପାଖ ଚଉକୀରେ ବସି ରହି ସୁମିତ୍ରା ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ସକାଳର ଟି' ତିଆରି କରୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ରସୂର ମୃତ୍ୟୁପରେ ସୁମିତ୍ରା ବୋଧହୁଏ ଆଜି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ପାଦ ଦେଇଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଘରେ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କିଛି କହିବା ପୂର୍ବରୁ ସୁମିତ୍ରା ଟି' କପ୍‌ଟା ଆଗେଇ ଦେଇ କହିଲା, "ତମେ ଆଜି ଫ୍ଲାଇଂ ପାଇଁ ଯିବ ନାହିଁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ—ଏଇ ସୁନ୍ଦର ସକାଳଟା ବସି ବସି ଗପ କରିଯାଉ ।"

ଟି' ପିଉ ପିଉ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କହେ, "ମୁଁ ଗୃଦ୍ଧକର କରୁଛି ସୁମିତ୍ରା—ଗୃଦ୍ଧକରଟା ଖେଳଘର ନୁହେଁ—ଆଉ ତା ଛଡ଼ା ଆମର ଡାଇରେକ୍ଟର-ମାନେ ସକାଳୁ ଗପ କରିବାଟାକୁ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।"

ଅଭିମାନରେ ସୁମିତ୍ରାର କଣ୍ଠ ଆର୍ଦ୍ର ହୋଇ ଆସିଛି । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ବେକଟାକୁ ତା'ର ଦୁଇବାହୁ ଦେଇ ଗୁଡ଼େଇ ଧରିଲା ସୁମିତ୍ରା – ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଅଶୁଭ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲି କାଲି । ଠିକ୍ ଏଇ ସ୍ୱପ୍ନ ମୁଁ ଦେଖିଥିଲି ତମର ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଶେଷ ଜନ୍ମଦିନରେ—ତମେ ଆଜି ଯିବନାହିଁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ —ତମକୁ ମୁଁ ଯିବାକୁ ଦେବି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ନିଷ୍ଚଳ ହୋଇ ବସି ରହେ । ନାରୀ କଣ୍ଠର ଏଇ ମମତା-ସିକ୍ତ ଅନୁରୋଧ ତା'ର ପ୍ରତିଟି ଲୋମକୂପକୁ ରୋମାଞ୍ଚିତ କରି ଦେଇଯାଏ···

ସୁମିତ୍ରା ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା କଣ୍ଠରେ କହିଗଲେ—ମୋର ଅନେକ କ୍ଷତି ହୋଇ ଯାଇଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ, ଆଉ କ୍ଷତି ମୁଁ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ ।.........ଆଉ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ.........

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ତା'ର ବେକ ପାଖରେ ଉଷ୍ଣ ନିଃଶ୍ୱାସର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ସୁମିତ୍ରାକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲେ ।

ସୁମିତ୍ରାର ଆଲୁଳାୟିତ କେଶରାଶିରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଚଳେଇ ନଉ ନଉ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କହେ.........ମୋ ପାଇଁ ସତରେ ତମର ମମତା ଅଛି ଦେଖୁଛି......ମୁଁ ଧନ୍ୟ ହେଲି ସୁମିତ୍ରା ।.........ସୁମିତ୍ରା କିଛି ଜବାବ ଦିଏ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକାନ୍ତର ବେକ ଗୁଡ଼ାଇ ତା'ର ଆଶ୍ଳେଷ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ କରି ଆଣେ କେବଳ ।

ଟେଲିଫୋନ୍‌ର ରିସିଭର୍‌ଟା ହାତରେ ତୋଳି ନେଇ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କହେ—"ଏଆର୍ ପୋର୍ଟ ପ୍ଲିଜ୍ ।"

ଶେଷ ଚୈତ୍ରର ସମ୍ବାଦ

ଝିଙ୍ଗି ପବର ନୂପୁର ବଜାଇ ବହୁବାର ଚୈତ୍ର ଆସିଛି ରତ୍ତି-କାନ୍ତଙ୍କର ଜୀବନରେ; କିନ୍ତୁ ଆଜିର ଏଇ ଚୈତ୍ର ଯେମିତି ରତ୍ତିକାନ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବିଶେଷ ସମ୍ବାଦ ବହନ କରି ଆଣିଥିଲା ।

ରତ୍ତିକାନ୍ତଙ୍କର ବୟସ କେତେ ? ବୟାଳିଶ୍ କି ତେୟାଳିଶ୍, ସେଥିପ୍ରତି ଆଦୌ ସେ ମନୋଯୋଗୀ ନୁହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ନିଜେ, ତାଙ୍କର ପରିବାର ଓ ବନ୍ଧୁମହଲ ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ସେ ବହୁଦିନୁ ଯୌବନକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ଯୌବନ, ରତ୍ତିକାନ୍ତ ତାଙ୍କର କାନ ପାଖରେ ଧଳା ବାଳଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅତି ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହୋଇ ସାରିଲେଣି । ରତ୍ତିକାନ୍ତଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଦିନ ବେଳେ ବେଳେ ମନେ ପଡ଼େ । ଦିନେ ମନ ଖୁସିରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସୁ ଆସୁ ରତ୍ତିକାନ୍ତ ଦେଖନ୍ତି ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ତାଙ୍କର ଝିଅ ମିତା । ସାମ୍ନାର ଦୀର୍ଘ ଇଉକାଲିପଟସ୍ ଗଛର ଶାଖାରେ ବସିରହିଥିବା ନିଃସଙ୍ଗ କପୋତଟିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମିତା ଏକ ଅପୂର୍ବ ଭଙ୍ଗୀମାରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ରତ୍ତିକାନ୍ତଙ୍କର ମନେ ହେଲା, କିଶୋରୀ ମିତା ଯେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ସମାଗତ ଯୌବନ ଜଳପ୍ରପାତର ଶୀର୍ଷତମ ବିନ୍ଦୁରେ । ରତ୍ତିକାନ୍ତ ଆଉରି ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ମିତାର ଅନ୍ୟମନସ୍କତାକୁ ବାଧା ଦବାକୁ ସାହସ କରିପାରି ନାହାନ୍ତି । ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ କବାଟଟାକୁ ଆଉଜେଇ ନେଇ ପୁଣି ଥରେ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ଫେରିଗଲେ ।

୨

ସ୍ୱଳ୍ପାଲୋକିତ ବାଥ୍‌ରୁମ୍‌ର କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରକୋଷ୍ଠଟି ମଧ୍ୟରେ ସେଦିନ ଅନେକ ଦିନ ପରେ ରତ୍ତିକାନ୍ତ ନିଜକୁ ଆଉଥରେ ଆବିଷ୍କାର କଲେ । ସ୍କୁଲ ଛାତ୍ରମାନେ ଡ୍ରିଲ୍ କଲାପରି ଦୁଇହାତକୁ ଦୁଇପଟେ ପ୍ରସାରିତ କରି ମେରୁଦଣ୍ଡ ସଳଖ ରଖି ଠିଆ ହେଲେ ସେ । ତାଙ୍କର ନିଜର ଓଜନ୍ ବା ଉଚ୍ଚତା କିଛି ମନେ ନାହିଁ । ସେ' ଗୁଡ଼ା ହୁଏତ ଦିନେ ତାଙ୍କର

ସ୍ମରଣ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏଇ କିଛି ବର୍ଷ ଧରି ସେ ନିଜର ଅଜ୍ଞାତରେ, ନିଜର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଶରୀର ଓ ବୟସ ଦୁଇଟିକୁ ବହନ କରି ଆସିଛନ୍ତି ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦରେ । ଡାହାଣ ହାତଟାକୁ କାନ୍ଧଉପରକୁ ଘର୍ଷି ନେଇ ନିଜର ମାଂସ ପେଶୀଟାକୁ ଥରେ ପରୀକ୍ଷା କଲେ ରତିକାନ୍ତ । ନାଁ—ବୟସ ହୋଇଛି ।

ସେଦିନ ବାଥ୍‌ରୁମ୍‌ ଭିତରେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ମାନସିକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଘଟିଥିଲା, ଯାହାର ମୂଳଦୁଆକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଗତ ଛ ସାତ ବର୍ଷ ଧରି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ସେ ଏକ ଶାନ୍ତ, ସ୍ଥିରବୁଦ୍ଧି, ଅଥଚ ନିର୍ଲିପ୍ତ ସଂସାରିକ ଜୀବନଯାପନ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଏଇ ଶୃଙ୍ଖଳା-ବଦ୍ଧ ତରଙ୍ଗ-ବିହୀନ ଜୀବନ ସହିତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ଲୋକମାନେ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ ଏଇ ଆପାତତଃ-ସ୍ଥିର ଲୋକଟି ଭିତରେ ଅତୀତରେ ଦିନେ ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ, ଦୁର୍ମଦ, ଅସ୍ଥିର ଲୋକ ବଞ୍ଚିଥିଲା, ଯାହାର ବଞ୍ଚିବାର ଉଚ୍ଛଳ ଆନନ୍ଦରେ; ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଆଜି ରତିକାନ୍ତ ସହରର ଉପକଣ୍ଠର ଏକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନିର୍ଜନ ପାର୍କର ଗୋଟିଏ ବେଞ୍ଚରେ ବସି ରହିଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାର ଠିକ୍‌ ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ଦ୍ରୁତଗତି ଘରକୁ ଫେରିଯିବା କଥା । କିନ୍ତୁ ଆଜ କେଜାଣି କାହିଁକି ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ସାମାନ୍ୟଆଳସ୍ୟ ବିଳାସ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି । ରତିକାନ୍ତ ଖଣ୍ଡେ ଚୁରୁଟରେ ନିଆଁ ଧରାଇଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯାଉଛି । ଦୂରର ଘରଗୁଡାକ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସି ସିଲ୍‌ହୁଟ ଛବିପରି ମୁଣ୍ଡଟେକି ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି —ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଖର ଗଛପତ୍ର ସବୁ ଏକ ଅଖଣ୍ଡ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଲୁଚିଗଲେଣି । ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଚୁରୁଟ୍‌ରେ ଜଳୁଥିବା ଦପ୍‌ ଦପ୍‌ ରକ୍ତ ନିଆଁଟା ଅନ୍ତତଃ ରତିକାନ୍ତଙ୍କୁ ମନେପକେଇବା ଉଚିତ୍‌ ଯେ ବେଶ୍‌ ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । କିନ୍ତୁ ରତିକାନ୍ତ ତଥାପି ବସି ରହିଛନ୍ତି ନିର୍ବେଦ—ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଯେ ଘରକୁ ଫେରିବା କଥା ମନେ ନ ପଡ଼ୁଥିଲା, ନୁହଁ । ଆସନ୍ନ ସନ୍ଧ୍ୟା ସହିତ ଆପେ ଆପେ ତାଙ୍କର ଘରର ଗୋଟିଏ ଛବି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଭାସି ଉଠୁଥିଲା । ସେ ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ତାଙ୍କର ଘରର ଫାଟକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବେ – ଫାଟକର

ଲୁହାରୁ ରଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିଗଲାଣି ଅନେକ ଦିନୁ । ଆଉ ତା'ପରେ ତାଙ୍କର କୁକୁର ଚରାଚରିତ ଗତିରେ ତାଙ୍କୁ ଆସି ସ୍ୱାଗତ କରିବ—କୁକୁରଟାର ବି ବୟସ ହୋଇଗଲାଣି—ଆଗପରି ସେ ଆଉ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ଭାବରେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ରଖି ଚଢ଼ି ଯାଏ ନାହିଁ—କେବଳ ପାଖକୁ ଆସି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଠିଆ ହୁଏ—କୁହେ—"ମୁଁ ଜାଣେ ତମର ଆସିବାର ସମୟ ହୋଇଛି—ଆସ—ଭିତରକୁ ଆସ ।" ଆଉ ଠିକ୍ ଫାଟକ ପାଖରୁ ଦେଖାଯିବ, ମିତା ତାର ପଢ଼ା ଘରେ ବହି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ବସି ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛି ନିଜକୁ·····। ସେଇ ପୁରୁଣା କଥା—ସେଇ ପୁରୁଣା ଦୃଶ୍ୟ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ମନ ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଇସ୍—କି ବାଜେକଥା—ପରୀକ୍ଷା ଆଉ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ,ଏଇ ଦୁଇଟା ଜିନିଷ ତାଙ୍କର ଏକାଥରକେ ଅସହ୍ୟ ହୋଇଉଠେ । ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ମନର ମୁକ୍ତ ଗବାକ୍ଷ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ବୟସ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ବୋଧର ବେୟୁନେଟ୍ ଧରି ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି । ନ ହେଲେ ରତିକାନ୍ତ ବୋଧହୁଏ ଇଙ୍ଗିତ କରି ଝରକା ଏପଟୁ ମିତାକୁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ବାହାରକୁ ଡାକି ଆଣନ୍ତେ ଆଉ କୁହନ୍ତେ; ତୁ ଏକଦମ୍ ବୋକୀ ଝିଅଟାଏ—ସବୁବେଳେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବସି ପାଠ ପଢ଼ୁଚୁ—ଯାଃ—ସାଙ୍ଗଘରେ ବସି ଆଡ୍ଡା ମାରିବୁ, ନ ହେଲେ ଜହ୍ନ ରାତିରେ ଗୀତ ଗାଇବୁ, ନ ହେଲା ବା ପରୀକ୍ଷା । କାଲିର ଜୀବନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ଆଶାରେ ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି 'ଆଜି'କୁ ହତ୍ୟା କରିବା ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ମତରେ ଏକ ଗୁରୁତର ଅପରାଧ ।

ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଠି ଆସିଲାଣି । ଶୁକ୍ଳା ତ୍ରୟୋଦଶୀର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଆକାଶରେ ମାତାଲ୍ ପରି ଢଳ ଢଳ ବୁଲୁଛି—ଆଉ ଠିକ୍ ତାରି କରରେ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ଦେବଦାରୁର ଅନ୍ଧକାର ସ୍ତମ୍ଭ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ।

ଅକସ୍ମାତ୍ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଭାବାନ୍ତର ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ଯେପରି ତାଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଶୀତଳ ପ୍ରବାହ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇଗଲା । ଆଜିର ଏଇ ପରିବେଶ, ଏଇ ମାତାଲ ଜହ୍ନ ଆଉ ରହସ୍ୟାବୃତ ଦେବଦାରୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିନେଲା କୋଡ଼ିଏ

ବର୍ଷ ତଳର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଘଟଣାକୁ । ଆଜି ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୪ ତାରିଖ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଠିକ୍ ଆଜିର ତାରିଖରେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳେ ଉଠିଥିଲା ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଉ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଏଇ ଦେବଦାରୁ—ଆଉ ଏଇ ଦେବଦାରୁର ପାଖକୁ ଲାଗି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ରତିକାନ୍ତଙ୍କର କଣ୍ଠ-ଲଗ୍ନା ହୋଇ ସୁମିତା ।

କାଳ ବିଳମ୍ବ ନ କରି ରତିକାନ୍ତ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ଘରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଗାଡ଼ିରେ ବସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରତିକାନ୍ତଙ୍କୁ ବୋଧହୁଏ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଦଶ ମିନିଟ୍ ସମୟ ଲାଗିଥିବ । ସ୍ଥିତଧୀ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଏଇ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ପାଇଁ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ପରିବାରବର୍ଗ ସମସ୍ତେ ବେଶ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଅଦ୍ଭୁତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନୀରବ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲା । ଗତ ଛ'ସାତ ବର୍ଷ ଧରି ରତିକାନ୍ତ କେବେହେଲେ ନିଜେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇ ନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆଜି ଡ୍ରାଇଭରକୁ ମନା କରି ଦେଇ ରତିକାନ୍ତ ଯେତେବେଳେ ଗାଡ଼ିରେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ଦେଲେ, ସେତେବେଳେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କ୍ଷୀଣ ପ୍ରତିବାଦ, ଇଞ୍ଜିନ୍‌ର ଘର୍ଘର ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ଏକ ନିଷ୍ଫଳ ଅଭିମାନ ପରି କୁଆଡ଼େ ବିଲୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ରତିକାନ୍ତ ତାଙ୍କର ଷ୍ଟେଟ ଟୁରର୍ ଗାଡ଼ିଟିରେ ବସି ଗୁଳିଛନ୍ତି ରାସ୍ତା ଉପରେ—ତାଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହେବ ପ୍ରାୟ ଦଶମାଇଲ୍ । ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନେକ କଡ଼ିବାଠ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲାଣି । ଚୈତ୍ର ସଂଧ୍ୟାର ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ପବନରେ ରତିକାନ୍ତ ବେଶ୍ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଉଛି ବହୁଦିନ ଧରି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧ ଅର୍ଗଳ ଯେପରି ଅକସ୍ମାତ୍ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଯାଇଛି ।

ହେଇ— ଦୂରରୁ ସେଇ ଉଲଗ୍ନ ପାହାଡ଼ଟା ସେଦିନ ପରି ମଧ୍ୟ ଆଜି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ବିଭୂତି-ଆବୃତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପରି, ଯୋଗାସୀନ ହୋଇ । ସେଇ ପାହାଡ଼କୁ ଗଭୀର ଆଶ୍ଳେଷରେ ବାନ୍ଧିରଖି ତା' ଗୁରିପଟେ ବୋହିଯାଉଛି ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ନଦୀ······ସେମାନଙ୍କର କିଛି ମନେ ନାହିଁ— ଆଜିକି ଠିକ୍ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳେ ସେଠିକି ପିକ୍‌ନିକ୍ କରିବାକୁ ଯାଇଥିବା

ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, କାହାର କିଛି ମନେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମନେ ଅଛି ରବିକାନ୍ତଙ୍କର । ସେଦିନର ସେଇ କୋଳାହଳ ଭିତରୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଗୋଚରରେ ରବିକାନ୍ତ ଓ ସୁମିତ୍ରା ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଥିଲେ ପାହାଡ଼ ତଳର ସରୁ ଘାଟୀ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଆସି ସେମାନେ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ । ପିକ୍‌ନିକ୍‌ର ସମସ୍ତ କୋଳାହଳ, ତାସ୍ ଖେଳ, ସଙ୍ଗୀତ ଚର୍ଚ୍ଚା, ଏପରିକି ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ଲାଇଟ୍ ଗୁଡ଼ାକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କିଛି ସେଦିନ ସେମାନଙ୍କର ମନେ ହୋଇଥିଲା ଅଶ୍ଳୀଳ—ଅତିରିକ୍ତ—ଅନର୍ଥକ । ଆକାଶର ଚେନାଏ ଜହ୍ନ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦେବଦାରୁ ଗଛ ସେମାନଙ୍କର ପରିବେଶଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ସହରକୁ ବେଶ୍ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ଆସିଲାଣି ରବିକାନ୍ତଙ୍କର ଷ୍ଟେଟ ଟୁରର୍ ଗାଡ଼ିଟି । ପାହାଡ଼ ତଳର ଜନମ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ରାସ୍ତାଦେଇ ଚାଲିଛି ଗାଡ଼ିଟା—ଆଉ ସେଇ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଯେପରି ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇ ବସି ରହି ରବିକାନ୍ତ ଶୁଣୁଛନ୍ତି କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳର ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ କରା-ଯାଇଥିବା ଦୁଇଟି ଯୁଗ୍ମ କପୋତର ମଧୁର କୂଜନ ।

ରବିକାନ୍ତଙ୍କର ବାହୁ ବନ୍ଧନ ଭିତରେ, ସେଦିନ ସୁମିତ୍ରା ଅତି ଶାନ୍ତ ସମାହିତ ଭାବରେ ନୀରବ ହୋଇ ଆଉଜି ରହିଥିଲା କିଛିକ୍ଷଣ । କ'ଣ ବା କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାର ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ? ସେଇ ଚିରାଚରିତ ଗୋଟିଏ କଥା ।

'ଆଜି ମତେ ତମକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଛି ସୁମିତ୍ରା !

ସୁମିତ୍ରାର ଏକଥା ପାଇଁ ଜବାବ୍ ଦବାର କିଛି ଦରକାର ନ ଥିଲା ଅନେକ ଦିନ ଧରି । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ସୁମିତ୍ରାକୁ ଜବାବ୍ ଦବାକୁଇ ପଡ଼ିବ । ତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହି ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ ଅସମ୍ଭବ । ବାପାଙ୍କର ଅବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବିବାହ କରିବାକୁ ସୁମିତ୍ରାର ସାହସ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟଦିଗରେ ଦୀନ, ଦୁର୍ବଳ ରବିକାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ସେଦିନର ସେଇ ପରିସ୍ଥିତି ଭିତରେ ସୁମିତ୍ରାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ଆଜି ସେମାନଙ୍କର ଶେଷ ଦେଖା—ହୁଏତ ଆଉ ଦେଖା ନହୋଇ ପାରେ—ଦେଖା ନ ହେବା ମଧ୍ୟ ସବୁ ଦିଗରୁ ନିତାନ୍ତ ଉଚିତ ।

ପିକ୍‌ନିକ୍‌ର ଲୋକମାନେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇଯିବେଣି – ଭୋଜି ଆରମ୍ଭ ହବାର ଠିକ୍ ପୂର୍ବରୁ ହୁଏତ କେହି କେହି ଏ ଦୁହିଁଙ୍କର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରନ୍ତି ଏବଂ ତା' ପରର ଅବସ୍ଥାଟା ଏକ୍‌ବାରେ ସ୍ପୃହଣୀୟ ନୁହେଁ - ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଫେରିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗ ଦବାକୁ, ନକଲି ମୁଖା:ପିନ୍ଧି ।

ଫେରିଯିବାର ଠିକ୍ ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ରତିକାନ୍ତ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦାବୀ କରି ବସେ— କୁହ ସୁମିତ୍ରା – ଆଜିଠୁ ଠିକ୍ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷପରେ, ଆମେ ଯିଏ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏଁ ନା କାହିଁକି ଆଉଥରେ ଯେମିତି ଆମର ଏଇଠି ଦେଖା ହୁଏ—ଠିକ୍ ଏଇ ପାହାଡ଼ ତଳେ, ଏଇଠି । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଯେ କେତେଦୂର ରକ୍ଷା କରିଯାଇ ପାରିବ ବା ରକ୍ଷା କରିବିବା ଉଚିତ, ସେଥିପ୍ରତି କାହାର ସେଦିନ ତିଳେ ହେଲେ ଖିଆଲ୍ ନ ଥିଲା । ବୟସର ବହୁ ନିରର୍ଥକ ଖିଆଲ୍ ପରି ଏଟା ମଧ ଗୋଟାଏ ନିରର୍ଥକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି । ତଥାପି ସେଇ ଦେବଦାରୁ ଗଛକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଦୁଇଜଣଯାକ ଏଥିରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇଥିଲେ ।

ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଟୁରର୍ ଗାଡ଼ି ଘାଟି ଉଠିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ରତିକାନ୍ତ ଭାବୁଛନ୍ତି କେବଳ, ସୁମିତ୍ରାର କ'ଣ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳର ସେଇ କ୍ଷୀଣ ଅର୍ଥହୀନ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମନେ ଥିବ ! ଆଜିକାଲି କେଉଁଠି ସୁମିତ୍ରା ? ବହୁଦିନ ଧରି ରତିକାନ୍ତ ସୁମିତ୍ରାର କୌଣସି ଖୋଜ ଖବର ରଖି ନାହାନ୍ତି । ସୁମିତ୍ରା ହୁଏତ ଭାରତବର୍ଷ ବାହାରକୁ ଚାଲିଯାଇଛି ସ୍ବାମୀ' ଭିତରେ ।

କିନ୍ତୁ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଖିଆଲ କାହିଁକି ? କିନ୍ତୁ, କିଏ ଜାଣେ ହୁଏତ ସୁମିତ୍ରା ଆସି ରତିକାନ୍ତ ପାଇଁ ସେଠି ଅପେକ୍ଷା କରିଛି……

ନିର୍ଜନ ଆଉ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଘାଟୀ ରାସ୍ତା ଉପରେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଗାଡ଼ି ଉଠି ଚାଲିଛି ଉପରକୁ—ଆହୁରି ଉପରକୁ । ମଟରର ଆଲୁଅରେ ଦୁଇ କରର ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ସରୁ ରାସ୍ତାଟା ଦେଖାଯାଉଛି ଖଣ୍ଡେ ଇସ୍ପାତର ଧାରୁଆ ଛୁରି ପରି । ଆଉ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପବାଟ, ଏଇ ଦୂରରୁ ସେଇ ଦେବ-

ଦାରୁ ଗଛଟା ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଉଛି । ମଟର୍‌ଟା ଯେତିକି ଆଗକୁ ଆସୁଛି, ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ଉତ୍କଣ୍ଠା ଆଉ ଉଦ୍‌ବେଗ ବଢ଼ିଚାଲିଛି ଆହୁରି ଉପରକୁ ।

ଖୁବ୍‌ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଉଛି ସେଇ ଦେବଦାରୁ ଗଛ ମୂଳରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ଗୋଟିଏ ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତି । ଉତ୍କଣ୍ଠା ଓ ଆନନ୍ଦର ଆତିଶଯ୍ୟରେ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ସମସ୍ତ ଶରୀରରେ ବେପଥୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ସୁମିତ୍ରା ତମର କ'ଣ ମନେ ଅଛି ଏତେଦିନର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ? କିନ୍ତୁ ସେ କିଏ ? ଦେବଦାରୁ ଗଛତଳେ ସ୍ଥାଣୁ ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ସୁମିତ୍ରା । ଯେମିତି ଖଣ୍ଡେ ପଥରକୁ ହାଣି ହାଣି କିଏ ସୁମିତ୍ରାର ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ିଛି ସେଠି । ସୁମିତ୍ରାର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ନାହିଁ ଏଇ ଦୀର୍ଘ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ ? କିନ୍ତୁ ସେ କିଏ ସମ୍ଭବ ? ଏଇ କୋଡ଼ିଏଟି ବର୍ଷର ଦୀର୍ଘ ସମୟ ସୁମିତ୍ରାର ମୁହଁ ଉପରେ କୌଣସି ଛାପ ରଖି ଯାଇ ନାହିଁ । ସୁମିତ୍ରା ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟୀ—କାଳଜୟୀ, ଅନନ୍ତ-ଯୌବନା ଉର୍ବଶୀ ପରି ।

ଗାଡ଼ିରେ ବ୍ରେକ ଦେଲେ ରତିକାନ୍ତ । ମଟରର ଆଲୁଅଟା ତଥାପି ଜଳୁଛି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପାର୍ବତ୍ୟ ପଥଟିକୁ ପ୍ରଖର ଆଲୁଅର ସ୍ରୋତରେ ଉଦ୍ଭାସିତ କରି । ରତିକାନ୍ତ ଉନ୍ମାଦ ପରି ଦୁଇହାତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରି ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସୁମିତ୍ରା ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ସୁମିତ୍ରା ଦୁଇହାତ ଆଗକୁ ପ୍ରସାରିତ କରି କେବଳ ଇଙ୍ଗିତରେ ଯେମିତି କହୁଛି; "ଆଉ ଆଗକୁ ଆସନାହିଁ ରତିକାନ୍ତ—ମତେ ସ୍ପର୍ଶ କରନାହିଁ ।" କିନ୍ତୁ ସୁମିତ୍ରାର ମୁହଁରେ କଥା ନାହିଁ ।

ରତିକାନ୍ତ ତଥାପି ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ସୁମିତ୍ରାର ପ୍ରତିଟି ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀରେ ଆହୁରି ଅନୁନୟ ବିନୟର ମୂକ ମିନତି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଛି, କିନ୍ତୁ ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ସ୍ନାୟୁ କେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍‌କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇଉଠିଛି । ରତିକାନ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସାରିତ ବାହୁ ଯୁଗଳରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ସୁମିତ୍ରା ଗୋଟାଏ ଲମ୍ଫରେ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ରାସ୍ତାର ଅନ୍ୟ ପଟକୁ ।

"ଠିଆ ହୁଅ ସୁମିତ୍ରା, ଯାଅ ନାହିଁ"—ବଗୁର ବୁଦ୍ଧିଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲେ ରତିକାନ୍ତ । ସୁମିତ୍ରା ନିରୁତ୍ତର ।

ରତ୍ନକାନ୍ତଙ୍କର କର୍କଶ ଚିତ୍କାରର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି କେବଳ ପର୍ବତ ଉପତ୍ୟକାରୁ ଦୋହରେଇ ଦୋହରେଇ ଫେରି ଆସିଲା ।

ସୁମିତ୍ରା ଆଉ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ଫରେ ଘାଟିର ତଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ଆଉ ତା'ସହିତ ମଧ୍ୟ ତଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରସାରିତ ପାଣି ରତ୍ନକାନ୍ତ ସୁମିତ୍ରାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବାର ନିଷ୍ଫଳ ପ୍ରୟାସରେ । ରତ୍ନକାନ୍ତଙ୍କର ଶେଷ ଚିତ୍କାର "ସୁମିତ୍ରା"—କେବଳ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଛଳରେ ଘୂରି ବୁଲିଲା ସେଇ ପାର୍ବତ୍ୟ ଉପତ୍ୟକାର ନିର୍ଜ୍ଜନ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ମଥିତ କରି ।

ଆକାଶରେ ତ୍ରୟୋଦଶୀର ଚନ୍ଦ୍ର ଖଣ୍ଡେ କଳାବାଦଲ କବଳିତ ହୋଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟ୍‌ପଟ୍ କରୁଥିଲା ।

ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନର ଇତିକଥା

ସେଦିନ ଖୁବ୍ ଶୀତ ।

କୋଟ୍ ପକେଟ୍‌ରୁ ହାତଯୋଡ଼ାକ କାଢ଼ିବାକୁ ମନ ହଉନାହିଁ ମୋଟେ । ଗୋଟାଏ ବନ୍ଦ ଦୋକାନ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ରାସ୍ତାକୁ । ରାସ୍ତାରେ ବହୁଲୋକଙ୍କର ଭିଡ଼ ଜମିଛି—କିନ୍ତୁ ଚାହିଁବାର ଉପାୟ ନାହିଁ କାହାକୁ । କାହାର ଦେହ ଉପରେ ଛ ଇଞ୍ଚ୍ ବହଳର ଗରମ ପୋଷାକ ଲୋକଟାକୁ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ମୋଟା କରିଦେଇଛି ।—ଆଉ କାହାର ଫେଲ୍ଟ କ୍ୟାପ ତଳକୁ ନଇଁ ଆସି ଚିବୁକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଢାଙ୍କି ଦେଇଛି ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ରୁମାଲରେ । ଆଉ କାହାର ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ଅସମ୍ଭବ ଲମ୍ବା ଆଉ ମୋଟା ସିଗାର୍, ଖଣ୍ଡେ ଜଳନ୍ତା କୋଇଲା ପରି ଦପ୍ ଦପ୍ କରୁଛି । ଲୋକଟାର ଆକୃତି ନିତାନ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର । ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ, ଯେମିତି ଏଇ ବିରାଟକାୟ ଜଳନ୍ତା ସିଗାରେଟ୍‌ଟା, ଲୋକଟାକୁ ଏଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ ଭିତରେ ଟାଣି ଟାଣି ଚାଲିଛି ତା'ର ଅଗ୍ନିର ଚୁମ୍ବକ ଦେଇ ।

ନାଁ—ସମସ୍ତେ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଏଇ ଚାଲିବାଟାଇ ବୋଧହୁଏ ଦେହକୁ ଉତ୍ତାପ ଦିଏ । ମତେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ମୋ'ର ଅଜାଣତରେ କେତେବେଳେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛି, ମୁଁ ଜାଣେନା । ଆଣ୍ଠୁର ଜଏଣ୍ଟ୍‌ଟା ବେଶ୍ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ ଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ଏତେ ଶୀତରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଯାଇ ପାରିନାହିଁ ସେଗୁଡ଼ାକ । ମନେ ମନେ ଖୁବ୍ ତାରିଫ୍ କଲି ମୋର ଏଇ ଦୁଇଟା ଆଣ୍ଠୁକୁ । ଆହା ! ଏମାନେ କେତେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ।

ମୁଁ ଯେ କାହିଁକି ଚାଲିଛି ତା' ମୁଁ ଜାଣେନା । କିନ୍ତୁ ଚାଲିବାକୁ ହେଲେଇ କୌଣସି ନା' କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିଗରେ ଚାଲିବାକୁ ହେବ । ଶୈଶବର ବହୁ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ସ୍ମରଣ ଅଛି ମୋର । ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ, ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ପାଇଁ କୌଣସି

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଢଙ୍ଗ ତା'ର ଅର୍ଥ ହଜାଇ ବସେ, ସେତେବେଳେ ତା'ର ଭାଗ୍ୟ ପୁରୁଷ ହିଁ ତାକୁ ପଥର ଇଙ୍ଗିତ ଦିଏ ।

ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପାଦ ପକାଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଛି ମୁଁ । ମୋର ଦୁଇ କର ଦେଇ କାନ୍ଧରେ କାନ୍ଧ ଘଷି ଚାଲିଛନ୍ତି ଅନେକ, ଅନେକ ଲୋକ । ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିଚୟ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଆକୃତି ମଧ୍ୟ ନିତାନ୍ତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟହୀନ । ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ସାମୂହିକ ପରିଚୟ ହେଉଛି, ସେମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ରାଜପଥର ଶୀତ-କବଳିତ 'ନାମହୀନ ପଦାତିକର ଦଳ ।

ଦୂରରୁ ଦେଖାଯାଉଛି ନୀଳ ନିଅନ ଆଲୋକର ସ୍ମିତ ସଙ୍କେତ । "Fill your glass and fell the difference" ବାଃ ! ଶୀତର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ନୂଆ ଡ୍ରିଙ୍କ୍‌ର ଷ୍ଟକ୍ ଆସିଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ଆଉ ସେଇ ଯେଉଁ ଝିଅଟି ପାନଶାଳାର ଅତିଥିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରାଜହଂସୀ ପରି ପହଁରି ଯାଉଛି, ମଦର ବୋତଲ ଧରି, ତା' ନାଁ । 'ଲୋରିଆ'—ହୁଏତ ନୁହଁ । କିନ୍ତୁ ତା'ର ସୁଗଠିତ ଭ୍ରୂରୁ କହିଦିଏ ତା' ଘର ଜାପାନ୍‌ରେ । ସେ ହୁଏତ ବ୍ରିଟିଶ ଅଧିକୃତ ଜାପାନର ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରତୀକ ।

ସହରର ଉପକଣ୍ଠରେ ଏହି ଆଦମ ପାନଶାଳା କାହିଁ କେଉଁ ଯୁଗର ନିମନ୍ତ୍ରଣର ଆଖି ନେଇ ଚାହିଁ ରହିଛି ମୋର ପରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟହୀନ ଅସଂଖ୍ୟ ପଥଚାରୀଙ୍କୁ । ଠିକ୍ ତାରି ଦେହ ଘଷି ରୂପବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର କେଳି-କଲୋନି । ମାତ୍ରର ପାଚଣ୍ଡ ଦେଉଁ ଏହି ଦୁଇଟି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏଠି ଗଢ଼ି ଉଠିଛି ସହରର କୋଳାହଳଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରରେ ଓ ଠିକ୍ ସେଇଥିପାଇଁ ଆଜ ଏଇ ଶୀତ-ହିମ ରାତିରେ ସହରର ରାଜପଥ ଶୂନ୍ୟକରି ଯେମିତି କୋଳାହଳ ବସା ବାନ୍ଧିଛି ଏଇ ଘୃଣ୍ୟ ନର୍କର ନାଭିକେନ୍ଦ୍ରରେ ।

କିନ୍ତୁ ଏଇ ଚିରନ୍ତନ ପଙ୍କିଳ ବୃତ୍ତର ସମାପ୍ତି କେଉଁଠି ? ହୁଏତ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ସେଇ ପ୍ରଥମ ମାତବାଗୀଶ, ଯେ ତାଙ୍କର ଅଯୌକ୍ତିକ ଖିଆଲ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାକୁ ମାତ ଓ ଅମାତ ଭିତରେ ତିଆରି କଲେ ପ୍ରଥମ ପାଚଣ୍ଡ, କିନ୍ତୁ ସେ କଣ ଜାଣିଥିଲେ ସେ ତିଆରି କରୁଥିଲେ ଗୋଟାଏ ତାସ୍‌ର ପାଚଣ୍ଡ ।

ମା—ଆଜି ଥାଉ । ନହେଲେ ବା ଆଜି ତାପନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ-ରେ ବିଳାସ ମଦ୍ୟପାନ । ବେଶ୍ ଲାଗୁଛି ଏଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ । ପୌଷ ରାତିର ଏଇ ତିକ୍ତମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ ଚୁମ୍ବନ ।

ଆହୁରି ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇଲି । ମୁଁ ଚାଲିଛି କେବଳ ଚାଲିବା ପାଇଁ । କି ଅନ୍ଧାର ! ରାସ୍ତା କଡ଼ର ଦେବଦାରୁ ଗଛ ଗୁଡ଼ାକ ମନେ ହେଉଛନ୍ତି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧକାରର ସ୍ତମ୍ଭ ପରି । ଏତେବଡ଼ ଗୋଟାଏ ସ୍ତବ୍ଧ, ଚେତନାହୀନ ଆକାଶର ଗୋଟିଏ କଣରେ ମାତ୍ର ଦୁଇ ଚାରିଟି ତାରା । ସେମାନେ ଯେମିତି ପହରା ଦବା ଛାଡ଼ି ଏକାଠି ବସି ବସି ଗପ କରୁଛନ୍ତି ସମୟ କାଟିବାକୁ ।

କିନ୍ତୁ କାହିଁ, ଏତେ ଅନ୍ଧକାରରେ ମଧ୍ୟ ରୋମାଞ୍ଚ ଆସେନା – ଭୟ ବି ତ ହୁଏନା । ଏଇ ବସୁନ୍ଧରା ଉପରେ ପାଦ ଦେଇଥିବ ଯେଉଁ ପ୍ରଥମ ମନୁଷ୍ୟ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିସ୍ମୟ ଭାବ ନେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିବ ଏଇ ସାନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ଧକାରକୁ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆମ ପାଇଁ ଏଇ ପୁଞ୍ଜୀଭୂତ ଅନ୍ଧକାର ଯେପରି ଗୋଟାଏ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଆବରଣ । ଆଲୋକର ନିର୍ଲଜ ଅତ୍ୟା-ଚାରରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଯେପରି ଆମେ ଦୟା କରି ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ ଏଇ କେତେ ମୁଠା ଅନ୍ଧାର । ଆହା ! ପୃଥିବୀରେ ଯଦି ତିଆରି କରାଯାଇ ପାରନ୍ତା ଆଉ କିଛି ଅନ୍ଧାରର ଫସଲ ! !

ଗୋଟାଏ ଝଲକ ଥଣ୍ଡା ପବନ ଆସି ମୋର ଅନାବୃତ ମୁହଁଟାକୁ ଅସାଡ଼ କରିଦେଇଗଲା । ଉତ୍ତାପ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟରେ ନିଆଁ ଧରାଇଲି । ବାଃ ! ମୁଁ ତ ନିଜକୁ ଦେଖି ପାରୁଛି ବେଶ୍ । ଉପରକୁ ଚାହିଁଲି । ଗୋଟାଏ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟକୁ ଅଡ଼ୁଜି ରହି ଅନେକ ସମୟ ଧରି ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ମୁଁ—ଆଉ ମୋ ଚାରିପଟେ କିରାସିନି ଲ୍ୟାମ୍ପର କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକବୃତ୍ତ ଏକ ରହସ୍ୟମୟ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

ମୁଁ ଇତିହାସର ଅଧମ ଛାତ୍ର । ମୁଁ ଜାଣେନା ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ ଦେଇ କିଏ ଏଇ ଧରଣର ରାସ୍ତା ଆଲୋକିତ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ଆବିଷ୍କାର କଲା—ବା, କେଉଁ ଦେଶହିତୈଷୀ ସମ୍ରାଟ ବା ଭାଇସ୍‌ରୟ ଭାରତୀୟ ରାସ୍ତାରେ ଏହାର ଅବତାରଣା କଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ତାରିଫ୍ କରୁଛି ତାଙ୍କର ଏଇ ଅନବଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକୁ ।

ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ ମୋର ଶୈଶବର ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଚରିତ୍ର । କେତେଥର ନ ଲେଖିଥିବି ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଆତ୍ମକାହାଣୀ ! ମୋ'ର କଳ୍ପନା ହୁଏ କେଉଁ ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରେ—ଆଉ କେଉଁ ପାମର ମଣିଷ ସେଠାରୁ କାଟି ଆଣି ଗୋଟାଏ କାଠଖୋଳ ଲୁହାର ଟୋପି ପିନ୍ଧାଇ ଦିଏ । ଆଉ ତା'ପରେ ମୁଁ ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଜଳେ ଓ ପ୍ରତି ସକାଳେ ଲିଭେ ।

ଆଜିର ଏଇ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ ମତେ ମନେପକାଇ ଦିଏ ଆଜକୁ ସାତବର୍ଷ ତଳର ଠିକ୍ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧକାରମୟ ଶୀତଳ ରାତି । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋର କୈଶୋରର ଶେଷ ପାଦରେ । ଏମିତି ଗୋଟାଏ ନିର୍ଜନ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଖୁଣ୍ଟ ଆଲୋକ ତଳେ ବାହୁରେ ବାହୁ ଛନ୍ଦି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲୁ ଆମେ । ମୁଁ ଓ ପ୍ରତିମା । ପ୍ରତିମା ଓ ମୁଁ । ସେଇ ରାତିକ ପାଇଁ ଆମେ ଥିଲୁ ଏକ ଅପରର ସର୍ବସ୍ୱ । ପ୍ରତିମାର ସମସ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଦେହଟିକୁ ଆବୃତ କରି ରହିଛି ମୋର ଲମ୍ବା ଆଉ ଢିଲା ଗ୍ରେଟ୍‌କୋଟ୍ , ଆଉ ମୋର ବେକ ଗୁରିପଟେ ଗୁଡ଼ାହୋଇଛି ପ୍ରତିମାର ଦୁଇଫୁଟ୍ ଚଉଡ଼ାର କଫି ରଙ୍ଗର ସ୍କାର୍ଫ ।

ପାଖ ଗଛର ଡାଳଟା ବେଶ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଦୋହଲିଗଲା ଦୁଇଥର । ମୋର ଅଣ୍ଟାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଚିପି ଧରିଲା ତ୍ରସ୍ତା ପ୍ରତିମା ।

"ଯଶୋଦା !" (ମୋ ନାଁ । ଯଶୋଦା ଜୀବନ)

"କଣ ?"

"ଭୟ ଲାଗୁନି ?"

"କାହାକୁ ?"

"ଏଇ ଅନ୍ଧାରକୁ"

"ଧୁତ୍"

"ସତେ ଯଶୋଦା, ମତେ ଖୁବ୍ ଭୟ ଲାଗେ ଅନ୍ଧାରକୁ । ଦେଖୁ ନାହଁ ତମେ—ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଏଇ ମଳିନ ଆଲୁଅ, ଏଇ ବିକଟ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଭୟକରି କେତେ ତ୍ରସ୍ତ, କେତେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଯାଉଛି ।

ସଚେତ ! ଆଉଥରେ ଗୁଞ୍ଜିଲି ଲ୍ୟାମ୍ପ ପୋଷ୍ଟର ଆଲୋକକୁ । ଆଲୋକ, ଅନ୍ଧକାରକୁ ଏତେ ଭୟ କରିବାର ମୁଁ ଦେଖିନାହିଁ ଆଉ କେବେ । ସେଇ ନିର୍ଜନ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଭିତରେ ମୋର ନିଜର ସ୍ୱରରେ ନିଜେ ଚମକି ପଡ଼ିଥିଲି ମୁଁ ।

ବାଃ, ଚମତ୍କାର ପ୍ରତିମା ! ଚେଷ୍ଟରଟନ୍ ମଧ୍ୟ ଯା'ଠାରୁ ଉଇଁକୋଟିର ପାରାଡ଼କସ୍ ତିଆରି କରି ପାରିନଥାନ୍ତେ ।

"କିନ୍ତୁ ଯଶୋଦା" ପ୍ରତିମାର କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଉଥାଏ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ପ୍ରମ୍ପଟରର କଣ୍ଠ ପରି ଧୀର ଅଥଚ ସ୍ପଷ୍ଟ ।

"ଏଇ ଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତାରୀ ଅନ୍ଧକାର କଣ ତଥାପି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାସ କରି ପାରିଛି ଏଇ ମୁମୂର୍ଷୁ ଦୀପଶିଖାର ଜଳିବାର ଅଦମ୍ୟ ଅହଙ୍କାରକୁ ?

ଦୁଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବ୍ୟବଧାନ ଭିତରେ ମୋତେ ଦୁଇଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରସ୍ପର-ବିରୋଧୀ ଉକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାକୁ ହେଲା ।

ପ୍ରତିମାକୁ ମୋର ଦୁଇବାହୁ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଡ଼ାଇ ଧରି କହିଲି, "ତମେ ପ୍ରତିମା, ଏଇ ଦୀପଶିଖାଠାରୁ ଆହୁରି କ୍ଷୁଦ୍ର, ଆହୁରି ଶୀର୍ଣ୍ଣ । କେତେ ପାଉଣ୍ଡ ବା ଓଜନ ତମର ? ମାନେ ତମେ ଏତେ ଗ୍ରେଟ ଯେ, ମୁଁ ତମକୁ ମୋର ଗ୍ରେଟ୍‌କୋଟ୍‌ର ପକେଟ୍ ଭିତରେ ରଖିଦେଇ ତମକୁ ବିନା ମାସୁଲରେ ନିଉକାସଲ୍ ନେଇଯାଇପାରେ—ଏକାଥରକରେ କଷ୍ଟମ ଫ୍ରି ।

ତମେ ଏତେ କ୍ଷୁଦ୍ର, ଅଥଚ ଆଜିର ରାତିପରି ସହସ୍ର ରାତ୍ରିର ପିପାସା ନେଇ ମୁଁ କ'ଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇ ପାରିଲି ତମକୁ ?"

'ଯଶୋଦା !'—ଚକିତ ହରିଣୀପରି ପ୍ରତିମା ମୁହଁ ତୋଳି ଗୁଞ୍ଜି ଉଠିଲା ମତେ ।

ସକାଳର ପ୍ରଥମ ଆଲୁଅ, ଏଇ ଆସିବ । ପ୍ରତିମାର ଦୁଇ ଆଖି ତଳେ ଝଲମଲ କରୁଥିବା ଦୁଇଟି ମୁକ୍ତା ବିନ୍ଦୁକୁ ଓଠ ଦେଇ ଶୋଷି ନେଲି ମୁଁ ।

ଗ୍ରେଟ୍‌କୋଟ୍‌ର ଖୋସା ଭିତରୁ ପ୍ରଜାପତି ପରି ବାହାରିଯାଇ ପ୍ରତିମା ଚାଲିଗଲା ପୂର୍ବଦିଗର ରାସ୍ତାରେ ଅବାରିତ ଆଲୋକ-ସ୍ରୋତର

ସାମ୍ନା କରି କରି । ମୁଁ କେଇ ପାଦ ଫେରି ପୁଣି ଥରେ ଚାହିଁଲି ପଛକୁ । ଆଲୋକର ସ୍ରୋତ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି କ୍ଷୀର ପରି, ଆଉ ତା'ର ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ୍ଟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରରୁ କ୍ଷୁଦ୍ରତର ହୋଇ ଆସୁଛି ତନ୍ୱୀ ପ୍ରତିମାର ତନୁଯଷ୍ଟି ।

ପ୍ରତିମା ଚାଲିଗଲା । ଜୀବନରେ ଅନେକ ଅନେକ କରୁଣ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତରେ ମୁଁ ନିର୍ବୋଧ ଆଶା ନେଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ପ୍ରତିମାକୁ । ପ୍ରତିମା ଫେରିନାହିଁ—ପ୍ରତିମା ଫେରିବ ନାହିଁ ।

ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ହାତରୁ ଖସି ପଡ଼ିଗଲା ତଳେ । ଠିକ୍ କ'ଣ ଯେ ଅନୁଭବ କଲି ପ୍ରକାଶ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଆଉଥରେ ନିଶ୍ଚଳ ରହି କାନପାତି ଶୁଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି ମୁଁ । ଠିକ୍ ସେହି ସ୍ୱର । ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ, ଅଥଚ ଦୃଢ଼କଣ୍ଠରେ ଡାକୁଛି ମତେ କିଏ ? କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିମା ଭିନ୍ନ ଯଶୋଦା ଜୀବନକୁ ଯଶୋଦା ବୋଲି ଡାକିବ କିଏ ? ବୁଲିପଡ଼ି ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ୍‌କୁ ଚାହିଁଲି । ସେ ବିସ୍ମୟ ବର୍ଣ୍ଣନାତୀତ ! ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଦୁଇପଟରୁ ଦୁଇଟି ବାହୁ ମତେ ବେଷ୍ଟନ କରି ଧରିଛି ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ।

ଭୟ ଓ ବିସ୍ମୟ କାଟି ଅବସ୍ଥାକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ମୁଁ । ପ୍ରତିମାର କଣ୍ଠସ୍ୱର ଅବିକଳ ଅନୁକରଣ କରି ଏଇ ନିର୍ଜୀବ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ କଥା କହୁଛି ମତେ ।

"ଭୟ କର ନାହିଁ ଯଶୋଦା !—ମୁଁ ପ୍ରତିମା, ବିଶ୍ୱାସ କର ମତେ ।"

ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଛି ମୋର ଗୋଡ ହାତ, ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଅସାଡ ହୋଇ ଆସୁଛି ଧୀରେ ଧୀରେ—ମୁଣ୍ଡଟା ଓଜନ ଲାଗୁଛି ଅସମ୍ଭବ ଭାବରେ । ଆଉ ଠିକ୍ ମୋର ଆଖି ଆଗରେ ରେଣୁ ରେଣୁ ଅନ୍ଧାର ମିଶି ତିଆରି ହେଉଛି ପ୍ରତିମାର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋ'ର ଏ କଣ ହେଲା ପ୍ରତିମା ? ଅସୀମ ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି ପଚାରିଲି ମୁଁ ।

ରକ୍ତମାଂସର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମା ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ମୋ ସାମନାରେ । ତା'ର ଆଖିରେ ଆଖିଏ ଲୁହ । ଚଣଢରେ ଲୁହ ପୋଛି ନେଇ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ପ୍ରତିମା । କିନ୍ତୁ ତା'ର ଧୈର୍ଯ୍ୟର ବନ୍ଧ ଯେମିତି ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତିକରେ ।

ମୋର ଦେହ ବେଷ୍ଟନ କରି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଲୋଟି ଯାଉଛି ପ୍ରତିମା । ସେ କେବଳ ଫୁଲି ଫୁଲି କାନ୍ଦୁଛି ଆଉ ଲୋଟି ଯାଉଛି ଭୂଇଁରେ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଜଡ଼ବାହୁରେ ଆଉ ଚେତନାର ସଞ୍ଚାର ହୁଏନା'—କ୍ରନ୍ଦନରତା ପ୍ରତିମାକୁ ମୁଁ କ'ଣ ବା ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବି !

ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରତିମା ନିଜକୁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ କରି ତା'ର କାହାଣୀ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେ ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ, ଆରବ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସର କାହାଣୀ ! ଠିକ୍ ଆଜକୁ ସାତ ବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରତିମା ରାସ୍ତାର ଏଇ ଛକ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି, ଏଇ ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ । ଆଉ ଆଜି ତା'ର ମୁକ୍ତି ଦିବସ । ଆଉ ଆଜି କୁଆଡ଼େ ସେ ମୁକ୍ତି ପାଇଛି ମୋ ଉପରେ ତା'ର ସମସ୍ତ ଅଭିଶାପର ବୋଝ ଓଜାଡ଼ି ଦେଇ ।

ନିଜକୁ ନିଜେ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲି ମୁଁ । କେବଳ ମୋର ନିଜସ୍ୱ ଚେତନାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ମୋର ହୋଇ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ ଠିକ୍ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସ୍ଥାନରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି, ଅଥଚ ଗୋଟାଏ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଆକୃତି ନେଇ ।

ମୋର ଦେହରେ ଦେହ ଘଷି ଠିଆ ହୋଇଛି ପ୍ରତିମା, ଶାପମୁକ୍ତ ରାଜକନ୍ୟା ପରି । ମତେ ଜଣାଯାଉଛି ଯେପରି ମୋର କୋଟ୍‌ର କଲର୍ ଦୁଇଟାକୁ ଦୁଇହାତରେ ଧରି କହିଯାଉଛି ପ୍ରତିମା—

ଅନେକ ପୌରୁଷର ଆସ୍ଫାଳନ କରିଛ ତମେ ଯଶୋଦା – କିନ୍ତୁ ଥରେ ଭାବି ଦେଖ, ନାରୀପାଇଁ କେବେ ତମର ସର୍ବସ୍ୱ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ପାରିଛ ତମେ ? କେବେ କହିପାରିଛ, "ମତେ ଦିଅ ତମର ସମସ୍ତ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ତମର ସମସ୍ତ ଅଭିଶାପ ?" ଏଇଠି ଲୋକଲୋଚନ ଅନ୍ତରାଳରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ନୀରବରେ ସହ୍ୟ କରିବା ବୋଧହୁଏ ତମର ହେବ ପ୍ରଥମ ଓ ଚରମ ପୌରୁଷ ।

ପ୍ରତିମାର ଅବସର ନିତାନ୍ତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ । ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ସମସ୍ତ ଘଟଣା କହିବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ ତା'ର । ଯାହା ଘଟିଛି ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନବାକୁ ହେବ ମତେ । ପ୍ରତିମା ପୁଣିଥରେ ଫେରିଯିବ ତା'ର ବହୁ ପରିଚିତ ପୃଥିବୀ ପ୍ରାଙ୍ଗଣକୁ, ନୂତନ ଅଭିନୟ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ।

ରାତିର ଶେଷ ଅନ୍ଧାର ସହିତ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ମିଳେଇଗଲା ପ୍ରତିମା । ସକାଳର ଆଲୁଅରେ ସ୍ଥାଣୁପରି ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ଏଇ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ, ଅଥଚ ନୂତନ ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ୍—ରୂପାନ୍ତରିତ ଯଶୋଦା ଜୀବନ ।

ମାରବଲର ଠିକ୍ ସେହି ବିନ୍ଦୁ ଉପରେ ମୁଁ ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ଦିନ ଦିନ ଧରି । ସକାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୋ ଦେହ ଉପରେ ଜମି ଯାଇଥିବା ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ କାକର ଶୁଖି ନେଇ ଯାଉଛି । ଅସଂଖ୍ୟ ଶ୍ରାବଣ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୁଁ ବର୍ଷୁକ ଆକାଶ ସହିତ ଛନ୍ଦ ରଖି ଲୋତକପାତ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ପୂର୍ବପରି ଲୋକେ ଅସରନ୍ତି ଧାଡ଼ି ମୋ ଚୁଷ୍ଣଳପଟେ ବାଘବଜାଗି କାଟି ଚାଲିଛନ୍ତି—ଆଉ ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ଦିନ ଦିନ ଧରି ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ନେଇ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି କିପରି ଗୋଟାଏ ଜୀବନ୍ତ ଯଶୋଦା ଜୀବନର ସମାଧି ହୋଇଗଲା; ଗୋଟାଏ ଲ୍ୟାମ୍ପ ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ପ୍ରାଣହୀନ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଭିତରେ । କିନ୍ତୁ ସେ କ'ଣ ମୋର ଭୁଲ ? ବେଳେ ବେଳେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଭାବେ ଯଦି କେବେ ମୁଁ ନିଜକୁ ରିପ୍ ଭ୍ୟାନ୍ ଉଇଙ୍କିଲ୍ ପରି ଶତାବ୍ଦୀର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ପରେ ଆବିଷ୍କାର କରେ ତାହାହେଲେ କିଏ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ମୋର ଏଇ ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ କାହାଣୀ ! ପ୍ରତିଟି ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ସହିତ ମୋର ମନେପଡ଼େ ପ୍ରତିମାର ସେଇ ଲୁହଭିଜା ଦୁଇଟି ଆଖି ।—ଆଉ ପ୍ରତିଟି ଅସ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ମୁଁ ଚାହିଁରହେ ଚୁରିପଟର ଶୂନ୍ୟ ରାଜପଥକୁ । କିଏ କହିବ, ହୁଏତ ଆଜିର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପ୍ରତିମା ଆସୁଥିବ ତା'ର ନୀତିଭ୍ରଷ୍ଟ ବିବେକର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାକୁ ।

—ଦୁଇ—

ସାତ ବର୍ଷ ଅତୀତ ହୋଇଯାଇଛି ।

—ତିନି—

ସେଦିନ ଜୁଲାଇର ସଂଧ୍ୟା ନିତାନ୍ତ ସାଧାରଣ । ଆଉ ମାତ୍ର କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ତା' ପରେ ସେଇ ଲୋକଟା ଆସିବ ହାତରେ ଗୋଟାଏ ଶିଢ଼ି ଆଉ କିରାସିନି ବୋତଲ ଧରି, ପକେଟରୁ ଖଡ଼ ଖଡ଼ କରି ଗୋଟାଏ ଡିଆସିଲି କାଢ଼ି ହୁଏତ ନିଆଁ ଧରେଇବ ଖଣ୍ଡେ ଅଧାପୋଡ଼ା ବିଡ଼ିରେ ।

ଶିଡ଼ିଟାକୁ ମୋ ଉପରେ ଆଉଜେଇ ଦେଇ ସେ ଯେ ପ୍ରଭିବାଦ କଣ ଭାବେ ମୁଁ ଜାଣେନାଁ; ଆଉ ତା'ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଶିଡ଼ି ଦେଇ ଉପରକୁ ଉଠିଯିବ ସେ ଆଲୁଅ ଲଗାଇବାକୁ । ଏଇତ, ଦେଖାଯାଉଛି ସେଇ ଲମ୍ୱା ଶିଡ଼ିଟା ଧରି ସେ ଲୋକଟା ରାସ୍ତାର ବାଙ୍କ ବୁଲୁଛି । ଇସ୍ ! କାଲି ଏଇ ଲୋକଟାର କାମିଜ୍‌ଟା ଏତେବେଶୀ ଚିରିଯାଇଥିଲା ଯେ ଦେଖିଲେ ଦୟା ଆସେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯଦି ଜାଣନ୍ତା ଏଇ ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ୍‌ର ସମୀବୃକ୍ଷରେ ଲୁଚି ରହିଛି ଯଶୋଦା ଜୀବନ, ଯାହା ଦେହରେ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଗରମ୍ କୋଟ୍ ଝୁଲି ରହିଛି ଅକାରଣରେ—ତାହାହେଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଲୁବ୍‌ଧ ହୁଅନ୍ତା ।

ଅନେକ ପାଖକୁ ଆସିଗଲାଣି ସେଇ ଲୋକଟା । ନା, ସେ ତ ନୁହ । ହାତରେ ସେଇ ଶିଡ଼ି ଆଉ ବୋତଲ ଧରି ଠିଆହୋଇଛି ପ୍ରତିମା । ହୁଏତ ଆଜିର ଏଇ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୋର ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିବା ସ୍ୱାଭାବିକ୍ କିନ୍ତୁ ଏ ଅକସ୍ମାତ୍ ବିସ୍ମୟ ଯେପରି ମତେ ବରଫ ପରି ଜମାଟ୍ ବାନ୍ଧି ଦେଇଛି । ମୁଁ କେବଳ ସ୍ଥିର ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଛି ପ୍ରତିମାକୁ । କ'ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି ପ୍ରତିମାର ? କିଛି ତ ନୁହଁ । ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ଯେପରି ସାତବର୍ଷର ଏ ଜୀବନକୁ ଖାତାରୁ ଚିରି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଛି ସିଏ; ଗୋଟାଏ ଅର୍ଥହୀନ ଅଶ୍ଳୀଳ କବିତା ପରି । ଗୋଟିଏ ବି କଥା ନାହିଁ ପ୍ରତିମା ମୁହଁରେ । ନୀରବରେ ସେ କେବଳ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ମୋ ଦେହକୁ ଆଉଜି ରହି । ସେ କଥା କହିବାକୁ ଆସି ନାହିଁ—ସେ କଥା କହିବାକୁ ଚାହେଁନା ଆଜି ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛି । ଅନ୍ଧାରର ଢେଉ ପରେ ଢେଉ ଆସି ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରିଦେଲାଣି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିମା ଦୁଇ ହାତର ବନ୍ଧନରେ ମତେ ବେଷ୍ଟନ କରି ଠିଆହୋଇଛି ମୂକ ଶିଳାମୂର୍ତ୍ତି ପରି । ହାର୍ଦ୍ଦରୁ ଗାର୍ଡତର ହୋଉଛି ନୀରବତାର ଅସ୍ୱସ୍ତି । କିନ୍ତୁ କିଏ ଚାହିଁବ ଏଇ ବହୁବାଞ୍ଛିତ କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର ନିବିଡ଼ ଅନୁଭୂତିକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦବାକୁ କଥାର କଳରବରେ ? ଅ.ଜି ଆଲୋକ ନାହିଁ—ଆଜି ମୋର ଛୁଟି । ଗ୍ରୁପ୍ଧାମୂର୍ତ୍ତି ପରି କେଇଜଣ ଶୀତାହାନ୍ତ ପଥଚାରୀ ଆମକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି-

ଗଲେଣି । ସେମାନଙ୍କର ଶଙ୍କିତ ପଦକ୍ଷେପ ମିଳେଇ ଗଲାଣି ନର୍ତ୍ତକୀ ରାଜପଥ ଉପରେ ।

ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମତେ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

"ପ୍ରତିମା" –

"କ'ଣ"—ସେ ଯେପରି ଜବାବ ଦେଉଛନ୍ତି କେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନଲୋକରୁ ।

"ତମକୁ ସାତ ବର୍ଷ ତଳେ ଯାହା ଦେଖିଥିଲି – ଠିକ ସେଇଆ ହିଁ ଅଛ ତମେ ।"

"ଅଭିନେତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ କେବଳ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଯଶୋଦା —ଗ୍ରୀନ୍ ରୁମ୍ ବାହାରେ ସେମାନେ ଠିକ୍ ସେଇଆ ହିଁ ଥାଆନ୍ତି ।"

"ମୁଁ ମାନୁଛି ତମେ ବୁଦ୍ଧିମତୀ—କଥା କହିବାର ଦକ୍ଷତା ଅଛି ତମର ।" ପ୍ରତିମା କିନ୍ତୁ କଥାର ଜବାବ ଦିଏ ନାହିଁ କିଛି, ଯେମିତି ସେ ଶୁଣି ପାରିନାହିଁ ମୋର ଏଇ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ।

କିଛି ସମୟ ପରେ କୁହେ ପ୍ରତିମା —

"ମୁଁ ଯେ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଏକଥା ମୁଁ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ । ଆଜି ଠିକ୍ ସେଇଠାହିଁ ହେଉଛି ମୋର ଟ୍ରାଜେଡ଼ି । ଆଜ ଯେମିତି ମନେ ହେଉଛି ମୁଁ ମୋର ସମସ୍ତ ଜୀବନଟାକୁ ଏଇ ଦୁର୍ବିସହ ବୁଦ୍ଧିର ଓଜନ୍ ତଳେ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ଚାଲିଛି । ଗୋଟାଏ ଟନ୍ ବୁଦ୍ଧିର ବିନିମୟରେ ମତେ ଯଦି କେହି ଦେଇ ପାରନ୍ତା ଗୋଟାଏ ଆଜିନସ୍ ହୃଦୟ !"

ଅଶ୍ରୁର ଆବେଗରେ ପ୍ରତିମାର କଣ୍ଠରୁଦ୍ଧ ।

—"ଛି ! ତମେ କାନ୍ଦୁଛ ପ୍ରତିମା ?"

—"ନାଁ । ମୁଁ ଜାଣେ ଅନେକ ଲୋତକ ଦେଇ ମଣିଷର ଭାଗ୍ୟ-ଲିପିର ଗୋଟାଏ ମଧ୍ୟ ଅକ୍ଷର ଧୋଇ ହଆଯାଇ ପାରେନା, କିନ୍ତୁ ତୁମେ ତ ଜାଣ ଯଶୋଦା, ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ଜନ୍ମ ଦୁଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କକ୍ଷରେ ଘୂରି ବୁଲିବାକୁ, ଠିକ୍ ଯେପରି ପୃଥିବୀ ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ର । ଏଇ ଲକ୍ଷ ଯୋଜନର ଦୂରତା ଅତିକ୍ରମ କରି କାହିଁକି ତମେ ତମର ବାହୁ ବିସ୍ତାର କର ?"

"ତମେ ଭୁଲ୍ ବୁଝିନ୍ତ ପ୍ରତିମା । ନିଜ କକ୍ଷରେ ବୁଲି ବୁଲି ଦିନେ ନା ଦିନେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୃଥିବୀ ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ର ଆସି ଠିଆ ହେବେ ଗୋଟାଏ ସରଳରେଖାରେ । ସେଦିନ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ସାମ୍ନା କରିବାକୁ ହବ । ମତେ ଆଉ ତମକୁ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାକୁ ହେବ ପରସ୍ପରର ମସୀଲିପ୍ତ କଳାଢୁଇ । ଅଜ୍ଞାତରେ ତମ ଢୁତିରେ କଳଙ୍କ ଦେଇ ମରିଥିଲି ଯେଉଁ ତୃଷାର୍ତ୍ତ ଭୀରୁ ଶଶକ, ସେ ଆଜି ଆଉଥରେ ଜନ୍ମ ନେଇଛି ବୁଭୁକ୍ଷୁ ରାହୁ ହୋଇ ତମକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ । ଏ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟରୁ ତମର ମୁକ୍ତି କାହିଁ ପ୍ରତିମା ?"

"ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି ।" କ୍ରୁଦ୍ଧ ପ୍ରତିମା, "କିନ୍ତୁ ଆଉ, ଆଜି ଆଉ ତର୍କ ନୁହେଁ—ମୁଁ ଆଜି ସତରେ କ୍ଳାନ୍ତ । ମୁଁ କେବଳ ଫେରି ଆସିଛି ଆଜି ଆଶ୍ରୟ ନବାକୁ ଏଇ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟର ଶୀତଳ କବର ଭିତରେ । ଏ ରବି ପ୍ରଭାତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିମା ଅସ୍ତ ଯିବ; ଆଉ ଯଶୋଦାଜୀବନ ଉଦୟ ହବ ଉଦୟାଚଳରେ ।"

ମଧ୍ୟନଗରୀର ସହସ୍ର ସହସ୍ର ତାରା ଆଖି ତରାଟି ଚାହିଁଛନ୍ତି ତଳକୁ । ପ୍ରତି ରାତିରେ ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର ନିବିଡ଼ ପରିଚୟ । କାଲି ସକାଳେ ହୁଏତ ମୁଁ ଏଇ ଖୋଳ ଭିତରୁ ବାହାରିଯାଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲିଯିବି ଏମାନଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀ କେଣ ଏତେ ସୁନ୍ଦର—ଜୀବନ କେଣ ଏତେ ଇପ୍ସିତ ? ଆଜି ଅଜ୍ଞାତ ମନେହୁଏ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱପ୍ନପରି । ଗୋଟାଏ ଶୀତ ସକାଳରେ ମୁଁ ପ୍ରତିମାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲି ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଟ୍ରେନ୍‌ର ଗୋଟିଏ କେକେଣ୍ଡ୍ କ୍ଲାସ୍ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍ ଭିତରେ । ଆଉ ତାପରେ ଆମେ ଭଲ ପାଇ ବସିଲୁ ପରସ୍ପରକୁ । ମନେହେଲା ଅନେକ ଦିନ ଧରି ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଅଗ୍ନିର ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗକୁ ଧରି ଧରି ବୁଲୁଛି ହାତର ପାପୁଲି ଉପରେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରତିମା, କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିର ଦହନ ନାହିଁ । ଆଉ ଆଜି ସେହି ପ୍ରତିମାକୁ କବର ଦେଇ ମୁଁ ଢଳିଯିବି ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରୀ ପୃଥିବୀର ହୃଦୟହୀନତା ଭିତରକୁ ।

ଅଭ୍ୟାସର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଯାଦୁ ଅଛି ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଧରି ସାତବର୍ଷ ବଞ୍ଚି ଆସିଛି ଏଇ କ୍ଲୀବ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଜୀବନ । ଆକାଶର ପ୍ରତିଟି ତାରାକୁ ମୁଁ ଚହ୍ନିଛି ନିଜର

ଆତ୍ମୀୟ ପରି – ମଧ୍ୟାହ୍ନର ପ୍ରତିଟି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ମୁଁ ଉପହାସ କରି ଉଡ଼େଇ ଦେଇଛି – ଆଜି ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆସେ ସେହି ଯେଉଁ ଲୋକଟି ତା'ଙ୍କୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଇଛି ।

ମୁଁ ତ ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ ! ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ ତ ମୋର ଏକମାତ୍ର ପରିଚୟ ।

ଯଶୋଦାଜୀବନ ତ ଇତିହାସର ପ୍ରାଣୀ ।

ନାଁ । – ମୁଁ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି ମୁଁ ଆଉଥରେ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହେଁନାହିଁ ଇତିହାସର ଜୀର୍ଣ୍ଣପୃଷ୍ଠା ଉପରେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବାକୁ ।

ମୋର ଅଜାଣତରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲି –

"ମୁଁ ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ଚାହେଁନା ପ୍ରତିମା—ମୁଁ ବେଶ୍ ଅଛି ।"

"କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ମୁକ୍ତ ଚାହେଁ ଯଶୋଦା ।" ଜବାବ୍ ଆସେ । ପ୍ରତିମାର ଚକ୍ଷୁକୁ ଦେଇ ବୋହି ଚାଲିଛି ଅଶ୍ରୁର ଯମୁନା···ତମେ ଯଦି ଥରେ ମୋର ବିବେକଟାକୁ ଧରି ଦୁଇହାତରେ ଓଜନ୍ କରି ଦେଖି-ପାରନ୍ତ !

ଆଜି ଆମ ଜୀବନରେ ପୁଣି ଥରେ ଫେରି ଆସିବ ସେହି ପୁରାତନ ବହୁ ପରିଚିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବ୍ୟାପ୍ତି କଳ୍ପନାତୀତ । ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଅବସର ନିତାନ୍ତ ସୀମିତ – କିନ୍ତୁ କିଛି ହିଁ କରିହୁଏନା – କେବଳ ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ସମୟର ସ୍ରୋତକୁ ।

ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟ ଗୁଡ଼ାକୁ ପୃଥିବୀ ବକ୍ଷରୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରିଦେଇ ହୁଏନା । ଏଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ଲ୍ୟାମ୍ପପୋଷ୍ଟଥିଲା, ତା ମଧ୍ୟରେ ଜଣକୁ ନା ଜଣକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ହେବ । ହୁଏତ ଯଶୋଦା, ନହୁଏ ପ୍ରତିମା ।

ଆକାଶର ସିଲିଟ ଧୀରେ ଧୀରେ ପରିଷ୍କାର ହୋଇ ଆସୁଛି ଉଷାର ପ୍ରଥମ କିରଣରେ । ଆଉ ସେହି କରୁଣ ପରିବେଶ ତଳେ ପାଖା-

ପାଖି ଠିଆହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଜଣେ ଅନୁତପ୍ତା, କ୍ଳାନ୍ତ ନାରୀ ଓ ଆଉ ଜଣେ ମୂର୍ଖ, ଭାବପ୍ରବଣ ପୁରୁଷ । ଏଇଠାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଖଣ୍ଡିତ ଜୀବନ ନାଟିକାର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଶର ଅମୀମାଂସିତ, ତାର ସମାଧାନ ହୁଏ ନାଁ । । ପ୍ରତିମା ଫେରିଯାଏ ନିଜକୁ ଗୋପନ ରଖିବାକୁ ସକାଳର କୁଣ୍ଠିତ ଆଲୋକରୁ – ଯଶୋଦା ଠିଆହୋଇ ରହେ ନିର୍ବୋଧ, ନିଶବ୍ଦ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ଛଦ୍ମବେଶରେ ।

— ଗ୍ଲୁର —

ଠିକ୍ ମୋର ସୀମା ଦେଇ କେଇଜଣ ଲୋକ ଗୋଟାଏ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍‌କୁ କାନ୍ଧରେ ବୋହି ବୋହି ଚାଲିଛନ୍ତି । ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ । ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଏ ଲାଇନ୍‌ର ସମସ୍ତ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ ଗୁଡ଼ାକୁ ବୋହି ନବାକୁ ପଡ଼ିବ ସେମାନଙ୍କୁ । ହୋଇପାରେ ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିବ ଏଇ ରାସ୍ତାଟା । ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ମଳିନ ଆଲୋକ ଆଉ ସହ୍ୟ କରାଯାଏନା । ନିର୍ମମଭାବରେ କାଟି ସଫା କରିଦେବାକୁ ହେବ ଅନ୍ଧାରର ଏଇ ଅସଭ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ ।

ମୋର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଗୋଟାଏ ଶୀତ୍କାର ଖେଳିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀକୁ ବାଧା ଦେବ କିଏ ? ନିଜକୁ ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ମୁଁ ।

ବାଃ ! ସୁନ୍ଦର ଲାଗୁଛି ଏଇ ରୌଦ୍ର-ଉତପ୍ତ ସକାଳଟା । ପ୍ରଜାପତିର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଡେଣା ପରି କି ସୁନ୍ଦର ଝରି । କିଏ ଜାଣେ କାଲି ହୁଏତ ଏଇ ଯଶୋଦାଜୀବନ ପଡ଼ିଥିବ ଗୋଟାଏ ଭଗ୍ନ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟର ସ୍ତୂପ ଭିତରେ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ହୋଇ । ସେଠି ଆଲୋକ ନାହିଁ—ପବନ ନାହିଁ । ଖାଲି ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍ ଆଉ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍ । ଭଲ ହୋଇଛି ପ୍ରତିମା ନାହିଁ ପାଖରେ – ଚମତ୍କାର ଲାଗେ କାହାକୁ ଠିକଣା ନଦେଇ ହଠାତ୍ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ଯିବାକୁ ଏମିତି ।

ଭବପିବାକୁ ଭାରି ଚମତ୍କାର ଲାଗୁଛି । ମନର ଘୋଡ଼ା ଯେପରି ଲଗାମ୍ ମାନିବାକୁ ଚାହେଁନା ଆଜି । ମତେ କଣ ତାହାହେଲେ ପଡ଼ିରହି-ବାକୁ ହେବ ଏଇ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ର ସ୍ତୂପ ଭିତରେ ଯକ୍ଷ୍ମାରୋଗୀ ପରି କ୍ଷୟ ହେବାକୁ ପଳେ ପଳେ ! କିନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନ ବି ତ ହୋଇପାରେ କୌଣସି ଏକ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସକାଳରେ ଏଇ ସ୍ତୂପ ଭିତରୁ ମୁକ୍ତକରି ମତେ ନେଇଯାଇ ପାରନ୍ତି କେଇଜଣ ଲୋକ । କୁଆଡ଼େ ନେବେ ସେମାନେ ? କାହିଁକି ବା ନେବେ ? ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଛି ସେମାନେ ମତେ ନେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ସହରର ଉପକଣ୍ଠକୁ । ସେଠି କେତେଜଣ ବିମର୍ଷ ଲୋକ ଠିଆହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ମତେ ଅପେକ୍ଷା କରିପରି । ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଶବାଧାର ଭିତରେ ଚିରନିଦ୍ରାରେ ଶୋଇ ରହିଛି ମୋର ପରି ଗୋଟିଏ ଜୀବନ । ବାଃ, ନିତାନ୍ତ ରୋମାଞ୍ଚକର ଅନୁଭୂତି, କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ଜୀବନ୍ତ ଲୋକ ଦେହରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ·····

ମୃତବ୍ୟକ୍ତିଟିର ସମସ୍ତ ଶରୀର ଆବୃତ କରାଯାଇଛି ଖଣ୍ଡେ ଧଳା ଚାଦରରେ । କେବଳ ଆବରଣ ଠେଲି ବାହାରକୁ ଦେଖାଯାଉଛି ଗୋଟିଏ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ପାଂଶୁଳ ମଣିବନ୍ଧ ଯେଉଁ କେଇପଟ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକର ନାଲି କାଚ । କିଏ ଏଇ ନାରୀ ? ଯାହା ସହିତ ସହମରଣରେ ଯିବାକୁ ହେବ ଯଶୋଦା-ଜୀବନ ? ଚମତ୍କାର ହୁଅନ୍ତା ଯଦି ଏଇ ନାରୀ ହୁଏ ପ୍ରତିମା, ଜୀବନରେ ଯାହାର ଅଗ୍ନି ଆକର୍ଷଣ ମତେ ତିଳେ ତିଳେ ଦଗ୍ଧ କରିଛି । ତା'ର ଋଣ ହୁଏତ ମୁଁ ପରିଶୋଧ କରିପାରନ୍ତି ମୃତ ପ୍ରତିମା ଦେହରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରି ।

କିନ୍ତୁ ମୋର ଏ କଳ୍ପନା ସତ୍ୟ ନ ହେଉ ।
ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେଉ ପ୍ରତିମା ।

ଗୋଟାଏ ପ୍ରତାରିତ ବିବେକର ଓଜନ ବୋହି ବୋହି ଚାଲୁ ପ୍ରତିମା, ତା'ର ସମସ୍ତ ଜୀବନ । ପ୍ରତିମାକୁ କ୍ଷମା କରାଯାଏନା ।

ଆଉ ମାତ୍ର କେଇ ମିନିଟ୍ ସମୟ । ମୋର ନିକଟତମ ପ୍ରତିବେଶୀ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ଟିକୁ ନେଇ ଏଇବାଟେ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେଣି ସେଇ ଲୋକ-ଯାକ କିଛି ସମୟ ହେଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ବୋଧହୁଏ ମୋର ପ୍ରତିବେଶୀଟିକୁ

ସ୍ତୂପୀକୃତ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟର ଗଦା ଉପରେ ଶୁଆଇ ଦେଇସାରି ଫେରୁ-ଥିବେ ସେମାନେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯାଏ । ଏଇ ଶେଷ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯାହା ସବୁତ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯିବ । ଆଉ କିଛି ସମୟ ପରେ ହୁଏତ ପ୍ରତିମା ଆସିବ । ଜମି ଆସୁଥିବା ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ହୁଏତ ଚଷମାର କାଚଟାକୁ ପୋଛିନେଇ ଆଉଥରେ ଭଲକରି ଖୋଜିବ ସେ ।

କିନ୍ତୁ କିଏ କହିବ ତାକୁ ଏଇ ଜୀବନ୍ତ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟର ଇତି-କଥା । କିଏ କହିବ ତାକୁ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯଶୋଦାଜୀବନର ଠିକଣା ?

ଏଇ, ସେମାନେ ଫେର୍ ଆସିଲେଣି । ସେମାନଙ୍କର ବଳିଷ୍ଠ ମାଂସପେଶୀ ଉପରେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଝାଳ ଜମି ଚକ୍ ଚକ୍ ଦେଖାଯାଉଛି ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅସ୍ତ କିରଣରେ । ଆଜିର ଦିନପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଶେଷ ଶୀକାର । ସେମାନଙ୍କର ପେଶଳ ବାହୁ ଛନ୍ଦି, ସେମାନେ ମତେ ଚପି-ଧରିଲେଣି ଗୋଟାଏ ଦୈତ୍ୟର ବଳ ଦେଇ । ମତେ ଟାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ।

କଣ କହୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ?

ମଦତ୍ କରୋ···

ହେଇୟାଁ······

ଔର ଜୋର୍ ସେ······

ହେଇୟାଁ······

ସମ୍ହାଲକେ······

ହେଇୟାଁ······

ଖୁବ୍ ଆର୍ଟିଷ୍ଟିକ୍ ଲୋକ ଏମାନେ । ମେହନତ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ଅଛି ଏମାନଙ୍କର ।

—ପାଞ୍ଚ—

ମତେ ଏଇଥର ଉଠିବାକୁ ହେବ ।

ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲି । ଗୋଟାଏ ଟ୍ରାଫିକ୍ ପୋଲିସ୍ ମୋ ମୁହଁ ସାମ୍ନାରେ ନଇଁପଡ଼ି ମୋର କାନ୍ଧ ଦୁଇଟାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ହଲେଇ ଚାଲିଛି । ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍ ଟାକୁ ଆଉଜି ରହି କେତେ ସମୟ ଯେ ସେଠି ମୁଁ ବସି ରହିଛି ତା' ଜାଣେନା ।

ଓଭରକୋଟ୍ ଉପରେ ଜମିଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାର ଧୂଳି ଝାଡ଼ି ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲି ମୁଁ । କେଇପାଦ ଆଗକୁ ଆସି ପୁଣି ଥରେ ଫେରି ଚାହିଁଲି ମୋର ବିଗତ ରାତିର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀକୁ ।

ସକାଳର ଆଲୁଅରେ କିପରି ବିକୃତ ଦେଖାଯାଉଛି ସେଇ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟଟା । ମନେ ହେଲା ଯେମିତି ଲ୍ୟାମ୍ପ୍ ପୋଷ୍ଟ୍ ଟା ରହି ରହି ହାଇ ମାରୁଛି ଗତରାତିର ଅବସାଦ କଟାଇନବାକୁ ।

ପୁଷ୍ପ ଧନୁ

ଝରକା ବାହାରକୁ ଏକାଥରକେ ଘସି ହୋଇ ଲାଗିରହିଛି ଝାଙ୍କାଳିଆ ପଣସ ଗଛଟା । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲେ ଅନ୍ଧାର ଗୁଡ଼ାକ ପୁଞ୍ଜା ପୁଞ୍ଜା କରି ଆସି ଯେମିତି ପଣସ ଗଛର ବାହାଳିଆ ପତ୍ର ଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ବସା ବାନ୍ଧନ୍ତି । ଏଇ ଘଞ୍ଚ ପତ୍ରର ଫାଙ୍କ ଦେଇ ଆରପଟେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯାଏ—ମନେହୁଏ ଯେମିତି ପଣସ ଗଛର ଆରପଟେ କିଏ ଗୋଟାଏ ସୁନାର ଜରିକାଗଜ ମଡ଼େଇ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ବହୁ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ 'ରେଖା', ଆଖିରେ ଗୋଟାଏ ନିରର୍ଥକ ଭାବଲେଶଶୂନ୍ୟ ଚାହାଣି ନେଇ ପଣସ ଗଛ ଫାଙ୍କ ଦେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣବିଭବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ପ୍ରତିଟି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମନକୁ ମନ ସେ ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଛି; କିନ୍ତୁ କୌଣସିଟିର ଜବାବ୍ ସେ ପାଇପାରିନାହିଁ ।

ଆଜି 'ରେଖା' ଠିକ୍ ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସ୍ଥାନରେ ବସି ରହିଛି ହାତରେ ପଟେ ଚାଳିପକା ଜୋତା ଧରି । 'ଡେରିକ୍'ର ଯୋତା – ମିଷ୍ଟର୍ ଡେରିକ୍ ଡେନିସନ୍‌ର ଡାହାଣ ଗୋଡ଼ର ପଟେ ଚାଳିପକା ଜୋତା । ଏଇ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଛିଣ୍ଡା ଜୋତା ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ରଙ୍ଗ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ 'ରେଖା'କୁ – ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଆଲିଙ୍ଗନ କବଳରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନିଜକୁ ଆଉ "ଡେରିକ୍"କୁ ।

ରେଖା ର ବାଁ ହାତର ତିନୋଟି ସୁନ୍ଦର ଆଙ୍ଗୁଠି ଉପରେ ଲମ୍ବ ଭାବର ରଖି ଏଇ ଜୋତା ପଟକ ଓହଳି ରହିଛି ଅନେକ ବେଳରୁ··· କିନ୍ତୁ 'ରେଖା' ହଠାତ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇପଡ଼ିଛି········

ଆଜିର ରେଖା ଡେନିସନ୍ ନିକଟ ଅତୀତରେ ମାତ୍ର ଥିଲା ରେଖା ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡିସ୍ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ରେଖାର ମନେହୁଏ ସେ ଯେମିତି କାହିଁ କେଉଁ ଯୁଗର କଥା । କାନପୁର ୟାର୍ଡର ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିୟାନ କଲୋନିର ସବୁଠାରୁ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅ ଥିଲା ରେଖା । ତା'ର ଦୁଇଟି ନୀଳ ଆଖି ଆଉ

ସୁନେଲି କେଶଗୁଚ୍ଛ ନେଇ ରେନାର ମନେ ହଉଥିଲା ପୃଥିବୀରେ ସବୁ କିଛି ଜୟ କରାଯାଇ ପାରେ,ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ । କିନ୍ତୁ ଆଜ ଏ କ'ଣ ହେଲା ରେନାର ? ତା'ର ମନେହୁଏ ସେ ଯେମିତି ନିଘୃଣର ଦୁଇଟି ନିଷ୍ଠୁର ଆଙ୍ଗୁଠିରୁ ଓହଳି ରହିଛି ତା'ର ହାତର ଛିଣ୍ଡା, ଡାଳପଡା ପତେ ପେରିଡ୍ୟୁକ୍ ଜୋତାପରି ।

ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷତଳେ ଦୈନିକର ଗୋଟିଏ ମନଯୁଡ଼ିତ ସଂଧ୍ୟା । ରେନା କ୍ଳବର ନାଚ ଘରର କାଠ ଚଟାଣ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ତା'ର ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅହଙ୍କାର ନେଇ । ତା'ର ଚାରିପଟେ ଭିଡ ବାନ୍ଧି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ରୂପ କାଙ୍ଗାଳ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁବକ । ଦୁଇଟି ଅଭିମାନ—ନୀଳ, ସୁନ୍ଦର ଆଖିର କ୍ଷିପ୍ର କଟାକ୍ଷ ହାଣି ରେନା ପ୍ରତିଟି ପାଣିପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ କଳନା କରି ନଉଛି । ସେ କି ଆନନ୍ଦ ! ପ୍ରତିଟି ଆଖିର ନୀରବ ପ୍ରଶଂସାରେ ପୁଲକିତ ହୋଇ ଉଠିଛି ରେନା । ଅସଂଖ୍ୟ ଗୁପ୍ତ ନିଶ୍ୱାସରେ, ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ କଥା — କିଏ ସେ ଭାଗ୍ୟବାନ ! ଯାହାର କଟି ବେଷ୍ଟନ କରିବ ରେନାର ମୃଣାଳ-କୃଶ ବାହୁ—ଆଉ ତା'ପରେ ସେମାନେ ନାଚିବେ ଗୋଟିଏ ଛନ୍ଦରେ — ସେମାନେ ଦୋଳାୟିତ ହେବେ ଗୋଟିଏ ମୂର୍ଚ୍ଛନାର ବେପଥୁରେ ।

ଏଇ ଭିଡର ଟିକିଏ ଦୂରରେ ରେନା ଆଡ଼କୁ ପଛ କରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା — ଡେରିକ୍ । ଡେରିକ୍ ଡେନିସନ୍ । ଧନୀ ରବର୍ଟ ଡେନିସନ୍‌ର ଏକମାତ୍ର ଦାୟାଦ । ରେନାର ଝାପ୍‌ସା ଝାପ୍‌ସା ମନେ ପଡୁଛି···ଡେରିକ୍‌ର ବେକ ପଛର ଅବିନ୍ୟସ୍ତ ବାଳ ଗୁଡାକ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିଲା କାମିଜର କଲାର ଉପରକୁ । ଦୀର୍ଘ ବପୁ ଡେରିକ୍, ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ନିଶ୍ଚଳ ଭାବରେ ଅହଂକାରର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ପରି । ରେନାର ଉପସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଏପରି ଏକ ଅମାର୍ଜନୀୟ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ସହ୍ୟ କରିବା ରେନାର କଳ୍ପନାର ଅତୀତ । ମେରୁଦଣ୍ଡ ସିଧା ରଖି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏଇ ଉଦ୍ଧତ, ଅହଂକାରୀ ମନୁଷ୍ୟଟାକୁ ତା'ରି ହାତର ସାମାନ୍ୟ ଲଘୁ ସ୍ପର୍ଶରେ ନୁଆଁଇ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ ରେନାକୁ । ରେନାର ଦୁଇଟି ଭ୍ରୂଲତା ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଗଲା ଆଉ ତା'ର ତଳେ ଦୁଇଟି ନୀଳ କମଳ ପରି ଉଲ ଉଲ ହେଲା ଦୁଇଟି ଚକ୍ଷୁତାରକା । ସେ ଯେପରି ପୁଷ୍ପଧନୁରେ ନୀଳୋତ୍ପଳ ଶରଯୋଜନା ।

ଅଳ୍ପ କେଇଟି ନିଶ୍ଚିତ ପଦକ୍ଷେପରେ ରେନା ଡେରିକ୍ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି ଡେରିକ୍‌ର ବାହୁ ଉପରେ ମୃଦୁସ୍ପର୍ଶ ଦେଲା । ଡେରିକ୍ ବିଚଳିତ ହୋଇନାହିଁ—ଡେରିକ୍‌ର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହାତ ଧୀରେ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଆସିଲା ରେନାର କୃଶ କଟି ପ୍ରବଦେଶେ । ତା' ପରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ନାଚର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ । ଡେରିକ୍ ସୁନ୍ଦର ନାଚେ—ଆଉ ସବୁଠାରୁ ଉପଭୋଗ୍ୟ ଡେରିକ୍‌ର ନୃତ୍ୟ-ସହଚରୀର ଭୁଲ୍ ପାଇଁ ପ୍ରଭୂତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା । ଡେରିକ୍‌ର ବାହୁବେଷ୍ଟନରେ ପ୍ରଚୁର ଉଷ୍ଣତା ଅଛି; କିନ୍ତୁ ସାମାନ୍ୟତମ ଉଦ୍‌ବେଗ ନାହିଁ ।

ଡେରିକ୍‌ର ସମଶୀତୋଷ୍ଣ ଆଲିଙ୍ଗନ ଭିତରେ ସେ ଦିନ ରେନା ନାଚିଥିଲା ବିଭୋର ହୋଇ, ଆଉ ସେ ଦିନର ଏଇ ଯୁଗ୍ମ ନୃତ୍ୟର ପ୍ରଶଂସାରେ କରତାଳିରେ ନୃତ୍ୟ ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ିଥିଲା ।

ନାଚ ଶେଷରେ ରେନା ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଥିଲା ଡେରିକ୍‌କୁ କାର୍‌ରେ ଛୁଡ଼ିବା ପାଇଁ । କାର୍‌ରେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ଦେଲା ଡେରିକ୍—ରେନା ପାଟିରୁ ଅକସ୍ମାତ୍ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିଲା ସେଦିନ, "ତମେ ମତେ ଚୁମ୍ବନ କରିବ ନାହିଁ ଡେରିକ୍ ?" ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ; ପୋର୍ଟିକୋର ମଳିନ ଆଲୋକର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଦୁଇଟି ଓଷ୍ଠାଧାର ସେଦିନ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଆଜି ରେନାର ମନେ ପଡ଼େ—ସେ ଦିନ ରାତିରେ ମନକୁ ମନ ଅନେକ ହସିଛି ରେନା । ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ସେ କଳ୍ପନା କରିଛି ଡେରିକ୍ ସକାଳୁ ଉଠି ନିଶ୍ଚୟ ଆବିଷ୍କାର କରିବ ତା'ର ଓଠ ଉପରେ ରେନାର ଲିପଷ୍ଟିକର ଦୁଇଧାର ନିଶ୍ଚିତ ସଂକେତ—ତା'ପରେ ହୁଏତ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଡେରିକ ରେନାର ଘର ଦରଜାରେ କରାଘାତ କରି କହିବ, "ମତେ କପେ ଗରମ ଚା' ଦେଇ ପାରିବ ରେନା ?"

କିନ୍ତୁ ଡେରିକ୍ ତା' ପରଦିନ ସକାଳୁ ଆସି ନାହିଁ—ତା' ପରେ ପରେ ଅନେକ ସକାଳରେ ମଧ୍ୟ ଆସି ନାହିଁ । କିଛିଦିନ ପରେ ରେନାକୁ ହିଁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ଡେରିକ୍ ଘରକୁ ।

......ସେ'ଦିନ ଡେରିକ୍ ଘର ସାମ୍ନାର ମାଳ ଲନ୍ ଉପରେ ଫେରିଥର ଚକ୍ ଚକ୍ ଖରା ଓଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଯେମିତି...ଆଉ ସେଇ ଖରାରେ ଖଣ୍ଡେ ଆରାମ୍ ଚୌକି ଉପରେ ଶୋଇ ଶୋଇ କ'ଣ ଖଣ୍ଡେ ବହି ପଢୁଥିଲା ଡେରିକ୍ । କେଇ ମିନିଟ୍ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ବେନା । ସେଦିନ ଡେରିକ୍ର ବସିବାର ଭଙ୍ଗୀ ଖୁବ ସୁନ୍ଦର ଲାଗିଥିଲା ବେନାର ଆଖିକୁ । ବେନାର ମନେ ହେଲା, ଯେମିତି ଡେରିକ୍ ଲନ୍ ଉପରେ ବସି ରହିଛି ଗୋଟାଏ ବଗର୍ ଝିଙ୍କାରି ପରି, ଯେ ଆରାମରେ 'ତାର ପର ଗୁଡ଼ାକ ଖୋଲି ନିଜଏ ଖରା ଖୁଆଇ ନେଉଛି । ଏଇ ଝିଙ୍କାରିଟି ଏକାନ୍ତ ନିରପରାଧ । ସେ ଗୀତ ଗାଇ ପାରେ, ନାଚ ପାରେ ଆଉ ଖେଳପାରେ...କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ସେ ଦିନ କ'ଣ ରୋନା ବୁଝିଥିଲା ଏଇ ଝିଙ୍କାରିଟି କେବଳ ମନ ଖୁସିରେ ନାଚକୁଦ ପାରେ ଅଥଚ ବର୍ଷା ଦିନ ପାଇଁ ସାମାନ୍ୟତମ ସଞ୍ଚୟ ମଧ୍ଯ ରଖି ପାରେନା ।

ଡେରିକ୍ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଲାଗିଛି ରୋନାକୁ । ଘନିଷ୍ଠତାର ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ରୋନା ଅନୁଭବ କରିଛି ଯେପରି ସେ ତିଳ ତିଳ କରି ଡେରିକ୍ର ପ୍ରତିଟି ଅଂଶକୁ ଜୟ କରି ଚାଲିଛି । ଡେରିକ୍ ବହୁବାର ରୋନାକୁ ବୁଝେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ଯେ ତା'ପରି ଜଣେ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଲୋକ ସହିତ ବିବାହ କରିବା ହୁଏତ ବେନା ପକ୍ଷରେ ଶୁଭଙ୍କର ନ ହୋଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ରୋନାର ସମୟ ନାହିଁ ରୋନା ତା'ର ଅହଂକାରର ମୀନାର୍ ଉପରୁ ଲମ୍ଫ ଦେଇ ସାରିଛି—ତାକୁ କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ଓହ୍ଲେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏପ୍ରିଲ ୭ ତାରିଖ ଦିନ ମିସ୍ ବେନା ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡିସ୍ ମିସେସ୍ ରୋନା ଡେନିସନ୍ରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି—ଆଉ ଠିକ୍ ତା'ର ପରେ ଡେରିକ୍ ଆଉ ରୋନା ସିଲଂ ଯାଆନ୍ତି ବିଳମ୍ବିତ ମଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଯାପନ କରିବାକୁ ।

କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ଠଂ ଠଂ କରି ୭ଟା ବାଜିଲା । ବସି ବସି ଅଳସ ଭାବନାରେ ସମୟ କଟେଇ ଦବାର ଅବସର ଆଜି ବେନାର ନାହିଁ ।

ଡେରିକ୍ର ଛିଣ୍ଡା ଯୋତା ଉପରେ ବେନା ଧାଡ଼ିର ବ୍ରୁସ୍ ରଙ୍ଗ ଦେଇ ଗ୍ଲଲା ଇଞ୍ଜିନ୍ର ପିଷ୍ଟନ ପରି ।

ତା’ପରର ଇତିହାସ ଅତି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ । କେବଳ ପୈତୃକ ପୁଞ୍ଜି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଡେରିକ୍ କିଛି ଉପାର୍ଜନର ପନ୍ଥା କରିନାହିଁ କୌଣସି ଦିନ । ଅଥଚ ଖର୍ଚ୍ଚର ସବୁଠି ରାସ୍ତା ଖୋଲି ଅଛି । ଡେରିକ୍ ବିଲିୟାର୍ଡ଼ସ୍ ଖେଳେ, ବେହେଲି ବଜାଏ ଆଉ ରେସ୍‌କୋର୍ସରେ ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ବାଜି ରଖେ । ବିଶେଷ କରି ଗୋଟାଏ ରାତି ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ ରୋନାର । ଡେରିକ୍‌ର ଖାଇବା ଜିନିଷ ଘୋଡ଼େଇ ରଖି ଅନେକ ରାତିଯାଏ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ଡ଼ିନର ଟେବୁଲ ଉପରେ ବସି ବସି ଘୁମାଇ ପଡ଼ିଥିଲି ରୋନା । ବେଶ୍ ଅନେକ ରାତି କରି ଘରକୁ ଫେରିଲି ଡେରିକ୍ । କିନ୍ତୁ ଟରୋନାର ବିଶ୍ୱାସ ବି ହୁଏନା । କି ମଦର ଗନ୍ଧରେ ଡେରିକ୍ ପାଖକୁ ଯାଇ ହେଉନାହିଁ, ଆଉ ଅତ୍ୟଧିକ ହେଇ ଯାଇଥିବା ଫଳରେ ମୁହଁ ଉପରକୁ ରକ୍ତ ଉଠିଆସି ମୁହଁଟା ଲାଲ ଦେଖା ଯାଉଛି । କଥା କହିବାର ବିଶେଷ ଶକ୍ତି ନଥିଲି ଡେରିକ୍‌ର । ବିଛଣାରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯିବା ପୂର୍ବରୁ କୌଣସିମତେ ଡେରିକ୍ କହିଛି, “ମତେ କ୍ଷମା କର ଡାର୍ଲିଂ ମୁଁ ଖାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।”

ଡାର୍ଲିଂ ! ନାସିକା କୁଞ୍ଚିତ ହେଇ ଉଠିଲି ରୋନାର ।

କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ପ୍ରଥମ ବିସ୍ମୟଟା କଟିଯିବା ପରେ ରୋନା ଦେଖିଲି ଯେ ଡେରିକ୍‌ର ଶରୀରଟା ଟେର୍ଚ୍ଛା ହେଇ ପଡ଼ି ରହିଛି ଖଟର ଗୋଟାଏ ଅଂଶରେ । ଖଟ ପାଖରେ ବସି ବସି ଡେରିକ୍‌ର ଗୋଡ଼ରୁ ଜୋତା ମୋଜା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଖୋଲିଥିଲି ସେଦିନ ରୋନା । ଆଉ ତା’ପରେ ମାତା ମେରିଙ୍କ ଫଟୋ ପାଖରେ ଜାନୁପାତି କରୁଣା ଭିକ୍ଷା କରିଥିଲି ରୋନା······

“ମାତା ମେରି ! ଡେରିକ୍‌କୁ କ୍ଷମା କର—ଏ ପରିବାରକୁ ଧ୍ୱଂସ ମୁହଁରୁ ରକ୍ଷା କର ତମେ······।”

ଥରେ ନୁହଁ, ଦୁଇଥର ନୁହଁ—ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟହ ଚାଲିଲା ଏଇ ଦୃଶ୍ୟର ପୁନରାବୃତ୍ତି । ଆଉ ଇତିମଧ୍ୟରେ ଡେନିସନ୍ ପରିବାର ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଦରିଦ୍ରରୁ ଦରିଦ୍ରତର ଅବସ୍ଥାକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଚାଲିଛି ।

ରୋନା ବହୁବାର ଡେରିକ୍‌ର କାନପାଖରେ ଚିତ୍କାର କରି ଜଣେଇ ଦେବାକୁ ଚାହିଁଛି ଯେ ଏ ସଂସାର ଆଉ ଚଳେନାଁ । କିନ୍ତୁ ଡେରିକ୍‌ ତାର ସ୍ୱଭାବ ସୁଲଭ ନିର୍ଲିପ୍ତତା ନେଇ କୁହେ, ଠିକ୍‌ ଚଳିବ ରୋନା ଠିକ୍‌ ଚଳିବ, ଏବେ ବି ଘରର ସେଇ କଣରେ ତିନିହଜାର ଟଙ୍କାର ରେଡ଼ିଓଗ୍ରାମ ସେଟ୍‌ଟା ବେକାର ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛି——

ଧୀରେ ଧୀରେ କେଉଁ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଘରର ରେଡ଼ିଓ-ଗ୍ରାମ, ଡାଇନିଂଟେବୁଲ, ସୋକେସ୍, ଏପରିକି ଟିପୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଧା ହୋଇ ଯାଇଛି ପାଣି ମୂଲରେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଅଥଚ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବେଡ଼୍‌ କଭର୍‌ ଉପରର ଛିଦ୍ର ସବୁ ବୃହତ୍ତର ଆକୃତି ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି—ଖାଇବା ପିଇବା ବାସନ ସବୁ ଶିରା ଶିରା ହୋଇ ଫାଟି ଗଲାଣି, ଆଉ ଚାମୁଚ ସବୁ ରଙ୍ଗ ଛାଡ଼ି ବିବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଗଲେଣି···

କିନ୍ତୁ ଡେରିକ୍‌ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରାୟ ରାତି ଏଗାରଟା ବେଳେ ପ୍ରତିଦିନ ଫେରିବ ସେ ଟଳି ଟଳି । କେଉଁଦିନ ହୁଏତ ତା'ର ପ୍ରସାରିତ ଓଠ ଉପରେ ବସିଆଙ୍ଗୁଠି ଚାପିଧରି କହିବ ସ୍‌ ସ୍‌ ସ୍‌ ସ୍‌···ଚିତ୍କାର କର ନାହିଁ ରୋନା, ରାତିର ନିସ୍ତବ୍ଧତାକୁ ସମ୍ମାନ କରିବାକୁ ଶିଖିକରି··· ଆଉ କେଉଁଦିନ ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ଗୀତର କେଇଟା ଅସଂଲଗ୍ନ ପଦ ଗୁଣୁଗୁଣୁ କରି ଆସିବ ଡେରିକ୍‌ ଆଉ କହିବ ମତେ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ପାରିବ ରୋନା···ମୁଁ ଅନେକ ଦିନପରେ କ୍ଷୁଧା ପାଇଛି ଆଜି । ସେଇ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରିରେ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କଷାଘାତରେ ଆଖି ଛଳ ଛଳ କରି ଦୁଇଦିନର ଶୁଖିଲା ପାଉଁରୁଟି ଉପରେ ଛୁରୀ ଚଳେଇଛି ରୋନା । ଦୁଇ ସ୍ଲାଇସ୍‌ ଶୁଖିଲା-ପାଉଁରୁଟିକୁ ପ୍ଲେଟ୍‌ରେ ଧରି ଡେରିକ୍‌ ପାଖକୁ ଆସିଲା ବେଳକୁ ଡେରିକ୍‌ ଶୋଇ ଗଲାଣି ବିଛଣା ଉପରେ—ଆଉ ତାକୁ ଉଠାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ରାତି ସାଢ଼େ ନ'ଟା ପରେ କଲୋନି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଜନ ହୋଇ ଗଲାଣି । ରୋନା ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିଛି ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଆଡ଼େ । ରୋନାର ମନେ ହେଉଛି ଯେମିତି ଷ୍ଟ୍ରୀଟ୍‌ ଲାଇଟ୍‌ ସବୁ ବଡ ବଡ଼ ଆଖି କରି ଚାହୁଁଛନ୍ତି ରୋନା ଡେନସନ୍‌କୁ ଆଉ ବୋଧେ ଗୋଟାଏ ଲ୍ୟାମ୍ପ୍‌ପୋଷ୍ଟ୍‌ ଆଉ

ଜଣକ କାନରେ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କରି କହୁଛି, "ଆଜକୁ ୭ ବର୍ଷ ତଳେ ଏଇ ଥିଲା ରୋନା ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡିସ୍ ।" ରୋନା ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡିସ୍, ଫୁଃ ! ମିସ୍ ରୋନାର କବର ଉପରେ ଆଜି ଗ୍ଭଲୁଛି ରୋନା ଡେନିସନ୍ ।

ରୋନାକୁ ରାତି ୧୧ ଟା ୧୫ ମିନିଟରେ ଏକସ୍‌ପ୍ରେସ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଜବଲପୁରକୁ ।

ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ବାର୍ଥକୁ ଆଉଜି ରହି ନିସ୍ତେଜ ଭାବରେ ବସି ରହିଛି ରୋନା – ତାକୁ ଗ୍ଭଲି ଯିବାକୁଇ ହେବ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହୁଏତ ସହ୍ୟ କରି ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଡେରିକ୍‌କୁ ଆଉ ସହ୍ୟ କରା ଯାଏନା । ତା'ର ସମସ୍ତ ସାହସ ଠୁଳ କରି ସେ ଡେରିକ୍‌କୁ ଅଲ୍ଟିମେଟମ୍ ଧାଡ଼ିଟିରେ ଜଣେଇ ଦେଇ ଆସିଛି ଯେ ସେ ଆଉ ବିଳାସପୁରକୁ ଫେରୁନାହିଁ ।

ତନ୍ଦ୍ରାରେ ରୋନାର ଆଖି ଲାଗି ଆସିଛି – ରୋନାର ମୁଦ୍ରିତ ଆଖିପତା ଉପରେ ଯେମିତି ପାଦ ରଖି ଟଳି ଟଳି ଘରକୁ ଫେରୁଛି ଡେରିକ୍ । ଘର୍ମାକ୍ତ, ନୃତ୍ୟକୁଶଳୀ ଡେରିକ୍ । ମଦ୍ୟପ ବେକାର ଡେରିକ୍ । ନିର୍ଲିପ୍ତ, ନିରପରାଧ ଡେରିକ୍ । ଡେରିକ୍ ବୋଧହୁଏ ଗୁଣୁଗୁଣୁ କରି ଗାଉଛି, "ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଠିଛି – ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ତମରି, ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ମୋରି, ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଆମରି"...

ଏଇ, ଡେରିକ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି ଫାଟକ ପାଖରେ...ତାପରେ ସେଇ ଗୋଡ଼ଭଙ୍ଗା ରାସ୍ତା ଟିକକ କେତେ ବା – ଡେରିକ୍ ଅସଂଯତ ପଦକ୍ଷେପରେ ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠି ଡାକୁଛି, "ଡାର୍ଲିଂ...ରୋନା ଡାର୍ଲିଂ..." କିଏ ଜବାବ ଦବ ? ଗୋଟାଏ ଅଶ୍ୱସ୍ତିକର ପରିବେଶ ଭିତରେ ଡେରିକ୍ ବୋଧହୁଏ ହାତ ମାରୁଛି ଦାଣ୍ଡ କବାଟରେ । ଇସ୍ । କି ଶବ୍ଦ କରେ ଡାହାଣପଟ କବାଟଟା, ଅନେକ ଦିନୁ ତେଲ ଦିଆଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ତା'ପରେ ନିଷ୍ଟୟ ଡେରିକ୍ ହାତଦିବ ସୁଇଚ୍ ଉପରେ, ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ନିର୍ଲଜ ଆଲୁଅରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇ ଉଠିବ ଡେନିସନ୍ ପରିବାରର ଘାନତା...ଗୋଟାଏ ଖାନଦାନୀ ଘରର କଙ୍କାଳ ପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ବିରାଟ ହଲ୍‌ଟା – ଆଉ ତା' ଭିତରେ ଅନେକ ଫାଙ୍କା ଯାଗା– ବହୁତ ଆସବାବପତ୍ର ରହିବାର ନିଷ୍ଫଳ ସମ୍ଭାବନା ।

ତା'ପରେ ଡ଼େରକ୍‌ର ଆଖି ପଡ଼ିବ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ଲଫାପା ଖଣ୍ଡିକ ଉପରେ—ତା'ପରେ ଗୋଟାଏ ଅରଣ୍ୟକ୍ରନ୍ଦ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଘର ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ନବାଗତ ବଳେଇ ପରି ଡେରକ୍ ବୋଧ-ହୁଏ ଗୁହ୍ଳିବ ଘରର ଗୃହିଆଡ଼କୁ···ରୋନା ! 'ରୋନା କାହିଁ ? ରୋନା ?

ଡ଼େରକ୍ ହାତ ବଢ଼ଉଛି ଲଫାପାଟା ଆଡ଼କୁ···ନାଁ|···ନାଁ| ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ରୋନା—ତା'ର ବେକ୍ ପାଖର ଶିରା ମଡ଼ କି ହୋଇଗଲା । ଅସମ୍ଭବ—ଡ଼େରକ୍ ସେ ଚିଠି ପଢ଼ିପାରେ ନା"—।

କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟଟା ଝାଙ୍କି ହୋଇଗଲା । ଜବଲ୍‌ପୁର ଏକ୍‌ସପ୍ରେସ ଛାଡ଼ୁଛି । ଅଙ୍କୁତ ବେଗରେ ଓହ୍ଲେଇଗଲା ରୋନା···ଆଉ ତାରି ଆଖି ସାମନାରେ ଜବଲ୍‌ପୁର ଏକ୍‌ସପ୍ରେସ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା ।

ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରବ-ନିର୍ଜନ । ରୋନାର ହାତ ଘଣ୍ଟାରେ ୧୧ଟା ବାଜିଲା—ଡ଼େରକ୍‌ର ଫେରିବା ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି ·ତା' ପୂର୍ବରୁ ଚିଠିଟାକୁ ଚିରିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ରୋନାକୁ ।

ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ରୋନା । ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ନିର୍ଜ୍ଜନତା ଭଙ୍ଗକରି ରୋନାର ହାଇହିଲ୍ ଜୋତାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଛି ଠକ୍ ଠକ୍ ଠକ୍ ଠକ୍ ।

କିଏ ଯେପରି କାଠ-ତରଙ୍ଗ ବଜାଉଛି ଅନେକ ଦୂରରୁ···

(ଆକାଶ ବାଣୀ କଟକ କେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସୌଜନ୍ୟରୁ)

ସ୍ୱର୍ଗର ଈଗଲ ଓ ଧରଣୀର କୃଷ୍ଣସାର

ମଧ୍ୟ-କାର୍ତ୍ତିକର ଗୋଟିଏ ଶୀତ-ନୀରବ ସନ୍ଧ୍ୟା । ପୃଥିବୀ ବୁକୁରେ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଗାଲିଚା ପରି ସ୍ୱଚ୍ଛରଙ୍ଗର ସବୁଜ ନିର୍ଜନ ପ୍ରାନ୍ତର—ଅତି ନିର୍ଜନ, ଅଥଚ ପ୍ରାଣବାନ୍ । ପ୍ରାନ୍ତରର ପଶ୍ଚିମ ଉପକଣ୍ଠରୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଶେଷରାଗ ଲିଭିଯାଇ ନାହିଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେହି କ୍ରମମ୍ଳାନବର୍ଣ୍ଣ ସଂଧ୍ୟାରେ ନିଜର ଆସ୍ତରଣ ଗୁଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା କୃଷ୍ଣସାରଟିଏ । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କୃଷ୍ଣ-ସାରର ଲୋମ କୂପେ କୂପେ ଛାଇଗଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣ—ତା'ପରେ ଗଲା ଲିଭି ।

କୃଷ୍ଣସାର—ସବଳ, ସଜୀବ କୃଷ୍ଣସାର ! ଅଂଗେ ଅଂଗେ ତା'ର ଆଦ୍ୟ ଯୌବନର ନୂତନ ଆଗମନୀ, ଅଥଚ କପରେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ, ମ୍ଳାନ ଆଉ ଭଗ୍ନ ମନୋରଥ ।

କୃଷ୍ଣସାର ମୁଖ ଫେରାଇଲା ପୂର୍ବ ନଭକୁ, ଯେପରି କାହାର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ—କେହି ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣସାରର ଯୂଥ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆସିନାହିଁ ଶସ୍ୟ ଆହରଣ ପାଇଁ । ତଥାପି ଅନେକ ଡେରି ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗଲାଣି ଲିଭି ପ୍ରାୟ । ଅଥଚ ଆଜିର ଏ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ବିଳମ୍ବିତ କାହିଁକି ? ଶିଶିର ପଡ଼ି ଆସିଲାଣି । ଘାସରେ ପାଦ ପକାଇ ବୁଲିଲେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟା ଅତି କରୁଣ ମନେହୁଏ । ଓଃ ! ଅତି କରୁଣ—ଯେପରି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ନୀରବରେ ବିଳାପ କରିଉଠୁଛି । ଶିଶିରସିକ୍ତ ଏ ସର୍ବଂସହା ଧରଣୀ—ଦିଗନ୍ତ ଯେଉଁ ନୀରବତାର ହାହାକାର—ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୃଶ୍ୟ ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ, ଅଥଚ ତ୍ରୟୋଦଶୀ ଶଶୀ ଅନାଗତ । ଅତି କରୁଣ ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ—ଅତି ପୀଡ଼ିତ କରେ ଏ ମୌନାବସ୍ଥା ଘାସ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଠିକ୍ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚକ୍ରବାକର ଗୁଣ୍ଡ ଫାଟେ ।

ଉପରକୁ ଦୃଷ୍ଟିକ୍ଷେପ କଲା କୃଷ୍ଣସାର—ଈଗଲ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଚକାଭଉଁରୀ ଖେଳି ଆସୁଛି ତଳକୁ, ନିହାତି ପାଖରେ । ଏଇ ଈଗଲ—ବୃହତ୍, ଅଥଚ ସୁନ୍ଦର । ଆକାଶର ଧାରେ ଧାରେ ଉଡ଼ିବୁଲେ ଏଇ ଈଗଲ—ଆଉ ଶିକାର କରେ । କୃଷ୍ଣସାର ଏଇ ମାଟିର ଧରଣୀରୁ ସବୁ

ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ ଈଗଲ୍‌କୁ ଅନେକ ଦିନ ଧରି । ଆଃ—ଈଗଲ କି ସୁନ୍ଦର ! ଦୁଇଟା ମୁକ୍ତ ପକ୍ଷାଘାତରେ ସେ ପବନ ପର୍ଦ୍ଦାର ଯାଏ ଅନାୟାସରେ ।

ଈଗଲ୍ ଯେପରି ଝଂଜାର ଅଗ୍ରଦୂତ ! ସକାଳ ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟା ସେ ବୁଲେ, ଆଉ ବୁଲେ । ଈଗଲ୍ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରେ ମାଟିର ଏଇ କୃଷ୍ଣସାରକୁ । ଅତି ସୁନ୍ଦର ଏଇ ଦୀର୍ଘକାୟ କୃଷ୍ଣସାର କି ଚଞ୍ଚଳ ! ଦ୍ରୁତିବେଗରେ ସେ ଛୁଟିପାରେ ନିଜକୁ ପୃଥିବୀର ଶ୍ୟାମଳିମା ସହିତ ଏକାକାର କରିଦେଇ । କି ସୁନ୍ଦର କୃଷ୍ଣସାରର ଆକର୍ଣ୍ଣ ଲମ୍ବିତ ଦୁଇଟି ଲୋଚନ ! କି ଭୟଙ୍କର ତା'ର ମୋଟା ମୋଟା ଶିଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ାକ ! ପୁରୁଷର କି ସୌଷ୍ଠବ—ଅଥଚ କେତେ ନିରୀହ, କେତେ ଶାନ୍ତ ସେ । ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ତା'ର ନୀରବ କରୁଣ ପ୍ରତୀକ୍ଷା !

ଏଇ—ଈଗଲ୍ ଆସିଗଲା ଖୁବ୍ ନିକଟକୁ । ସିଧା ଆସି ସେ ବସିପଡ଼ିଲା କୃଷ୍ଣସାର ପାଖରେ । କୃଷ୍ଣସାର ମଧ୍ୟ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଲା । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ କୃଷ୍ଣସାର ଛଳନା କରି ପଚ୍ଛରେ—

"ତୁମେ ଏ ଧରଣୀରେ ଈଗଲ୍ ?"

ଈଗଲ୍ କହେ, "ନା—ଅତି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗିଲା ଏଇ ଉଡ଼ିବୁଲିବା—ତା' ଛଡ଼ା ମୋର ଗୋଟାଏ ଡେଣା ଜଖମ ହୋଇଯାଇଛି ଝଡ଼ରେ ।"

କୃଷ୍ଣସାର ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇଉଠେ—"ସତରେ ଈଗଲ୍, ତୁମେ ଏ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛ—ଓଃ ! ଏତେ ଦିନର ପ୍ରତୀକ୍ଷା—ମୁଁ ଭାରି ଭଲପାଏ ତୁମକୁ ।"

'ଈଗଲ୍, ତୁମେ ମୁଁ ବି କୃଷ୍ଣସାର ! ମୁଁ ବି··· ଅତି କ୍ଳାନ୍ତ ମୁଁ ।' ଈଗଲ୍ ଅତି ଅସ୍ପୁଟ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରେ ନିଜକୁ; ଆଉ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଦୁଇଟି କ୍ଷୁଦ୍ର ପାଦରେ ଲମ୍ଫଦେଇ କୃଷ୍ଣସାର ଦେହକୁ ଆଉଜି ଆସେ ।

କରୁଣ ସନ୍ଧ୍ୟା ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛି । ଆକାଶରେ ଅନେକ ଦୂର ଉଠି ଆସିଛି ଚନ୍ଦ୍ର ।

ତରଳ ରୂପାରେ ଧୋଇ ହୋଇ ଯାଉଛି ଈଗଲ୍‌ର କୋମଳ ଶରୀର, ଆଉ କୃଷ୍ଣସାରର ଦେହେ ଦେହେ ଖାଲି ରୂପା—ଆଉ ରୂପା !

ଦୁହିଙ୍କ ଆଖିରେ ନୀରବ ଅଶ୍ରୁ ; କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଏ ଅହେତୁକୀ ଅଶ୍ରୁର ତରଙ୍ଗ ପ୍ଲାବନ ?

କୃଷ୍ଣସାର ତାଁର ନକ୍ଷତ୍ର-ଖଚ୍ଚ ମୁହଁଟି ନେଇ ଆସ୍ତେ ଈଗଲ୍‌ର କୋମଳ ପର ଉପରେ ରଖେ, ଆଉ କୁହେ—"ତୁମେ ଅତି କୋମଳ ଈଗଲ ! ଇସ୍, ଝଡ଼ର ପକ୍ଷୀ, ଅଥଚ ଏତେ କୋମଳ !"

ଈଗଲ୍ ତୃପ୍ତିରେ ଚକ୍ଷୁ-ତାରକା ଦୁଇଟି ମୁଦ୍ରିତ କରି ଆଣେ କେବଳ । କଣ୍ଠଧ୍ୱନ ବନ୍ଧଯାଏ ।

କୃଷ୍ଣସାର ପଚାରେ, "ତୁମେ ଆଗରୁ କେବେ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଥିଲ ?" ଈଗଲ୍ କୁହେ—"ଅନେକ ଥର ଆସିଛି, ଅନେକ ଥର । ଶିକାର କରିବା ପ୍ରବୃତ୍ତିଟା ଯେପରି ମୋର ନିତାନ୍ତ ରକ୍ତଗତ । ଆକାଶରେ ଉଡ଼ୁ ଉଡ଼ୁ ଯେତେବେଳେ ଦେଖେ, ନିରୀହ ମେଷଯୂଥ ତୃଣ ସନ୍ଧାନରେ ବାହାରନ୍ତି, ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠେ ମୁଁ । ତା' ପରେ ନିତାନ୍ତ ଗୋଟାଏ ହିଂସ୍ର ଆନନ୍ଦରେ ଘୂରି ଘୂରି ମୁଁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସେ ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ । ଆଉ ଏ ନଖ ଦେଖୁନ୍ତୁ କେତେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଆଉ ଶିକାରୀ ନଖ । ଏଇ ନଖରେ ଅନେକ--ଅନେକ କୋମଳ ମେଷଶିଶୁ ମୁଁ ଝାମ୍ପି-ନେଇ ଉଡ଼ି ଯାଇଛି ଉପରକୁ । ସେଇ ପାହାଡ—ଈଗଲ୍ ଆଉ କହି ପାରିଲ ନାହିଁ—କେବଳ ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ଥିର କରି ଆଣି ଅନେଇ ରହିଲା ସେହି ପାହାଡ଼ ଚୂଡ଼ାକୁ । ତୁଙ୍ଗ ଗିରିଚୂଡ଼ା, ତା' ଉପରେ ନୀଳ ଆକାଶର ଧୂସର ବାଦଲ ଲହଡ଼ା ମାରୁଛି—କୃଷ୍ଣସାର ବି ଅନେଇ ରହେ ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟିରେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ କୃଷ୍ଣସାର ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ପଚାରେ, "ତା'ପରେ ? ତା'ପରେ !" ଈଗଲ୍ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୁଏ ।

"ତା'ପରେ ମୁଁ ସେହି ନିର୍ବୋଧ ନିରୀହ ମେଷଶିଶୁକୁ ନେଇ ଉଡ଼ିଯାଏ ସେହି ପାହାଡ଼ର ଚୂଡ଼ାକୁ । ଏହି ନଖରେ ସେମାନଙ୍କର ଛାତି ଚିରେ । ସେମାନଙ୍କର ଉଷ୍ମ ରକ୍ତ ସ୍ରୋତରେ ନିଜର ଥଣ୍ଟ ବୁଡ଼େଇ

ଦେଇ ଆକଣ୍ଠ ପାନ କରେ । ଖାଇ ଭଲଲାଗେ ସେମାନଙ୍କର ଲୁଣି ଲହୁ । ବଡ଼ ତୃପ୍ତି ଦିଏ ସେମାନଙ୍କର ନରମ ମାଂସ ।"

ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠେ ଈଗଲ୍ । କପର ଗୋଟାଏ ହିଂସ୍ର ଆନନ୍ଦରେ ତାର ପରଗୁଡ଼ାକ ଫୁଲି ଉଠନ୍ତି ଭୟାନକ ଭାବରେ । ରକ୍ତାଶିତ ଆଖି ଦୁଇଟାରେ ସେ ଘୁରିବୁଲେ କେବଳ ।

ଅଥଚ ନିର୍ବାକ କୃଷ୍ଣସାର ଆଶ୍ୱସ୍ତିର ନିଶ୍ୱାସ ନିଏ । ଯେପରି ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁ ନାହିଁ— ସମର୍ଥନ କରି ପାରୁ ନାହିଁ, ଏ ହିଂସ୍ର ଆନନ୍ଦ । ତଳକୁ ଅନାଏ । ତଳେ ସବୁଜ ତୃଣର ମହୁଆ ଗନ୍ଧ । ମାଟିର ମାତାଲ ନିଶା –

ଏଇ ପୃଥିବୀ – ଓଃ ! କୃଷ୍ଣସାର କେତେ ଭଲପାଏ ଏଇ ପୃଥିବୀକୁ !

କୃଷ୍ଣସାର ହସେ—ଛଳନା କରେ, "ତାହା ହେଲେ ଏଥର ମତେ ବୋଧହୁଏ ଶିକାର କରିବାକୁ ଆସିଥିଲ ତମେ ?"

ଦୁଃଖ କରେ ଈଗଲ୍ । ତା' ଆଖିରେ ଜମିଆସେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଅଶ୍ରୁ । "ଛିଃ, କୃଷ୍ଣସାର – ଏତେ ଅମଙ୍ଗଳ କଥା କହିବନି ଆଉ କେବେ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଭଲପାଏ -- ମୁଁ ତୁମ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲି ଆତ୍ମ-ନିବେଦିତା—ଠିକ୍ ଝଡ଼ରେ ଆହତ ଖାରୁ କପୋଟି ପରି । ତା' ଛଡ଼ା କୃଷ୍ଣସାର୍ ! ତୁମେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର—କେତେ ଶକ୍ତ ତୁମର ମାଂସ-ପେଶୀ—କି କ୍ଷିପ୍ର ତୁମର ଗତି – ଆଉ କି ଚଞ୍ଚଳ ତୁମର ଦୁଇଟା ଚପଳ ଚତୁର ନୟନ ! ତୁମର ଶିକାର—ମୋର କ୍ଷମତା ବାହାରିକ, କଳ୍ପନାର ବି ବାହାରେ । ମୁଁ ତୁମ ପାଖରେ ପରାଜିତା ।"

କୃଷ୍ଣସାର ତା'ର ନରମ ମୁହଁରେ ଈଗଲ୍‌ର ଲୁହ ପୋଛିଦିଏ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ରହନ୍ତି ଈଗଲ୍ ଓ କୃଷ୍ଣସାର ।

ସ୍ନେହର ପୀଡ଼ାରେ ପରସ୍ପର ନିକଟରୁ ନିକଟତର ହୋଇ ଆସନ୍ତି । କୃଷ୍ଣସାର ଆଉଁଷି ଦିଏ ଈଗଲ୍‌ର କୋମଳ ପର—ଆଉ ଈଗଲ ଫୁଲି ଫୁଲି କାନ୍ଦେ କେବଳ କୃଷ୍ଣସାରର ଏ ଅନନୁଭୂତ ସ୍ନେହରେ । ଈଗଲ କେବଳ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଅନୁଭବ କରେ ଏ ନିବିଡ଼ ସାନ୍ଦ୍ର ସ୍ନେହ । ଲୋମ କୂପେ କୂପେ ସେ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହୁଏ ।

କେବେ କେଉଁ କରୁଣ ଅପରାହ୍ଣରେ କୃଷ୍ଣସାର କହେ –
"ଈଗଲ୍, ତୁମେ ସହି ପାରିବନି ମୋର ଏ ସ୍ନେହ ।"

ଈଗଲ୍ କେବଳ ନୀରବ ରହେ—ଆଖିରେ ସେହି ଅଦେଖୁଣା ଅଶ୍ରୁ ।

ଈଗଲ୍‌ର ଯୂଥ ଆସି ଆକାଶ ଘୁରି ଦିଅନ୍ତି ଝଡ଼ର ପାଞ୍ଚଜନ୍ୟ-ନିନାଦ କରି । ଆପେ ଆପେ ହସନ୍ତି, ଆଉ ବଦ୍ରୂପ କରନ୍ତି ଧରଣୀର ଈଗଲ୍‌କୁ । କୁହନ୍ତି, "ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଝଡ଼ର ଈଗଲ୍ ପୁଣି ଯାଇ ପୃଥିବୀର କୃଷ୍ଣସାରର ଭୁଜବଲ୍ଲରୀ ଭିତରେ ! ହାୟ ! ମାଂସାଶୀ ଈଗଲ୍, ପୁଣି ଯାଇ କୃଷ୍ଣସାର ସହିତ ତୃଣଭୁକ୍ ।"

ବଦ୍ରୂପର ଶ୍ଳେଷ ଅଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ ।

ନାଚ ନାଚ ଆସନ୍ତି ଶସ୍ୟ କାଙ୍ଗାଳ କୃଷ୍ଣସାରର ଯୂଥ ସବୁଜ ପୃଥିବୀ ଉପରେ । ବଦ୍ରୂପ କରନ୍ତି କୃଷ୍ଣସାରକୁ । ବେଳେ ବେଳେ ସହାନୁଭୂତିର ସ୍ୱରରେ କହନ୍ତି—"ହାୟ କୃଷ୍ଣସାର ! ଅକୁଣ୍ଠ ଚିତ୍ତରେ ତୁମେ ଢାଳି ଦେଉଛ ତୁମର ଭଲ ପାଇବା – ନିଃଶେଷ କରି ଦେଉଛ ତୁମର ଶକ୍ତି—ତୁମର ପ୍ରତିଭା—ତୁମର ଯୌବନ ଗୋଟାଏ ମଶାଣି ଆଲୁଅ ପଛରେ । ଆହତ ସେ ଝଡ଼ର ଈଗଲ୍ – ପୃଥିବୀରେ ଓହ୍ଲାଇଛି – ପୁଣି ଯିବ ଉଡ଼ି – ଶିକାରୀ ଈଗଲ୍ – ଝଡ଼ର ଈଗଲ୍ !"

ଏ ବଦ୍ରୂପ ବାନ୍ଧେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ—ଆହତ ହୁଅନ୍ତି ଉଭୟେ । କୃଷ୍ଣସାର କୁହେ, "ନାଁ ଈଗଲ୍, ଶୁଣ ନାହିଁ ଏମାନଙ୍କର କଥା – ଏମାନେ ଭ୍ରାନ୍ତ, ଏମାନେ ଆମର ଶତ୍ରୁ—ଏମାନେ ଈର୍ଷା କରନ୍ତି ଆମର ଏଇ ଭଲ ପାଇବାକୁ ; ସମ୍ଭବ, ଆକାଶର ଈଗଲ୍ ଓ ଧରଣୀର କୃଷ୍ଣସାର ମଧ୍ୟରେ ଭଲପାଇବା ସମ୍ଭବ – ନିଶ୍ଚୟ ସମ୍ଭବ ।"

ଆହତ ଈଗଲ୍ ଆଉଜ ଆସେ କୃଷ୍ଣସାରର ପରମ କଅଁଳ ଦେହକୁ ଆର୍ଦ୍ର ଆସ୍ତେ କୁହେ, "ହଁ ସମ୍ଭବ—କୃଷ୍ଣସାର !"

ଦିନ ବିତିଯାଏ ।

ଅନେକ ଦିନ ।

ଈଗଲକୁ ଆଉ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ ଏ ପୃଥିବୀ ।

ସେ କୃଷ୍ଣସାର ପରି ଶୁଣିପାରେ ନାହିଁ ପୃଥିବୀର ସଙ୍ଗୀତ । ସେ ତୃପ୍ତି ପାଇପାରେ ନାହିଁ ତୃଣ ଭୋଜନ କରି । ଶିକାର କରିବା ପ୍ରବୃତ୍ତିଟା ଯେପରି ତା' ଭିତରେ ଚେଇଁ ଉଠେ ବାରମ୍ବାର୍ । ଇସ୍ ! ଯଦି ସେ ଥରେ ପାରନ୍ତା ଶିକାର କରି ଏଇ କୃଷ୍ଣସାରକୁ । ହଉନା ବଳବାନ୍ ଏ କୃଷ୍ଣସାର—ହଉନା ତା'ର ଅତି ପ୍ରିୟ—ତଥାପି ଯଦି ସେ ଥରେ ପାରନ୍ତା ! ଦିବାସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ଈଗଲ୍ ସେ ନିଜେ ତା'ର ଶାଣିତ ନଖ ଗୁଡ଼ାକରେ କୃଷ୍ଣସାରକୁ ଝାମ୍ପି ନେଇ ଚାଲିଯାଉଛି ସେଇ ପର୍ବତ-ଚୂଡ଼ାକୁ —ଅତର୍କିତରେ ଚ୍ଛୁଟ ଚରି ସେ ପିଇ ଚାଲିଛି ତାର ଉଷ୍ଣ ରକ୍ତପ୍ରବାହ । କି ତୃପ୍ତି ! କି ଆନନ୍ଦ ! ତା'ପରେ ନିରୀହ ମେଷଶିଶୁଙ୍କର କ୍ଷୁଦ୍ର ଉପେକ୍ଷିତ ଅସ୍ଥି ମେଳରେ ମିଶି ଏକାକାର ହୋଇଯାଉଛି କୃଷ୍ଣସାରର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବୃହତ୍ତର ଅସ୍ଥି ରାଶି । ଇସ୍ ! ସେ କ'ଣ ଭାବୁଛି । ପୁଣି ଆଖିରେ ଭରି ଆସେ ଅଶ୍ରୁ । ଭୀଷଣ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ସେ ଶିକାର ଚାହେଁ ଅଥଚ କୃଷ୍ଣସାର ତା'ର ଅତି ପ୍ରିୟ ।

ଦିନେ ହଠାତ୍ ଈଗଲ୍ କୁହେ, "କୃଷ୍ଣସାର ମତେ ଚାଲିବାକୁ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେଲାଣି । ଦେଖୁନାହିଁ ମୋର ଗୋଡ଼ ଗୁଡ଼ାକ କେଡ଼େ ଶୀର୍ଣ୍ଣ । କିନ୍ତୁ ମୋ'ର ଡେଣା ଖୁବ୍ ଶକ୍ତ ।"

କୃଷ୍ଣସାର ହସି ହସି କୁହେ, "ଭୟ କର ନାହିଁ ଈଗଲ୍ ! ମୋ'ର ପିଠିରେ ବସ । ମୁଁ ତୁମକୁ ବହି ନେଇ ଯାଇ ପାରିବି ଚିର-ଜୀବନ । ମୁଁ ତୁମକୁ ନେଇ ଯାଇପାରିବି ଏଇ ମୋ'ର ଅତି ପ୍ରିୟ ଶିଳାରାଶି ଭିତରେ । ମୁଁ ତୁମକୁ ନେଇ ଡେଇଁ ଯାଇ ପାରିବି ଯେ କୌଣସି ପ୍ରଶସ୍ତ ଝରଣା ।"

ଘୃଣାରେ ଈଗଲ୍‌ର ନାସିକା କୁଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଆସେ ।

ନାଁ, ସେ କାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚଳି ପାରିବ ନାହିଁ—ସେ ବଞ୍ଚି ପାରିବ ନାହିଁ ପରାଙ୍ଗପୁଷ୍ଟ ହୋଇ । ତା'କୁ ଉଡ଼ିପିବାକୁ ହେବ । ସେ ଝିଉର ଈଗଲ୍—ଶିକାରୀ ଈଗଲ୍ । ଈଗଲ୍ କୁହେ—"ଛିଃ ! କ'ଣ କହିବେ ସମସ୍ତେ ? ତୁମର ପକ୍ଷ ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣେ, କିନ୍ତୁ ଯଦି

ଉଡ଼ିବାକୁ ଚାହଁ, ଆସ ମୋର ମଧ୍ୟ ଅଛି ଅଶେଷ ଶକ୍ତି, ମୁଁ ତୁମକୁ ମୋର ପକ୍ଷପୃଷ୍ଠରେ ନେଇଯିବି, ଉଡ଼ିବା ଆକାଶରେ । କି ସୁନ୍ଦର ସେଇ ସୁନୀଳ ଆକାଶ—ମିଶିଯିବା ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁ ହୋଇ । ତା'ପରେ ଆସିବ ଝଡ଼, ଆଉ ସେ ଝଡ଼ର ମଦ ପିଇବା ଉଭୟେ ।"

କୃଷ୍ଣସାର କୁହେ—"ନାଁ । ଏଇ ଧରଣୀରେ ରହିବା ଈଗଲ୍ । କି ସୁନ୍ଦର ଏଇ ସବୁଜ ଧରଣୀ – ମହୁଆ ଏ ମାଟିର ଗନ୍ଧ—ଏଇ ପାହାଡ଼ର ବିଚିତ୍ର ଶିଳାରାଶି···ସ୍ୱଚ୍ଛ ଝରଣାର ପାଣି— କି ଚମତ୍କାର ଏଇ ଧରଣୀର ସଙ୍ଗୀତ !"

ହାୟ ! ଈଗଲ୍ ସହିତ କୃଷ୍ଣସାର ଉଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ ବା କୃଷ୍ଣସାର ସହିତ ଈଗଲ୍ ଚାଲିପାରେ ନାହିଁ ।

* * *

ଏତିକି ଗପ । ଗପଟାକୁ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ପକାଇ ଦେଇ ଯାଇଥିଲି ବାହାରକୁ ।

ଫେରିଲିବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଆସି ଘରର ସୁଇଚ୍‌ଟାକୁ ଜଳାଇ ଦେଖେତ କାଉଚ୍ ଉପରେ ହାତରେ ଗପଟାକୁ ଧରି ବସି ରହିଛି ସୁଜାତା । ସୁଜାତ ! ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲି ଏକାବେଳକେ ! ଏଇ ସୁଜାତା, ଯେ ମୋ' ପାଖକୁ, ରାଗରେ ଆଉ ଘୃଣାରେ ଘରକୁ ଆସିବା ଦୂରେ ଥାଉ, ଚିଠି ମଧ୍ୟ ଦିଏ ନାହିଁ, ସେହି ସୁଜାତା ପୁଣି ଏଠି—ପୁଣି ମୋର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ । ସୁଜାତା କୁହେ, "ଏଟା ତା'ର ଅଭିମାନ— ସେ ଦୂରରୁ ରହି ମତେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ।"—କିନ୍ତୁ କି ନିଷ୍ଠୁର ଏ ଅଭିମାନ—କି ନିଷ୍ଠୁର ଏ ସଚେତନ ଅବହେଳା ! ଛାଡ଼ ।

ନିଜର ଭାବନାକୁ ଗୋପନ ରଖି ହଠାତ୍ ହସିଦେଇ କହିଲି—

"ଚା' ଖାଇବ ସୁଜାତା ?"

"ହୁଁ"

ଚା' ପିଆଲାରୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ସୁଜାତା କହିଲା—"ତା' ପରେ ଲେଖକ ! କେବେ ଆପଣଙ୍କର କୃଷ୍ଣସାର ଉଡ଼ି ଶିଖିବ ବା ଈଗଲ୍ ଚାଲି ଶିଖିବ ?"

ମୁଁ କହିଲି—"ନା, ସେମାନେ ସେହିପରି ରହିଯିବେ ।"

ଓ୍ୱାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ସୁଜାତା କହିଲା, ଈଗଲ୍‌ର ମନୋ-ବୃତ୍ତି ଆପଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଏଇ କେତେଦିନ ଧରି ?"

ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲି, "ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।"

ତଥାପି କହୁଛି ମୁଁ—"ଈଗଲ୍‌ର ହିଂସ୍ର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅନେକଟା ମରି ଆସିଲାଣି ।" ମୁଁ ଅନେକ ସମୟ ନୀରବ ଥିଲି ।

ଖାଲି ଚା' କପ୍ ଥୋଇ ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ବେଳକୁ କେବଳ କହିଲା, "ଅନ୍ୟାୟ ହେବ ଲେଖକ ! ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ—ତା'ର ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟାଏ କିଛି ସମାଧାନ ଆପଣଙ୍କର କରିବା ଉଚିତ ।"

"ହୁଏତ ହେବ"—ମୁଁ କହିଲି ।

ସୁଜାତା ଗଲାବେଳେ କେବଳ କହିଗଲା, "ଆଶାକରେ ସମାଧାନ କରିବେ ।

* * *

ପୁଣି ଗପଟାକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ବସିଲି ।

ତା'ପରେ ଆଉ ପାରିଲା ନାହିଁ ଈଗଲ୍ । ଶିକାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ତା' ଭିତରେ ଚେଇଁ ଉଠିଲା ବାରମ୍ବାର । ତାକୁ ଯିବାକୁଇ ହେବ । ଦିନେ କୃଷ୍ଣସାରର ଅଜାଣତରେ ଈଗଲ୍ ଯାଇଛି ଉଡ଼ି ।

କୃଷ୍ଣସାର ଉପରକୁ ଚାହିଁଲା । ଈଗଲ୍ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ଆକାଶରେ । ତା'ର ମନେହେଲା ଯେପରି ଈଗଲ୍ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ତାକୁ ଉପହାସ କରି ଯାଉଛି—ହାଣିଦେଇ ଯାଉଛି ଶାଣିତ ବ୍ୟଙ୍ଗ—ବାରମ୍ବାର ସେହି ତିକ୍ତ ଶ୍ଳେଷ, "ତୁମେ ହାରିଗଲ କୃଷ୍ଣସାର, ତୁମେ ହାରିଗଲ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଝଡ଼ର ଈଗଲ୍, ଝଡ଼ରେ ଯାଉଛି ମିଶି ।"

ତା' ପରେ ବିତିଗଲା ଅନେକ ଦିନ—

ଈଗଲ୍ ମନେହୁଏ ଝଡ଼ରେ ଅନେକ ସମୟ ଯୁଦ୍ଧ କରି ଆନନ୍ଦ ପାଇଲା । ଆହୁରି ଅନେକ ନିରୀହ ମେଷଶିଶୁ ବୋଧହୁଏ ଶିକାର କଲା ।

ବେଳେ ବେଳେ କିଏ ଜାଣେ, ହୁଏତ ଈଗଲ୍ ଭାବୁଥିବ—"ହାୟ କୃଷ୍ଣସାର—ତୁମକୁ ଯାହା ମୁଁ ଶିକାର ନ କରି ପାରିଲି ।"

ଈଗଲ୍ ପୁଣି ଥରେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା—ଧରଣୀର ସବୁଜିମା ଯେପରି ତାକୁ ହାତ୍ ଠାରି ଇସାରା କଲା—"ଝଡ଼ର ଈଗଲ୍—ଝଡ଼ ଭିତରେ ସବୁ ମିଳିପାରେ ନାହିଁ—ତୁମେ ଫେରିଆସ ।"

ଈଗଲ୍ ଓହ୍ଲାଇଲା ଧରଣୀକୁ ।

କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣସାର ସେତେବେଳକୁ ଯାଇଛି ମରି ।

ଈଗଲ୍ ଦୁଃଖକଲା, ନିଜକୁ କେତେ ଧିକ୍କାର କଲା । ଆପଣାର ଆତ୍ମଗ୍ଲାନିରେ ସେ କ୍ଷୀଣରୁ କ୍ଷୀଣତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା—ଖାଲି ବସି ବସି ଅଶ୍ରୁ ଗଡ଼ାଇଲା କୃଷ୍ଣସାରର ସମାଧି ଉପରେ ।

ସେଦିନ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ବିଳମ୍ବିତ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ - ନୀରବ କରୁଣ ଶିଶିର-ସିକ୍ତ ସଂଧ୍ୟା !

ଈଗଲ୍ ଅତି ମନଯୋଗ ସହକାରେ ବସି ବସି ଭାବୁଛି ତାର କୃଷ୍ଣସାରକୁ । କେତେ ଭଲ ପାଉଥିଲା ତାକୁ ସେ ! ତା'ର ମନେହେଲା, ଯେପରି ସେହି ଅଶ୍ରୁରେ ଥରେ ଥରେ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛି କୃଷ୍ଣସାର; କିନ୍ତୁ ହାୟ ! କୃଷ୍ଣସାର ଯାଇଛି ମରି । ଈଗଲ୍ ସେହିଦିନ ପ୍ରଥମ କରି ଶୁଣିଲା ମାଟିର ବାଣୀ ଓ ଧରଣୀର ସଙ୍ଗୀତ—ଶେଷଥର ପାଇଁ ଅନୁଭବ କଲା କୃଷ୍ଣସାରର ନିବିଡ଼ ଚୁମ୍ବନ ।

କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସୌଷ୍ଠବାନ୍ୱିତ କୃଷ୍ଣସାର ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଲଟି ଯାଉଛି ଫସିଲ୍, ମାଟିର କେଉଁ ନିଭୃତ ସ୍ତରରେ । ଆଉ, ବୁଦ୍ଧିବୋଧ ଦେବଦାରୁ ଚୂଡ଼ାରେ କ୍ଷୀଣ ବଙ୍କିମ ଶଶିଲେଖା ଯେପରି ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଇଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ !

